

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

CAPAONANEM AMBELPOSTGRAU?

Universitat de Girona, 19 i 20 d'octubre de 2005

Sumari

Programa

Ponències

1. Ramon Vilaseca Alavedra	13
2. Staphan Wahlen i Josep Grifoll Saurí	27
3. Gemma Rauret Dalmau	43

Informació per a la discussió en grup. Documents de Referència

4. Descriptors de Dublín	63
5. Les regles d'or per a l'establiment de nous programes de màster conjunts	67
6. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area: European standards and guidelines for internal quality assurance within higher education institutions.	71
7. Estàndards d'acreditació de les titulacions	91
8. Real Decreto 56/2005, de 21 de enero, por el que se regulan los estudios universitarios oficiales de Posgrado	105
9. Els estudis universitaris oficials de postgrau, en el marc de la programació universitària de Catalunya	111
10. Sol·licitud d'autorització d'implantació d'un programa oficial de postgrau, amb inici d'implantació el curs 2006-2007	127
11. Previsió global de programes oficials de postgrau, per als propers anys (amb horitzó 2010)	143
12. Propuesta de memoria justificativa para la presentación y aprobación de solicitudes de programas oficiales de posgrado	145
13. "La gestió dels processos acadèmics" A: <i>Marc general per a la integració europea</i>	155

14. Marc general per al disseny, el seguiment i la revisió de plans d'estudis i programes	163
15. Guia per al disseny d'un perfil de formació. El cas de Psicologia (publicació editada i lliurada a part)	
 <i>Dades d'interès</i>	
16. Titulats per cicles i per àmbits d'estudi a les universitats catalanes	215
17. Mobilitat de l'estudiantat de les universitats catalanes	218
18. Programa de préstecs universitaris de postgrau	221
19. Programes de doctorat i de mestratge de les universitats públiques catalanes amb caràcter internacional	223
20. Beques de formació d'investigadors/es predoctorals per a estudiants internacionals associades a programes de doctorat consolidats i a programes de doctorat de qualitat internacional reconeguts per la Generalitat de Catalunya	227
21. Projectes per a la millora de la qualitat docent a les universitats catalanes	229
22. Projectes per a l'adopció del sistema de crèdits europeus a les universitats catalanes	231
 <i>Documentació facilitada per universitats</i>	
23. Universitat Politècnica de Catalunya	235
24. Universitat Pompeu Fabra	281
25. Universitat Rovira i Virgili	303
 <i>Llistat d'assistents</i>	 323

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

Programa

Presentació i objectiu:

La **setena edició** dels tallers de reflexió i debat, organitzada aquest cop juntament amb la Universitat de Girona, se centra en l'anàlisi de “**Cap a on anem amb el postgrau?**”, un tema de màxima actualitat dins del context universitari català d'adaptació de les titulacions a l'EEES.

Durant aquestes jornades es pretén: 1. analitzar la política i el context en què els responsables universitaris han d'elaborar les propostes de programes oficials de postgrau (POP), en aquest sentit s'aprofundirà en quina és la política dels postgraus a Catalunya i es mostraran les visions sobre el marc legal i competencial dels postgraus, 2. promoure la reflexió en grup per tractar les diferents perspectives que envolten l'elaboració dels POP —les implicacions en la política universitària, la materialització de bones pràctiques en gestió i el disseny de competències—, 3. i plantejar la seva avaluació i acreditació per part de les agències d'avaluació.

La voluntat d'aquest taller és posar a disposició dels responsables dels POP un entorn favorable per a la discussió de tal manera que permeti facilitar el desenvolupament de l'enfocament dels programes oficials de postgrau per al conjunt del sistema universitari català.

Participants:

Aquest taller està adreçat als responsables de l'elaboració dels programes oficials de postgraus de les universitats catalanes, del DURSI i d'AQU Catalunya. Concretament als vicerectors competents en matèria de postgraus, als responsables universitaris d'adaptació de les titulacions a l'EEES, als responsables de la gestió acadèmica, administrativa i dels sistemes de qualitat dels POP i als responsables dels POP.

Dimecres, 19 d'octubre de 2005

10:00 hores Arribada dels participants al taller. Cafè
10:30 hores **Benvinguda i presentació: cap a on anem amb el postgrau?**

Carles Solà Ferrando, conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació; *Joan Batlle Grabulosa*, rector de la Universitat de Girona; *Albert Bou Vilanova*, president del Consell Social de la Universitat de Girona; *Antoni Serra Ramoneda*, president d'AQU Catalunya.

Bloc A: POLÍTQUES I CONTEXT

10:45 hores **La política dels postgraus a Catalunya**

Carles Solà Ferrando, conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació.

Bloc B: LA UNIVERSITAT DAVANT EL POSTGRAU

11:45 hores **Discussió en quatre grups**

Grup 1: Implicacions en la política universitària	Grup 2: Exemples de gestió/bones pràctiques de gestió	Grup 3: El disseny de competències. Àmbit científic i tecnològic	Grup 4: El disseny de competències. Àmbit humanístic i social
Coord.: Dolors Riba Lloret (UAB) Relator: Esteve Arboix	Coord.: Blanca Palmada Féliz (UdG) Relator: Miquel Vidal	Coord.: Claudi Mans Teixidó (UB) Relatora: Olga Pujolràs	Coord.: Juan Antonio Amador Campos (UB) Relatora: Anna Prades

14:00 hores **Dinar**

15:30 hores **El marc legal i competencial dels postgraus**

Carmen Ruíz-Rivas Hernando, directora general de Universidades, Ministerio de Educación y Ciencia i *Ramon Vilaseca Alavedra*, director general d'Universitats, Generalitat de Catalunya.
Presideix: Joan Batlle Grabulosa, rector de la UdG.

16:15 hores **Pausa-café**

16:30 hores **Discussió en quatre grups**

Es formaran quatre nous grups tot barrejant els grups del matí.

18:30 hores **Conclusions del primer dia**

Coordinadors dels grups: Dolors Riba; Blanca Palmada; Claudi Mans i Juan Antonio Amador.
Presideix: Sebastián Rodríguez, coordinador d'I+D a AQU Catalunya.

19:30 hores **Finalització**

20:30 hores **Visita guiada per Girona**

22:00 hores **Sopar**

Dijous, 20 d'octubre de 2005

09:00 hores **La gestió de la transparència en els postgraus: l'exemple de la Universitat de Girona**

*Blanca Palmada Félez, vicerectora de docència de la UdG.
Presideix: Antoni Serra Ramoneda, president d'AQU Catalunya.*

Bloc C: L'AVALUACIÓ I ACREDITACIÓ DELS PROGRAMES DE POSTGRAU I MASTER

09:45 hores **El projecte TEEP II**

*Staffan Wåhlen, Coordinator of TEEP, National Agency for Higher Education, Sweden, i Josep Grifoll Saurí, responsable del projecte TEEP II a AQU Catalunya i cap de l'àrea d'avaluació de la qualitat d'AQU Catalunya.
Presideix: Victòria Salvadó Martín, Universitat de Girona i membre del Consell de Direcció d'AQU Catalunya.*

10:30 hores **La qualitat dels POPs i l'acreditació dels MÀSTERS**

*Gemma Rauret Dalmau, directora d'AQU Catalunya.
Presideix: Victòria Salvadó Martín, Universitat de Girona i membre del Consell de Direcció d'AQU Catalunya.*

11:30 hores **Pausa cafè**

12:00 hores **Taula rodona: el paper de les agències en l'avaluació i l'acreditació dels POPs: una visió polièdrica**

*Mercè Gisbert Cervera, vicerectora de docència de la Universitat Rovira i Virgili, Fidel Corcuera Manso, director de Relaciones Institucionales de la ANECA, i Jaume Torras Elías, president de la comissió específica d'avaluació de titulacions i programes d'AQU Catalunya.
Presideix: Antoni Serra Ramoneda, president d'AQU Catalunya.*

13:00 hores **CLOENDA**

Joan Batlle Grabulosa, rector de la Universitat de Girona; Ramon Vilaseca Alavedra, director general d'Universitats; Antoni Serra Ramoneda, president d'AQU Catalunya.

13:30 hores **Dinar**

Llengua:	La llengua del taller és el català, excepte en aquelles ponències en les quals participen persones de fora d'aquest àmbit lingüístic que seran en anglès o en castellà.
Taller:	Universitat de Girona. Facultat de Lletres. Pl. Ferrater i Mora, 1, 17071, Girona.
Allotjament:	Hotel Melià Girona. Barcelona, 112, 17003, Girona.
Dinar 19 Oct.:	Dinar fred a la mateixa Facultat de Lletres.
Dinar 20 Oct.:	Hotel Melià Girona. Barcelona, 112, 17003, Girona.
Sopar:	La Torre de Can Roca. Can Sunyer, 46, 17007, Girona.

CAPAONANEM AMB EL POSTGRAU?

Universitat de Girona, 19 i 20 d'octubre de 2005

Ponències

- 1 **Ramon Vilaseca Alavedra. EL MARC LEGAL I COMPETENCIAL DELS POSTGRAUS**
- 2 **Staphan Wahlen i Josep Grifoll Saurí. EL PROJECTE TEEP II**
- 3 **Gemma Rauret Dalmau. LA QUALITAT DELS POPs I L'ACREDITACIÓ DELS MÀSTERS**

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

EL MARC LEGAL I COMPETENCIAL DELS POSTGRAUS

Ramon Vilaseca Alavedra

Els estudis universitaris de postgrau: marc legal i competencial

1

13

Antecedents

2

- De Bolonya-1999 a Bergen-2005:
Adopció d'un sistema de titulacions
 - fàcilment comprensible i comparable
 - basat en dues etapes o cicles, essencialment
 - amb crèdits (ECTS)
- Promoció de mobilitat, cooperació europea en qualitat, dimensió europea en l'educació superior
- 3 etapes de convergència: comprensió-concertació-cohesió

3

Comunicat de Bergen

Objectius per al 2007

- Implementar els criteris de qualitat de l'informe de l'ENQA
- Implementar els marcs estatals de qualificacions
- Reconeixement de titulacions conjuntes, doctorat inclòs
- Aprenentatge flexible. Reconèixer els aprenentatges previs

Preparant el 2010

- Qualitat i transparència
- Educació, recerca i innovació: clau de la competitivitat europea
- Autonomia universitària i finançament suficient
- Mercat laboral, ampliació d'habilitats i ciutadania activa ⁴

Marc legal estatal i català

5

15

Marc legal estatal i català

- ⇒ LOU: adaptació de les modalitats cícliques de cada ensenyament (article 88.2).
- ⇒ LUC: implantació de titulacions estructurades en els cicles establerts en el marc de l'espai europeu d'educació superior (article 16.1).

6

Marc legal estatal i català

- RD 55/2005, de 21 de gener, pel qual s'estableix l'estructura dels estudis universitaris i es regulen els estudis universitaris oficials de Grau:
 - ⇒ ensenyaments universitaris de primer cicle.
 - ⇒ objectiu: aconseguir la capacitat de l'estudiantat per a integrar-se, directament, a l'àmbit laboral europeu amb una qualificació professional apropiada.

7

Marc legal estatal i català

- RD 56/2005, de 21 de gener, pel qual es regulen els estudis universitaris oficials de Postgrau.
- L'ensenyament de Postgrau s'estructura en dos cicles:
 - ⇒ màster i
 - ⇒ doctorat.

8

Marc legal estatal i català

Universitats

- També, serà d'aplicació supletòria per als postgraus el RD 55/2005:
 - ⇒ capítol I. Disposicions generals: marc legislatiu aplicable, definició terminològica, expedició de títols, preus públics,...
 - ⇒ capítol II. Estructura dels ensenyaments universitaris en cicles, objectius i previsió de desenvolupament reglamentari específic.

9

17

Els estudis universitaris de postgrau:
marc legal i competencial

Universitats

Marc competencial

10

Universitats

RD 56/2005, de 21 de gener, pel qual es regulen els estudis universitaris oficials de Postgrau

Requeriment d'incompetència

- Requeriment d'incompetència en relació amb els articles 5 i 6.1 del RD 56/2005.
- Motiu: vulneració de la competència de la Generalitat de Catalunya en la implantació dels ensenyaments de postgrau.
- Conseqüència: El Govern de l'Estat accepta les qüestions plantejades en el requeriment i acorda la modificació dels articles 5 i 6.1. Està pendent de publicació.

11

Universitats

RD 56/2005, de 21 de gener, pel qual es regulen els estudis universitaris oficials de Postgrau

Requeriment d'incompetència

Article 5. Aprovació de programes de Postgrau

• Redactat anterior: 1. La implantació dels programes oficials de postgrau requerirà els informes previs favorables de la comunitat autònoma corresponent i del Consell de Coordinació Universitària.	• Redactat proposat i acceptat: 1. La implantació dels programes oficials de postgrau serà acordada per la Comunitat Autònoma corresponent, d'acord amb el que s'estableix a l'article 8.2 de la LOU.

12

RD 56/2005, de 21 de gener, pel qual es regulen els estudis universitaris oficials de Postgrau

Requeriment d'incompetència

Article 5. Aprovació de programes de Postgrau

- Redactat anterior:

2. Amb la finalitat d'evacuar el citat informe, abans del 15 de febrer de cada any, les universitats enviaran al Consell de Coordinació Universitària la relació dels programes de postgrau de nova implantació per al curs acadèmic següent.

- Redactat proposat i acceptat:

2. D'allò acordat al paràgraf anterior, les comunitats autònomes informaran el Consell de Coordinació Universitària, abans del 15 de febrer de cada any, respecte als programes de postgrau de nova implantació per al curs acadèmic següent. Aquests programes i els seus corresponents títols ¹³ seran publicats al BOE.

Universitats

RD 56/2005, de 21 de gener, pel qual es regulen els estudis universitaris oficials de Postgrau

Requeriment d'incompetència

Article 5. Aprovació de programes de Postgrau

- Redactat anterior:

3. Un cop emès l'informe favorable del citat òrgan consultiu, el Ministeri d'Educació i Ciència aprovarà la relació dels programes de postgrau de nova implantació, els ensenyaments dels quals tinguin caràcter oficial i condueixin a l'obtenció del títol corresponent. Aquesta relació serà publicada al BOE.

- Redactat proposat i acceptat:

3. La impartició dels estudis conduents a títols oficials de màster als quals es refereix l'article 8.3 d'aquest Reial decret, requerirà la prèvia homologació pel Consell de Coordinació Universitària.

Universitats

Universitats
RD 56/2005, de 21 de gener, pel qual es regulen els estudis universitaris oficials de Postgrau

Requeriment d'incompetència

Article 6.1. Avaluació dels programes de Postgrau

- Redactat anterior:
 1. Una vegada implantats els programes oficials de postgrau conduents a l'obtenció dels títols de màster o doctor/a seran avaluats per l'Agència Nacional d'Avaluació de la Qualitat i Acreditació, en col·laboració amb les comunitats autònomes i les pròpies universitats.
- Redactat proposat i acceptat:
 1. Una vegada implantats, els programes conduents a l'obtenció dels títols de màster o doctor/a seran avaluats per l'Agència Nacional d'Avaluació de la Qualitat i Acreditació o pels òrgans d'avaluació que les comunitats autònomes determinin.

15

Els estudis universitaris de postgrau:
marc legal i competencial

Universitats

Implantació d'un programa oficial de postgrau a Catalunya

16

Implantació d'un programa oficial de Postgrau

Universitats

- La proposta de Programa Oficial de Postgrau, que s'implantarà per al curs 2006-07, ha de contenir la informació següent :
 1. Justificar la seva adequació al RD 56/2005
 2. Valorar l'adequació als "criteris de Programació Universitària de Catalunya" adoptats pel DURSI, d'acord amb el CIC.

17

21

I. Descripció del programa oficial de postgrau

Universitats

- **Característiques generals:**
 - ⇒ Denominació i enfocament
 - ⇒ Universitats participants i òrgan responsable del programa
 - ⇒ Estudis que integren el programa: màsters i doctorats.

18

I. Descripció del programa oficial de Postgrau

Universitats

- **En la justificació del programa caldrà atendre a referents:**
 - ⇒ acadèmics externs i interns
 - ⇒ de demanda social i de l'estudiantat
 - ⇒ d'optimització de l'oferta formativa
 - ⇒ sincronia amb la recerca (plans estratègics de R)
 - ⇒ aspectes específics de cada estudi
 - ⇒ interrelacions entre estudis oferts dins el programa

19

I. Descripció del programa oficial de Postgrau

Universitats

- **Sistema d'assegurament de la qualitat**
 - ⇒ mecanismes de coordinació del desenvolupament, gestió i supervisió del programa
 - ⇒ sistemes de suport a l'aprenentatge autònom de l'estudiant
 - ⇒ sistema d'informació/comunicació pública del Programa
 - ⇒ mecanismes d'assignació, formació i avaluació del professorat

20

II. Descripció dels estudis/títols

- **Aspectes de caràcter general i organitzatiu:**

- ⇒ Denominació de l'Estudi/Títol
- ⇒ Organització general
- ⇒ Admissió

21

23

II. Descripció dels estudis/títols

- **En la justificació de cada estudi caldrà atendre a referents:**

- ⇒ acadèmic extern (títols oferts en el context internacional)
- ⇒ acadèmic intern
- ⇒ demanda (necessitats de la societat)
- ⇒ potencial nombre d'estudiants

22

II. Descripció dels estudis/títols

- **Aspectes acadèmics:**
 - ⇒ objectius de formació de l'estudi
 - ⇒ estructura curricular
 - ⇒ perfil del professorat responsable
 - ⇒ mesures per a la mobilitat de l'estudiantat
 - ⇒ col·laboració de professionals o personal investigador no universitari

23

Recursos sol·licitats per a l'autorització d'implantació d'un programa oficial de postgrau

- Estructura de la plantilla de PDI i PAS necessària
- Recursos materials (aules, seminaris, laboratoris, sales d'estudi, recursos informàtics)
- Viabilitat econòmica i financera:
 - ⇒ Pressupost de despeses
 - ⇒ Pla de finançament

24

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

EL PROJECTE TEEP II

Staphan Wahlen

Josep Grifoll Saurí

TEEP II

L'AVALUACIÓ DE PROGRAMES "JOINT MASTERS" (JMP)

27

Marc europeu

Respectant les competències que són en mans dels estats, la UE contribuirà en el desenvolupament d'una educació de qualitat a través del foment de la cooperació entre els estats membres

- ⇒ Desenvolupar la dimensió europea de l'ensenyament
- ⇒ Afavorir la mobilitat en el camp acadèmic, i en particular el reconeixement de títols
- ⇒ Promoure la cooperació entre centres docents
- ⇒ Augmentar l'intercanvi d'informació en matèria educativa

Antecedents Erasmus Mundus

2001 la Comissió impulsa accions per fer de la UE un centre d'excel·lència per a l'aprenentatge i la recerca científico-tecnològica a nivell mundial.

En paral·lel es fa referència a la necessitat de que les activitats educatives incloguin la dimensió internacional d'una manera més sistemàtica.

Els programes Erasmus Mundus

- Són d'alta qualitat i oferts per un consorci de com a mínim 3 universitats situades en com a mínim 3 estats diferents.
- Els programes han de ser integrats, la qual cosa demana que els estudiants duguin a terme el seu estudi en un mínim de dues universitats.
- El programa ha d'atorgar als estudiants que completin amb èxit la seva formació un diploma doble, múltiple o conjunt.
- Es fomenta la participació d'estudiants externs a la UE a través d'un sistema de beques

WHY Joint Masters programmes?

- An interest from the Commission
- Erasmus Mundus
- A growing interest from universities
- EUA Joint Masters Project

29

Why TEEP II?

- ENQA: development of methods for evaluation of transnational education
- The Commission: developing a method for fee-paying evaluation of JMP
- The Commission: development of European co-operation in higher education
- EUA: developing QA for JMP

A Joint evaluation process

- Six Agencies, AQU, CNE, HAC, NAHE, NVAO, QAA
- Three programmes:
 - EMLE – Law and Economics
 - Comundus – Media, Communication and Cultural studies
 - Euroaquae – Hydro Informatics and Water Management

Many European countries involved

- QA agencies from six countries
- Programmes from five countries each, a total of nine
- Experts from a total of ten different countries
- A total of twelve countries involved

Expected outcomes

- For programmes: Development
- For ENQA and Programmes: Experience of transnational evaluation
- For ENQA and Commission: Development of QA methods and criteria for transnational evaluation

31

Management group

- Representatives of six agencies
- EUA
- ENIC/NARIC
- Commission

Design

- Self-evaluation
- Peer review
- Reports
 - Programme reports
 - Methodological report

Schedule

- Selection of the three programmes
- Preparation of guidelines for self-evaluation
- Recruitment of experts
- Launch conference
- Preparation of SEDs (March – May)
- Site visits (June October)
- Reports (November – March)
- Final conference (April)

33

Experts include academics and students

- Subject experts (interdisciplinary)
- Students
- Agency staff
- Recruited after approval of programmes
- No conflict of interest

Self-evaluation

- Guidelines adapted to each programme
- Criteria based on Dublin Descriptors, Tuning, EUA golden rules
- Criteria with emphasis on QA
- Challenges and strengths

Self-evaluations

- Same SED for the programme as a whole
- Varying degree of self-analysis/reflection
- Different foci for different programmes

35

Experts

- Certain difficulties in finding interdisciplinary experts
- Well-functioning
- Learning experience for all

Site visits

- Agenda: meetings in separate groups: programme manager, students/alumni, teaching staff, top management
- Difference between small and large players
- Emphasis on homogeneity

Estructura de la Guia d'Avaluació

1. Organització i gestió
2. Continguts i nivell
3. Sistema d'assegurament de la qualitat

1. Organització i gestió

- Propòsit del programa
- Elecció de partners
- Mecanismes de cooperació
- Recolzament i reconeixement
- Staff i finançament
- Infraestructures
- Accés al programa
- Acollida d'estudiants i professors visitants
- Política lingüística

37

2. Continguts i nivell

- Estructura del programa
- Estàndard acadèmic
- Mètodes d'ensenyament-aprenentatge
- Competències i objectius d'aprenentatge

3. Sistema Assegurament Qualitat

- Estratègies QA
- Participació
- Pràctiques QA
- Seguiment i millora

Alguns criteris de Qualitat interessants

- Elecció de partners d'acord amb els objectius del programa
- El programa té un staff i un finançament adequat, i una estratègia per a fer-lo sostenible.
- Produeix un valor afegit respecte de programes semblants a nivell nacional.
- Estratègia QA conjunta
- Pràctica de QA on hi participen estudiants, staff i d'altres stakeholders.

Special challenges for the future

- Criteria for a European label
- How to carry out self-financed evaluations at the request of programmes
- Relationship between accreditation and evaluation of JMP

39

Experiences so far

- Excellent co-operation between agencies
- Accreditation requests
- Importance of recruiting experts with interdisciplinary and QA competence
- Development/enhancement

What's different?

- Cooperation between agencies
- Cooperation within programmes
- Cooperation between experts

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

LA QUALITAT DELS POPs I L'ACREDITACIÓ DELS MÀSTERS

Gemma Rauret Dalmau

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

De l'assegurament de la qualitat dels POPs a l'acreditació dels masters

G. Rauret

Girona 19-20 d'octubre de 2005

www.aqucatalunya.org

43

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

www.aqucatalunya.org

La qualitat, garantia de millora

Índex

- On som?
 - l'impuls europeu cap a l'EEES
 - el marc legal espanyol i català
 - l'experiència en assegurement de la qualitat a Catalunya
- Com assegurar la qualitat dels POPs?
 - Que són els POPs?
 - L'assegurament de la qualitat
 - els elements i les preguntes clau
 - l'avaluació externa ex-ante
- L'acreditació dels masters
 - l'avaluació externa ex-post

On som?

- ✓ **L'impuls europeu cap a l'EEES:**
 - ✓ L'assegurament de la qualitat. De Berlín a Bergen
 - ✓ els descriptors de Dublín
 - ✓ els projectes de l'EUA
 - ✓ l'encàrrec dels ministres al grup dels 4

- ✓ **El marc legal espanyol i català**
 - ✓ Les mancances en el primer nivell (grau)

- ✓ **Les experiències en assegurament de la qualitat a Catalunya:**
 - ✓ les avaluacions de titulacions
 - ✓ Els desenvolupaments a les universitats
 - ✓ el projecte pilot del DURSI per graus i postgraus i
 - ✓ el projecte TEEP

On som?

L'assegurament de la qualitat: de Berlín a Bergen

- El comunicat de Berlín pel 2005 calia:
 - Definició dels responsables, òrgans i institucions implicats (país)
 - Avaluació de programes o institucions (interna, externa, participació dels estudiants i informe públic)
 - Un sistema d'acreditació, certificació o comparable
 - Participació, cooperació e interconnexió internacional

- El comunicat de Bergen pel 2007 cal:
 - Implementació dels estàndards i guies per l'assegurament de la qualitat
 - Implementació ja del marc nacional de qualificacions (B-M-D)
 - Reconeixement dels graus conjunts
 - Crear oportunitats per a camins flexibles en educació superior

On som?

Els descriptors de Dublín

Un master s'atorga a aquells estudiants que :

- que han demostrat uns coneixements i una comprensió que es basa en el nivell típicament associat als graus, i el superen i milloren, i que els proporcionen una base o una oportunitat per a l'originalitat en el desenvolupament i/o aplicació d'idees. Sovint en el context de la Investigació
- son capaços d'aplicar llurs coneixements i llur comprensió, així com llurs habilitats per a resoldre problemes, en entorns nous o no familiars i en contextos amplis (multidisciplinars) relatius a llur camp d'estudi

45

On som?

Els descriptors de Dublín

- tenen habilitat d'integrar coneixements i d'afrontar la complexitat i també de formular judicis a partir d'informació incompleta o limitada però que inclouen reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques lligades a l'aplicació de llurs coneixements i judicis
- són capaços de comunicar llurs conclusions, i els coneixements i el marc conceptual en que es basen, tant a audiències expertes com no expertes i de manera clara i sense ambigüitats.
- han desenvolupat habilitats d'aprenentatge que els permet continuar els estudis de manera àmpliament autodirigida o autònoma

On som?

Els projectes EUA

- les regles d'or per a l'establiment de nous màsters conjunts:
 - Saber perquè es creen els programes
 - Escollir els socis amb cura
 - Definir clarament els objectius del programa i els resultats d'aprenentatge esperats
 - Assegurar el ple suport de la institució
 - Garantir que es disposa de prou personal i recursos
 - Garantir la sostenibilitat del programa
 - Tenir cura que els estudiants poden accedir a la informació
 - Assegurar una bona coordinació dels centres
 - Elaborar una política lingüística per a l'aprenentatge
 - Decidir les responsabilitats de cadascú

On som?

L'encàrrec dels ministres al grup dels 4 ENQA, EURASHE, EUA, ESIB

Pel 2005

- Desenvolupar un seguit d'estàndards procediments i guies pel que fa a la garantia de qualitat
- Explorar maneres més adequades per a l'avaluació externa de les institucions i de les agències

Pel 2007

- introducció del model d'avaluació d'agències d'assegurament de la qualitat basat en una revisió nacional
- adopció del registre europeu d'agències

On som?

Els estàndards europeus

Pel que fa a l'assegurament de la **qualitat interna** de les institucions:

- política i procediments per garantir la qualitat
- aprovació, seguiment i revisió periòdica dels programes i títols
- avaluació dels estudiants
- l'assegurament de la qualitat dels professors
- recursos per a l'aprenentatge i de suport a l'estudiant
- sistemes de informació
- informació al públic

47

On som?

Els estàndards europeus

Pel que fa a l'assegurament de la **qualitat externa** de les institucions

- fer ús dels procediments interns d'assegurament de la qualitat
- desenvolupar processos d'assegurament extern de la qualitat
- criteris per a les decisions
- processos adients a l'objectiu
- informació
- procediments de seguiment
- revisions periòdiques
- anàlisi amplia del sistema

5

Com assegurar la qualitat dels POPs'

Què són els POPs :

- Contenedors flexibles i dinàmics de l'oferta de postgraus,
- Elements útils per ordenar els estudis que condueixen a títols de màster oficial i de doctor.
- Inclouen estudis molt variats i complexes i poden apostar per la transversalitat del coneixement
- Inclouen també estudis amb diferents perfils : acadèmics, professionalitzadors i mixtos
- Poden contenir 1 o més títols de màster i 1 o més títols de doctor
- Elements poc significatius pels estudiants que han de rebre un missatge clar referent als títols

Com assegurar la qualitat dels POPs'

Pel que fa als màsters:

- poden tenir estructura modular
- poden conduir o no al doctorat
- han de definir una especialització

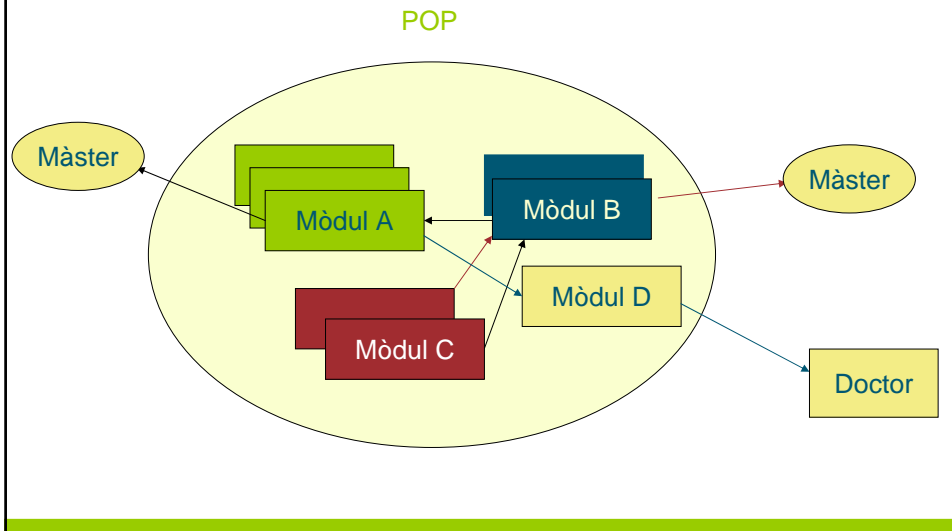
Pel que fa als mòduls

- diferent naturalesa
 - teòrics, pràctics, tecnologia, mètodes investigació
- diferent nivell de dificultat
 - accés heterogeni, especialitat

A partir dels mòduls s'organitza el pla de formació en :

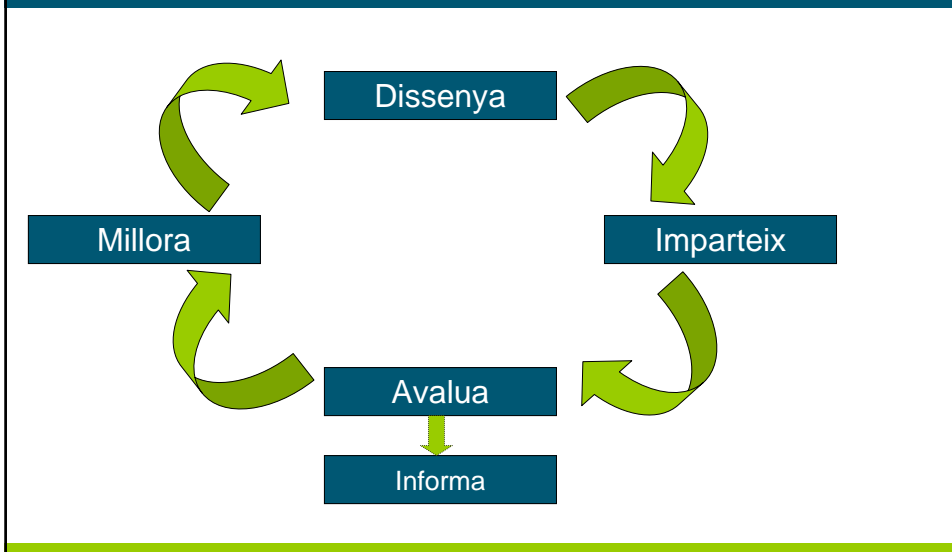
- matèries, cursos, assignatures

Com assegurar la qualitat dels POPs'

49

Com assegurar la qualitat dels POPs'

Com assegurar la qualitat dels POPs'

DISSENY

¿Què?

¿Qui?

¿Com?

¿Perquè?

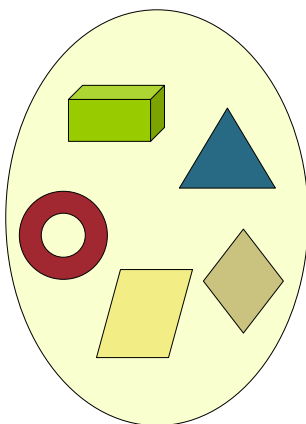
¿On?

¿Quan?

¿Quant?

Com assegurar la qualitat dels POPs?

¿Què?

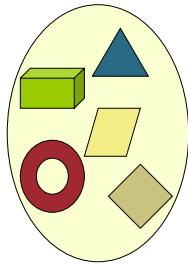

Característiques generals dels postgrau

- denominació del programa
- òrgan responsable
- unitats participants
- característiques generals
- títols que s'atorguen dins del programa

Com assegurar la qualitat dels POPs?

¿Perquè?

Objectiu ó justificació del programa

Referents acadèmics

- context internacional
- adequació al nivell postgrau, doctorat
- oferta prèvia, línies de recerca associada, etc.

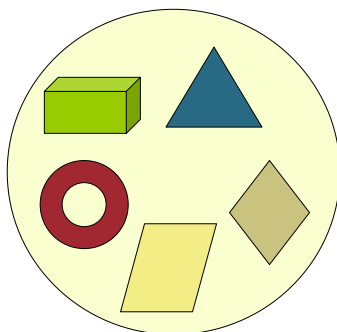
Potencial de demanda

- anàlisi de l'entorn
- volum de graduats
- potencial de captació internacional
- polítiques pròpies de la universitat (àrees estratègiques investigació ó de transferència)

51

Com assegurar la qualitat dels POPs?

¿Qui?

Recursos humans

El professorat

- disponibilitat
- el perfil i experiència

Els estudiants

- accés i selecció
- mobilitat
- necessitat de formació d' "èlit"

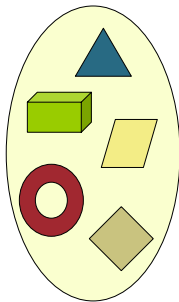
Els gestors del POP

- aspectes administratius
- garantia de qualitat

Com assegurar la qualitat dels POPs?

¿Com?

Organització i gestió del programa

Òrgan responsable

- estructura, composició
- mecanismes i procediments de decisió
- gestió dels títols i els convenis

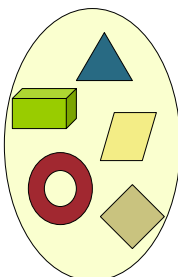
Selecció i admissió

- perfil d'ingrés i formació prèvia
- criteris de valoració de mèrits
- òrgans d'admissió
- criteris de convalidació

Com assegurar la qualitat dels POPs?

¿Com?

El contingut dels estudis

Perfil de competències

Estructura curricular

mòduls, matèries, assignatures

Plans de formació

Objectius

enfocament docent, ECTS

enfocament de l'avaluació

recursos per a l'aprenentatge

Pràctiques externes i altres activitats

mobilitat dels estudiants

Com assegurar la qualitat dels POPs?

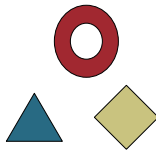
¿On?

Les instal·lacions i equipaments

- adequació al nou model
- suficiència

¿Quan?

- El calendari
- La freqüència
- Els requisits pel manteniment del POP o d'alguns dels seus elements

¿Quant?

Viabilitat econòmica

53

Com assegurar la qualitat dels POPs?

Assegurar la qualitat del postgrau requereix:

- Context que promogui la qualitat dins i fora de la institució (EEES)
- Disseny d'acord amb les preguntes clau (bona memòria justificativa). Desenvolupar el procés ensenyament aprenentatge d'acord amb allò que s'ha dissenyat
- L'addició de dues noves etapes al procés de disseny i desenvolupament o impartició del programa: l'avaluació i la millora
- Disposar d'un sistema per gestionar la qualitat basat en:
 - Documentació
 - personal per a la gestió
 - mecanismes per gestionar la millora continua

Com assegurar la qualitat dels POPs

Documentació

- Documents generals
 - Externs : legislació, referents internacionals, etc.
 - De la institució : professorat, accés estudiants, normes de permanència, directrius per a la preparació dels POP, etc.
- Documents generats en el POP
 - Cal documentar la planificació del POP
 - Disseny del pla de formació i del pla operatiu
- Evidències que demostrin que les activitats es realitzen d'acord amb allò que s'ha planificat

Com assegurar la qualitat dels POPs?

Personal

- disposar de personal adequat per gestionar la documentació (preparar, actualitzar, informar, comprovar) i els mecanismes de supervisió del programa

Millora continua

- Disposar de mecanismes per a la supervisió de l'ensenyament en la que hi participin tots els implicats
- Disposar de mecanismes que assegurin la introducció de les millores derivades de la supervisió
- Participació en processos externs d'avaluació de la qualitat

Com assegurar la qualitat dels POPs?

L'assegurament de la qualitat i les agències

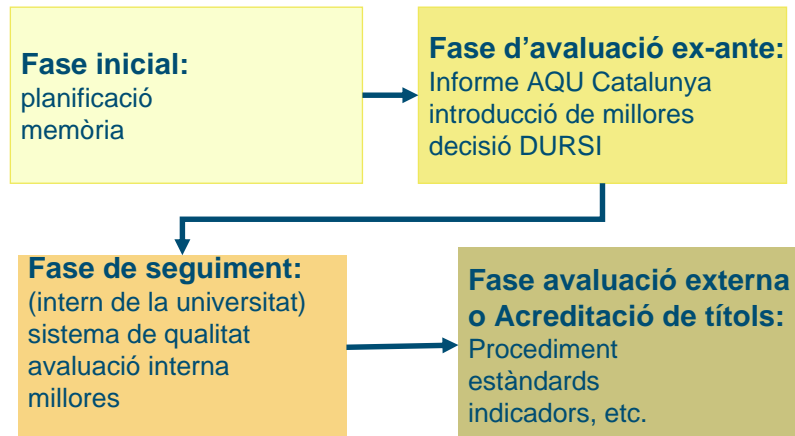
- L'assegurament de la qualitat és responsabilitat fonamental de la universitat.
- Les agències són instruments per promoure la qualitat
 - poden actuar ex ante o ex post
 - principal mecanisme: avaluacions externes
 - poden conduir a la acreditació (o no)
- Han de col·laborar amb altres agències
 - disseny del contingut de la memòria justificativa per a l'autorització de programes de postgrau.

55

Com assegurar la qualitat dels POPs?

- **L'avaluació del disseny**
 - D'acord amb la LUC i per decisió del DURSI, AQU Catalunya avaluarà el contingut de les propostes de POP.
 - Emprarà una metodologia anàloga a la utilitzada en el projecte pilot del DURSI.
 - Aquesta avaluació ha de facilitar el camí cap a :
 - la introducció d'un sistema de qualitat dels postgraus
 - la possible acreditació posterior dels títols de master.

Com assegurar la qualitat dels POPs

Com assegurar la qualitat dels POPs?

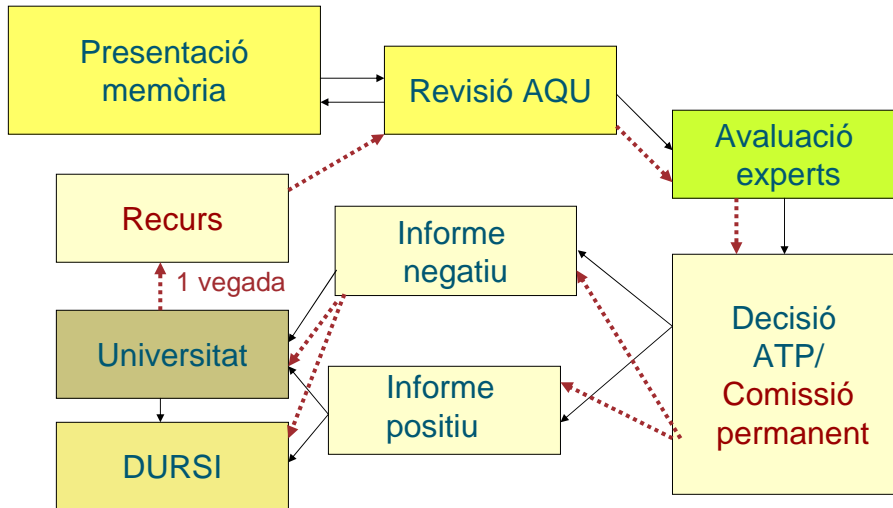
Fase d'avaluació ex-ante

DURSÍ :
establir normes
establir requisits
decisió

AQU :
procediment d'avaluació
criteris d'avaluació
emissió informe

Universitat :
planificació
memòria

Com assegurar la qualitat dels POPs?

57

Com assegurar la qualitat dels POPs?

L'avaluació ex-ante dels POPs i dels títols de master

Elecció d'experts

- acadèmics experts en espai europeu
- acadèmics propis de l'àmbit

Criteris

- adequació a la legislació
- adequació a les normes i requisits del DURSI
- adequació als estàndards

Estàndards

- els d'acreditació aplicables a l'avaluació ex-ante

Informe

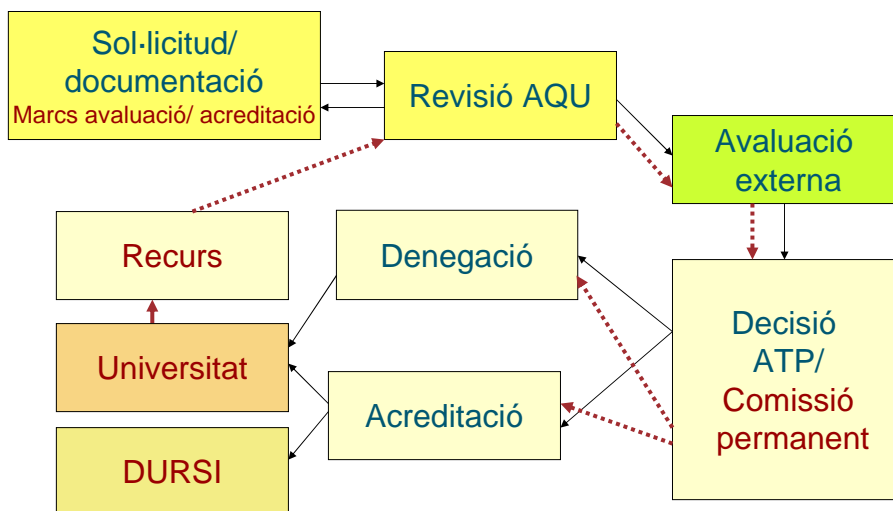
- grau d'adequació als criteris (quatre nivells)
- recomanacions per a la millora

El procés d'acreditació

Fase **avaluació externa ex-post**
Administració de l'Estat i DURSI : normes, requisits
AQU establiment de:
 procediment
 estàndards,
 marc d'avaluació externa :
 avaluadors (auditors)
 documentació; guia, formularis, etc.
 marc d'acreditació
 comissió d'acreditació

Universitat :
 sistema
 generació evidències

El procés d'acreditació

Conclusions

- La posada en marxa dels POPs és un repte que cal assumir pas a pas per arribar a bon terme
- L'experiència de l'avaluació institucional i del projecte pilot ens ha ensenyat la dinàmica a seguir (assoliment progressiu).
- Necessitat de sistemes de qualitat a les universitats i les agències : millora contínua
- L'avaluació externa de les universitats i agències és la garantia que ens demana l'EEES
- És imprescindible la cooperació entre universitats, entre agències, entre universitats i agències

Informació per a la discussió en grups. Documents de referència

- 5 Descriptors de Dublín
- 6 Les regles d'or per a l'establiment de nous programes de màster conjunts
- 7 Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area: European standards and guidelines for internal quality assurance within higher education institutions
- 8 Estàndards d'acreditació de les titulacions
- 9 Real Decreto 56/2005, de 21 de enero, por el que se regulan los estudios universitarios oficiales de Posgrado
- 10 Els estudis universitaris oficials de postgrau, en el marc de la programació universitària de Catalunya
- 11 Sol·licitud d'autorització d'implantació d'un programa oficial de postgrau, amb inici d'implantació el curs 2006-2007
- 12 Previsió global de programes oficials de postgrau, per als propers anys (amb horitzó 2010)
- 13 Propuesta de memoria justificativa para la presentación y aprobación de solicitudes de programas oficiales de posgrado
- 14 "La gestió dels processos acadèmics" A: *Marc general per a la integració europea*
- 15 *Marc general per al disseny, el seguiment i la revisió de plans d'estudis i programes*
- 16 *Guia per al disseny d'un perfil de formació. El cas de Psicologia* (publicació editada i lliurada a part)

Descriptors de Dublín

Els descriptors de Dublín de la Iniciativa Conjunta per a la Qualitat (Joint Quality Initiative, JQI) per a estudis de grau i postgrau es van proposar per primer cop el març de 2002 (vegeu www.jointquality.org). A la reunió de la JQI a Dublín el 23 de març de 2004, es van plantejar uns apartats alternatius, tal com s'exposen a continuació, amb vista a una millor comprensió dels «descriptors de Dublín» en el context del Comunicat de Berlín i al seu possible ús futur. A la trobada de la JQI del 23 de març també es va proposar un conjunt de descriptors comuns per a les titulacions de tercer cicle. El **descriptor del cicle curt (dins del primer cicle) de l'ensenyament superior es va crear després de la reunió de la JQI a Dublín el 18 d'octubre de 2004.**

Les titulacions que impliquen l'acompliment del cicle curt (dins el primer cicle) de l'ensenyament superior s'atorguen a estudiants que:

- han demostrat uns coneixements i una comprensió en un camp d'estudi que parteix de l'educació general secundària i que s'acostuma a basar en llibres de text avançats; aquests coneixements proporcionen una base per a una àrea de treball o una professió, per al desenvolupament personal i per a la continuació dels estudis a fi de concloure el primer cicle;
- són capaços d'aplicar els coneixements i la comprensió assolits a contextos laborals;
- tenen la capacitat d'identificar i utilitzar dades per formular respostes a problemes ben definits, ja siguin concrets o abstractes;
- són capaços de comunicar-se sobre el grau de comprensió assolit, les habilitats adquirides i les activitats realitzades amb els seus companys, supervisors i clients;
- tenen les habilitats d'aprenentatge necessàries per continuar els estudis amb un cert grau d'autonomia.

63

Les titulacions que impliquen l'acompliment del primer cicle s'atorguen a estudiants que:

- han demostrat uns coneixements i una comprensió que es basen en el nivell típicament associat als *bachelors* i l'excedeixen o milloren, i que els proporcionen una base o una oportunitat per a l'originalitat en el desenvolupament i/o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- poden aplicar els seus coneixements i la seva comprensió, així com les habilitats per resoldre problemes, en entorns nous o no familiars i en contextos amplis o multidisciplinaris relatius al seu camp d'estudi.

- tenen l'habilitat d'integrar coneixements i de fer front a la complexitat, i també de formular judicis a partir d'informació incompleta o limitada però que inclouen reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques lligades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- poden comunicar les seves conclusions, com també els coneixements i el marc conceptual en què es basen, tant a audiències expertes com no expertes, i de manera clara i inequívoca.
- han desenvolupat habilitats d'aprenentatge que els permeten continuar els estudis de manera àmpliament autodirigida o autònoma.

Les titulacions que impliquen l'acompliment del segon cicle s'atorguen a estudiants que:

- han demostrat uns coneixements i una comprensió que es basen en el nivell típicament associat als *bachelors* i l'excedeixen o milloren, i que els proporcionen una base o una oportunitat per a l'originalitat en el desenvolupament i/o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- són capaços d'aplicar els seus coneixements i la seva comprensió, així com les habilitats per resoldre problemes, en entorns nous o no familiars i en contextos amplis (o multidisciplinaris) relatius al seu camp d'estudi.
- tenen l'habilitat d'integrar coneixements i de fer front a la complexitat, i també de formular judicis a partir d'informació incompleta o limitada però que inclouen reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques lligades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- són capaços de comunicar les seves conclusions, i els coneixements i el marc conceptual en els quals es basen, tant a audiències expertes com no expertes, i de manera clara i sense ambigüitats.
- han desenvolupat habilitats d'aprenentatge que els permeten continuar els estudis de manera àmpliament autodirigida o autònoma.

Les titulacions que impliquen l'acompliment del tercer cicle s'atorguen a estudiants que:

- han demostrat una comprensió sistemàtica d'un camp d'estudi i el domini de les aptituds i els mètodes de recerca associats amb aquest camp d'estudi;
- han demostrat la capacitat de concebre, dissenyar, implementar i adaptar un procés substantiu de recerca amb integritat acadèmica;
- a través d'una recerca original han fet una aportació que amplia les fronteres del coneixement mitjançant el desenvolupament d'un important corpus de treball, part del qual es publica en revistes indexades d'àmbit nacional o internacional;

- són capaços d'analitzar, avaluar i sintetitzar de manera crítica idees noves i complexes;
- són capaços de comunicar-se amb els seus col·legues, el conjunt de la comunitat acadèmica i la societat pel que fa a les seves especialitats;
- es preveu que siguin capaços de promoure, en contextos acadèmics i professionals, avenços tecnològics, socials o culturals en la societat del coneixement.

Les regles d'or per a l'establiment de nous programes de màster conjunts

La Conferència de l'Associació de la Universitat Europea (EUA) celebrada a Cluj el setembre de 2003, en la qual es van presentar per primer cop els resultats preliminars del projecte de màsters conjunts, va posar en relleu el fet que existeix un gran interès entre les universitats europees per oferir titulacions compartides. Aquest interès creixent pot ser, en part, el resultat de les nombroses converses que s'han mantingut a «alt nivell» sobre la importància de desenvolupar titulacions compartides o, també, un efecte derivat de l'anticipació al llançament del programa 4 de l'Erasmus Mundus de la Comissió Europea. A més, moltes universitats de l'Europa central i de l'est van expressar el seu desig d'esdevenir socis actius en els nous programes compartits i d'aprofitar aquesta oportunitat per modernitzar els seus currículums i millorar la cooperació amb les institucions europees occidentals.

Es preveu que moltes universitats manifestaran la seva intenció de desenvolupar nous programes de màster compartits. Esperem que aquest informe pugui ser una ajuda per a aquells que inicien el procés. Les regles d'or següents ofereixen una barreja d'encoratjament i de consells per actuar amb cautela.

67

1. Saber per què es crea el programa

Cal reflexionar molt bé sobre els motius per crear un nou programa: Hi ha un buit en l'àmbit nacional o europeu que cal omplir? És un programa compartit el mecanisme més apropiat? Quin n'és el valor afegit acadèmic previst?

2. Escollir els socis amb cura

Pot haver-hi moltes maneres diferents de trobar socis institucionals, i l'opció que es prengui pot tenir uns efectes summament importants que s'estenguin més enllà de les raons inicials per establir el programa. Una bona comunicació i la confiança són essencials per elaborar uns objectius i estàndards d'aprenentatge comuns. La comunicació també és important per garantir que tots els períodes d'estudi a les institucions sòcies siguin plenament reconeguts. Cal considerar qüestions com ara el nombre adequat de socis institucionals per al programa i el gran de semblança o diferència que haurien de presentar les institucions entre elles.

3. Desenvolupar uns objectius del programa i uns resultats d'aprenentatge dels estudiants ben definits amb els socis de la xarxa

Per aconseguir una xarxa equilibrada, és important que tots els socis participin en el desenvolupament i la definició dels objectius del programa. A més de formar part d'un procés d'aprenentatge comú, és molt més fàcil identificar-se amb un programa en què es valoren totes les contribucions intel·lectuals que no pas amb un en què la participació es limita a la implementació d'un concepte/producte ja elaborat. Això implica l'establiment d'un currículum conjunt eficaç, fet a la mida del seu propòsit. És important garantir, mitjançant el disseny curricular, que tots els estudiants tinguin l'oportunitat d'estudiar en almenys dos països diferents.

4. Assegurar-se que totes les institucions (i no només els col·legues acadèmics) donen ple suport als objectius del programa

Des d'un bon començament, és essencial el suport institucional de tots els socis per tal que el programa tingui futur a llarg termini. Com a mínim, cal una carta de suport del rector que resumeixi les contribucions tangibles que farà la institució, com ara el compromís amb el personal i els estudiants del programa i el suport financer. Aquesta carta de compromís s'hauria de renovar periòdicament.

5. Garantir que es dediquen suficients recursos de personal acadèmic i administratiu al programa

La càrrega de treball no hauria de recaure totalment sobre una minoria de personal molt dedicat. La implicació d'un grup més ampli de personal de la institució ajudarà a mantenir el compromís institucional. Atès que la mobilitat del professorat és també fonamental en aquests programes, cal considerar els efectes de les absències de personal en els currículums ordinaris. També s'han de tenir en compte les conseqüències del fet que un actor clau de la institució pugui canviar de lloc de treball. En aquest cas, es mantindria el compromís institucional? Si no fos així, certament no es disposaria d'una base prou àmplia pel que fa a personal per garantir el desenvolupament sostenible del programa.

6. Garantir que hi ha una estratègia de finançament sostenible per al programa

Aquesta estratègia hauria d'abordar les qüestions relatives a la gestió de recursos, no des del punt de vista de les institucions individuals, sinó de tot el conjunt de la xarxa: Són suficients els recursos de la xarxa? Estan distribuïts de manera equitativa? És possible fer més per donar suport als socis que afronten dificultats especials?

7. Tenir cura que els estudiants puguin accedir fàcilment a la informació sobre el programa

Cal facilitar una informació equiparable als estudiants de totes les institucions participants. A més de la informació del curs i dels criteris i procediments d'admissió, s'haurien d'especificar els requisits relatius a mobilitat —incloent-hi la manera de tractar qüestions com l'allotjament— i facilitar una informació clara sobre la qualificació/titulació que s'obtindrà. També caldria tenir en compte l'accessibilitat al programa dels estudiants econòmicament desfavorits i amb discapacitat física.

8. Organitzar i planejar amb antelació un nombre suficient de reunions

Desenvolupar un programa conjunt requereix temps. Cal preveure prou reunions perquè els socis de la xarxa desenvolupin idees conjuntament i valorin plegats la coherència del programa d'estudi. Cal assegurar-se que tothom està d'acord pel que fa als resultats d'aprenentatge i a l'ús de l'ECTS (incloent-hi el valor comú d'un crèdit) i del suplement al diploma. Quan hi hagi dubtes sobre l'ús d'aquests instruments, cal assegurar-se que es duen a terme processos d'aprenentatge i que hi ha informació disponible.

69

9. Elaborar una política lingüística i fomentar l'aprenentatge de la llengua local

Caldrà decidir la llengua o llengües en què s'impartirà el curs, així com la millor manera d'explotar les oportunitats dels estudiants per aprendre llengües durant el programa. Les qüestions lingüístiques no haurien de ser un aspecte secundari de la planificació curricular, sinó una consideració fonamental. La preparació lingüística dels períodes de mobilitat és una manera eficaç d'implicar els col·legues i els departaments de les institucions; les opcions quant a tècniques i mètodes d'aprenentatge lingüístic són molt diverses.

10. Decidir les responsabilitats de cadascú

Una divisió clara de les tasques i les responsabilitats contribuirà al funcionament eficaç de les xarxes. No cal que totes les institucions tinguin el mateix nivell d'implicació en els programes, i la diversitat d'aportacions pot permetre als socis de la xarxa concentrar-se en punts forts específics. Una divisió clara del treball ajudarà a garantir que hi hagi el mínim de duplicació de tasques, ja que serà important obtenir una optimització del temps i dels costos. Sovint, això es pot assolir mitjançant l'establiment d'una agència centralitzada que administri el programa i que operi sota el control generalitzat dels socis de la xarxa.

Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area

Education and Culture

DG Education and Culture

This project has been funded with support from the European Commission in the framework of the Socrates programme. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

© European Association for Quality Assurance in Higher Education, 2005, Helsinki

Layout: Pikseri Julkaisupalvelut

Helsinki, Finland 2005

Foreword

In the Berlin communiqué of 19 September 2003 the Ministers of the Bologna Process signatory states invited the European Network for Quality Assurance in Higher Education (ENQA) ‘through its members, in cooperation with the EUA, EURASHE, and ESIB’, to develop ‘an agreed set of standards, procedures and guidelines on quality assurance’ and to ‘explore ways of ensuring an adequate peer review system for quality assurance and/or accreditation agencies or bodies, and to report back through the Bologna Follow-Up Group to Ministers in 2005’. The Ministers also asked ENQA to take due account ‘of the expertise of other quality assurance associations and networks’.

This report forms the response to this mandate and comes with the endorsement of all the organisations named in that section of the communiqué. The achievement of such a joint understanding is a tribute to the spirit of co-operation and mutual respect that has characterised the discussions between all the players involved. I would therefore like to extend my thanks to the EUA, EURASHE and ESIB together with the ENQA member agencies for their constructive and most valuable input to the process.

This report is directed at the European Ministers of Education. However, we expect the report to achieve a wider circulation among those with an interest in quality assurance in higher education. These readers will hopefully find the report useful and inspirational.

73

It must be emphasised that the report is no more than a first step in what is likely to be a long and possibly arduous route to the establishment of a widely shared set of underpinning values, expectations and good practice in relation to quality and its assurance, by institutions and agencies across the European Higher Education Area (EHEA). What has been set in motion by the Berlin mandate will need to be developed further if it is to provide the fully functioning European dimension of quality assurance for the EHEA. If this can be accomplished, then many of the ambitions of the Bologna Process will also be achieved. All the participants in the work to date look forward to contributing to the success of that endeavour.

Christian Thune

President of ENQA

February 2005

Contents

Executive Summary	5
1 Context, Aims and Principles	9
2 European Standards and Guidelines	11
Background of the standards and guidelines	11
Introduction to Parts 1 and 2: European standards and guidelines for internal and external quality assurance of higher education	12
Part 1: European standards and guidelines for internal quality assurance within higher education institutions	15
Part 2: European standards and guidelines for the external quality assurance of higher education	19
Introduction to Part 3: European standards and guidelines for external quality assurance agencies	22
Part 3: European standards and guidelines for external quality assurance agencies	23
3 Peer Review System for Quality Assurance Agencies	27
International context	27
Cyclical reviews of agencies	29
Register of external quality assurance agencies operating in Europe	30
European Consultative Forum for Quality Assurance in Higher Education	32
4 Future Perspectives and Challenges	34
<i>Annex: Cyclical review of quality assurance agencies – a theoretical model</i>	36

Executive Summary

This report has been drafted by the European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA)¹, through its members, in consultation and co-operation with the EUA, ESIB and EURASHE and in discussion with various relevant networks. It forms the response to the twin mandates given to ENQA in the Berlin Communiqué of September 2003 to develop ‘an agreed set of standards, procedures and guidelines on quality assurance’ and ‘to explore ways of ensuring an adequate peer review system for quality assurance and/or accreditation agencies or bodies’.

The report consists of four chapters. After the introductory chapter on context, aims and principles, there follow chapters on standards and guidelines for quality assurance²; a peer review system for quality assurance agencies; and future perspectives and challenges.

The main results and recommendations of the report are:

- There will be European standards for internal and external quality assurance, and for external quality assurance agencies.
- European quality assurance agencies will be expected to submit themselves to a cyclical review within five years.
- There will be an emphasis on subsidiarity, with reviews being undertaken nationally where possible.
- A European register of quality assurance agencies will be produced.
- A European Register Committee will act as a gatekeeper for the inclusion of agencies in the register.
- A European Consultative Forum for Quality Assurance in Higher Education will be established.

When the recommendations are implemented:

- The consistency of quality assurance across the European Higher Education Area (EHEA) will be improved by the use of agreed standards and guidelines.
- Higher education institutions and quality assurance agencies across the EHEA will be able to use common reference points for quality assurance.
- The register will make it easier to identify professional and credible agencies.
- Procedures for the recognition of qualifications will be strengthened.
- The credibility of the work of quality assurance agencies will be enhanced.
- The exchange of viewpoints and experiences amongst agencies and other key stakeholders (including higher education institutions, students and labour market representatives) will be enhanced through the work of the European Consultative Forum for Quality Assurance in Higher Education.

¹ ENQA’s General Assembly confirmed on 4 November 2004 the change of the former European Network into the European Association.

² The term “quality assurance” in this report includes processes such as evaluation, accreditation and audit.

- The mutual trust among institutions and agencies will grow.
- The move toward mutual recognition will be assisted.

Summary list of European standards for quality assurance

This summary list of European standards for quality assurance in higher education is drawn from Chapter 2 of the report and is placed here for ease of reference. It omits the accompanying guidelines. The standards are in three parts covering internal quality assurance of higher education institutions, external quality assurance of higher education, and quality assurance of external quality assurance agencies.

Part 1: European standards and guidelines for internal quality assurance within higher education institutions

- 1.1 Policy and procedures for quality assurance:** Institutions should have a policy and associated procedures for the assurance of the quality and standards of their programmes and awards. They should also commit themselves explicitly to the development of a culture which recognises the importance of quality, and quality assurance, in their work. To achieve this, institutions should develop and implement a strategy for the continuous enhancement of quality. The strategy, policy and procedures should have a formal status and be publicly available. They should also include a role for students and other stakeholders.
- 1.2 Approval, monitoring and periodic review of programmes and awards:** Institutions should have formal mechanisms for the approval, periodic review and monitoring of their programmes and awards.
- 1.3 Assessment of students:** Students should be assessed using published criteria, regulations and procedures which are applied consistently.
- 1.4 Quality assurance of teaching staff:** Institutions should have ways of satisfying themselves that staff involved with the teaching of students are qualified and competent to do so. They should be available to those undertaking external reviews, and commented upon in reports.
- 1.5 Learning resources and student support:** Institutions should ensure that the resources available for the support of student learning are adequate and appropriate for each programme offered.
- 1.6 Information systems:** Institutions should ensure that they collect, analyse and use relevant information for the effective management of their programmes of study and other activities.
- 1.7 Public information:** Institutions should regularly publish up to date, impartial and objective information, both quantitative and qualitative, about the programmes and awards they are offering.

Part 2: European standards for the external quality assurance of higher education

- 2.1 Use of internal quality assurance procedures:** External quality assurance procedures should take into account the effectiveness of the internal quality assurance processes described in Part 1 of the European Standards and Guidelines.
- 2.2 Development of external quality assurance processes:** The aims and objectives of quality assurance processes should be determined before the processes themselves are developed, by all those responsible (including higher education institutions) and should be published with a description of the procedures to be used.
- 2.3 Criteria for decisions:** Any formal decisions made as a result of an external quality assurance activity should be based on explicit published criteria that are applied consistently.
- 2.4 Processes fit for purpose:** All external quality assurance processes should be designed specifically to ensure their fitness to achieve the aims and objectives set for them.
- 2.5 Reporting:** Reports should be published and should be written in a style, which is clear and readily accessible to its intended readership. Any decisions, commendations or recommendations contained in reports should be easy for a reader to find.
- 2.6 Follow-up procedures:** Quality assurance processes which contain recommendations for action or which require a subsequent action plan, should have a predetermined follow-up procedure which is implemented consistently.
- 2.7 Periodic reviews:** External quality assurance of institutions and/or programmes should be undertaken on a cyclical basis. The length of the cycle and the review procedures to be used should be clearly defined and published in advance.
- 2.8 System-wide analyses:** Quality assurance agencies should produce from time to time summary reports describing and analysing the general findings of their reviews, evaluations, assessments etc.

77

Part 3: European standards for external quality assurance agencies

- 3.1 Use of external quality assurance procedures for higher education:** The external quality assurance of agencies should take into account the presence and effectiveness of the external quality assurance processes described in Part 2 of the European Standards and Guidelines.
- 3.2 Official status:** Agencies should be formally recognised by competent public authorities in the European Higher Education Area as agencies with responsibilities for external quality assurance and should have an established legal basis. They should comply with any requirements of the legislative jurisdictions within which they operate.
- 3.3 Activities:** Agencies should undertake external quality assurance activities (at institutional or programme level) on a regular basis.

- 3.4 Resources:** Agencies should have adequate and proportional resources, both human and financial, to enable them to organise and run their external quality assurance process(es) in an effective and efficient manner, with appropriate provision for the development of their processes and procedures.
- 3.5 Mission statement:** Agencies should have clear and explicit goals and objectives for their work, contained in a publicly available statement.
- 3.6 Independence:** Agencies should be independent to the extent both that they have autonomous responsibility for their operations and that the conclusions and recommendations made in their reports cannot be influenced by third parties such as higher education institutions, ministries or other stakeholders.
- 3.7 External quality assurance criteria and processes used by the agencies:** The processes, criteria and procedures used by agencies should be pre-defined and publicly available. These processes will normally be expected to include:
- a self-assessment or equivalent procedure by the subject of the quality assurance process;
 - an external assessment by a group of experts, including, as appropriate, (a) student member(s), and site visits as decided by the agency;
 - publication of a report, including any decisions, recommendations or other formal outcomes;
 - a follow-up procedure to review actions taken by the subject of the quality assurance process in the light of any recommendations contained in the report.
- 3.8 Accountability procedures:** Agencies should have in place procedures for their own accountability.

1 Context, Aims and Principles

In the Berlin communiqué of 19 September 2003 the Ministers of the Bologna Process signatory states invited ENQA ‘through its members, in cooperation with the EUA, EURASHE, and ESIB’, to develop ‘an agreed set of standards, procedures and guidelines on quality assurance’ and to ‘explore ways of ensuring an adequate peer review system for quality assurance and/or accreditation agencies or bodies, and to report back through the Bologna Follow-Up Group to Ministers in 2005’. The Ministers also asked ENQA to take due account ‘of the expertise of other quality assurance associations and networks’.

ENQA welcomed this opportunity to make a major contribution to the development of the European dimension in quality assurance and, thereby, to further the aims of the Bologna Process.

The work has involved many different organisations and interest groups. First, ENQA members have been extensively involved in the process. Members have participated in working groups, and draft reports have been important elements in the agenda of the ENQA General Assemblies in June and November 2004. Secondly, the European University Association (EUA), the European Association of Institutions in Higher Education (EURASHE), the National Unions of Students in Europe (ESIB) and the European Commission have participated through regular meetings in the ‘E4 Group’. Thirdly, the contacts with and contributions from other networks, such as the European Consortium for Accreditation (ECA) and the Central and Eastern European Network of Quality Assurance Agencies (CEE Network), have been particularly valuable in the drafting process. Finally, ENQA and its partners have made good use of their individual international contacts and experiences and in this way ensured that relevant international perspectives were brought into the process.

Quality assurance in higher education is by no means only a European concern. All over the world there is an increasing interest in quality and standards, reflecting both the rapid growth of higher education and its cost to the public and the private purse. Accordingly, if Europe is to achieve its aspiration to be the most dynamic and knowledge-based economy in the world (Lisbon Strategy), then European higher education will need to demonstrate that it takes the quality of its programmes and awards seriously and is willing to put into place the means of assuring and demonstrating that quality. The initiatives and demands, which are springing up both inside and outside Europe in the face of this internationalisation of higher education, demand a response. The commitment of all those involved in the production of these proposals augurs well for the fulfilment of a truly European dimension to quality assurance with which to reinforce the attractiveness of the EHEA’s higher education offering.

The proposals contained in this report are underpinned by a number of principles which are described in more detail in the two chapters which cover the two parts of the Berlin mandate. However, some fundamental principles should permeate the whole work:

- the interests of students as well as employers and the society more generally in good quality higher education;
- the central importance of institutional autonomy, tempered by a recognition that this brings with it heavy responsibilities;
- the need for external quality assurance to be fit for its purpose and to place only an appropriate and necessary burden on institutions for the achievement of its objectives.

The EHEA with its 40 states is characterised by its diversity of political systems, higher education systems, socio-cultural and educational traditions, languages, aspirations and expectations. This makes a single monolithic approach to quality, standards and quality assurance in higher education inappropriate. In the light of this diversity and variety, generally acknowledged as being one of the glories of Europe, the report sets its face against a narrow, prescriptive and highly formulated approach to standards. In both the standards and the guidelines, the report prefers the generic principle to the specific requirement. It does this because it believes that this approach is more likely to lead to broad acceptance in the first instance and because it will provide a more robust basis for the coming together of the different higher education communities across the EHEA. The generic standards ought to find a general resonance at the national³ level of most signatory states. However, one consequence of the generic principle is that the standards and guidelines focus more on what should be done than how they should be achieved. Thus, the report does include procedural matters, but it has given a priority to standards and guidelines, especially in Chapter 2.

Finally, it must be emphasised that reaching agreement for this report is not the same thing as fulfilling the Bologna goal of a quality assurance dimension for the EHEA. Ahead lies more work to implement the recommendations of the report and secure the implied quality culture among both the higher education institutions and the external quality assurance agencies.

³ Throughout the report, the term “national” also includes the regional context with regard to quality assurance agencies, national contexts and authorities etc.

2 European Standards and Guidelines

The Ministers' mandate to develop 'an agreed set of standards, procedures and guidelines on quality assurance' raised a number of important questions. 'Quality assurance' is a generic term in higher education which lends itself to many interpretations: It is not possible to use one definition to cover all circumstances. Similarly, the word 'standards' is employed in a variety of ways across Europe, ranging from statements of narrowly defined regulatory requirements to more generalised descriptions of good practice. The words also have very different meanings in the local contexts of national higher education systems.

Moreover, the drafting process itself has made evident that, within the quality assurance community itself, there are some quite fundamental differences of view of the appropriate relationship that should be established between higher education institutions and their external evaluators. Some, mainly from agencies which accredit programmes or institutions, take the view that external quality assurance is essentially a matter of 'consumer protection', requiring a clear distance to be established between the quality assurance agency and the higher education institutions whose work they assess, while other agencies see the principal purpose of external quality assurance to be the provision of advice and guidance in pursuit of improvements in the standards and quality of programmes of study and associated qualifications. In the latter case a close relationship between the evaluators and the evaluated is a requirement. Yet others wish to adopt a position somewhere between the two, seeking to balance accountability and improvement.

Nor is it just the quality assurance agencies that have different views on these matters. The interests of the higher education institutions and student representative bodies are not always the same, the former seeking a high level of autonomy with a minimum of external regulation or evaluation (and that at the level of the whole institution), the latter wanting institutions to be publicly accountable through frequent inspection at the level of the programme or qualification.

Finally, the standards and guidelines relate only to the three cycles of higher education described in the Bologna Declaration and are not intended to cover the area of research or general institutional management.

Background of the standards and guidelines

This section of the report contains a set of proposed standards and guidelines for quality assurance in the EHEA. The standards and guidelines are designed to be applicable to all higher education institutions and quality assurance agencies in Europe, irrespective of their structure, function and size, and the national system in which they are located. As mentioned earlier, it has not been considered appropriate to include detailed 'procedures' in the recommendations of this chapter of the report, since institutional and agency

procedures are an important part of their autonomy. It will be for the institutions and agencies themselves, co-operating within their individual contexts, to decide the procedural consequences of adopting the standards contained in this report.

As their starting point, the standards and guidelines endorse the spirit of the 'July 2003 Graz Declaration' of the European University Association (EUA) which states that 'the purpose of a European dimension to quality assurance is to promote mutual trust and improve transparency while respecting the diversity of national contexts and subject areas'. Consonant with the Graz declaration, the standards and guidelines contained in this report recognise the primacy of national systems of higher education, the importance of institutional and agency autonomy within those national systems, and the particular requirements of different academic subjects. In addition, the standards and guidelines owe much to the experience gained during the ENQA-coordinated pilot project 'Transnational European Evaluation Project' (TEEP), which investigated, in three disciplines, the operational implications of a European transnational quality evaluation process.

The standards and guidelines also take into account the quality convergence study published by ENQA in March 2005, which examined the reasons for differences between different national approaches to external quality assurance and constraints on their convergence. Further, they reflect the statement of Ministers in the Berlin communiqué that 'consistent with the principle of institutional autonomy, the primary responsibility for quality assurance in higher education lies with each institution itself and this provides the basis for real accountability of the academic system within the national quality framework'. In these standards and guidelines, therefore, an appropriate balance has been sought between the creation and development of internal quality cultures, and the role which external quality assurance procedures may play.

In addition, the standards and guidelines have also benefited particularly from the 'Code of Good Practice' published in December 2004 by the European Consortium for Accreditation (ECA) and other perspectives included in ESIB's 'Statement on agreed set of standards, procedures and guidelines at a European level' (April 2004) and 'Statement on peer review of quality assurance and accreditation agencies' (April 2004), EUA's 'QA policy position in the context of the Berlin Communiqué' (April 2004) and the EURASHE 'Policy Statement on the Bologna Process' (June 2004). Finally, an international perspective has been included by comparing the standards on external quality assurance with the "Guidelines for good practice" being implemented by the international network INQAAHE.

Introduction to Parts 1 and 2: European standards and guidelines for internal and external quality assurance of higher education

The standards and guidelines for internal and external quality assurance, which follow, have been developed for the use of higher education institutions and quality assurance agencies working in the EHEA, covering key areas relating to quality and standards.

The purpose of these standards and guidelines is to provide a source of assistance and guidance to both higher education institutions in developing their own quality assurance systems and agencies undertaking external quality assurance, as well as to contribute to a common frame of reference, which can be used by institutions and agencies alike. It is not the intention that these standards and guidelines should dictate practice or be interpreted as prescriptive or unchangeable.

In some countries of the EHEA the ministry of education or an equivalent organisation has the responsibility for some of the areas covered by the standards and guidelines. Where this is the case, that ministry or organisation should ensure that appropriate quality assurance mechanisms are in place and subject to independent reviews.

Basic principles

The standards and guidelines are based on a number of basic principles about quality assurance, both internal in and external to higher education in the EHEA. These include:

- providers of higher education have the primary responsibility for the quality of their provision and its assurance;
- the interests of society in the quality and standards of higher education need to be safeguarded;
- the quality of academic programmes need to be developed and improved for students and other beneficiaries of higher education across the EHEA;
- there need to be efficient and effective organisational structures within which those academic programmes can be provided and supported;
- transparency and the use of external expertise in quality assurance processes are important;
- there should be encouragement of a culture of quality within higher education institutions;
- processes should be developed through which higher education institutions can demonstrate their accountability, including accountability for the investment of public and private money;
- quality assurance for accountability purposes is fully compatible with quality assurance for enhancement purposes;
- institutions should be able to demonstrate their quality at home and internationally;
- processes used should not stifle diversity and innovation.

83

Purposes of the standards and guidelines

The purposes of the standards and guidelines are:

- to improve the education available to students in higher education institutions in the EHEA;
- to assist higher education institutions in managing and enhancing their quality and, thereby, to help to justify their institutional autonomy;
- to form a background for quality assurance agencies in their work;
- to make external quality assurance more transparent and simpler to understand for everybody involved.

Objectives of the standards and guidelines

The objectives of the standards and guidelines are:

- to encourage the development of higher education institutions which foster vibrant intellectual and educational achievement;
- to provide a source of assistance and guidance to higher education institutions and other relevant agencies in developing their own culture of quality assurance;
- to inform and raise the expectations of higher education institutions, students, employers and other stakeholders about the processes and outcomes of higher education;
- to contribute to a common frame of reference for the provision of higher education and the assurance of quality within the EHEA.

External quality assurance

The standards and guidelines proposed in this report envisage an important role for external quality assurance. The form of this varies from system to system and can include institutional evaluations of different types; subject or programme evaluations; accreditation at subject, programme and institutional levels; and combinations of these. Such external evaluations largely depend for their full effectiveness on there being an explicit internal quality assurance strategy, with specific objectives, and on the use, within institutions, of mechanisms and methods aimed at achieving those objectives.

Quality assurance can be undertaken by external agencies for a number of purposes, including:

- safeguarding of national academic standards for higher education;
- accreditation of programmes and/or institutions;
- user protection;
- public provision of independently-verified information (quantitative and qualitative) about programmes or institutions;
- improvement and enhancement of quality.

The activities of European quality assurance agencies will reflect the legal, social and cultural requirements of the jurisdictions and environments in which they operate. European standards relating to the quality assurance of quality assurance agencies themselves are contained in Part 3 of this chapter.

The processes carried out by quality assurance agencies will properly depend upon their purposes and the outcomes they are intended to achieve. The procedures adopted by those agencies that are concerned to emphasise principally the enhancement of quality may be quite different from those whose function is first to provide strong ‘consumer protection’. The standards that follow reflect basic good practice across Europe in external quality assurance, but do not attempt to provide detailed guidance about what should be examined or how quality assurance activities should be conducted. Those are matters of national autonomy, although the exchange of information amongst agencies and authorities is already leading to the emergence of convergent elements.

There are, however, already some general principles of good practice in external quality assurance processes:

- institutional autonomy should be respected;
- the interests of students and other stakeholders such as labour market representatives should be at the forefront of external quality assurance processes;
- use should be made, wherever possible, of the results of institutions' own internal quality assurance activities.

The 'guidelines' provide additional information about good practice and in some cases explain in more detail the meaning and importance of the standards. Although the guidelines are not part of the standards themselves, the standards should be considered in conjunction with them.

Part 1: European standards and guidelines for internal quality assurance within higher education institutions

1.1 Policy and procedures for quality assurance

Standard:

Institutions should have a policy and associated procedures for the assurance of the quality and standards of their programmes and awards. They should also commit themselves explicitly to the development of a culture which recognises the importance of quality, and quality assurance, in their work. To achieve this, institutions should develop and implement a strategy for the continuous enhancement of quality.

The strategy, policy and procedures should have a formal status and be publicly available. They should also include a role for students and other stakeholders.

Guidelines:

Formal policies and procedures provide a framework within which higher education institutions can develop and monitor the effectiveness of their quality assurance systems. They also help to provide public confidence in institutional autonomy. Policies contain the statements of intentions and the principal means by which these will be achieved. Procedural guidance can give more detailed information about the ways in which the policy is implemented and provides a useful reference point for those who need to know about the practical aspects of carrying out the procedures.

The policy statement is expected to include:

- the relationship between teaching and research in the institution;
- the institution's strategy for quality and standards;
- the organisation of the quality assurance system;
- the responsibilities of departments, schools, faculties and other organisational units and individuals for the assurance of quality;
- the involvement of students in quality assurance;
- the ways in which the policy is implemented, monitored and revised.

The realisation of the EHEA depends crucially on a commitment at all levels of an institution to ensuring that its programmes have clear and explicit intended outcomes; that its staff are ready, willing and able to provide teaching and learner support that will help its students achieve those outcomes; and that there is full, timely and tangible recognition of the contribution to its work by those of its staff who demonstrate particular excellence, expertise and dedication. All higher education institutions should aspire to improve and enhance the education they offer their students.

1.2 Approval, monitoring and periodic review of programmes and awards

Standard:

Institutions should have formal mechanisms for the approval, periodic review and monitoring of their programmes and awards.

Guidelines:

The confidence of students and other stakeholders in higher education is more likely to be established and maintained through effective quality assurance activities which ensure that programmes are well-designed, regularly monitored and periodically reviewed, thereby securing their continuing relevance and currency.

The quality assurance of programmes and awards are expected to include:

- development and publication of explicit intended learning outcomes;
- careful attention to curriculum and programme design and content;
- specific needs of different modes of delivery (e.g. full time, part-time, distance-learning, e-learning) and types of higher education (e.g. academic, vocational, professional);
- availability of appropriate learning resources;
- formal programme approval procedures by a body other than that teaching the programme;
- monitoring of the progress and achievements of students;
- regular periodic reviews of programmes (including external panel members);
- regular feedback from employers, labour market representatives and other relevant organisations;
- participation of students in quality assurance activities.

1.3 Assessment of students

Standard:

Students should be assessed using published criteria, regulations and procedures which are applied consistently.

Guidelines:

The assessment of students is one of the most important elements of higher education. The outcomes of assessment have a profound effect on students' future careers. It is therefore important that assessment is

carried out professionally at all times and takes into account the extensive knowledge which exists about testing and examination processes. Assessment also provides valuable information for institutions about the effectiveness of teaching and learners' support.

Student assessment procedures are expected to:

- be designed to measure the achievement of the intended learning outcomes and other programme objectives;
- be appropriate for their purpose, whether diagnostic, formative or summative;
- have clear and published criteria for marking;
- be undertaken by people who understand the role of assessment in the progression of students towards the achievement of the knowledge and skills associated with their intended qualification;
- where possible, not rely on the judgements of single examiners;
- take account of all the possible consequences of examination regulations;
- have clear regulations covering student absence, illness and other mitigating circumstances;
- ensure that assessments are conducted securely in accordance with the institution's stated procedures;
- be subject to administrative verification checks to ensure the accuracy of the procedures.

In addition, students should be clearly informed about the assessment strategy being used for their programme, what examinations or other assessment methods they will be subject to, what will be expected of them, and the criteria that will be applied to the assessment of their performance.

87

1.4 Quality assurance of teaching staff

Standard:

Institutions should have ways of satisfying themselves that staff involved with the teaching of students are qualified and competent to do so. They should be available to those undertaking external reviews, and commented upon in reports.

Guidelines:

Teachers are the single most important learning resource available to most students. It is important that those who teach have a full knowledge and understanding of the subject they are teaching, have the necessary skills and experience to transmit their knowledge and understanding effectively to students in a range of teaching contexts, and can access feedback on their own performance. Institutions should ensure that their staff recruitment and appointment procedures include a means of making certain that all new staff have at least the minimum necessary level of competence. Teaching staff should be given opportunities to develop and extend their teaching capacity and should be encouraged to value their skills. Institutions should provide poor teachers with opportunities to improve their skills to an acceptable level and should have the means to remove them from their teaching duties if they continue to be demonstrably ineffective.

1.5 Learning resources and student support

Standard:

Institutions should ensure that the resources available for the support of student learning are adequate and appropriate for each programme offered.

Guidelines:

In addition to their teachers, students rely on a range of resources to assist their learning. These vary from physical resources such as libraries or computing facilities to human support in the form of tutors, counsellors, and other advisers. Learning resources and other support mechanisms should be readily accessible to students, designed with their needs in mind and responsive to feedback from those who use the services provided. Institutions should routinely monitor, review and improve the effectiveness of the support services available to their students.

1.6 Information systems

Standard:

Institutions should ensure that they collect, analyse and use relevant information for the effective management of their programmes of study and other activities.

Guidelines:

Institutional self-knowledge is the starting point for effective quality assurance. It is important that institutions have the means of collecting and analysing information about their own activities. Without this they will not know what is working well and what needs attention, or the results of innovatory practices.

The quality-related information systems required by individual institutions will depend to some extent on local circumstances, but it is at least expected to cover:

- student progression and success rates;
- employability of graduates;
- students' satisfaction with their programmes;
- effectiveness of teachers;
- profile of the student population;
- learning resources available and their costs;
- the institution's own key performance indicators.

There is also value in institutions comparing themselves with other similar organisations within the EHEA and beyond. This allows them to extend the range of their self-knowledge and to access possible ways of improving their own performance.

1.7 Public information

Standard:

Institutions should regularly publish up to date, impartial and objective information, both quantitative and qualitative, about the programmes and awards they are offering.

Guidelines:

In fulfilment of their public role, higher education institutions have a responsibility to provide information about the programmes they are offering, the intended learning outcomes of these, the qualifications they award, the teaching, learning and assessment procedures used, and the learning opportunities available to their students. Published information might also include the views and employment destinations of past students and the profile of the current student population. This information should be accurate, impartial, objective and readily accessible and should not be used simply as a marketing opportunity. The institution should verify that it meets its own expectations in respect of impartiality and objectivity.

Part 2: European standards and guidelines for the external quality assurance of higher education

2.1 Use of internal quality assurance procedures

Standard:

External quality assurance procedures should take into account the effectiveness of the internal quality assurance processes described in Part 1 of the European Standards and Guidelines.

Guidelines:

The standards for internal quality assurance contained in Part 1 provide a valuable basis for the external quality assessment process. It is important that the institutions' own internal policies and procedures are carefully evaluated in the course of external procedures, to determine the extent to which the standards are being met.

If higher education institutions are to be able to demonstrate the effectiveness of their own internal quality assurance processes, and if those processes properly assure quality and standards, then external processes might be less intensive than otherwise.

2.2 Development of external quality assurance processes

Standard:

The aims and objectives of quality assurance processes should be determined before the processes themselves are developed, by all those responsible (including higher education institutions) and should be published with a description of the procedures to be used.

Estàndards d'acreditació de les titulacions

El procés d'aprovació dels estàndards d'acreditació

Els nous títols, dins les proves pilot d'adaptació de les titulacions a l'Espai europeu d'educació superior (EEES), que les universitats atorgaran com a títols propis hauran de ser acreditats per l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU Catalunya) tan bon punt en finalitzi la implantació.

L'acreditació consistirà en una decisió formal de la Comissió d'Acreditació d'AQU Catalunya basada en un informe d'avaluació, realitzat per experts, sobre el compliment d'uns estàndards. Un primer pas en el camí que porta cap a l'acreditació és l'establiment d'aquests estàndards, els quals hauran d'estar en línia amb els referents internacionals. L'experiència acumulada en molts països europeus, que ja han avançat en l'establiment del procediment d'acreditació, ens permet iniciar el procés d'establiment dels estàndards amb la garantia que estem en la bona via i que els ajustaments que haurem d'anar introduint seran fonamentalment deguts a la voluntat de millora constant del procés més que no pas a un canvi de rumb en aquest procés. És doncs fonamental, d'una banda, adequar-se a les referències existents i, de l'altra, analitzar i debatre la seva adequació al sistema universitari català.

Segons la LUC correspon a la Comissió d'Avaluació de la Qualitat (CAQ) l'establiment i l'aprovació dels estàndards i correspon a la Comissió Permanent del Consell de Direcció atendre les possibles reclamacions a l'hora d'aplicar-los. El reglament de la CAQ estableix que la Comissió de Vicerectors de Qualitat pot fer arribar tots els suggeriments i les aportacions a les reunions de la CAQ, que els haurà de considerar. D'altra banda, a més dels aspectes formals, és fonamental que les universitats, per mitjà dels seus representants, considerin que els estàndards establerts són els més adients per a la convergència amb l'EEES. És per això que s'ha dissenyat un procediment d'aprovació que permeti una bona interacció entre totes les parts implicades.

El procés d'establiment dels estàndards s'ha dividit en dues etapes. En la primera s'han aprovat els estàndards adients dins el marc del projecte pilot, mentre que en la segona s'aprovaran les evidències o els indicadors significatius i també l'establiment de valors normatius de referència per a cada element i estàndard.

La primera etapa ha constatat dels passos següents:

- a) preparació d'una proposta per la Comissió Específica per a l'Avaluació de les Titulacions i Programes (ATP)
- b) anàlisi i presentació de propostes dels vicerectors de Qualitat
- c) debat i aprovació condicionada per la CAQ
- d) anàlisi i aportacions de la Comissió Permanent del Consell de Direcció
- e) aprovació definitiva per la CAQ

f) publicació dels estàndards

Marc de referència

Aquest document s'ha elaborat a partir de la *Guia general per dur a terme les proves pilot d'adaptació de les titulacions a l'EEES*, projecte pilot del DURSI que portarà, després dels tres anys d'implantació de les titulacions, a la seva acreditació com a títols propis de les universitats catalanes.

Els apartats de contingut d'aquesta guia han determinat la selecció de les dimensions, els aspectes i els elements que s'han de prendre en consideració en un procés d'acreditació. L'ATP va seleccionar els estàndards a partir dels quatre referents internacionals següents:

- Netherlands Accreditation Organization. *Examination framework for new degree courses on higher education*, 14 de febrer de 2003
- Council for Higher Education Accreditation. *The Competency Standards. Project: Another Approach to Accreditation Review*. Washington DC, 2000
- European Consortium of Innovative Universities (ECIU). *Evaluation & Accreditation Criteria*. ECIU; EQRC. *Quality Review Criteria*, juny de 2001
- World Federation for Medical Education. *WFME Global Standards for Quality Improvement*, 2003

El document que es presenta a continuació ha pres en consideració tant el caràcter experimental del projecte com el dels estàndards proposats, per tal que permeti obtenir una visió comprensiva del conjunt de la titulació.

L'estructura engloba tots els apartats del quadre següent, llevat dels apartats d'evidències i normes (les parts ombrejades de l'esquema).

Serà un treball posterior, que es realitzarà amb la interacció de diferents agents, el que permetrà proposar les evidències o els indicadors significatius per a l'element i l'estàndard considerats, com també la possibilitat d'establir aproximacions factibles a "valors normatius de referència" que permetrien orientar els requisits a l'acreditació.

Estàndards d'acreditació

1. Context general que justifica i dóna suport a la implantació de la titulació

1.1. Des de la perspectiva externa

El pla d'estudis de la titulació hauria d'anar precedit d'una anàlisi que considerés aspectes quantitatius i qualitius com ara les característiques o l'orientació de la titulació (per exemple, si el perfil esperat del graduat és de tipus professionalitzador o bé es basa en els requeriments d'un determinat camp disciplinari), la demanda acadèmica o la possible demanda sociolaboral (interès econòmic i social respecte dels nous titulats) i la possible equivalència de la titulació amb d'altres a escala europea. En aquest pla pilot la titulació ha de complir els requisits següents d'amplitud del currículum que figuren en el conveni del Pla pilot d'adaptació a l'EEES.

Elements o objectes	Estàndard
<ul style="list-style-type: none"> a) Caràcter i orientació de la titulació b) Demanda acadèmica i laboral prevista de la titulació c) Equivalència de la titulació amb d'altres a escala europea d) Estratègies per promoure titulacions conjuntes amb altres universitats europees 	<ul style="list-style-type: none"> – La qualificació final que es pretén per a la titulació correspon a la descripció de la qualificació de graduat (<i>bachelor</i>) o postgraduat (<i>master</i>) que en general s'accepta internacionalment. – La qualificació final que es pretén es basa en requeriments fets per la disciplina acadèmica, la pràctica acadèmica internacional i, si escau, la pràctica rellevant en la prospectiva del camp professional. – Per a les noves titulacions de graduat i postgraduat, la demanda acadèmica, social i/o professional justifica la proposta d'implantació de la titulació. – La institució assegura que els seus títols són transportables en l'àmbit de l'espai universitari europeu.

1.2. Des de la perspectiva interna

L'anàlisi de la situació de la institució per oferir correctament la titulació hauria de considerar aspectes com ara el lideratge i el suport interns per dur a terme el programa de formació, el personal i els recursos materials necessaris o la sinergia amb altres programes de la mateixa institució o d'altres universitats.

Elements o objectes	Estàndard
<ul style="list-style-type: none"> a) Lideratge i suport interns per desplegar la proposta de nova titulació b) Recursos humans i materials disponibles c) Prospectiva sobre la necessitat de disposar de nous recursos d) Establiment de sinergies amb altres programes de la mateixa institució 	<ul style="list-style-type: none"> – Els objectius del programa són coherents amb la missió de la institució i el seu pla estratègic. – Les funcions dels responsables acadèmics del programa estan establertes clarament. – Hi ha un sistema de comunicació efectiva entre els diferents àmbits de la institució que facilita la qualitat i l'èxit del programa. – La institució té els mitjans adequats i suficients per assegurar a l'usuari la qualitat de la titulació oferta.

2. Programa de formació

2.1. El perfil de formació i els seus referents

El perfil de formació establert en un pla d'estudis ve determinat per una anàlisi de les competències professionals per a les quals habilita la titulació, i també pels requisits formatius i la tradició acadèmica existent tant a Catalunya com en l'àmbit internacional.

Les competències específiques de la titulació estan relacionades de manera més directa amb el maneig dels conceptes, les teories o les habilitats desitjades en un investigador o en un professional.

Les competències transversals, comunes a la majoria de titulacions però amb balanços diferents, tenen en consideració, en canvi, aspectes com són els valors ètics, la gestió de projectes i d'informació, el treball en equip, la comunicació oral i escrita en diferents llengües o la mobilitat.

L'estructura curricular ha de tenir en compte el pes en crèdits per tal que respongui als requeriments de cada nivell, però també cal que respongui a una seqüència i un grup d'assignatures coherent amb els objectius formulats.

Elements o objectes	Estàndard
<ul style="list-style-type: none"> a) Definició del perfil de formació amb identificació de les competències específiques i transversals b) Estructura adoptada: les matèries (assignatures), el seu pes curricular en ECTS dins el programa i els seus descriptors c) Oferta curricular d'optativitat i de lliure elecció d) Seqüència dels continguts del pla d'estudis en relació amb el perfil de formació establert e) Matèries (assignatures) amb objectius (identificant les competències més significatives, específiques i transversals), continguts, activitats d'aprenentatge, i enfocament de l'ensenyament i metodologia d'avaluació 	<ul style="list-style-type: none"> – La institució ha formulat clarament les competències específiques i transversals, i ha expressat què s'espera dels graduats en termes de coneixements, habilitats i actituds pel que fa a la formació futura i als seus rols professionals futurs. – La titulació ha traslladat els objectius al programa formatiu. – El programa inclou un grup coherent de cursos i d'activitats educatives que proveeixen d'una cobertura apropiada tant d'aspectes fonamentals com avançats relatiu a les matèries previstes en el programa, degudament actualitzades. – Els programes especifiquen els objectius, la distribució de l'activitat de l'estudiant en relació amb els ECTS, i també l'enfocament de l'ensenyament i la metodologia d'avaluació.

2.2. L'enfocament del procés d'ensenyament-aprenentatge

Dues són les qüestions bàsiques que guien aquest procés: la determinació dels principis que orienten els mètodes d'ensenyament i aprenentatge i les metodologies que es posen en pràctica per tal d'assolir els objectius establerts.

Elements o objectes	Estàndard
<p>a) Principis que orienten l'enfocament del procés d'ensenyament-aprenentatge</p> <p>b) Activitats d'aprenentatge proposades als estudiants: tipologia i volum de treball implicat en cadascuna de les assignatures</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Els objectius de formació i les matèries que componen el programa, la concepció didàctica, els mètodes d'ensenyament emprats i la manera d'avaluar reflecteixen la qualificació acadèmica i professional que atorga la titulació. – El programa inclou projectes o activitats estructurades en les quals els estudiants, treballant individualment o en equip, apliquen el que han après prèviament a resoldre problemes específics. – Un programa professionalitzador inclou pràctiques en empreses o institucions. – El programa de formació inclou un treball final integrador dels aprenentatges assolits.

2.3. Els criteris de certificació i avaluació de la progressió acadèmica

Aquest apartat considera tant els principis que orienten l'avaluació dels aprenentatges com la materialització d'aquests principis en forma de procediments d'avaluació.

Elements o objectes	Estàndard
<ul style="list-style-type: none"> a) Principis que orienten l'avaluació de la qualitat del procés d'ensenyament-aprenentatge b) Procediments d'avaluació 	<ul style="list-style-type: none"> – Tots els mètodes d'avaluació i els instruments emprats per determinar l'aprenentatge dels estudiants són vàlids, consistents i coherents amb els objectius d'aprenentatge establerts pel programa. – Els criteris per avaluar el rendiment (els resultats) dels estudiants mitjançant l'ús d'un sistema de valoracions estan establerts clarament, són públics i entesos per estudiants i professorat.

97

2.4. El perfil d'accés a la titulació

En aquest apartat es consideren, d'una banda, la descripció de les característiques més significatives dels estudiants de nou accés en relació amb el perfil de formació establert i, de l'altra, les accions específiques de la comunitat per facilitar la millor adequació dels estudiants a l'exigència de la titulació.

Elements o objectes	Estàndard
<ul style="list-style-type: none"> a) Descripció de les característiques més significatives dels estudiants de nou accés en relació amb el perfil de formació establert b) Accions específiques de la comunitat per facilitar la millor adequació dels estudiants a l'exigència de la titulació 	<ul style="list-style-type: none"> – Els criteris d'admissió i els requisits d'entrada estan clarament delimitats. – La selecció de criteris i els procediments de resolució són clars i públics. – La institució ha establert accions específiques adients per facilitar una bona inserció acadèmica als nous estudiants.

3. Planificació operativa del pla d'estudis

3.1. El professorat

En aquest apartat es consideren les característiques de la plantilla de professorat implicada en el programa.

Elements o objectes	Estàndard
<ul style="list-style-type: none"> a) Tipologia i volum del professorat b) Accions d'informació i formació del professorat i del personal d'administració i serveis c) Mecanismes d'avaluació del professorat 	<ul style="list-style-type: none"> – El professorat té l'experiència i la formació docents adequades als objectius establerts pel programa. En el cas del postgrau, el professorat està involucrat en activitats de recerca. – Hi ha prou professorat per cobrir adequadament la impartició i l'avaluació de les diferents matèries, la interacció entre professor i estudiant, les tutories, la gestió i les responsabilitats associades al funcionament del programa. – La institució té, per escrit, les polítiques de selecció, formació, avaluació i promoció del seu professorat.

3.2. Els recursos materials

En aquest apartat es consideren tant les característiques dels espais docents i específics per a l'aprenentatge com les dels recursos tecnològics per a l'assoliment i l'avaluació de les competències establertes.

Elements o objectes	Estàndard
<ul style="list-style-type: none"> a) Espais docents i específics per a l'aprenentatge b) Serveis i recursos tecnològics per a l'aprenentatge i per a l'assoliment i l'avaluació dels objectius o les competències decidits 	<ul style="list-style-type: none"> – La institució té una dotació d'infraestructures, equipaments i serveis que, tenint en compte el nombre d'estudiants i de professors, assegura un desenvolupament adequat del programa. – La institució té establerta una política de convenis amb institucions i empreses per garantir, si escau, la realització de pràctiques professionalitzadores.

3.3. L'organització de l'ensenyament

En aquest apartat l'anàlisi fa referència a la dimensió teòrica i pràctica (tant d'aula o laboratori com de pràctiques externes i professionalitzadores) del currículum, a l'organització tutorial dels grups i dels estudiants individuals, a l'organització de l'activitat d'avaluació i a les estratègies per fomentar la mobilitat dels estudiants a Europa.

Elements o objectes	Estàndard
<ul style="list-style-type: none"> a) Dimensió teòrica i pràctica (tant d'aula o laboratori com de pràctiques externes i professionalitzadores) del currículum b) Organització de l'atenció tutorial de grups i individual c) Organització de l'activitat d'avaluació d) Criteris d'oferta d'assignatures optatives i de lliure elecció e) Estratègies per fomentar la mobilitat dels estudiants a Europa 	<ul style="list-style-type: none"> – L'organització del programa afavoreix que hi hagi un equilibri entre els aspectes teòrics i pràctics. – L'organització del programa promou el procés d'aprenentatge i estableix els criteris per optimitzar-lo (calendari, horaris, plans docents, organització de l'avaluació i l'atenció tutorial, oferta d'optatives i de lliure elecció, etc.). – El programa promou la mobilitat dels estudiants, mitjançant l'organització de l'ensenyament i d'altres estratègies específiques.

4. Mecanismes de seguiment i assegurament de la qualitat

4.1. Gestió i supervisió de l'ensenyament

En aquest apartat s'han de tractar temes com ara l'organització del procés de seguiment i assegurament de la qualitat, i també els seus òrgans responsables. Els plans d'estudis haurien d'explicitar la manera com es durà a terme la coordinació dels processos d'ensenyament-aprenentatge i la supervisió corresponent.

Elements o objectes	Estàndard
<ul style="list-style-type: none"> a) Òrgans responsables del seguiment i l'assegurament de la qualitat en la implantació del nou títol b) Procediments de seguiment de la implantació del pla, amb una atenció especial a la temporització de les fases i accions implicades c) Mecanismes de recollida d'informació i difusió, i ús posterior 	<ul style="list-style-type: none"> – Hi ha un sistema d'assegurament de la qualitat vinculat a accions de seguiment i de millora, amb la participació dels diferents agents implicats. – El sistema intern de qualitat fa ús dels resultats de les experiències prèvies d'avaluació de la titulació. – La institució estableix un mecanisme per a l'avaluació dels programes, on s'involucren tots els <i>agents</i>, que supervisa la implementació del currículum i el progrés dels estudiants, i que garanteix que els problemes s'identifiquen i se solucionen. – El programa té establerts els mecanismes adients per registrar i certificar el progrés acadèmic dels estudiants (expedient acadèmic). – La institució té les eines adequades per recollir i analitzar sistemàticament la informació obtinguda dels estudiants, graduats, professorat i ocupadors, i respondre-hi.

4.2. Gestió de les activitats d'aprenentatge (treball de l'estudiant) i la seva avaluació

Un enfocament formatiu orientat a l'aprenentatge demana (més enllà dels procediments tècnics de l'avaluació) establir mecanismes adequats d'avaluació de la progressió dels estudiants.

Elements o objectes	Estàndard
<ul style="list-style-type: none"> a) Sistema d'avaluació de la progressió dels estudiants (orientat a la verificació de l'adquisició de coneixements i/o habilitats pels estudiants) b) Procediments formalitzats d'atenció tutorial i orientació acadèmica c) Accions o programes específics d'atenció als estudiants d) Coordinació dels processos d'ensenyament i aprenentatge, i la seva supervisió 	<ul style="list-style-type: none"> – Els resultats acadèmics s'analitzen de manera regular, tenint en compte les competències establertes, i els seus resultats s'utilitzen per millorar els processos d'aprenentatge i d'avaluació i associar-los amb estàndards d'aprenentatge. – El programa té establerts els mecanismes de concreció de les demandes de treball de l'estudiant tenint en compte el conjunt d'assignatures del període lectiu. – La institució posseeix un sistema de suport a l'estudiant, especialment de tutoria personal, acadèmica i professional. – El programa té identificats els responsables i els procediments per a la coordinació i la supervisió de l'activitat docent. – La institució té un procediment per recollir, valorar i integrar els suggeriments i les reclamacions dels estudiants, i aprofitar la informació per millorar els processos d'aprenentatge.

5. Resultats

Els resultats aconseguits pels estudiants i la satisfacció dels agents constitueixen criteris de rellevància per valorar la qualitat de la titulació.

Elements o objectes	Estàndard
<ul style="list-style-type: none"> a) Nivell de formació assolit b) Taxa d'èxit c) Durada mitjana dels estudis d) Satisfacció dels estudiants i graduats 	<ul style="list-style-type: none"> – Els resultats acadèmics reflecteixen l'assoliment dels objectius de formació del programa. – La taxa d'èxit està d'acord amb les característiques dels estudiants i amb l'esforç demanat en el programa. – El programa pot ser completat amb èxit dins el temps previst, tenint en compte les característiques dels estudiants. S'identifiquen i es corregeixen els elements relacionats amb el programa que dificulten aquest objectiu. – Els resultats de satisfacció dels estudiants i graduats responen a les característiques i expectatives del programa.

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

**REAL DECRETO 56/2005, DE 21 DE ENERO, POR
EL QUE SE REGULAN LOS ESTUDIOS
UNIVERSITARIOS OFICIALES DE POSGRADO**

los universitarios de carácter oficial y validez en todo el territorio nacional.

Disposición transitoria tercera. *Títulos universitarios oficiales en vigor.*

Este real decreto y los reales decretos por los que se establecen nuevos títulos universitarios de Grado que apruebe el Gobierno no afectarán a los efectos académicos o profesionales de los títulos actualmente vigentes.

Disposición derogatoria única. *Derogación normativa.*

1. Queda derogado el Real Decreto 1496/1987, de 6 de noviembre, sobre obtención, expedición y homologación de títulos universitarios, sin perjuicio de su aplicación a las enseñanzas anteriores, hasta su definitiva extinción de acuerdo con lo previsto en este real decreto.

2. Queda derogado el Real Decreto 1497/1987, de 27 de noviembre, por el que se establecen directrices generales comunes de los planes de estudios de los títulos universitarios de carácter oficial y validez en todo el territorio nacional.

Disposición final primera. *Modificación del Real Decreto 49/2004, de 19 de enero, sobre homologación de planes de estudios y títulos de carácter oficial y validez en todo el territorio nacional.*

El artículo 6 del Real Decreto 49/2004, de 19 de enero, sobre homologación de planes de estudios y títulos de carácter oficial y validez en todo el territorio nacional, queda redactado como sigue:

«Artículo 6. *Homologación en el supuesto de modificación del plan de estudios.*

1. La modificación de un plan de estudios que afecte a un número superior al 10 por ciento de los créditos relativos a los contenidos formativos comunes, o de las materias troncales de los actuales planes, incluidos en las directrices generales propias, implicará la extinción del plan de estudios en vigor y, en consecuencia, se considerará como nuevo plan de estudios que deberá ser sometido al procedimiento de homologación previsto en los artículos 4 y 5.

2. Si la modificación afecta a un número igual o inferior al 10 por ciento de los créditos a que se refiere el apartado anterior, o sólo afecta a contenidos establecidos discrecionalmente por la universidad, deberá ser comunicada al Consejo de Coordinación Universitaria, con carácter previo a su publicación en el «Boletín Oficial del Estado», a los efectos de que por la Secretaría General del citado Consejo se proceda a la comprobación de su correspondencia con las directrices generales comunes y propias del correspondiente título. La Secretaría General del Consejo comunicará dichas modificaciones a la respectiva comunidad autónoma, así como al órgano competente del Ministerio de Educación y Ciencia.

3. Las modificaciones de los planes de estudios deberán incluir las necesarias previsiones sobre los mecanismos de reconocimiento de créditos para los estudiantes que vinieran cursando el plan anterior.»

Disposición final segunda. *Título competencial.*

Este real decreto se dicta al amparo de lo dispuesto en el artículo 149.1.30.^a de la Constitución Española y en uso de la autorización otorgada al Gobierno por el artículo 88.2 y la disposición final tercera de la Ley Orgánica 6/2001, de 21 de diciembre, de Universidades, y es de aplicación en todo el territorio nacional.

Disposición final tercera. *Desarrollo reglamentario.*

Corresponde al Ministro de Educación y Ciencia y a las universidades dictar, en el ámbito de sus respectivas competencias, las disposiciones necesarias para la aplicación de este real decreto.

Disposición final cuarta. *Entrada en vigor.*

El presente real decreto entrará en vigor el día siguiente al de su publicación en el «Boletín Oficial del Estado».

Dado en Madrid, el 21 de enero de 2005.

JUAN CARLOS R.

La Ministra de Educación y Ciencia,
MARÍA JESÚS SAN SEGUNDO GÓMEZ DE CADIÑANOS

1256 *REAL DECRETO 56/2005, de 21 de enero, por el que se regulan los estudios universitarios oficiales de Posgrado.*

La contribución del sistema universitario español a la conformación de los Espacios Europeos de Educación Superior y de Investigación y su plena integración en ellos constituye uno de los principales elementos, en la sociedad del conocimiento, para la consecución del objetivo trazado en las Cumbres de Lisboa y Barcelona para lograr que los sistemas educativos europeos se conviertan en una referencia de calidad mundial para el año 2010.

Tal integración comporta una profunda transformación de todos los aspectos tocantes a la estructura universitaria española, a la vez que supone un hito de histórica importancia tanto en su propia génesis como en su concepción metodológica y en sus objetivos, que trasciende los propósitos inspiradores en cada momento de las sucesivas reformas operadas en el sistema universitario español a lo largo del tiempo y ofrece una oportunidad de renovación.

Iniciada ya tan esencial reforma mediante la promulgación del Real Decreto 55/2005, de 21 de enero, por el que se establece la estructura de las enseñanzas universitarias y se regulan los estudios universitarios de Grado, debe también acometerse la regulación de los estudios de Posgrado, comprensivos de las enseñanzas de segundo y tercer ciclos, conducentes a la obtención de los correspondientes títulos oficiales de Máster y Doctor.

La comunicación de la Conferencia de Berlín, celebrada por los ministros europeos responsables de la educación superior el día 19 de septiembre de 2003, ha venido a reafirmar la importancia de todo este proceso convergente. En él destaca la importancia de los estudios europeos de Posgrado como uno de los principales elementos para reforzar el atractivo de la educación superior europea en el contexto internacional.

Este real decreto tiene como objeto ofrecer el marco jurídico que haga posible a las universidades españolas estructurar, con flexibilidad y autonomía, sus enseñanzas de Posgrado de carácter oficial, para lograr armonizarlas con las que se establezcan en el ámbito no sólo europeo, sino mundial. Se introduce, en consecuencia, en el sistema universitario español, junto al título de Doctor, de larga tradición en nuestra estructura educativa, el título oficial de Máster y se regulan los estudios conducentes a la obtención de ambos.

La diversidad de las universidades españolas y, dentro de ellas, de los distintos ámbitos de conocimiento aconsejan dotar a los estudios de Posgrado de

la mayor flexibilidad para que, en el ámbito de su autonomía, las universidades definan y desarrollen sus estrategias y la organización de la formación especializada e investigadora. Por ello, la responsabilidad de organizar estos programas corresponde a las universidades, que determinarán tanto la composición y normas de funcionamiento de la comisión de estudios de Posgrado como los centros universitarios encargados de su desarrollo.

Se establecen, asimismo, los procedimientos que garantizan que la oferta de estas enseñanzas y títulos oficiales responda a criterios de calidad y a una adecuada planificación que atienda los requerimientos científicos y profesionales de la sociedad.

Esta nueva regulación de los estudios de Posgrado, al no imponer directrices generales propias sobre los contenidos formativos de sus enseñanzas, promueve su flexibilidad y posibilidad de adecuación a los cambios que sean necesarios, ello sin perjuicio del establecimiento, en este real decreto, de las correspondientes directrices generales comunes que garanticen los requisitos mínimos que han de cumplir en su estructura y organización académica. Con ello, se favorece la colaboración entre departamentos de una misma universidad y entre universidades, españolas y extranjeras, para que puedan organizar conjuntamente programas de Posgrado conducentes a la obtención de un mismo título o de una múltiple titulación oficial de Máster o de Doctor.

Toda esta nueva concepción que subyace en el conjunto normativo formado por este y el anteriormente citado Real Decreto 55/2005, de 21 de enero, supone la profundización en la autonomía universitaria, lo que a su vez implica un reto para la universidad española que cobra un notable protagonismo no sólo como motor principal del establecimiento de los nuevos planes de estudios, sino como responsable de la organización de los programas de Posgrado, en los que sólo de forma excepcional el Gobierno establecerá directrices generales propias.

Este real decreto responde a la reserva competencial a favor del Estado contenida en el artículo 149.1.30.^a de la Constitución Española, y se dicta en uso de la autorización otorgada al Gobierno por el artículo 88.2 de la Ley Orgánica 6/2001, de 21 de diciembre, de Universidades, y para su elaboración ha emitido informe el Consejo de Coordinación Universitaria.

En su virtud, a propuesta de la Ministra de Educación y Ciencia, con la aprobación previa del Ministro de Administraciones Públicas, de acuerdo con el Consejo de Estado y previa deliberación del Consejo de Ministros en su reunión del día 21 de enero de 2005,

D I S P O N G O :

CAPÍTULO I

Disposiciones generales

Artículo 1. Objeto.

Este real decreto tiene por objeto regular los aspectos básicos de la ordenación de los estudios oficiales de Posgrado, comprensivo del segundo y tercer ciclos del sistema español de educación universitaria, en consonancia con las líneas generales emanadas del Espacio Europeo de Educación Superior y de conformidad con lo previsto en el artículo 88.2 de la Ley Orgánica 6/2001, de 21 de diciembre, de Universidades.

Artículo 2. Programas oficiales de Posgrado.

Los estudios oficiales de Posgrado tienen como finalidad la especialización del estudiante en su formación académica, profesional o investigadora y se articulan en programas integrados por las enseñanzas conducentes a la obtención de los títulos de Máster o Doctor.

Artículo 3. Acceso a los estudios oficiales de Posgrado.

1. Sin perjuicio de las condiciones específicas contenidas en el artículo 10.3 respecto del doctorado, para el acceso a los estudios oficiales de Posgrado será necesario estar en posesión del título de Grado u otro expresamente declarado equivalente. Excepcionalmente, y previa solicitud individual y razonada del interesado, las universidades, mediante resolución rectoral, previo informe vinculante del Consejo de Dirección, podrán admitir a aquellos estudiantes que, sin estar en posesión del correspondiente título, acrediten haber superado al menos 180 créditos correspondientes a las enseñanzas de primer ciclo, siempre y cuando entre estos esté comprendida la totalidad de los contenidos formativos comunes de un título de Grado.

2. Los estudiantes que estén en posesión de un título de educación superior extranjero y pretendan cursar en España estudios de Posgrado podrán acceder a estos previa homologación de aquel al título español que habilite para dicho acceso, de conformidad con el procedimiento previsto en la normativa vigente al respecto.

No obstante lo anterior, las universidades podrán admitir a titulados conforme a sistemas educativos extranjeros sin necesidad de la homologación de sus títulos, previa comprobación de que aquellos acreditan un nivel de formación equivalente a los correspondientes títulos españoles de Grado y que facultan en el país expedidor del título para el acceso a estudios de Posgrado. Esta admisión no implicará, en ningún caso, la homologación del título extranjero de que esté en posesión el interesado, ni su reconocimiento a otros efectos que el de cursar los estudios de Posgrado. Una vez superadas las enseñanzas de Posgrado correspondientes, los títulos de Máster o de Doctor obtenidos tendrán plena validez oficial.

3. Los estudiantes podrán acceder a cualquier programa oficial de Posgrado relacionado o no científicamente con su currículo universitario, y en cualquier universidad, previa admisión efectuada por el órgano responsable del indicado programa, conforme a los requisitos de admisión específicos y criterios de valoración de méritos que, en su caso, establezca la universidad.

Artículo 4. Elaboración de programas de Posgrado.

1. Los programas de Posgrado se elaborarán y organizarán en la forma que establezca cada universidad, de acuerdo con los criterios y requisitos académicos que se contienen en este real decreto.

2. A tal fin, los citados programas serán propuestos, a iniciativa del órgano responsable de su desarrollo, por una comisión de estudios de Posgrado designada por la universidad. Dichos programas deberán ser aprobados por el Consejo de Gobierno de la universidad.

3. En una misma universidad no podrán aprobarse dos o más programas oficiales de Posgrado cuyos objetivos y contenidos coincidan sustancialmente.

Artículo 5. Aprobación de programas de Posgrado.

1. La implantación de los programas oficiales de Posgrado requerirá los informes previos favorables de la comunidad autónoma correspondiente y del Consejo de Coordinación Universitaria.

2. A fin de evacuar el citado informe, antes del 15 de febrero de cada año, las universidades enviarán al Consejo de Coordinación Universitaria la relación de los programas de Posgrado de nueva implantación para el curso académico siguiente.

3. Una vez emitido el informe favorable del citado órgano consultivo, el Ministro de Educación y Ciencia aprobará la relación de los programas de Posgrado de nueva implantación cuyas enseñanzas tengan carácter oficial y conduzcan a la obtención del título correspondiente. Dicha relación será publicada en el «Boletín Oficial del Estado».

Artículo 6. *Evaluación de los programas de Posgrado.*

1. Una vez implantados, los programas oficiales de Posgrado conducentes a la obtención de los títulos de Máster o Doctor serán evaluados por la Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación, en colaboración con las comunidades autónomas y las propias universidades.

2. El Ministerio de Educación y Ciencia, previo informe del Consejo de Coordinación Universitaria, publicará los criterios, indicadores y estándares de calidad requeridos para la acreditación de los respectivos estudios.

3. El informe de evaluación sobre la calidad de dichas enseñanzas será remitido a la universidad, al órgano competente de la correspondiente comunidad autónoma, al Consejo de Coordinación Universitaria y al Ministerio de Educación y Ciencia que actuará según lo dispuesto en la normativa vigente.

Artículo 7. *Programas interdepartamentales e interuniversitarios.*

1. Los programas oficiales de Posgrado interdepartamentales se organizarán de acuerdo con los requisitos generales que establece este real decreto y con el procedimiento que establezcan las universidades.

2. Los programas oficiales de Posgrado conjuntos que, en su caso, establezcan las universidades deberán ajustarse a los requisitos y criterios contenidos en este real decreto.

3. El convenio que a tal efecto se suscriba especificará cuál de las universidades participantes en el programa de Posgrado será responsable de la tramitación de los expedientes de los estudiantes, así como de la expedición y registro de un único título conjunto oficial de Posgrado, o bien si cada universidad expedirá el título correspondiente, con sujeción a los requisitos establecidos en la orden del Ministerio de Educación y Ciencia a que se refiere el artículo 3.1 del Real Decreto 55/2005, de 21 de enero, por el que se establece la estructura de las enseñanzas universitarias y se regulan los estudios universitarios oficiales de Grado.

4. Las universidades podrán celebrar convenios con universidades extranjeras para el desarrollo de programas oficiales de Posgrado conjuntos. La elaboración, requisitos y aprobación del programa deberá ajustarse a lo establecido en este real decreto. El Ministerio de Educación y Ciencia regulará las particularidades que resulten de aplicación al presente supuesto.

CAPÍTULO II

Regulación de los estudios universitarios de segundo ciclo conducentes a la obtención del título de Máster

Artículo 8. *Estructura.*

1. Los estudios universitarios de segundo ciclo conducentes a la obtención del título oficial de Máster ten-

drán una extensión mínima de 60 créditos y máxima de 120, y estarán dedicados a la formación avanzada, de carácter especializado o multidisciplinar, dirigida a una especialización académica o profesional o bien a promover la iniciación en tareas investigadoras.

2. Los estudios oficiales de Máster podrán incorporar especialidades en la programación de sus enseñanzas que se correspondan con su ámbito científico, humanístico, tecnológico o profesional.

3. El Gobierno podrá establecer directrices generales propias y requisitos especiales de acceso en los estudios conducentes al título oficial de Máster, en aquellos casos en que, según la normativa vigente, dicho título habilite para el acceso a actividades profesionales reguladas.

Artículo 9. *Organización.*

1. La universidad, a propuesta del órgano responsable del desarrollo de cada programa, asignará un número determinado de créditos a cada una de las materias y actividades formativas del programa.

2. El órgano responsable del desarrollo del programa fijará el número mínimo de créditos, así como las materias del programa que ha de cursar cada estudiante, en función de la formación previa acreditada por este. En todo caso, para la obtención del título de Máster será preciso cursar, dentro del programa, un mínimo de 60 créditos.

3. La universidad, a propuesta del órgano responsable del desarrollo del programa, podrá autorizar la colaboración de profesionales o investigadores que no sean profesores universitarios, bajo la supervisión de uno o varios de los profesores del programa. Asimismo, podrá establecer acuerdos de colaboración con otras instituciones u organismos públicos y privados, así como con empresas o industrias. Todas estas colaboraciones deberán contar con la autorización previa de la universidad, a propuesta del órgano responsable del desarrollo del programa.

CAPÍTULO III

Regulación de los estudios oficiales de doctorado

Artículo 10. *Organización y admisión.*

1. El tercer ciclo de los estudios universitarios tendrá como finalidad la formación avanzada del doctorando en las técnicas de investigación. Tal formación podrá articularse mediante la organización de cursos, seminarios u otras actividades dirigidas a la formación investigadora e incluirá la elaboración y presentación de la correspondiente tesis doctoral, consistente en un trabajo original de investigación. La superación del ciclo dará derecho a la obtención del título de Doctor, que representa el nivel más elevado en la educación superior, acredita el más alto rango académico y faculta para la docencia y la investigación, de acuerdo con la legislación vigente.

2. Las universidades, en sus programas oficiales de Posgrado, establecerán las líneas de investigación de cada uno de ellos, la relación de profesores e investigadores encargados de la dirección de tesis doctorales, el número máximo de estudiantes, los criterios de admisión y selección y, en su caso, la programación y los requisitos de formación metodológica o científica.

3. El estudiante, una vez obtenido un mínimo de 60 créditos en programas oficiales de Posgrado o cuando se halle en posesión del título oficial de Máster, podrá solicitar su admisión en el doctorado, siempre que haya completado un mínimo de 300 créditos en el conjunto de sus estudios universitarios de Grado y Posgrado.

4. La admisión de los estudiantes en el doctorado se llevará a cabo de acuerdo con el procedimiento y los criterios de selección establecidos por la universidad

5. Una vez admitido, el estudiante formalizará su matrícula como estudiante de doctorado. Esta inscripción le otorgará el derecho a la tutela académica, a la utilización de los recursos necesarios para el desarrollo de su trabajo y a todos los derechos de participación correspondientes a los estudiantes de programas oficiales de Posgrado.

Artículo 11. *Elaboración y autorización de defensa de la tesis doctoral.*

1. Para la elaboración de la tesis doctoral, el órgano responsable del programa de Posgrado asignará al doctorando un director de tesis, que será un doctor con experiencia investigadora acreditada. La tesis podrá ser codirigida por otro u otros doctores.

2. La tesis doctoral deberá consistir en un trabajo original de investigación relacionado con los campos científico, técnico, humanístico o artístico del programa de Posgrado. La universidad establecerá los procedimientos para garantizar, con anterioridad a su presentación formal, la calidad de las tesis doctorales.

3. Una vez finalizada la realización de la tesis doctoral, el doctorando, previo informe favorable del director de la tesis, efectuará su depósito en las condiciones que determine la universidad.

4. Los doctores podrán remitir las observaciones que estimen oportunas sobre el contenido de la tesis a la comisión que establezca la universidad. Asimismo, el órgano responsable del programa de Posgrado remitirá la tesis doctoral, junto con toda la documentación que el proceso de evaluación de la tesis haya generado, a la comisión para su tramitación. La documentación anterior irá acompañada de una propuesta de expertos en la materia que puedan formar parte del tribunal encargado de juzgarla.

5. La comisión, a la vista de la documentación recibida, procederá a la autorización o no de la defensa de la tesis. En los supuestos de no autorización de la defensa de la tesis, la comisión deberá comunicar por escrito al doctorando, al director de tesis y al órgano responsable del programa de Posgrado las razones de su decisión.

Artículo 12. *Tribunal de evaluación de la tesis.*

1. Autorizada la defensa de la tesis doctoral, la comisión nombrará un tribunal compuesto por cinco miembros titulares y dos suplentes, todos con el grado de doctor y con experiencia investigadora acreditada.

2. De dicho tribunal no podrán formar parte más de dos miembros del mismo órgano responsable del programa oficial de Posgrado, ni más de tres miembros de la misma universidad. El director de la tesis no podrá formar parte del tribunal, salvo casos de tesis presentadas en el marco de acuerdos bilaterales de cotutela con universidades extranjeras que así lo tengan previsto.

3. La comisión designará, entre los miembros del tribunal, a un presidente y un secretario. La universidad determinará los requisitos necesarios para poder ser designado presidente de un tribunal. En caso de renuncia por causa justificada de un miembro titular del tribunal, el presidente procederá a sustituirle por el suplente correspondiente.

4. El órgano responsable del programa de Posgrado remitirá a los miembros del tribunal un ejemplar de la tesis doctoral.

Artículo 13. *Defensa y evaluación de la tesis doctoral.*

1. El acto de defensa de la tesis será convocado por el presidente y comunicado por el secretario a la comisión con una antelación mínima de 15 días naturales a su celebración. Tendrá lugar en sesión pública y consistirá en la

exposición por el doctorando de la labor realizada, la metodología, el contenido y las conclusiones, con una especial mención a sus aportaciones originales.

2. Los miembros del tribunal formularán al doctorando cuantas cuestiones estimen oportunas. Los doctores presentes en el acto público podrán formular cuestiones en el momento y forma que señale el presidente del tribunal.

3. Finalizada la defensa y discusión de la tesis, cada miembro del tribunal formulará por escrito una valoración sobre ella.

4. El tribunal emitirá la calificación global que finalmente concede a la tesis de acuerdo a la siguiente escala: «no apto», «aprobado», «notable» y «sobresaliente».

El tribunal podrá otorgar la mención de «cum laude» si la calificación global es de sobresaliente y se emite, en tal sentido, el voto favorable de, al menos, cuatro de sus miembros.

5. El Ministro de Educación y Ciencia y las universidades podrán establecer normas para otorgar menciones honoríficas o premios a las tesis doctorales que lo merezcan por su alto nivel de calidad, los cuales podrán ser reflejados en el correspondiente certificado académico.

6. Una vez aprobada la tesis doctoral, la universidad se ocupará de su archivo y remitirá al Ministerio de Educación y Ciencia y al Consejo de Coordinación Universitaria la correspondiente ficha de tesis que se establezca reglamentariamente.

Artículo 14. *Mención europea en el título de Doctor.*

1. Se podrá incluir en el anverso del título de Doctor la mención «Doctor europeus», siempre que concurren las siguientes circunstancias:

a) Que durante su etapa de formación en el programa oficial de Posgrado, el doctorando haya realizado una estancia mínima de tres meses fuera de España en una institución de enseñanza superior de otro Estado europeo cursando estudios o realizando trabajos de investigación que le hayan sido reconocidos por el órgano responsable del mencionado programa.

b) Que parte de la tesis doctoral, al menos el resumen y las conclusiones, se haya redactado y presentado en una de las lenguas oficiales de la Unión Europea distinta a alguna de las lenguas oficiales en España.

c) Que la tesis haya sido informada por un mínimo de dos expertos pertenecientes a alguna institución de educación superior o instituto de investigación de un Estado miembro de la Unión Europea distinto de España.

d) Que, al menos, un experto perteneciente a alguna institución de educación superior o instituto de investigación de un Estado miembro de la Unión Europea distinto de España, con el grado de doctor, y distinto de los mencionados en el párrafo anterior, haya formado parte del tribunal evaluador de la tesis.

2. La defensa de la tesis ha de ser efectuada en la propia universidad española en la que el doctorando estuviera inscrito.

Disposición adicional primera. *Aplicación del Real Decreto 55/2005, de 21 de enero, por el que se establece la estructura de las enseñanzas universitarias y se regulan los estudios universitarios oficiales de Grado.*

Son de aplicación a los estudios universitarios oficiales de Posgrado las disposiciones contenidas en los capítulos I y II del Real Decreto 55/2005, de 21 de enero, por el que se establece la estructura de las enseñanzas universitarias y se regulan los estudios universitarios oficiales de Grado.

Disposición adicional segunda. Reconocimiento de las actividades docentes e investigadoras.

En el conjunto de las actividades docentes e investigadoras individuales de los profesores universitarios, la docencia, la dirección de programas oficiales de Posgrado y la dirección de tesis doctorales tendrán el mismo tipo de reconocimiento académico que el otorgado a las actividades desarrolladas en los estudios de Grado.

Disposición adicional tercera. Desarrollo temporal de la implantación.

El desarrollo temporal de la implantación de los nuevos planes de estudios se hará en función de las disponibilidades económicas de las instituciones responsables de la enseñanza universitaria.

Disposición adicional cuarta. Universidades privadas.

Este real decreto es de aplicación a las universidades privadas sin perjuicio de lo dispuesto en los artículos 6 y 12 de la Ley Orgánica 6/2001, de 21 de diciembre, de Universidades, en relación con sus normas de organización y funcionamiento.

Disposición adicional quinta. Universidades de la Iglesia Católica.

Los estudios oficiales de Posgrado y la obtención y expedición de los títulos oficiales de Máster y de Doctor previstos en este real decreto se ajustarán en las universidades de la Iglesia Católica a lo dispuesto en los Acuerdos entre el Estado español y la Santa Sede, de conformidad con la disposición adicional cuarta de la Ley Orgánica 6/2001, de 21 de diciembre, de Universidades.

El pleno reconocimiento de efectos civiles previsto en los mencionados acuerdos para los estudios y enseñanzas de Posgrado requerirá la aplicación de lo dispuesto en la normativa vigente sobre evaluación de la calidad y acreditación de las enseñanzas oficiales.

Disposición adicional sexta. Doctorado «honoris causa».

Las universidades podrán nombrar Doctor «honoris causa» a aquellas personas que, en atención a sus méritos académicos, científicos o personales, sean acreedoras de tal consideración.

Disposición adicional séptima. Universidad Internacional Menéndez Pelayo.

La Universidad Internacional Menéndez Pelayo, de conformidad con lo dispuesto en la disposición adicional tercera de la Ley Orgánica 6/2001, de 21 de diciembre, de Universidades, así como en su Estatuto, aprobado por el Real Decreto 331/2002, de 5 de abril, organizará y desarrollará programas oficiales de Posgrado que acreditará con los correspondientes títulos de Máster y de Doctor, ambos de carácter oficial y con validez en todo el territorio nacional, así como otros títulos y diplomas de Posgrado que ella expida. A tal fin, podrá suscribir los convenios de colaboración que correspondan con otras universidades o institutos universitarios de investigación nacionales o extranjeros.

Disposición adicional octava. Régimenes específicos.

1. Los títulos extranjeros de Doctor podrán ser equivalentes a efectos parciales o totales al correspondiente español, cuando así se establezca de modo expreso en acuerdos o convenios internacionales de carácter bilateral o multilateral en los que el Estado español sea parte.

2. Los Ingenieros de Armamento y Construcción y los Ingenieros de Armas Navales podrán obtener los títulos oficiales de Máster y de Doctor conforme a lo dispuesto en el Decreto 3058/1964, de 28 de septiembre, y normas concordantes. A estos efectos, deberán cumplir los requisitos generales sobre estudios de Posgrado establecidos en este real decreto que resulten de aplicación, y las condiciones específicas que, al respecto, establezca el Ministerio de Defensa.

Disposición adicional novena. Títulos profesionales en Ciencias de la Salud.

No podrán establecerse programas de posgrado que coincidan con los contenidos formativos y efectos profesionales de los títulos oficiales de especialista en Ciencias de la Salud a que se refiere la Ley 44/2003, de 21 de noviembre, de ordenación de las profesiones sanitarias.

Disposición transitoria primera. Estudiantes que han iniciado los estudios de tercer ciclo.

1. A los estudiantes que, en la fecha de entrada en vigor de este real decreto, hubiesen iniciado los estudios de doctorado, se les aplicarán las disposiciones reguladoras del doctorado y de expedición del título de Doctor por las que hubieran iniciado los mencionados estudios. En todo caso, el régimen relativo a elaboración, tribunal, defensa y evaluación de la tesis doctoral, previsto en los artículos 11 a 13 de este real decreto, será aplicable a dichos estudiantes a partir de los seis meses de su entrada en vigor.

2. No obstante, los estudiantes que hayan cursado estudios parciales de doctorado, en el marco de lo dispuesto por el Real Decreto 778/1998, de 30 de abril, o normas anteriores, podrán acceder a los programas oficiales de Posgrado y obtener el título de Máster previsto en este real decreto, siempre que sean admitidos en ellos, y podrán solicitar a la correspondiente universidad, a estos efectos, el reconocimiento de los créditos correspondientes a cursos y trabajos de iniciación a la investigación realizados.

Disposición transitoria segunda. Implantación de los programas de Posgrado.

Con la implantación progresiva de los programas de Posgrado previstos en este real decreto se iniciará la extinción de los programas de doctorado que estuvieran en vigor en la universidad de que se trate dentro del mismo ámbito de conocimiento. En todo caso, los vigentes programas de doctorado deberán comenzar su proceso de extinción antes del 1 de octubre de 2007.

Disposición transitoria tercera. Acceso a los programas de Posgrado de los titulados conforme a anteriores sistemas de educación universitaria.

Los poseedores de títulos universitarios oficiales obtenidos conforme a anteriores sistemas de educación universitaria podrán ser admitidos a los programas oficiales de Posgrado previstos por este real decreto, sin perjuicio de lo que se pudiera disponer al efecto en los correspondientes reales decretos por los que se establezcan los títulos universitarios de Posgrado a los que se refiere el artículo 8.3.

Disposición transitoria cuarta. Títulos oficiales de Posgrado obtenidos conforme a anteriores sistemas de educación universitaria.

Lo establecido en este real decreto no afectará a los efectos académicos o profesionales de los títulos oficiales de Posgrado obtenidos con anterioridad.

Disposición transitoria quinta. *Diploma de Estudios Superiores en Administración Pública.*

Continuará en vigor la Orden de 23 de febrero de 1984, por la que se reconocen determinados efectos académicos de Posgrado al Diploma de Estudios Superiores en Administración Pública, obtenido por funcionarios iberoamericanos en el Instituto Nacional de Administración Pública, en tanto no se proceda a su modificación mediante orden del Ministro de Educación y Ciencia, previo informe del Ministerio de Administraciones Públicas.

Disposición derogatoria única. *Derogación normativa.*

Queda derogado el Real Decreto 778/1998, de 30 de abril, por el que se regula el tercer ciclo de estudios universitarios, la obtención y expedición del título de Doctor y otros estudios de Posgrado, sin perjuicio de su aplicación a los programas de doctorado iniciados con anterioridad hasta su definitiva extinción, de acuerdo con lo previsto en este real decreto.

Disposición final primera. *Título competencial.*

Este real decreto se dicta al amparo de lo dispuesto en el artículo 149.1.30.ª de la Constitución Española y en uso de la autorización otorgada al Gobierno por el artículo 88.2 y la disposición final tercera de la Ley Orgánica 6/2001, de 21 de diciembre, de Universidades, y es de aplicación en todo el territorio nacional.

Disposición final segunda. *Habilitación para el desarrollo reglamentario.*

Corresponde al Ministro de Educación y Ciencia y a las universidades dictar, en el ámbito de sus respectivas competencias, las disposiciones que sean necesarias para la aplicación de lo dispuesto en este real decreto.

Disposición final tercera. *Entrada en vigor.*

El presente real decreto entrará en vigor el día siguiente al de su publicación en el «Boletín Oficial del Estado».

Dado en Madrid, el 21 de enero de 2005.

JUAN CARLOS R.

La Ministra de Educación y Ciencia,
MARÍA JESÚS SAN SEGUNDO GÓMEZ DE CADIÑANOS

MINISTERIO DE CULTURA

1257 *CORRECCIÓN de errores de la Orden CUL/4405/2004, de 16 de diciembre, por la que se crea la Comisión Ministerial de Tecnologías y Sistemas de Información del Ministerio de Cultura.*

Advertido error en la Orden CUL/4405/2004, de 16 de diciembre, por la que se crea la Comisión Ministerial de Tecnologías y Sistemas de Información del Ministerio de Cultura, publicada en el B.O.E. n.º 7, de 8 de enero de 2005, procede efectuar la oportuna corrección:

En la página 671, segunda columna, apartado quinto, segundo párrafo, la referencia a las letras e) y f) deben entenderse referidas a las letras g) y h).

COMUNIDAD AUTÓNOMA DEL PRINCIPADO DE ASTURIAS

1258 *CORRECCIÓN de errores de la Ley 3/2004, de 23 de noviembre, de montes y ordenación forestal.*

Advertidos errores en la publicación del texto de la Ley del Principado de Asturias 3/2004, de 23 de noviembre, de montes y ordenación forestal (Boletín Oficial del Estado núm. 7, de 8 de enero de 2005), se procede a su rectificación en el siguiente sentido:

Página 691, en el artículo 90.1 c), donde dice: «superior a diez hectáreas», debe decir: «igual o superior a diez hectáreas».

Página 692, en el artículo 91.1 f), donde dice: «cinco mil metros cúbicos», debe decir: «dos mil quinientos metros cúbicos».

En el artículo 91.2, donde dice: «diez años, ocasionadas y», debe decir: «diez años, y».

Página 695, en el artículo 104.2, donde dice: «en el art. 85», debe decir: «en el art. 113».

Página 696, en el artículo 113.1 b), donde dice: «en el art. 76», debe decir: «en el art. 104».

COMUNIDAD DE CASTILLA Y LEÓN

1259 *LEY 9/2004, de 28 de diciembre, de medidas económicas, fiscales y administrativas.*

Sea notorio a todos los ciudadanos que las Cortes de Castilla y León han aprobado y yo, en nombre del Rey y de acuerdo con lo que se establece en el artículo 16.4 del Estatuto de Autonomía, promulgo y ordeno la publicación de la siguiente Ley

EXPOSICIÓN DE MOTIVOS

Las medidas que esta Ley establece responden, por una parte, a la necesidad de procurar, mediante normas que afectan a ingresos y gastos, una eficaz consecución de los objetivos que han de perseguir los presupuestos generales de la Comunidad de Castilla y León para el año 2005, y, por otra, a la necesidad de introducir algunas modificaciones urgentes en la legislación de la Comunidad que es preciso, o al menos conveniente, que tengan vigencia desde el comienzo de dicho ejercicio y que directa o indirectamente han de incidir en la actividad económica pública.

La Ley tiene dos partes claramente diferenciadas a las que responden los dos Títulos en que está organizado su texto. Su contenido es el siguiente.

1. El Título I contiene diversas normas tributarias que afectan a los ingresos de la Comunidad que pueden pervenir para el ejercicio de 2005.

Establece la Ley, en el Capítulo I de este Título, diversas normas relativas a las deducciones sobre la cuota autonómica del Impuesto sobre la Renta de las Personas Físicas, en uso de las competencias normativas previstas en el artículo 38 de la Ley 21/2001, de 27 de diciembre, por la que se regulan las medidas fiscales y administrativas del nuevo sistema de financiación de las Comunidades Autónomas de régimen común y ciudades con Estatuto de Autonomía, y que atribuyó a la Comunidad el artículo

**ELS ESTUDIS UNIVERSITARIS OFICIALS DE POSTGRAU,
 EN EL MARC DE LA PROGRAMACIÓ UNIVERSITÀRIA DE CATALUNYA**

0. Introducció	1
1. Aspectes acadèmics i de Programació Universitària	3
1.1. <i>Criteria de programació</i>	3
a) <i>Criteria generals</i>	3
b) <i>Criteria específics (per a les primeres programacions de POP's)</i>	5
1.2. <i>Documentació a aportar per part de la universitat</i>	8
a) <i>Previsió global de la Universitat</i>	8
b) <i>Projecte específic per al curs 2006-07</i>	8
1.3. <i>Acreditació "ex post", i efectes</i>	9
1.4. <i>Autorització de canvis en un POP</i>	9
2. Aspectes econòmics (o de finançament) dels POP's	11
2.1. <i>Model de distribució del finançament</i>	11
2.2. <i>Preus dels crèdits de Postgrau</i>	11
2.3. <i>Beques i ajuts</i>	12
3. Relació entre els "estudis oficials" i els "estudis propis" de postgrau. Centres adscrits.	13
4. Cap a una Programació Universitària integral.....	14

0. Introducció

Amb l'aprovació dels decrets de grau i de postgrau a principis d'any s'ha iniciat el procés que ha de permetre posar en marxa els nous programes oficials de postgrau. Amb aquests nous programes es començarà a materialitzar de manera formal la nova estructuració que han d'anar adoptant tots els estudis universitaris en l'horitzó del 2010 per avançar en la convergència dins l'anomenat Espai Europeu d'Educació Superior. Fins ara, en el cas de Catalunya, les universitats catalanes han dedicat intensos esforços per tal de començar a assajar diverses experiències, entre les quals cal destacar la implementació del Pla pilot de titulacions impulsat pel DURSI, l'adopció de l'ECTS en algunes matèries, les múltiples accions d'innovació pedagògica, etc. En tots aquests casos, malgrat que s'han pogut arribar a introduir canvis estructurals de relativa importància, ineludiblement s'ha hagut de realitzar mantenint l'estructuració acadèmica actualment vigent, atès que el marc normatiu no permetia fer altra cosa. En canvi, per a la programació dels nous estudis de postgrau oficials per al 2006-07, ja es comptarà amb uns instruments normatius més complets¹. En conseqüència, ens trobem en un moment d'importància molt destacada en el qual cal actuar amb rigor i mesurant amb cura les implicacions de cada decisió que calgui adoptar.

El sistema universitari català hauria de saber aprofitar el procés de convergència cap a l'EEES per a dos objectius principals. D'una banda, el propi de l'EEES, consistent en introduir les millores organitzatives i pedagògiques que permetin avançar en la

¹ Tot i això, cal recordar que està pendent de publicació la modificació del RD 56/2005 aprovada pel Consell de Ministres en resposta al requeriment d'incompetència formulat per la Generalitat de Catalunya.

formació de les persones i la seva integració a la societat, així com facilitar la seva mobilitat a nivell europeu. I, d'altra banda, per a optimitzar i ajustar el conjunt de l'oferta formativa de cada universitat (i del conjunt del sistema universitari), de cara a adaptar-lo a les seves possibilitats i capacitats, així com al millor servei al país en general i al territori més proper, en particular.

Cal afrontar aquests importants reptes amb decisió, voluntat d'esforç i alçada de mires. El sistema universitari català, en el seu conjunt, i de la forma més coordinada que es consideri oportú, hauria de ser capaç d'implementar un ventall de programes oficials de postgrau i, més específicament, d'estudis de Màster orientats a la recerca o professionalitzadors i de Doctorat de qualitat ben reconeguda en el nostre país així com a nivell europeu i internacional. Estudis una part dels quals ha d'aspirar a figurar entre els més prestigiosos i atractius d'Europa.

Davant d'aquest repte d'iniciar l'adaptació a Europa, seria idoni disposar de totes les incògnites resoltes. No obstant això, continuen obertes moltes de les incerteses que afecten el postgrau i que ja havien estat assenyalades en el nostre document que fou presentat i debatut davant d'aquesta Comissió en data 18 d'abril (concreció dels títols de grau i dels màsters amb directrius generals pròpies, fixació de preus de les universitats públiques, determinació dels criteris de qualitat, etc.) No obstant això, és voluntat del DURSI que el curs 2006-07 esdevingui el primer en què sigui possible oferir a la societat catalana els primers títols oficials plenament inserits en l'EEES.

En el present document assenyalem i, en la mesura del possible en aquest moment, analitzem, aquells factors o aspectes relacionats amb els POP's en els quals al DURSI li correspon intervenir, en major o menor grau. Classifiquem aquests factors o aspectes en dos grans grups:

- 1) Aspectes acadèmics i de Programació Universitària
- 2) Aspectes econòmics (o de finançament)

a més d'uns altres aspectes complementaris:

- 3) Relació entre els "estudis oficials" i els "estudis propis" de postgrau
- 4) Cap a una Programació Universitària integral.

1. Aspectes acadèmics i de Programació Universitària

L'autonomia de les universitats catalanes en l'establiment de la seva planificació acadèmica es pot manifestar de manera especialment clara en el tema del Postgrau. Són les universitats per si mateixes que han de jugar el paper principal en el disseny d'uns POP's de qualitat i ajustats a les seves potencialitats i possibilitats. Aquesta autonomia s'ha de compaginar amb la responsabilitat que té el Govern, a través del DURSI, de vetllar sobre l'òptim aprofitament dels recursos i l'òptim servei al país, globalment i en funció del territori. El diàleg entre universitats i DURSI, a aquest respecte, té lloc primordialment a través de la "Programació Universitària" de noves titulacions.

1.1. Criteris de programació

D'acord amb l'article 131 de la LUC, correspon a la Junta de Consell Interuniversitari de Catalunya (CIC) proposar al DURSI els criteris per a elaborar la Programació Universitària de Catalunya, un cop escoltada la Conferència General del CIC.

En aquest apartat, i per a debat a partir de la propera reunió de la Comissió de Programació i Ordenació Acadèmica del CIC, proposem uns criteris de programació que tenen en compte tant els aspectes de qualitat i adequació als principis de l'EEES de cada proposta específica de POP, com els aspectes més globals, de servei al país, de col·laboració entre universitats, etc.

Enumerem en primer lloc criteris generals, o de caràcter estable, que globalment coincideixen amb els criteris definits pel Consell Interuniversitari de Catalunya per als estudis actualment vigents i inclouen en particular els establerts a l'article 116 de la LUC. Subsegüentment, assenyalarem també criteris més específics per als primers anys d'introducció dels POP's en les universitats catalanes.

a) Criteris generals

i. Qualitat acadèmica i adequació als principis que inspiren l'EEES

Adequar els objectius i metodologia docent als principis que inspiren l'EEES, per a una millor formació de les persones, i per a facilitar la mobilitat dins Europa.

ii. Atenció de les necessitats socials

Atendre les necessitats de la societat catalana en els àmbits del coneixement de les titulacions proposades. Aquestes necessitats inclouen d'una banda la demanda actual i futura previsible de titulats amb determinades competències, ja sigui per a

113

sortides professionals o bé per a sortides de recerca i transferència del coneixement, i d'altra banda la demanda dels estudiants.

iii. Especialització de cada universitat

Desenvolupar l'especialització de les universitats en aquells àmbits en els quals manifestin una major experiència i potencialitats, i promovent la diversificació universitària. Atesa la relació del postgrau amb la recerca, aquesta especialització haurà d'estar en sincronia, en el cas de les universitats públiques, amb la planificació estratègica de recerca que hagi establert la universitat, de manera que generi sinèrgies de reforçament mutu entre docència i recerca.

iv. Cooperació intra- i interuniversitària

Desenvolupar programes de postgrau en el marc de la col·laboració o cooperació entre unitats de la pròpia universitat, i, sobretot, de la cooperació interuniversitària, d'acord amb el que estableixi la normativa reguladora d'aquests estudis.

Aquesta cooperació es valorarà molt significativament, sempre que comporti clarament un valor afegit, ja sigui de millora de la qualitat del POP o d'alguna de les titulacions que inclou (per exemple, per aportació de professorat altament qualificat i expert, o de laboratoris ben equipats, per a màsters o doctorats, o per millora significativa de la formació en competències de l'estudiant a través de la mobilitat, etc.), ja sigui d'optimització de recursos públics i de servei al país (per exemple, assoliment d'una massa crítica d'estudiants suficient, la qual no seria possible si el programa o la titulació fos impartit per una sola universitat).

La cooperació interuniversitària podrà tenir lloc entre universitats o institucions d'educació superior catalanes, espanyoles, europees, o de qualsevol nacionalitat. Totes elles són d'interès, i poden ajudar per a assolir Programes, Màsters o Doctorats d'alt nivell i prestigi internacional, la qual cosa ha de constituir un repte i una fita per al sistema universitari català. Podrà abastar tota l'estructura d'un POP (per exemple, definint un POP conjunt), o bé una part d'aquest (per exemple, definint un determinat Màster conjunt). En qualsevol cas, caldrà tenir en compte el que s'estableix a l'article 7 del Reial decret 56/2005, de 21 de gener, en relació amb el conveni de col·laboració a establir. En els casos que la cooperació interuniversitària sigui solament a nivell de, per exemple, un Màster però no abasti tot un POP, caldrà establir igualment un conveni amb els mateixos requisits que els que s'estableixen a l'esmentat article del Reial decret 56/2005.

v. Equilibri territorial

Promoure el servei al país, en particular en aquells aspectes d'interès al territori on la universitat desenvolupa la seva activitat, i contribuint a l'equilibri territorial.

vi. Optimització de recursos públics

En el cas de les universitats públiques, tots els criteris anteriors, així com els que venen a continuació, es tindran en compte en un marc general d'eficiència en la

utilització dels mitjans materials i dels recursos humans del sistema universitari de Catalunya, tenint en compte els costos econòmics i llur finançament, i d'acord amb horitzons de sostenibilitat (vegeu també la Secció 2).

El DURSI vetllarà per a assegurar que, en el futur, la Programació Universitària oficial de postgrau presenti un equilibri en els diversos àmbits o subàmbits del coneixement en el conjunt de l'oferta de Catalunya.

b) Criteris específics (per a les primeres programacions de POP's).

Les primeres programacions de POP's que s'efectuïn a Catalunya tindran unes característiques i una rellevància especials, atès que, d'una banda, estaran subjectes a forts condicionants, en especial la no-definició de les titulacions de Grau a nivell estatal i la coexistència amb les titulacions actuals de primer, segon i tercer cicle durant bastants anys encara. D'altra banda, haurien de ser "exemplars" per quant marcaran el to i nivell de qualitat futur, en especial pel que fa a la incorporació de l'esperit i la metodologia característica del procés de Bolonya respecte de la qualitat de la formació a assolir pels estudiants.

Per aquesta raó, convé, d'una banda, que les universitats facin propostes amb un nombre reduït de POP's i d'estudis de Màster i Doctorat. I, d'altra banda, convé posar èmfasi en determinats aspectes específics (encara que ja siguin contemplats en major o menor mesura en els criteris generals anteriors), la qual cosa realitzarem establint uns criteris específics, que s'aplicaran almenys durant les primeres programacions que s'efectuïn, el present any i els anys posteriors immediats:

115

vii. Assegurança de la qualitat

La qualitat de les primeres programacions de POP's, sobretot des del punt de vista de l'esperit i metodologia Bolonya, ha de poder ser avaluada no solament *ex post*, en el procés d'acreditació de les titulacions que estableix la normativa legal (vegeu més endavant), sinó que ha de poder ser també estimada *ex ante*, almenys en base a indicis raonables.

Per aquest motiu, les propostes de les universitats hauran d'incloure la informació necessària per a poder avaluar la qualitat de la proposta (vegeu Apartat 1.2, més endavant).

Per ajudar al DURSI a l'estimació i a l'assegurança de la qualitat, es seguiran dues vies. D'una banda, totes les propostes presentades per les universitats (o almenys aquelles que satisfacin els altres criteris de programació) seran informades per AQU Catalunya. Complementàriament, també es podran tenir en compte altres possibles informes d'avaluació emesos per agències o organismes de valoració de qualitat, de suficient garantia, que presentin les universitats acompanyant les seves propostes. Entre aquests, cal tenir en compte les seleccions de Màsters en el marc del programa europeu *Erasmus Mundus* (vegeu també criteris *viii* i *ix*), així com les "mencions de qualitat" que concedeix el Ministeri (amb avaluació de l'ANECA) als Programes de doctorat actuals.

D'altra banda, es requerirà que el personal docent i investigador que participi en un POP presenti un nivell de preparació, experiència i activitat suficient, en el camp del coneixement propi del POP i del Màster o Doctorat en qüestió, establint les següents condicions mínimes²:

- *Per a un Màster orientat a la recerca, almenys el 85% de professorat doctor.*
- *Per a un Màster professionalitzador o acadèmic (o mixt), almenys el 85% del professorat doctor o amb experiència professional en àmbits d'interès per al Màster; en tot cas, almenys un 50% ha de ser doctor³.*
- *Per al Doctorat, tot el PDI responsable ha de ser doctor, i almenys el 85% dels potencials directors de tesi han de tenir activitat apreciable de recerca en, almenys, els darrers tres anys.*

viii. Estructuració dels POP's en la primera etapa. Tipus de programes.

El contingut o abast d'un POP, si la universitat ho considera oportú, podrà ser ampli, incloent, si cal, diversos títols de Màster, així com diverses línies de recerca que puguin dur a l'obtenció del títol de doctor. D'aquesta manera s'afavoriran sinèrgies de cooperació entre diferents grups o línies de treball, centres, departaments, etc.

Caldrà que les universitats tinguin en compte que, en els primers anys, molts dels estudiants que accedeixin als POP's ho faran des de titulacions oficials actuals. Alguns detalls sobre l'accés als POP a partir de titulacions actuals, es comenten a l'Annex 1.

Atès que els Programes de doctorat actuals hauran d'iniciar el seu procés d'extinció abans de l'1 d'octubre de 2007, sembla natural donar preferència per a la posada en marxa als cursos 2006-07 i 2007-08 de POP's que incorporin línies de recerca que actualment participen en Programes de doctorat de qualitat (en particular, amb la "menció de qualitat" abans assenyalada). No obstant, atès que els actuals "cursos i seminaris de doctorat" han de transformar-se en part de Màsters, caldrà que els Màsters que es construeixin presentin una coherència interna i un grau de completitud suficients (sobretot pel que fa a l'establiment i seguiment d'objectius formatius d'interès), de manera que verifiquin tots els requisits de qualitat d'acord amb l'esperit i l'enfocament Bolonya esmentats en els criteris *i* i *vii*. Això implica que les universitats haurien de fer esforços de concentració dels programes de doctorat actuals (possiblement, fins i tot, d'aquells amb menció de qualitat), segons agrupacions que justifiquin plenament la creació de Màsters i de POP's.

També sembla natural donar preferència a aquells POP's que incorporin Màsters que hagin estat seleccionats en el marc del Programa europeu *Erasmus Mundus* (vegeu també criteris *iv*, *vii* i *ix*). I, en general, a tots aquells programes o estudis amb un alt component d'internacionalització, en especial pel que fa a la demanda dels estudiants

² Una de les referències utilitzades ha sigut el reial decret 557/1991, de 12 d'abril (BOE de 20 d'abril de 1991) encara vigent, d'aplicació a les titulacions actualment en vigor.

³ S'ha pres com a referència el Reial decret 557/1991, de 12 d'abril (BOE de 20 d'abril de 1991) encara vigent, el qual estableix que per al segon cicle almenys un 70% del professorat ha de ser doctor, i per al tercer cicle tot el professorat ha de ser doctor.

si aquesta prové d'una diversitat de països, o pel que fa a la rellevància professional o científica del programa en l'àmbit de la Unió Europea.

Igualment poden ser d'interès particular en aquesta primera etapa aquelles propostes de programes i estudis que puguin aportar indicis molt sòlids (precedents, etc.) de que gaudiran d'una elevada demanda i d'una acreditada capacitat d'inserció professional dels seus graduats. O bé aquelles que estableixin una forta col·laboració intra- o inter-universitària que permeti assolir elevades quotes de qualitat i de potencial demanda i capacitat d'inserció, en el seu sector.

No obstant l'anterior, es podran autoritzar també altres tipus de POP's, segons les demandes de les universitats, que satisfacin els criteris de programació aquí establerts.

Estrictament, POP's que incloguin únicament el títol de Doctor i cap títol de Màster són possibles, i en algun cas excepcional poden estar justificats, però en general no són recomanats pel DURSI.

Finalment, convé retardar la implantació d'estudis de Màsters professionalitzadors corresponents a camps on, previsiblement, per la seva relació amb activitats professionals regulades, el Ministeri pretengui establir directrius generals pròpies.

ix. Estudis de Màsters presentats al programa europeu *Erasmus Mundus*.

Respecte dels Màsters que hagin estat o pretenguin ser seleccionats dins el programa europeu *Erasmus Mundus*, i condicionat a que els canvis previstos en l'articulat del RD 56/2005 (els quals atorguen al govern de la comunitat autònoma la capacitat d'autorització de la implantació dels estudis de postgrau oficial) es publiquin al BOE amb suficient antelació a la data límit del 15 de febrer de 2006, s'estableixen els següents subcriteris específics:

- a) Respecte d'aquells estudis de Màster que, abans de la data límit d'enguany de presentació de les propostes de les universitats al DURSI (15 de novembre de 2005) hagin estat seleccionats en alguna convocatòria del programa *Erasmus Mundus*, disposin de compromís del govern espanyol garantint la validesa oficial a l'Estat del títol de Màster que obtinguin i hagin iniciat o tinguin previst iniciar la impartició de l'estudi abans del 15 de febrer de 2006, el DURSI n'autoritzarà la implantació. No obstant això, prèviament la universitat haurà d'haver tramès la proposta al DURSI, en el marc del conjunt de propostes de POP's que presenti abans de la data límit del 15 de novembre.
- b) En tots els casos no inclosos en el subcriteri anterior, i en particular per als estudis de Màster que, a partir de la data de notificació d'aquest document a les universitats, es presentin al programa *Erasmus Mundus*, el procediment d'autorització de la implantació de l'estudi corresponent serà el mateix que per a la resta d'estudis de postgrau que presenti la universitat i estarà igualment sotmès als criteris de programació universitària de Catalunya (aquí establerts).

117

x. Utilització dels recursos públics disponibles

En el cas de les universitats públiques, la programació per al curs 2006/07 i les previsions futures s'haurà de realitzar en base al marc de finançament de que disposen actualment.

1.2. Documentació a aportar per part de la universitat

Tal com s'ha assenyalat a l'apartat 1.1.b, les propostes de POP's que presentin les universitats catalanes, abans del 15 de novembre de 2005, hauran d'incloure la informació suficient per poder ser valorades pel DURSI. Caldrà presentar dos tipus de propostes o documents:

a) Previsió global de la Universitat

En primer lloc, la universitat haurà de presentar l'enfocament general que projecti per al conjunt dels seus Programes oficials de Postgrau, per a un horitzó temporal prou ampli. Si bé no es pot exigir un compromís totalment inamovible per als propers anys (ateses les incerteses actuals en les reglamentacions, per exemple, en el catàleg i en les directrius generals pròpies dels Graus així com en les directrius generals pròpies d'alguns Màsters), sí que és convenient que cada universitat faci enguany un esforç important per a dissenyar el seu "mapa" de postgraus, el més concret possible. Aquesta planificació global dels postgraus hauria d'estar en consonància amb la planificació estratègica de les activitats de docència i recerca (entenen aquesta última en el seu sentit ampli de generació i transmissió de coneixement) que, amb caràcter pluriennal i d'acord amb la seva expertesa i potencialitats, elabori –o hagi elaborat– la universitat; i en particular amb la planificació estratègica de recerca que hagi presentat al DURSI enguany.

A partir d'aquestes propostes de les universitats, el DURSI elaborarà una proposta de planificació global amb la finalitat que serveixi de guia inicial per a l'enfocament de la futura Programació universitària pluriennal dels propers anys (segons l'article 116 de la LUC la Programació universitària de Catalunya ha de ser elaborada per períodes pluriennals), la qual serà objecte de debat en el Consell Interuniversitari de Catalunya.

Per a més detalls vegeu el document "PREVISIÓ GLOBAL DE PROGRAMES OFICIALS DE POSTGRAU, PER ALS PROPERS ANYS (AMB HORIZÓ 2010)".

b) Projecte específic per al curs 2006-07

En paral·lel amb a la planificació global anterior, en la convocatòria actual el DURSI haurà d'establir ja les autoritzacions d'implantació de POP's que hagin d'iniciar-se en el curs 2006-07. Cal, doncs, que les universitats presentin una proposta o Projecte específic, més detallat, per a cada un d'aquests POP's. Aquest Projecte haurà de preveure necessàriament, per a cada POP que es proposi, la informació que s'estableix en el

document titulat: "SOL·LICITUD D'AUTORITZACIÓ D'IMPLANTACIÓ D'UN PROGRAMA OFICIAL DE POSTGRAU, AMB INICI D'IMPLANTACIÓ EL CURS 2006-07". Tal com s'ha assenyalat a l'apartat 1.1.b, aquestes propostes es sotmetran, si s'escau, a informe per part d'AQU Catalunya.

Si un determinat POP que es proposi conté títols que es preveu que es comencin a impartir el curs 2006-07 i altres que es prevegin impartir a partir de cursos posteriors, en el Projecte caldrà donar la informació detallada que aquí es demana, almenys per als primers. Convindrà, no obstant, aportar també la informació sobre els segons que es consideri pertinent perquè el DURSI i AQU Catalunya puguin analitzar suficientment la proposta global del POP.

1.3. Acreditació "ex post", i efectes

Tal com s'estableix en l'article 6 del Reial decret 56/2005, de 21 de gener, el Ministeri d'Educació i Ciència, previ informe del CCU, publicarà els criteris, indicadors i estàndards de qualitat requerits per a l'acreditació dels respectius estudis, una vegada implantats. D'altra banda l'avaluació en què es basarà l'acreditació serà realitzada per l'ANECA o pels òrgans d'avaluació que la Comunitat Autònoma determini⁴.

No queda clar en aquest moment quina serà l'actuació del MEC una vegada emès i notificat l'informe d'avaluació ("el MEC actuarà segons el que es disposa en la normativa vigent"). Presumiblement, aquesta actuació tindrà lloc més específicament en els casos de Màsters amb directrius generals pròpies.

En qualsevol cas, el DURSI considerarà la conveniència d'establir una normativa que, segons el resultat de l'avaluació (efectuada, en principi, per AQU Catalunya) així com la demanda d'estudiants, la inserció professional dels postgraduats i els altres criteris de programació, estableixi un període prudencial (de l'ordre d'un o dos anys) d'esmena de les deficiències i una decisió final de suspensió o de revocació de l'autorització d'implantació.

1.4. Autorització de canvis en un POP

Atès el caràcter avançat dels estudis de segon i tercer cicle, aquests han de gaudir d'un marge raonable de flexibilitat que permeti incorporar fàcilment nous coneixements i competències que vagin apareixent, o bé anar adaptant els estudis a l'evolució de les demandes i necessitats de la societat. Aquest marge de flexibilitat també hauria de permetre incorporar les experteses de nous professors que s'incorporin, o les millores que puguin resultar de cooperacions amb altres institucions d'ensenyament superior, del nostre país o de fora per a la impartició dels estudis. Tot això és especialment important en aquesta primera fase històrica d'implantació de POP's al nostre país. D'altra banda, però, atès el caràcter "oficial" dels POP's a tot l'Estat espanyol (els POP's i els corresponents títols, amb una determinada informació bàsica, constaran al *Consejo de Coordinación Universitaria* i seran publicats al BOE), aquest marge de flexibilitat no hauria d'alterar significativament els objectius formatius i el perfil de competències per als quals

⁴ Vegeu nota 1.

es va autoritzar la implantació del POP en el seu moment, ja que altrament es podria produir desorientació als titulats, a l'estudiantat i a la ciutadania en general.

Per a regular els aspectes esmentats, es distingiran dues etapes. En la primera, que inclourà des de l'autorització d'implantació fins l'acreditació de l'estudi corresponent, la flexibilitat serà més alta, i per a ella el DURSI estableix que requeriran l'autorització del Departament (o fins i tot, en els casos que aquest determini, podran requerir tornar a presentar el projecte d'autorització d'implantació com a nou POP) els següents tipus de variacions respecte del projecte autoritzat inicialment:

- a) Qualsevol canvi en la denominació o nombre total d'ECTS del POP o d'algun dels estudis de Màster ja autoritzats que inclou.
- b) Qualsevol canvi en l'estructura de l'òrgan responsable del POP, a nivell de la universitat (o de cada universitat, si és interuniversitari).
- c) Canvis substancials en els objectius generals del POP; o en el perfil general de competències d'algun dels seus estudis de Màster o del Doctorat ja autoritzats.

Aquests requeriments són compatibles amb la possibilitat de sol·licitar en el futur la autorització d'implantació d'un nou estudi en el marc d'un POP ja implantat.

En una segona etapa, que inclourà els estudis una vegada acreditats, es podran establir condicions més específiques respecte de la possibilitat d'introducció de canvis sense autorització en el programa o estudi.

2. Aspectes econòmics (o de finançament) dels POP's

Atès que els POP's han englobar tot l'ensenyament de Segon i Tercer Cicle, la incidència del DURSI en els aspectes econòmics relacionats amb els POP's es produirà a través de les següents vies (les quals afecten sobretot les universitats públiques):

2.1. Model de distribució del finançament

Serà a partir dels pressupostos de l'any 2008 que es podran introduir en el "model de distribució del finançament" de les universitats públiques indicadors relatius a l'activitat desenvolupada en POP's per part de les universitats. Caldrà determinar el pes a assignar als nous indicadors i la contribució relativa dels crèdits de postgrau oficial matriculats respecte dels crèdits de grau oficial, així com la conveniència o no d'establir un coeficient d'experimentalitat. Amb els anys, la contribució dels nous indicadors de postgrau hauria d'anar creixent, degut a les noves implantacions, mentre que la dels indicadors dels segon i tercer cicles actuals hauria d'anar decreixent a mesura que es vagin extingint. D'altra banda, l'indicador de nombre de tesis llegendes es mantindria.

121

2.2. Preus dels crèdits de Postgrau

Els preus dels crèdits de postgrau oficial a satisfer pels estudiants de les universitats públiques dependrà, en primera instància, del *Consejo de Coordinación Universitaria* (CCU). És possible que, per similitud amb els preus dels crèdits actuals de primer i segon cicle, el CCU estableixi un marge (un interval) de preus, deixant als governs autonòmics l'ajustament final dels preus, dins d'aquest marge. Cal recordar aquí que, en el recent "Comunicat de Bergen" de la Conferència de Ministres europeus responsables de l'Educació Superior, es fa èmfasi en la seva dimensió social, demanant que, a cada país, s'assegurin les condicions perquè els estudiants puguin completar els seus estudis d'educació superior sense obstacles relacionats amb les seves circumstàncies econòmiques i socials (i incloent mesures per als grups que es troben socialment en situació de desavantatge). Per tant, no sembla que es pugui esperar que els preus públics per als Postgraus hagin de ser molt superiors als dels preus públics per als Graus, si bé uns i altres caldria que fossin analitzats i s'establissin relacions amb mesures de suport a l'estudiantat com ara beques o préstecs.

Cal també tenir present que, atès que el crèdit actual no té el mateix significat que el crèdit ECTS, el preu d'un i altre tipus de crèdit pot ser diferent. Per exemple, el volum de treball per a l'estudiant corresponent als 32 crèdits actuals dels programes de doctorat (incloent un treball de recerca o diversos), possiblement no sigui molt inferior al volum de treball que correspongui, en els nous Màsters orientats a la recerca, a 60 ECTS. Aquesta referència comparativa podria guiar en l'establiment de preus, si bé cal

tenir present prèviament el que estableixi el CCU, tal com s'ha assenyalat anteriorment.

Caldria estudiar també la possibilitat que, si la reglamentació que estableixi el CCU ho permet, els governs autonòmics deixin, al seu torn, un marge d'elecció dels preus a les universitats. A aquest respecte, per als cursos de doctorat actuals, les universitats tenen un marge bastant ampli, el qual necessita l'aprovació del Consell Social. Caldrà veure si es pot mantenir aquesta possibilitat de marge, i si es pot estendre també als crèdits de Màster o no.

2.3. Beques i ajuts

Amb gestió a través de l'AGAUR, podem assenyalar els següents tipus de beques i ajuts actuals, els quals de manera natural passaran a aplicar-se també, total o parcialment, als estudis de Postgrau oficial (alguns d'aquests tipus de beques o ajuts s'apliquen també als estudiants de les universitats privades):

- Beques de FI per a la realització de la tesi doctoral.
- Beques per a la realització de la tesi doctoral, associades a Programes de Doctorat.
- Ajuts per a la internacionalització de màsters i doctorats.
(Tal com ja s'ha notificat, al 2006 no hi haurà convocatòria per als màsters).
- Ajuts per la implantació de la metodologia ECTS.
- Ajuts a la millora de la qualitat docent (en general).
- Ajuts per a professors o investigadors visitants, així com per a estades fora dels professors de les universitats catalanes.
- Ajuts per a la creació de xarxes temàtiques; Projectes de suport als grups de recerca consolidats, etc.

A més, estan en marxa actualment dos Plans Pilot (els iniciats al 2004 i al 2005) d'adaptació de titulacions a l'EEES, en els quals hi participen també de l'ordre d'una vintena de Màsters, impartits en col·laboració amb altres institucions europees d'Educació Superior.

Es preveu que les beques esmentades es vagin mantenint en el futur (caldrà estudiar si s'apliquen, per exemple, als 60 darrers crèdits ECTS dels estudis de Màster i als tres anys subsegüents de realització del Doctorat) , i els ajuts, essencialment també (excepte que lògicament en un futur proper ja no calgui obrir noves convocatòries de plans pilot). Si bé pel que fa als Màsters i doctorats, la seva forma es vagi adaptant a les necessitats específiques que la nova estructura dels POP's vagi demanant (per exemple, es podrien intentar adaptar en part com ajuts a la mobilitat d'estudiants).

D'altra banda, és d'esperar que les beques que l'Estat atorga per a estudiants/es de primer i segon cicle (i que s'estan tractant en el marc de les relacions MEC-DURSI, que enguany han determinat la participació en la

gestió per part de l'AGAUR), es continuïn en el futur per a estudis de Grau i de Màster.

Independentment del finançament que rebin del DURSI i dels ingressos per les matrícules dels estudiants, l'article 9.3 del Reial decret 56/2005, de 21 de gener, estableix que "la universitat podrà establir acords de col·laboració amb altres institucions o organismes públics i privats, així com amb empreses o indústries". En principi, aquests acords podrien comportar, si s'escau, finançament addicional.

Tenint en compte tots aquests aspectes anteriors, les universitats haurien d'assegurar el finançament de les propostes de POP's que es plantegin cada any.

3. Relació entre els "estudis oficials" i els "estudis propis" de postgrau. Centres adscrits.

Atesa la falta de reglamentació precisa a nivell estatal en el moment actual, es fa difícil en aquests moments establir com es procedirà a la distinció entre la denominació dels títols de Màster oficial i la dels estudis equivalents de tipus propi que s'estableixin. No obstant això, és un problema que caldria abordar aviat.

El que sí que podem establir és que els títols propis que la universitat desitgi que siguin acreditats per AQU Catalunya (segons possibilita la LUC) hauran de passar els mateixos procediments (*ex ante* i *ex post*) que els oficials (és a dir, ser presentats amb un tipus de proposta similar, complir els mateixos requisits estructurals, etc.). Però no podran adoptar el nom de *Master* (ni, en principi, el de *Mestratge, Màster o Máster*), i no es tindran en compte en el finançament per part del DURSI.

Els programes i estudis oficials de postgrau (Màster i Doctorat) sols podran ser impartits per universitats, públiques o privades. Els centres adscrits a universitats públiques, podran participar en el desenvolupament o impartició d'un POP, però l'òrgan responsable d'aquest haurà de ser de la universitat d'adscripció⁵. El professorat del centre adscrit pot participar en la impartició d'estudis de Màster i, a través de línies de recerca amb responsable a la universitat, en estudis de tercer cicle conduents a l'obtenció del títol de Doctor. En qualsevol cas, els requeriments seran els mateixos (o equivalents) que per al personal docent i de recerca de les universitats.

Els títols impartits per centres, institucions, empreses, etc., no universitàries, no podran ser oficials de l'Estat espanyol, i hauran d'adoptar una denominació diferent. No obstant això, com ocorre actualment, podran sol·licitar autorització al DURSI per impartir a Catalunya ensenyaments conduents a l'obtenció de títols universitaris estrangers d'acord amb el que preveu l'article 113 de la LUC.

⁵ Excepcionalment, un centre adscrit podrà constituir un òrgan responsable d'un POP, sempre que fins a la data actual tingui programat i en funcionament algun programa de doctorat. Així mateix, es podrà admetre la participació del centre adscrit en l'òrgan responsable del POP quan es prevegi, de manera fefaent, la integració del centre en una universitat pública catalana en un horitzó proper.

4. Cap a una Programació Universitària integral

De fet, és difícil realitzar la Programació universitària dels POP's de manera aïllada de la programació acadèmica global (en docència i recerca) de la universitat. Cal realitzar una planificació integral que permeti establir uns objectius de la universitat compatibles amb els seus mitjans humans i materials. Cal, doncs, ajustar l'oferta docent, ja sigui en nombre de titulacions a impartir, ja sigui en oferta d'optativitat, de manera a fer-la sostenible en el temps.

Les incerteses actuals respecte dels Graus (en particular respecte del catàleg de títols oficials, la durada i les directrius generals pròpies) dificulten aquest procés. No obstant això, sembla convenient fer un esforç ja en aquest moment per iniciar la programació acadèmica global.

La Comissió de Programació i Ordenació Acadèmica del CIC, amb participació dels vicerectors i de la DGU, treballarà, en primer lloc, per identificar els problemes concrets més importants que presenta el "mapa" de titulacions universitàries català actual. I, en segon lloc, cercarà i estudiarà possibles solucions, ajustades als criteris de programació, per a ser implementades gradualment en els propers anys. Per a tal fi, la Comissió de Programació i Ordenació Acadèmica podrà crear els grups de treball, amb participació d'experts, que consideri oportuns.

Barcelona, 19 de setembre de 2005

ANNEX 1

Sobre l'admissió dels titulats actuals a POP's

Convé que les universitats catalanes interpretin de manera uniforme els articles o disposicions de la normativa vigent respecte de les possibilitats d'admissió de les persones amb titulació de tipus actual als POP's. A aquest respecte fem algunes puntualitzacions que presumim que comparteixen totes les universitats catalanes:

- a) Tota persona amb titulació oficial actual, independentment de la seva durada o nombre de crèdits totals, pot ser admesa a un POP. Per a cursar un Màster, l'òrgan responsable del desenvolupament del programa fixarà el nombre mínim de crèdits, així com les matèries del programa que ha de cursar cada estudiant, en funció de la formació prèvia acreditada per aquest. En qualsevol cas, per a la obtenció del títol de Màster caldrà cursar, dins del programa, un mínim de 60 ECTS.
- b) Tota persona amb titulació oficial actual, independentment de la seva durada o nombre de crèdits totals, si aspira a realitzar el doctorat en el marc d'un POP, prèvia a la sol·licitud d'admissió al doctorat, haurà necessàriament d'obtenir un mínim de 60 ECTS en Programes oficials de Postgrau, o bé estar en possessió del títol oficial de Màster. En qualsevol cas, haurà de satisfer també el requeriment d'haver cursat un total de 300 ECTS entre la titulació anterior i els estudis de Màster.
- c) En el cas de persones amb estudis universitaris actuals però sense haver assolit cap títol oficial, existeix el dubte de si podran ser admeses a un Master, en el cas que els estudis cursats es quantifiquin en un nombre de crèdits igual o superior a 180 ECTS i aquests incloguin tots els crèdits troncats d'un primer cicle sencer. El Ministeri està estudiant aquest tema, en el marc de la legislació actual.

125

**SOL·LICITUD D'AUTORITZACIÓ D'IMPLANTACIÓ D'UN PROGRAMA
 OFICIAL DE POSTGRAU, AMB INICI D'IMPLANTACIÓ EL CURS 2006-07¹**

I. DESCRIPCIÓ DEL PROGRAMA OFICIAL DE POSTGRAU.....	2
A. CARACTERÍSTIQUES GENERALS	2
1. Denominació del Programa	2
2. Universitats participants i universitat coordinadora.....	2
3. Òrgan Responsable del Programa	2
4. Unitats participants (departaments, instituts, centres,...):.....	2
5. Estructura: Estudis (títols) proposats que integren el programa:	3
B. JUSTIFICACIÓ DEL PROGRAMA	3
1. Justificació i objectius generals del Programa	3
2. Referent de l'estructura curricular del Programa	3
C. SISTEMA D'ASSEGURAMENT DE LA QUALITAT.....	3
1. Mecanismes de coordinació del desenvolupament, gestió i supervisió del programa.....	4
2. Sistemes de suport a l'aprenentatge autònom de l'estudiant	4
3. Sistema d'informació/comunicació pública del Programa	4
4. Mecanismes d'assignació, formació i avaluació del professorat	4
D. RECURSOS (ANNEX 1).....	4
E. COST: VIABILITAT ECONÒMICA I FINANCERA (ANNEX 2).....	4
II. DESCRIPCIÓ DELS ESTUDIS/TÍTOLS.....	5
A. ASPECTES DE CARÀCTER GENERAL I ORGANITZATIU	5
1. Denominació de l'Estudi / Títol.....	5
2. Organització general.....	5
3. Admissió	5
B. JUSTIFICACIÓ DE CADA ESTUDI	6
1. Referent acadèmic extern (Els títols oferts en el context internacional).....	6
2. Referent acadèmic intern (Els títols oferts en la tradició acadèmico-investigadora i professional, i potencialitat de les unitats participants)	6
3. Referent de demanda (necessitats de la societat)	6
4. Referent de les fonts potencials d'alumnes.....	6
C. ASPECTES ACADÈMICS	7
1. Objectius de formació de l'Estudi: Perfil de competències.....	7
2. Estructura curricular.....	7
3. Perfil del professorat responsable	7
4. Previsió de mesures per a la mobilitat dels estudiants	8
5. Previsió de possible col·laboració de professionals o investigadors que no tinguin la condició de professors universitaris.....	8
ANNEX 1	9
ANNEX 2	11

127

La proposta de Programa Oficial de Postgrau per a inici d'implantació el curs 2006-07 ha de contenir tota la informació necessària per a justificar la seva adequació al reial decret 56/2005, de 21 de gener (amb les modificacions als articles 5 i 6 que s'estan tramitant en forma d'un nou reial decret), pel qual es regulen els estudis universitaris oficials de postgrau, així com per a poder valorar el seu grau d'adequació als "criteris de programació universitària de Catalunya" proposats al DURSI pel Consell Interuniversitari de Catalunya².

¹ També es descriu en aquest document el procediment per a l'autorització de la inclusió en POP's de Màsters seleccionats prèviament en el programa europeu *Erasmus Mundus* i que ja s'estiguin impartint.

² Es recomana també tenir en compte, com a referència, els criteris o estàndards d'acreditació "ex post" de les titulacions dels Programes oficials de postgrau, que s'aplicaran una vegada implantats, per a la seva avaluació (n'existeix un esborrany emanat del Consejo de Coordinación Universitaria, i existeix també una publicació d'AQU Catalunya)

La sol·licitud ha de considerar tots els apartats i aspectes que s'assenyalen en el present document. En l'apartat I, referent al global del Programa, s'haurien de considerar també els Estudis conduents a títols que es planifiquin per a iniciar-se en cursos posteriors al 2006-07, si bé en aquests casos la informació d'alguns dels subapartats podrà ser menys detallada (si no es disposa de la suficient informació en aquest moment), atès que l'acord que pugui prendre el DURSI d'implantació del Programa, si és el cas, no inclourà necessàriament la implantació dels esmentats Estudis (aquesta implantació requerirà una sol·licitud específica i detallada en propers anys).

L'apartat II, referent a cadascun dels Estudis (o titulacions, incloent el Doctorat) inclosos en el Programa, caldrà que sigui completat íntegrament per als Estudis/títols que es proposin per a ser iniciats el curs 2006-07. Per a la resta dels Estudis (a iniciar-se en anys posteriors), es tindrà en compte la informació que la universitat inclogui en el document de "Previsió global de Programes Oficials de Postgrau, per als propers anys (amb horitzó 2010)" (si bé es pot també incloure aquí informació addicional sobre els mateixos, si es considera convenient de cara a l'avaluació de la proposta).

Els Màsters seleccionats en convocatòries passades d'Erasmus Mundus, o que es vulguin presentar a noves convocatòries, han de ser inclosos igualment en les propostes de les universitats per a obtenir l'autorització d'implantació del DURSI en el marc d'un POP (veure el criteri de programació universitària ix sobre el tractament que es donarà en cadascun dels dos casos). En el primer dels dos casos, es demana igualment d'aportar la informació sol·licitada en aquest document, si bé s'admetrà l'aportació en un format més pròxim al que es va utilitzar en el moment de la presentació de la sol·licitud a la Comissió Europea.

- - - - -

I. DESCRIPCIÓ DEL PROGRAMA OFICIAL DE POSTGRAU

Aquest apartat permet disposar d'una visió comprensiva de la proposta del Programa. Respon als estàndards d'informació general oficial.

La proposta de cada POP haurà d'incloure la signatura del rector i haurà d'especificar la data dels acords corresponents del Consell de Govern de la Universitat i del Consell Social.

A. CARACTERÍSTIQUES GENERALS

1. Denominació del Programa

2. Universitats participants i universitat coordinadora.

Si s'escau, ampliar aquesta informació desglossada per a cada Estudi o títol, a l'apartat A.5.

En el cas d'un POP compartit entre diverses universitats, es recomana la presentació de la proposta de manera única, per part de la universitat coordinadora.

3. Òrgan Responsable del Programa

4. Unitats participants (departaments, instituts, centres,...):

Si s'escau, aportar o ampliar aquesta informació desglossada per a cada Estudi o títol, a l'apartat següent.

5. Estructura: Estudis (títols) proposats que integren el programa:

Per a cada un dels títols, cal especificar:

- Denominació, orientació o enfocament –professional, investigador o acadèmic (mixt)-.
- Universitats participants i universitat coordinadora:
- Unitats participants (departaments, instituts, centres,...):
- Nombre de crèdits que s'ha de superar, per obtenir el títol:
- Periodicitat de l'oferta:
- Nombre de places a oferir:
- Preus³:

En el cas del Doctorat, cal especificar les línies de recerca involucrades.

Els Màsters Erasmus Mundus també han d'estar integrats en POP's.

B. JUSTIFICACIÓ DEL PROGRAMA

1. Justificació i objectius generals del Programa

(En la justificació, atendre, si s'escau, a referents acadèmics externs i interns, a referents de demanda social i de l'alumnat, d'optimització de l'oferta formativa de la universitat, de sincronia amb la planificació estratègica en recerca de la universitat, ...). Centrar-se en els aspectes més generals del Programa, deixant per a l'apartat II.B els aspectes més específics de cada Estudi). 129

2. Referent de l'estructura curricular del Programa

- Interrelacions entre els Estudis oferts dins el Programa. (Denominació dels mòduls⁴ i nombre de crèdits de cadascun d'ells, i distribució entre els diferents Estudis. Justificació de l'estructura).

C. SISTEMA D'ASSEGURAMENT DE LA QUALITAT

Aquest apartat pren en consideració els estàndards sobre assegurament de la qualitat així com d'altres aspectes exigits al RD 56/2005.

En principi es fa referència al Programa global, ja que el sistema d'assegurament de la qualitat hauria d'abastar tot ell. No obstant, si el sistema presenta especificitats rellevants per a cada Estudi (o grup d'Estudis) o per al Doctorat, llavors es pot respondre també a aquest apartat (o a alguns dels subapartats) per a cada Estudi o per al Doctorat.

³ Per a la programació per al 2006-07 previsiblement no es disposarà d'informació en el moment de presentar la sol·licitud.

⁴ Actualment s'utilitzen diverses denominacions la distinció entre les quals no està ben establerta. Entendrem per "mòdul" al conjunt d'assignatures i altres activitats d'aprenentatge amb elements comuns d'orientació o especialització, bé siguin de caràcter metodològic o específic. Per damunt d'un mòdul estaria un "curs", el qual podria agrupar diversos mòduls. Si no s'han definit mòduls, donar la informació per assignatures o activitats d'aprenentatge.

1. Mecanismes de coordinació del desenvolupament, gestió i supervisió del programa

- Fonts i procediments d'informació i documentació
- Criteris i procediments establerts de revisió (continua o periòdica) i millora del Programa
- Criteris de discontinuïtat o tancament del Programa / Estudis específics
- Gestió administrativa de la certificació de resultats (Exped. Acadèmic)
- En el cas d'un Òrgan responsable del Programa diferent a un departament o centre, especificar l'estructura, composició i mecanismes i procediments de decisió del mateix.

2. Sistemes de suport a l'aprenentatge autònom de l'estudiant

a) Tutoria

*Descriure en els seus trets bàsics la planificació prevista de la tutoria (o el procés de planificació de la mateixa que se seguirà abans de l'inici de la impartició del programa o estudi o doctorat), en relació a les tres etapes de l'estudiant/a: **Accés** (fixació del programa d'estudi de cada estudiant -art. 9.2 del RD 56/2005-), **desenvolupament** (pla de treball -o de desenvolupament- personal) i **transició al treball o al Doctorat**.*

b) Infraestructura en TIC i altres recursos

Enfocar-ho de cara a justificar la qualitat dels sistemes d'aprenentatge; els detalls més tècnics es poden deixar per a la Secció D.

3. Sistema d'informació/comunicació pública del Programa

- Procediment d'atenció a les queixes i reclamacions dels estudiants

4. Mecanismes d'assignació, formació i avaluació del professorat

D. RECURSOS (ANNEX 1)

En principi es fa referència al Programa global, ja que els recursos poden ser generals per a tot ell. No obstant, si els recursos presenten especificitats rellevants per a cada Estudi (o grup d'Estudis), llavors cal respondre també a aquest apartat per a cada Estudi.

[Veure l'Annex 1 d'aquest document].

E. COST: VIABILITAT ECONÒMICA I FINANCERA (ANNEX 2)

En principi es fa referència al Programa global, ja que els estudis i planificació econòmica i financera poden ser generals per a tot ell. No obstant, si presenten especificitats rellevants per a cada Estudi (o grup d'Estudis), llavors cal respondre també a aquest apartat per a cada Estudi.

[Veure l'Annex 2 d'aquest document].

II. DESCRIPCIÓ DELS ESTUDIS/TÍTOLS

Aquest apartat se centra exclusivament en cadascun dels possibles Estudis (titulacions) inclosos en el Programa Oficial de Postgrau. Els aspectes que s'assenyalen responen als estàndards corresponents al Programa de Formació (vegeu pàgines 11 a 22 del document AQU CATALUNYA: "Guia general per dur a terme les proves pilot d'adaptació de les titulacions a l'EEES. Màsters Europeus. Versió 2.1"; 1a edició, abril de 2005.) així com a altres aspectes relacionats amb els estàndards corresponents a la Planificació operativa del pla d'estudis (vegeu pàgines 23 a 26 del document esmentat).

Cal, doncs, considerar per a cada Estudi (titulació) els aspectes següents (en el cas de la titulació de Doctorat, respondre a tots els apartats que s'escaiguin):

A. ASPECTES DE CARÀCTER GENERAL I ORGANITZATIU

1. Denominació de l'Estudi / Títol

2. Organització general

- Institució que tramita el títol⁵:
- Règim d'estudi (T. Complet /T. Parcial)
- Modalitat amb què s'imparteix (presencial /virtual /mixta)
- Període lectiu: anual, semestral, trimestral, variable segons mòdul/assignatura/ activitat. *(En el cas de Màsters Erasmus Mundus que ja s'estiguin impartint, assenyalar també la data d'inici de la impartició i la data en la qual està prevista la finalització dels estudis per part de la primera promoció).*
- Nombre de crèdits que ha de superar l'estudiant

131

3. Admissió

- Òrgan d'admissió: Estructura i composició
- Nombre màxim d'estudiants:
- Criteris d'admissió i selecció o de valoració de mèrits
- Requisits específics d'admissió⁶
- Criteris de reconeixement d'aprenentatges previs

En el cas del Doctorat cal especificar, a més:

- Requisits per a ser nomenat president de tribunal de tesis / altres membres del tribunal (art. 12.3 RD 56/2005)

⁵ En el supòsit de participació de més d'una institució, i d'acord amb l'art. 7.3 del RD, cal adjuntar còpia del conveni específic establert a efectes del programa. Si bé l'acord pot fer referència únicament a un determinat Estudi o títol.

⁶ Per al cas del Doctorat, cal especificar si és possible accedir sense títol de Màster (art. 10 del RD).

B. JUSTIFICACIÓ DE CADA ESTUDI

Aquest apartat, unit a l'apartat D (Recursos), pren en consideració els estàndards referits al Context general que justifica i recolza la implantació d'una titulació (vegeu pàgines 8 a 10 del document AQU CATALUNYA: "Guia general per dur a terme les proves pilot d'adaptació de les titulacions a l'EEES. Màsters Europeus. Versió 2.1"; 1a edició, abril de 2005.).

1. Referent acadèmic extern (Els títols oferts en el context internacional)

- Equivalència en el context internacional
- Adequació al nivell de postgrau
- Interès i rellevància científico-professional

2. Referent acadèmic intern (Els títols oferts en la tradició acadèmico-investigadora i professional, i potencialitat de les unitats participants)

- Oferta de postgrau i doctorat prèvia en relació amb el Programa que se sol·licita (Indicadors: títols, oferta places, matrícula, graduats, mencions de qualitat, ...). Relació amb l'oferta formativa global de la universitat. Relació amb la planificació estratègica en recerca de la (o les) universitat(s). Si és el cas, assenyalar si es desprogramarà (total o parcialment) algun Estudi o algun(s) Programa(es) de doctorat (especificant si té o tenen menció de qualitat del Ministeri) actual de la universitat.
- Idoneïtat de les unitats participants. Experteses docent, de recerca (o transferència de tecnologia o coneixement en general) o de caire professionalitzador. Infraestructures o equipaments d'interès rellevant (*quan s'escaigui es pot fer referència a la informació que s'aporti a l'apartat II.C.3 o a l'Annex 1*).
- Si és el cas, valor afegit que puguin aportar col·laboracions amb altres institucions (instituts de recerca, centres tecnològics, etc.) (*quan s'escaigui es pot fer referència a la informació que s'aporti a l'apartat II.C.4*).

3. Referent de demanda (necessitats de la societat)

- Evidències que avalen la pertinència de la seva implantació.
Especificar, si s'escau, relació amb el teixit productiu, cultural, etc., i l'abast (comarcal, de país, europeu, etc.) del mateix.

4. Referent de les fonts potencials d'alumnes⁷

Estimació sobre el potencial nombre d'alumnes, i indicis raonables que ho suporten:

- Principals estudis d'accés (Grau) i llur volum de titulats (en titulacions prèvies equivalents dins de la institució o en altres institucions). Si s'escau, altres estudis d'accés, i volum esperat, en el cas del Doctorat.
- Potencial de captació d'altres entorns. Altres indicis.

⁷ Si no estan determinats els nous estudis de Grau, caldrà esmentar els estudis actualment vigents.

C. ASPECTES ACADÈMICS

1. Objectius de formació de l'Estudi: Perfil de competències

Apartat important, en el qual s'ha de definir el perfil de competències (incloent coneixements, habilitats, destreses, etc.) a assolir per l'estudiant/a.

2. Estructura curricular

- Denominació dels mòduls i nombre de crèdits per a cadascun d'ells, assignatures (i, si és el cas, altres activitats d'aprenentatge), crèdits i seqüència curricular
- Especificació de les característiques del Pràcticum i/o del Projecte Final d'estudis, si n'hi ha, segons quina sigui l'orientació de cadascun dels estudis.

3. Perfil del professorat responsable

La preparació i experiència del professorat és un factor important de qualitat. En primer lloc, cal satisfer els criteris de programació establerts referents al professorat (criteris de mínims):

- *Per a un Màster orientat a la recerca, almenys el 85% del professorat ha de ser doctor.*
- *Per a un Màster professionalitzador o acadèmic (o mixt), almenys el 85% del professorat ha de ser doctor o amb experiència professional en àmbits d'interès per al Màster; en tot cas, almenys un 50% ha de ser doctor.*
- *Per al Doctorat, tot el PDI responsable ha de ser doctor, i almenys el 85% dels potencials directors de tesi han de tenir activitat apreciable de recerca en, almenys, els darrers tres anys.*

133

Per sobre d'aquests criteris de mínims, que la universitat ha d'assumir en la seva planificació, en el present apartat es demana d'aportar indicis que permetin valorar la qualitat del professorat de l'Estudi o títol. Incloure com a mínim:

- En el cas d'un Màster, informació agregada sobre el conjunt inicialment previst de professorat, que, a més de justificar la verificació dels criteris anteriors, il·lustri la seva experiència en docència (a nivells equivalents al del Màster) i en recerca, transferència de tecnologia (o de coneixement en general) o activitat professional, segons escaigui.
- En el cas del Doctorat, relació inicial prevista de les línies de recerca participants i dels professors i investigadors de les mateixes encarregats de la direcció de tesis doctorals⁸, i informació agregada del conjunt (o de cada una de les línies de recerca) que il·lustri l'activitat de recerca (resultats de recerca, tesis dirigides, etc.) i l'experiència en programes de doctorat amb menció de qualitat, en especial en els darrers tres anys. També cal justificar que almenys el 85% del PDI responsable ha realitzat activitat de recerca apreciable en els darrers 3 anys (indicis d'activitat de recerca apreciable seran, a més dels resultats de recerca i participació en projectes, etc., el nombre o percentatge de PDI amb tram de recerca atorgat en els darrers 6 anys o amb distincions significatives de recerca).

⁸ L'establiment de la relació de professors i investigadors és requerida en el RD 56/2005. En qualsevol cas, la relació de PDI que es presenti en la sol·licitud no és tancada, podrà ser canviada en el transcurs del temps per l'òrgan responsable del programa.

4. Previsió de mesures per a la mobilitat dels estudiants

- Menció i descripció dels acords amb altres institucions on es prevegi, si s'escau, que els estudiants cursin part dels estudis.

5. Previsió de possible col·laboració de professionals o investigadors que no tinguin la condició de professors universitaris

Barcelona, 19 de setembre de 2005

ANNEX 1

RECURSOS

Correspon a l'apartat I.D del document de Sol·licitud d'autorització d'implantació d'un programa oficial de postgrau

En principi es fa referència al Programa (POP) globalment, ja que els recursos o la planificació dels pressupostos poden ser generals per a tot ell. No obstant, si els recursos o els costos presenten especificitats rellevants per a cada Estudi (o grup d'Estudis), llavors cal també respondre a aquest apartat per a cada Estudi.

1. Estructura de la plantilla de PDI i PAS necessària (per a les universitats públiques)

PDI

	Categoria	Nombre de places ⁹	Cost
Any 1			
		
		
		
Any 2			
.....			
Any n			

135

PAS

	Categoria	Nombre de places ¹¹	Cost
Any 1			
		
		
		
Any 2			
.....			
Any n			

La universitat ha de disposar ja d'aquestes places, amb les corresponents persones. Si no fos el cas, explicar quin procediment utilitzarà la universitat per cobrir o completar les places que faltin, amb els recursos de que disposa, abans de l'inici del curs 2006/07 (o del curs 2007/08, si les necessitats són per al 2ⁿ any).

⁹ Es pot donar per exemple en persones equivalents a temps complet, o en nombre d'hores.

2. Recursos materials (aules, seminaris, laboratoris, sales d'estudi, recursos informàtics)

Aquesta informació es demanarà detallada més endavant, cas que s'autoritzi la implantació del Programa. Aquí serà suficient amb una declaració general que la universitat disposa dels recursos materials necessaris i assenyalant el nombre d'aules, seminaris, laboratoris i sales d'estudi disponibles, i el tipus i quantitat de recursos informàtics. Recordar també aquí si la implantació del Programa o l'Estudi suposaria o no la desprogramació (total o parcial) d'algun Estudi o títol actual.

També, si es considera oportú per a la valoració de la proposta, es podran descriure aquí les característiques bàsiques d'equipaments (científics, tècnics, etc.) d'interès especialment rellevant per a la qualitat de l'Estudi.

ANNEX 2

COST: VIABILITAT ECONÒMICA I FINANCERA (Universitats públiques)

Correspon a l'apartat I.E del document de Sol·licitud d'autorització d'implantació d'un programa oficial de postgrau

En principi es fa referència al Programa (POP) globalment, ja que els recursos o la planificació dels pressupostos poden ser generals per a tot ell. No obstant, si els recursos o els costos presenten especificitats rellevants per a cada Estudi (o grup d'Estudis), llavors cal també respondre a aquest apartat per a cada Estudi.

La universitat ha de presentar un pla de viabilitat econòmica per a cada POP o Estudi/títol, que inclogui:

- a) **El pressupost de despeses**, en el qual s'especifiquin, per anys, les despeses en tots els conceptes: PDI, PAS, funcionament i inversions en equipaments i infraestructura que, si és el cas, causaria la posada en marxa del POP o Estudi.
- b) **Un pla de finançament**, en el qual s'especifiqui de quina forma es cobriran totes les despeses, a partir de les fonts de finançament de que disposa la universitat i especificat per capítols pressupostaris.

No s'autoritzarà la implantació d'un POP que suposi un increment de la despesa de Capítol 1. Excepcionalment es podran autoritzar increments de despesa en els casos en què es demostrï la capacitat de la universitat de fer-hi front amb els seus pressupostos.

137

Informació sobre el PDI del Doctorat

(A incloure com a apartat II.C.3 de la proposta)

[A presentar per al títol de doctorat planificat dins el Programa Oficial de Postgrau, cas que es proposi per a ser iniciat el curs 2006/07. Es tracta d'aportar informació agregada sobre el conjunt del PDI responsable de les activitats del doctorat, en especial de la direcció de tesis doctorals, per, en primer lloc, disposar de més elements per avaluar la qualitat de la proposta; i, en segon lloc, per comprovar la verificació dels requisits establerts en l'enunciat de l'apartat II.C.3 de la proposta.

Si el títol de doctorat o les activitats associades són compartits per diverses universitats, donar la informació que es demana, per a cada universitat].

Títol de Doctorat del Programa oficial de postgrau (POP):

Universitat(s):

1. Línies de recerca i PDI responsable *(ha de ser doctor)*

Línies d'investigació del POP que contribueixen al doctorat, especificant, per a cada una d'elles, la relació de professorat i personal investigador encarregats de la direcció de tesis doctorals¹

2. Experiència en activitats de doctorat, en el darrer quinquenni (2000/01-2004/05)

Donar una visió general indicadora del grau d'experiència prèvia, en activitats de doctorat, del PDI previst. Incloure en particular la participació en programes de doctorat amb menció de qualitat concedida pel Ministeri.

(màxim 1,5 pàgines)

3. Activitat investigadora en el darrer quinquenni (2000/01-2004/05)

(Referida al conjunt del PDI i a temàtiques en relació amb el Programa de Postgrau proposat).

Tesis doctorals dirigides	Nombre de PDI amb sexenni de recerca
Últim quinquenni: . Total:	obtingut en els darrers 6 anys:

Resultats de la recerca:

- Nombre de publicacions en revistes indexades en el JCR:
- Nombre d'altres publicacions (si s'escau) de rellevància i difusió equivalent²:
- Projectes competitius concedits per la UE: dirigits ; participats
- Altres projectes competitius europeus o internacionals: dirigits ; participats
- Projectes competitius a nivell estatal o català: dirigits ; participats

Transferència de tecnologia (o coneixement en general)

- Nombre de patents: . Nombre de patents que estan o han estat en explotació en el quinquenni: .
- Nombre de convenis i contractes de transferència dels resultats de la recerca³:

¹ Aquesta informació, requerida en el RD 56/2005, s'haurà de confirmar més endavant, si es produeixen alguns petits canvis o incorporacions (en conseqüència caldrà confirmar també la resta de la informació relacionada inclosa en la proposta).

² Solament en cas d'àmbits o subàmbits del coneixement on escaigui i se solgui valorar aquest tipus de publicacions.

³ Es fa referència a convenis i contractes gestionats a través de la Universitat o el seu centre o oficina de gestió de projectes (CTT, OTRI, etc.).

- Assenyalar si es forma part d'un (o més d'un) "Grup de recerca consolidat" aprovat per la Generalitat:

Referència(es) del(s) Grup(s):

Visió general en recerca:

Complementàriament a les dades quantitatives anteriors, donar una visió general indicadora del grau d'activitat i experiència en recerca bàsica o aplicada (en àmbits del Programa de Postgrau proposat), assenyalant els aspectes que es considerin més destacats o representatius, dins el quinquenni considerat. S'hi poden incloure, si es considera convenient, algunes referències de treballs, patents en explotació, projectes, convenis, distincions, col·laboracions, o altres resultats de la recerca, que es considerin especialment rellevants. Una informació rellevant que es recomana també d'aportar, si s'escau, és el nombre d'articles amb un nombre de citacions elevat, així com el nombre de publicacions en revistes d'elevat paràmetre d'impacte (en relació, ambdós, a l'àmbit del coneixement considerat).

(màxim 2,5 pàgines)

4. PDI amb activitat investigadora en els darrers tres anys (2002-2005)

Donar aquí, de manera més específica, la informació mínima suficient que justifiqui la verificació del requisit que "*almenys el 85% dels potencials directors de tesi han de tenir activitat apreciable de recerca en, almenys, els darrers tres anys*".

Com a orientació, es consideraran indicis suficients d'*activitat apreciable de recerca* d'una persona, en el període considerat, qualsevol dels següents:

- a) Disposar d'un sexenni de recerca recent (haver-ne obtingut l'avaluació positiva en els darrers 6 anys).
- b) Disposar d'acreditació de recerca avançada o de recerca, o bé informe d'avaluació per a professorat lector, emesos per AQU Catalunya en el període considerat.
- c) Disposar d'una distinció de recerca reconeguda.
- d) Haver realitzat una activitat de recerca equivalent a la que sol realitzar, en un període de temps com el considerat, una persona que assoleix un sexenni, o alguna de les acreditacions o informes esmentats al punt b).
- e) Altres indicis.

[Nota.- Aquesta informació es pot donar de forma agregada (% de persones que verifiquen cada supòsit⁴), o bé, si es prefereix, tota o part de la informació (per exemple, la relativa als supòsits a, b i c) es pot incloure en la relació o taula que s'elabori per a l'apartat 1, especificant quin(s) dels supòsit(s) verifica cada membre de la línia de recerca].

5. Altres indicis de qualitat del projecte de Doctorat que es volen fer constar (màxim ½ pàgina)

Lloc i Data:

⁴ En el supòsit c, caldrà assenyalar quin tipus de distinció. En els supòsits d i e, caldrà assenyalar quin tipus i quantia mínima d'activitat(s) s'ha realitzat.

Informació sobre el PDI del Màster

(A incloure com a apartat II.C.3 de la proposta)

A presentar per a cada Estudi de Màster que es proposi per a ser iniciat el curs 2006/07 (incloure-ho com a apartat II.C.3 de la proposta). Es tracta d'aportar informació agregada sobre el conjunt del PDI que es tingui previst que participarà en l'ensenyament¹, per, en primer lloc, disposar de més elements per avaluar la qualitat de la proposta; i, en segon lloc, per comprovar la verificació dels requisits establerts en l'enunciat de l'apartat II.C.3 de la proposta.

[Si l'estudi és compartit per varies universitats, donar la informació que es demana, per a cada universitat].

Títol de l'Estudi de Màster:

Orientació de l'estudi (recerca, professionalitzador, acadèmic o mixt):

Universitat(s):

Programa oficial de postgrau (POP)²:

1. Estructura i formació acadèmica

Nombre total de PDI - Nombre total de PDI doctor -	:	,	,
Percentatge del segon sobre el primer	:	,	,
<i>(desglossar per Universitats; es pot també desglossar per Unitats, donant, en qualsevol cas, els totals al final)</i>	:	,	,

Nombre total de PDI amb experiència professional en àmbit(s) d'interès per al Màster, i % sobre el total de PDI de l'Estudi.	:	,
<i>(idem)</i>	:	,

Percentatge de PDI doctor o amb experiència professional en àmbit(s) d'interès per al Màster, sobre el total de PDI <i>(dades globals)</i> .	:	,
--	---	---

2. Experiència docent en màster o equivalent, en el darrer quinquenni (2000/01-2004/05)

Donar una visió general indicadora del grau d'experiència docent prèvia del PDI previst per al Màster, en ensenyaments del mateix tipus o equivalents³. Es recomana incloure-hi també, si és el cas, la participació en experiències d'adaptació dels ensenyaments a l'Espai Europeu d'Educació Superior (planificació en crèdits ECTS, establiment d'objectius formatius en base a competències, aplicació de metodologies pedagògiques adients,...), així com altres activitats o mèrits rellevants (materials o projectes docents rellevants desenvolupats, valoracions de la docència impartida, reconeixements o distincions, etc.). Es pot donar alguna referència d'alguns d'aquests treballs o activitats, d'especial interès.

(Màxim 2 pàgines)

¹ Aquesta informació s'haurà de confirmar, cas que hi haguessin petits canvis, més endavant.

² Si cal, especificar per a cada universitat participant.

³ Segon cicle, cursos de doctorat (en especial en programes de doctorat amb menció de qualitat atorgada pel Ministeri), formació continuada a nivell equivalent al de Màster, ...

3. Activitat investigadora o de transferència de tecnologia en el darrer quinquenni (2000/01-2004/05) (referida al conjunt del PDI i a temàtiques en relació amb el Màster).

Aquesta informació es tindrà en compte en tots els casos, i en especial per als màsters orientats a la recerca.

Tesis doctorals dirigides	Nombre de PDI amb sexenni de recerca
Últim quinquenni: . Total:	obtingut en els darrers 6 anys:

Resultats de la recerca:

- Nombre de publicacions en revistes indexades en el JCR:
 - Nombre d'altres publicacions (si s'escau) de rellevància i difusió equivalent⁴:
 - Projectes competitius concedits per la UE: dirigits: ; participats:
 - Altres projectes competitius europeus o internacionals: dirigits: ; participats:
 - Projectes competitius a nivell estatal o català: dirigits: ; participats:
-

Transferència de tecnologia (o coneixement en general)

- Nombre de patents: . Nombre de patents que estan o han estat en explotació en el quinquenni: .
 - Nombre de convenis i contractes de transferència de resultats de la recerca⁵:
-

- Assenyalar si es forma part d'un (o més d'un) "Grup de recerca consolidat" aprovat per la Generalitat:
Referència(es) del(s) Grup(s):
-

Visió general, en recerca i/o transferència de tecnologia:

Complementàriament a les dades quantitatives anteriors, donar una visió general indicadora del tipus i grau d'activitat i experiència en recerca i/o transferència de tecnologia o coneixement (en àmbits en relació amb el Màster proposat), assenyalant els aspectes que es considerin més destacats o representatius, dins el quinquenni considerat. S'hi poden incloure, si es considera convenient, algunes referències de treballs, patents en explotació, projectes, convenis, distincions, col·laboracions, o altres resultats de la recerca, que es considerin especialment rellevants. Una informació rellevant que es recomana també d'aportar, si s'escau, és el nombre d'articles amb un nombre de citacions elevat, així com el nombre de publicacions en revistes d'elevat paràmetre d'impacte (en relació, ambdós, a l'àmbit del coneixement considerat).

(Màxim 2,5 pàgines)

4. Activitat professional en el darrer quinquenni (2000/01-2004/05)

La informació sobre l'activitat professional es tindrà en compte en especial per als màsters orientats a la professionalització

Donar una visió general indicadora del grau d'activitat i experiència en activitats professionals, en àmbits en relació amb el Màster, assenyalant els aspectes que es considerin més destacats o representatius. S'hi poden incloure algunes referències d'activitats, càrrecs, resultats, distincions, etc., que es considerin especialment rellevants.

(màxim 2 pàgines)

5. Altres indicis de qualitat del projecte de Màster que es volen fer constar.

(Màxim 1 pàgina)

Lloc i data:

⁴ Solament en cas d'àmbits o subàmbits del coneixement on escaigui i se solgui valorar aquest tipus de publicacions.

⁵ Es fa referència a convenis i contractes gestionats a través de la Universitat o el seu centre o oficina de gestió de projectes (CTT, OTRI, etc.).

**PREVISIÓ GLOBAL DE PROGRAMES OFICIALS DE POSTGRAU,
PER ALS PROPERS ANYS (AMB HORITZÓ 2010)**

En paral·lel amb les propostes específiques i detallades que les universitats han de presentar, amb termini el dia 15 de novembre de 2005, per a cada Programa Oficial de Postgrau (POP) la implantació del qual es vulgui iniciar el curs 2006/07, cada universitat ha de presentar la seva previsió global de POP's per als propers anys. Aquestes previsions de les universitats catalanes seran analitzades pel DURSI i debatudes en el marc del Consell Interuniversitari de Catalunya, i constituïran un primer element per a establir, més endavant, la Programació Universitària de Catalunya pluriennal prevista a l'article 116 de la LUC.

La universitat haurà de presentar l'enfocament general que projecti per al conjunt dels seus Programes oficials de Postgrau, per a un horitzó temporal prou ampli. Si bé no es pot exigir un compromís totalment inamovible per als propers anys (ateses les incerteses actuals en les reglamentacions, per exemple, en el catàleg i en les directrius generals pròpies dels Graus, així com en les directrius generals pròpies d'alguns Màsters), sí que és convenient que cada universitat faci enguany un esforç important per a dissenyar el seu "mapa" de postgraus, el més concret possible en aquests moments. Aquesta planificació global dels postgraus hauria d'estar en consonància amb la planificació estratègica de les activitats de docència i recerca (entenent aquesta última en el seu sentit ampli de generació i transmissió de coneixement) que, amb caràcter pluriennal i d'acord amb la seva expertesa i potencialitats, elabori –o hagi elaborat– la universitat; i en particular amb la planificació estratègica de recerca que hagi presentat al DURSI enguany.

Per això, la universitat haurà d'aportar informació relativa a cada un dels Programes Oficials de Postgrau (amb denominació exacta o, si no és possible, aproximada) que desitjaria implantar, en un horitzó de, com a mínim, fins l'any 2010. En concret, serà suficient facilitar les dades requerides en el document de sol·licitud de POP's circumscrites als apartats següents:

- De l'apartat I, referent al global del Programa Oficial de Postgrau, la informació corresponent als apartats I.A ("Característiques generals") i I.B.1. ("Justificació i objectius generals del Programa").

En l' apartat I.B.1, cal incloure-hi una explicació de l'adequació a la planificació global estratègica en docència i recerca de la universitat (aquesta adequació es pot també comentar en una introducció general que pugui afegir la universitat, si ho considera oportú, per al conjunt dels Programes Oficials de Postgrau que desitjaria implantar).

- De l'apartat II, referent a cadascun dels estudis (o titulacions) inclosos en el Programa, la informació relativa als apartats II.B ("Justificació de cada estudi") i II.C.1. ("Perfil de competències"), si bé per al document actual la informació demanada pot ser una mica més resumida.

Barcelona, 19 de setembre de 2005

PROPUESTA DE MEMORIA JUSTIFICATIVA PARA LA PRESENTACIÓN Y APROBACIÓN DE SOLICITUDES DE PROGRAMAS OFICIALES DE POSGRADO

Documento de referencia elaborado, de común acuerdo, por las siguientes Agencias de Calidad Universitarias:

- Agencia Andaluza de Calidad y Acreditación Universitaria
- Agencia de Calidad Acreditación y Prospectiva de las Universidades de Madrid (ACAP)
- Agencia de Calidad del Sistema Universitario de Castilla y León (ACUCYL)
- Agencia para la Calidad del Sistema Universitario de Cataluña (AQU)
- Agencia para la Calidad del Sistema Universitario de Galicia (ACSUG)
- Agencia de Calidad Universitaria de las Islas Baleares (AQUIB)
- Agencia Canaria de Evaluación de la Calidad y Acreditación Universitaria (ACECAU)
- Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación (ANECA)
- Comisión Valenciana de Acreditación y Evaluación de la Calidad Universitaria (CVAEC)

145

Septiembre 2005

PRESENTACION

El presente documento de Memoria Justificativa para las solicitudes de aprobación de Títulos Oficiales de Posgrado ha sido elaborado, de común acuerdo, por el conjunto de las Agencias de Calidad Universitarias, y responde a su voluntad de coordinación y establecimiento de criterios comunes que faciliten el ejercicio de las funciones de evaluación que las Comunidades Autónomas les puedan encomendar.

Se trata de un documento que se orienta a servir de marco de referencia en el proceso de elaboración y autorización de implantación de los nuevos títulos. Por ello, está formulado con carácter general y abierto a las adaptaciones y ampliaciones que los organismos responsables de la autorización de estas enseñanzas de cada Comunidad Autónoma estimen conveniente introducir. Es, asimismo, independiente – y complementario- de los criterios de planificación estratégica de la oferta educativa de posgrado establecidos por las CCAA y de las normativas internas de las propias universidades.

Este documento persigue, por tanto, un triple objetivo:

- 1º) Proporcionar a las Universidades un instrumento útil para la elaboración de las propuestas de aprobación de estudios oficiales de Posgrado, de acuerdo con lo previsto en el Real Decreto 56/2005.
- 2º) Definir los contenidos sobre los que, en coherencia con criterios de acreditación de la calidad, debiera fundamentarse la emisión de informes previos a la autorización de implantación de estas enseñanzas.
- 3º) Armonizar las acciones de los organismos evaluadores.

El establecimiento en el sistema universitario español de Programas de Posgrado no sólo constituye una exigencia derivada de su integración en el Espacio Europeo de Educación Superior, sino también una oportunidad decisiva para actualizar la oferta educativa de las universidades adaptándolas a las exigencias formativas de la sociedad contemporánea. Comporta, asimismo, una excelente oportunidad para las universidades de incrementar sus niveles de calidad e internacionalización, favoreciendo la movilidad de estudiantes y profesores, así como el reconocimiento de los títulos emitidos. En fin, el proceso de establecimiento de estos nuevos estudios conlleva la oportunidad de configurarlos, optimizando los recursos disponibles, en función de los propios objetivos estratégicos de cada una de las universidades y de los

criterios políticos de planificación universitaria que establezcan las Comunidades Autónomas.

Por otro lado, la gran novedad en el proceso de homologación de los estudios universitarios lo constituye la introducción de evaluaciones externas al finalizar el período de implantación de sus enseñanzas. Estos procesos de evaluación externa constituyen una pieza básica del objetivo de establecimiento de un sistema de garantía de la calidad en las universidades europeas, formulado en la Declaración de Bergen, y de la propia construcción de un Espacio Europeo de Educación Superior. Resulta evidente, por tanto, la necesidad de una congruencia entre los criterios de calidad que puedan aplicarse para la aprobación de un título universitario y los criterios de evaluación que le sean exigible con posterioridad. Por ello, en esta propuesta de Memoria Justificativa se han recogido muchos de los que les serían aplicables en un proceso de evaluación externa sin incluir aquellos que únicamente serían exigibles tras el desarrollo efectivo de las enseñanzas.

Los contenidos de la memoria justificativa están también condicionados por la gran flexibilidad prevista en la legislación vigente sobre la estructura de los Estudios Oficiales de Posgrado. Estos deben configurarse en forma de Programas de Posgrado, que pueden estar integrados por uno o por varios títulos de Máster y/o Doctorado. Cabe también la posibilidad de que, dentro de un mismo Programa de Posgrado, existan títulos con un carácter de especialización profesional y, otros, con un carácter científico o de formación investigadora. A su vez, los contenidos formativos de un Programa de Posgrado pueden estructurarse en módulos y materias que pueden, parcialmente, ser comunes a varios Másteres. Además, el Doctorado, puede incluir cursos o seminarios de formación metodológica si así lo requiere la formación de los doctorandos. La propuesta de memoria justificativa que proponemos respeta esta flexibilidad y diversidad, así como la posibilidad del carácter interuniversitario de los Títulos de Posgrado, procurando, sin embargo, que la información solicitada a las universidades se atenga sólo a los datos necesarios para la evaluación previa de las propuestas.

MEMORIA JUSTIFICATIVA PARA LA IMPLANTACIÓN DE PROGRAMAS OFICIALES DE POSGRADO

El presente modelo recoge los puntos que deberían desarrollarse en la solicitud de implantación de Programas Oficiales de Posgrado por las universidades.

1. CARACTERÍSTICAS GENERALES DEL PROGRAMA DE POSGRADO

- 1.1. Denominación del Programa
- 1.2. Órgano responsable del Programa /Coordinador del Programa
- 1.3. Unidades participantes (Universidades, Departamentos, Institutos Universitarios, etc.)
- 1.4. Títulos que se otorgan dentro del Programa. Para cada uno de ellos:
 - 1.4.1. Denominación del Título.
 - 1.4.2. Institución que tramita el Título.
 - 1.4.3. Orientación o enfoque (Profesional, Investigador, Académico-Mixto)
 - 1.4.4. Número de créditos.
 - 1.4.5. Periodicidad de la oferta.
 - 1.4.6. Número de plazas a ofertar. Número mínimo de alumnos para su impartición.
 - 1.4.7. Régimen de estudios (Tiempo Completo/Tiempo Parcial)
 - 1.4.8. Modalidad de impartición (presencial, virtual, mixto)
 - 1.4.9. Periodo lectivo (anual, semestral, trimestral, variables según módulo y/o materia).
 - 1.4.10. Número mínimo de créditos de matrícula por periodo lectivo.

2. JUSTIFICACIÓN DEL PROGRAMA

- 2.1. Referentes académicos.

Justificar la propuesta de Programa atendiendo a los siguientes criterios:

 - 2.1.1. Objetivos generales del programa en función de las competencias genéricas y específicas conforme a los perfiles académico, investigador y profesional.
 - 2.1.2. Adecuación a los objetivos estratégicos de la Universidad o universidades.
 - 2.1.3. Interés y relevancia académica-científica-profesional.
 - 2.1.4. Equivalencia en el contexto internacional.
 - 2.1.5. Adecuación del título al nivel formativo del Posgrado (descriptores de Dublín)
 - 2.1.6. Coherencia con otros títulos existentes (antiguos títulos propios y/o programas de Doctorado; oferta de plazas, matrícula, graduados, menciones de calidad, etc.)
 - 2.1.7. Líneas de investigación asociadas (grupos de investigación, proyectos en el último trienio, convenios, publicaciones, tesis, etc.) y en su caso, reconocimiento de la calidad de las mismas.
 - 2.1.8. Situación de la I+D+I del sector profesional.

- 2.2. Previsión de la demanda
Justificar con los análisis correspondientes la demanda previsible.
 - 2.2.1. Datos de estudios específicos de análisis y previsión de la demanda académica, social y/o profesional
 - Volumen de egresados en titulaciones previas
 - Previsión de captación de otros entornos.
- 2.3. Estructura curricular del Programa.
Justificar la estructura general del Programa atendiendo a los siguientes criterios:
 - 2.3.1. Coherencia del programa en función de los estudios que lo integran.
 - 2.3.2. Estructura modular de los títulos integrados en el programa y relación entre los mismos.
 - 2.3.3. En caso de Estudios de Doctorado:
 - Formato del Doctorado
 - Líneas específicas de investigación.
 - Criterios para la dirección de tesis y trabajos.
 - En su caso, seminarios, cursos metodológicos y otras actividades formativas preparatorias para la actividad investigadora.

3. PROGRAMA DE FORMACIÓN. ESTUDIOS/TÍTULOS

Para cada uno de los títulos propuestos dentro del Programa, especificar:

- 3.1. Objetivos formativos incluyendo perfil de competencias
- 3.2. Estructura de los estudios y organización de las enseñanzas.
 - 3.2.1. Módulos, materias/asignaturas (tipología, créditos y secuencia curricular), Practicum, trabajo fin de estudios (desarrollar en Anexo 1)
- 3.3. Planificación de las materias y asignaturas (Guía docente).
 - 3.3.1. Objetivos específicos de aprendizaje.
 - 3.3.2. Metodología docente: actividades de aprendizaje y su valoración en créditos ECTS
 - 3.3.3. Criterios y métodos de evaluación.
 - 3.3.4. Recursos para el aprendizaje
 - 3.3.5. Idiomas en que se imparte
- 3.4. Prácticas externas y actividades formativas a desarrollar en organismos colaboradores (adjuntar información sobre convenios de cooperación).
- 3.5. Movilidad de los estudiantes: objetivos, momento, lugar, parte del plan de estudios a cursar y condiciones de estancia (Adjuntar información sobre convenios de movilidad).

4. ORGANIZACIÓN Y GESTIÓN DEL PROGRAMA

- 4.1. Órganos de dirección y procedimiento de gestión.
 - 4.1.1. Estructura y composición de los órganos de coordinación académica (del programa y de cada título que lo integra) y de los órganos de gestión y apoyo administrativo.

- 4.1.2. Gestión del expediente académico y expedición del título (especificar los procesos con especial detalle en el caso de títulos conjuntos)
- 4.1.3. Gestión de convenios con organismos y entidades colaboradoras, cuando proceda.
- 4.1.4. Planificación y gestión de la movilidad de profesores y estudiantes.
- 4.2. Selección y admisión
 - 4.2.1. Órgano de admisión: estructura y funcionamiento.
 - 4.2.2. Perfil de ingreso y formación previa requerida que habilita el acceso al programa (especificar por Estudios/Títulos si se diesen requisitos diferentes)
 - 4.2.3. Sistemas de admisión y criterios de valoración de méritos.
 - 4.2.4. Criterios para el reconocimiento y convalidación de aprendizajes previos (títulos/créditos de formación previa)

5. RECURSOS HUMANOS

Especificar para cada titulación del programa (desarrollar en Anexo 2):

- 5.1. Personal docente e investigador (indicar participación de profesionales o investigadores externos a la universidad)
 - 5.1.1. Perfil/Cualificación (categoría académica)
 - 5.1.2. Experiencia docente, profesional e investigadora
 - 5.1.3. Dedicación
 - 5.1.4. Procedimiento de asignación
 - 5.1.5. En caso de estudios de doctorado, relación de profesores e investigadores encargados de la dirección de tesis doctorales.
- 5.2. Personal de administración y servicios: Cualificación y funciones.

6. RECURSOS MATERIALES

- 6.1. Infraestructuras y equipamientos disponibles para el programa (TIC, laboratorios, bibliotecas y recursos documentales, etc.)
- 6.2. Previsiones, en su caso, de mejora de infraestructuras y equipamientos

7. SISTEMA DE GARANTÍA DE LA CALIDAD

- 7.1. Órgano y personal responsable del seguimiento y garantía de la calidad del Programa
- 7.2. Mecanismos de supervisión del Programa
 - 7.2.1. Procedimientos generales para evaluar el desarrollo y calidad del Programa.
 - 7.2.2. Procedimientos de evaluación del profesorado y mejora de la docencia.
 - 7.2.3. Criterios y procedimientos de actualización y mejora del Programa.
 - 7.2.4. Criterios y procedimientos para garantizar la calidad de las prácticas externas.

- 7.2.5. Procedimientos de análisis de la inserción laboral de los titulados y de la satisfacción con la formación recibida.
- 7.2.6. Procedimientos de atención a las sugerencias/reclamaciones de los estudiantes
- 7.2.7. Criterios específicos de suspensión o cierre del Programa/Estudios específicos.
- 7.3. Sistemas de apoyo al aprendizaje autónomo del estudiante
 - 7.3.1. Tutoría y orientación académica: Acogida y fijación del Programa de Estudio de cada Estudiante
 - 7.3.2. Orientación profesional: Transición al trabajo/estudios de doctorado
- 7.4. Sistema de información/comunicación pública del Programa
 - 7.4.1. Vías de acceso a la información pública sobre el Programa
 - 7.4.2. Vías de acceso a información interna de los estudiantes

8. VIABILIDAD ECONÓMICA Y FINANCIERA DEL PROGRAMA

Este apartado, contemplará los costes de funcionamiento y puesta en marcha del Programa, fuentes de financiación disponibles y necesidades adicionales de financiación.

- 8.1. Presupuesto de funcionamiento.
- 8.2. Ingresos de matrícula.
- 8.3. Financiación pública.
- 8.4. Otras fuentes de financiación.
- 8.5. Coste del personal docente y administrativo.
- 8.6. Política de becas.

151

ANEXO 1

ESTRUCTURA CURRICULAR

TITULACIÓN:								
MÓDULO	MATERIA	DURACIÓN¹	TIPO²	ESPECIALIDAD³	Nº DE CRÉDITOS ECTS	HORAS DE APRENDIZAJE		
						TEORÍA	PRÁCTICAS	TRABAJO PERSONAL Y OTRAS ACTIVIDADES
TOTAL								

¹ En número de meses indicando el/los semestres en que se imparte (ejemplos: 3 meses en el primer semestre = 3S1; segundo curso completo = 9 meses en semestres tercero y cuarto =9S3S4) (Posibilidad de considerar otra medida como semanas o trimestres)

² Obligatorio (O), Optativo (OP)

³ En caso de incorporar especialidades, especificar a cual de ellas corresponde cada módulo o materia.

ANEXO 2

DENOMINACIÓN DEL TÍTULO

TABLA 1: PERSONAL DOCENTE E INVESTIGADOR

	NOMBRE Y APELLIDOS ⁴	UNIVERSIDAD / INSTITUCIÓN / ENTIDAD	CATEGORÍA ⁵ / CARGO	MATERIAS IMPARTIDAS LÍNEAS DE INVESTIGACIÓN	Nº CRÉDITOS ASOCIADOS
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					

TABLA 2: PERSONAL DE ADMINISTRACIÓN Y SERVICIOS

	NOMBRE Y APELLIDOS	CATEGORÍA	FUNCIÓN QUE DESEMPEÑA
1			
2			
3			
4			

⁴ Se adjuntará una breve reseña personal de cada uno de los profesores según modelo adjunto.

⁵ Catedrático de Universidad, Titulares de Universidad, Catedrático de Escuela Universitaria, Titulares de Escuela Universitaria, Ayudantes Doctores, Ayudantes no Doctores, Profesores Contratados Doctores, Asociados no Doctores, Asociados Doctores, Profesores Colaboradores, Personal investigador (Ramón y Cajal, Juan de la Cierva, etc.), Otros.

RESEÑA PERSONAL DE DOCENTES E INVESTIGADORES

NOMBRE		
APELLIDOS		
CATEGORÍA /CARGO		
UNIVERSIDAD/INSTITUCIÓN/ENTIDAD		
ACTIVIDAD PREVISTA		
MATERIA IMPARTIDA O LÍNEA DE INVESTIGACIÓN		CRÉDITOS
TITULACIÓN ACADÉMICA		
TÍTULO		AÑO
EXPERIENCIA DOCENTE, INVESTIGADORA Y/O PROFESIONAL		
ACTIVIDAD	CARGO	PERIODO
OBSERVACIONES		

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de **Catalunya**

Marc general per a la integració europea

Document elaborat per la comissió de treball formada per:

M. Lluïsa Hernanz (coordinadora, UAB), **Gaspar Rosselló** (coordinador, UB), **Enric Canela** (UB),
Joan Carbonell (UAB), **Pilar Estelrich** (UPF), **Josep Grifoll** (AQU Catalunya), **Urbando Lorenzo** (URV),
Arun R. Naik (UPC), i **Esmeralda Úbeda** (UdG).

© **Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya**

Via Laietana, 28, 5a planta
08003 Barcelona

Disseny i maquetació: **Josep Turon i Eva Calatayud**

Imprès per: Comercial Gráfica Anmar, S.L.

Primera edició: maig de 2003

Segona edició: setembre de 2003

Tiratge: 1.500

Dipòsit Legal: B-42.209-2003

Es permet la reproducció total o parcial del document sempre i quan se citi el títol de la publicació, l'**Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya** com a editora i els membres de la comissió que van elaborar el document.

Presentació	5
AQU Catalunya: la qualitat, garantia de millora	7
1. Introducció	9
1.1. El perquè de la Declaració de Bolonya	9
1.2. Objectius comuns i diversitat	10
1.3. Les sis recomanacions de la Declaració de Bolonya	10
1.4. El sistema universitari espanyol i els principis de Bolonya	11
1.5. Passat i futur de la Declaració de Bolonya	13
2. Els eixos de l'harmonització europea	15
2.1. L'estructura dels estudis	16
2.1.1. La seqüència grau (<i>bachelor</i>) / postgrau (<i>master</i>)	16
2.1.2. El caràcter del títol de grau	17
2.1.3. El concepte d'ocupabilitat (<i>employability</i>)	18
2.1.4. El caràcter del títol de postgrau. Els estudis integrats de postgrau	19
2.2. El crèdit europeu	20
2.2.1. Què és un crèdit ECTS?	20
2.2.2. Com es calcula l'equivalència d'un crèdit ECTS en hores?	21
2.2.3. Més enllà del còmput	22
2.3. El Suplement Europeu al Títol	22
2.4. Avaluació, certificació i acreditació dels ensenyaments universitaris	23
2.4.1. Mecanismes d'assegurament de la qualitat en el marc de la convergència europea	23
2.4.2. El context estatal	25
2.4.3. Potencialitats del sistema d'acreditació i certificació	25

3. La docència en el nou entorn educatiu europeu	27
3.1. El nou paradigma docent: de l'ensenyament a l'aprenentatge	27
3.2. Incidència en l'actuació docent del professorat	29
4. La gestió dels processos acadèmics	31
4.1. La gestió de la transparència	31
4.2. La gestió de la diversitat curricular	31
4.3. La gestió de la transversalitat	32
5. El nou entorn europeu i la societat del coneixement	35
5.1. La formació al llarg de la vida	35
5.2. Cap a una nova concepció de l'educació superior	36
6. Recomanacions	39
7. Fonts documentals	41
8. Glossari	43
9. Annex: La LUC i la promoció de l'uropeïtzació	
 i la internacionalització de les universitats catalanes	47
9.1. Accions relatives a la transformació de l'estructura dels ensenyaments universitaris	47
9.2. Accions paral·leles que faciliten el procés d'integració a l'espai europeu	49
9.3. Mesures avaluadores i d'assegurament de la qualitat en el marc de l'espai europeu	51

Presentació

El maig de 2001, l'aleshores consorci entre les universitats públiques i la Generalitat de Catalunya, Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya, va iniciar la publicació d'una col·lecció de marcs generals o documents que recullen aspectes fonamentals, teòrics i pràctics, per assegurar la qualitat universitària en àmbits estratègics. Actualment ja s'han publicat cinc marcs generals sobre aspectes tan bàsics com són l'avaluació del professorat, l'avaluació dels aprenentatges dels estudiants o el disseny, seguiment i revisió dels plans d'estudis i programes. Els marcs generals per a la qualitat universitària actualment estan en línia amb l'esperit de la Llei d'Universitats de Catalunya (LUC), de 19 de febrer de 2003, que propugna un compromís per a l'excel·lència i la qualitat en tots els àmbits d'actuació de la universitat.

Una característica bàsica dels marcs generals és el caràcter participatiu del procés de preparació dels documents, aspecte bàsic de tot element que formi part d'un sistema de qualitat. El procés de preparació es basa en tres etapes: una primera d'elaboració d'un document preliminar per part d'experts universitaris, una segona d'aportació d'opinions i suggeriments d'un segon grup més nombrós d'experts, i una tercera etapa que consisteix en el debat i l'aprovació del document pel Consell de Direcció, format majoritàriament per responsables universitaris. Aquest procés té l'avantatge de promoure que els documents resultants siguin sentits com a propis per les universitats, però té l'inconvenient d'allargar força el procés.

Així, el MARC GENERAL PER A LA INTEGRACIÓ EUROPEA s'inicia el mes de juliol de 2002 i es presenta a l'aprovació del Consell de Direcció de l'Agència el 19 de març de 2003 en la seva darrera sessió com a consorci, abans de constituir-se la nova Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU Catalunya), un organisme públic vinculat a la Generalitat creat per la LUC. Aquesta llei, la primera llei catalana sobre universitats, que ha entrat en vigor a començament de març, es caracteritza per tenir un contingut marcadament europeista.

En el moment de l'aprovació del MARC GENERAL PER A LA INTEGRACIÓ EUROPEA, el Consell de Direcció va considerar adient fer referència en el text al contingut de la LUC. Aquesta referència l'hem dut a terme, d'una banda, afegint una nota en el contingut del document i, de l'altra, annexant un recull dels articles de la LUC que es refereixen a l'espai europeu d'ensenyament superior.

En nom d'AQU Catalunya vull agrair a la Comissió, que ha preparat el text, el magnífic treball realitzat, l'esforç fet per expressar clarament i sense tòpics allò que representa, vist des de la nostra perspectiva, la integració a l'espai europeu. És un text pensat per a tot el col·lectiu universitari que haurà d'implicar-se en el canvi i que, per això, ha de saber què vol dir l'espai europeu d'ensenyament superior.

Gemma Rauret

(directora d'AQU Catalunya)

4. La gestió dels processos acadèmics

La construcció de l'espai europeu d'ensenyament superior també implicarà un canvi profund en l'àmbit administratiu i de gestió de les universitats, en la mesura que s'haurà de passar d'un tractament molt generalista i uniforme dels processos acadèmics a un model que permeti gestionar còmodament un ventall de situacions diverses. També en aquest àmbit, doncs, les universitats hauran d'esdevenir més flexibles i adaptar-se als canvis. Són tres els conceptes que cal tenir presents a l'hora de redefinir l'àrea de gestió: transparència, diversitat curricular i transversalitat.

4.1. La gestió de la transparència

El desenvolupament progressiu dels eixos en què es fonamenta la Declaració de Bolonya obligarà a fer la transició d'un model basat en la *gestió de la mobilitat* –derivat dels programes d'intercanvi d'estudiants tutelats pels vicerectorats i les àrees de Relacions Internacionals- a un model basat en la *gestió de la transparència*, que garanteixi -amb una implicació decidida dels vicerectorats i les àrees d'Afers Acadèmics- el reconeixement internacional de la formació adquirida pels estudiants.

El nou paradigma docent associat a la implantació dels ECTS, l'establiment de dos nivells seqüenciats –grau i postgrau- no necessàriament interdependents, l'èmfasi en les competències de caràcter transversal, la necessitat d'adaptar-se a nous perfils professionals i la diversificació

consegüent dels currículums acadèmics, i la implantació del Suplement al Diploma són fenòmens que generen una gran complexitat en el si de l'estructura organitzativa que tradicionalment ha regit en la universitat: una estructura amb una orientació eminentment *disciplinària*, més que no pas centrada en la prestació de serveis als usuaris.

4.2. La gestió de la diversitat curricular

L'organització interna actual de la universitat s'articula al voltant de les *disciplines* -conjunts relativament estables i integrats de coneixements-, les quals es cursen –en forma de *carreres*- a les *facultats* o *escoles*, que són els centres encarregats d'expedir els *títols* corresponents.

Aquest marc de funcionament és congruent amb un sistema tradicional de titulacions sotmeses a regulacions molt restrictives –i. e., nombre total de crèdits de la carrera, grau de troncalitat, percentatge d'hores pràctiques o de crèdits de lliure elecció, etc.-, les quals limiten el marge de maniobra individual i afavoreixen una gestió uniforme dels processos aliena en bona mesura a les decisions dels mateixos estudiants. Per contra, l'exigència de flexibilitat que es deriva de l'harmonització europea obligarà a dissenyar fórmules organitzatives menys rígides, focalitzades en l'usuari i, paral·lelament, a substituir certs biaixos burocràtics i corporatius per una autèntica cultura de prestació de serveis.

És a dir, el model europeu incrementarà notablement la llibertat dels estudiants en el disseny de la seva trajectòria acadèmica i, per tant, s'haurà d'evolucionar vers un model de gestió que afronti de la manera més senzilla possible múltiples situacions que, amb els paràmetres actuals, resultarien de tractament difícil: dobles titulacions (expedients compartits), diferents graus d'especialització (bàsica i secundària), passarelles entre diferents estudis, equivalències entre mòduls afins, complements de formació, etc.; un model, al capdavall, compatible amb un escenari en el qual serà cada cop més l'estudiant –i no pas un centre– qui gestionarà la seva formació curricular.

Caldrà, en conseqüència, arbitrar mecanismes que li facilitin seguir una trajectòria acadèmica *modular*, i no únicament *lineal*, i li permetin, per tant, introduir certs canvis en el seu currículum, combinar estudis de grau i de postgrau no necessàriament associats a una mateixa disciplina, ampliar la seva formació, etc. –tot això de manera eventualment discontinua tant en el temps com en l'espai.

4.3. La gestió de la transversalitat

De la mateixa manera que els estudis s'articulen al voltant de facultats i escoles, el personal acadèmic de la universitat es reuneix, depenent de la seva disciplina d'especialització, en unitats bàsiques de docència i recerca, els departaments. Aquesta organització dual genera certes disfuncions que, en el context de l'harmonització europea, es podrien agreujar si no s'arbitren solucions per

optimitzar el potencial indiscutible que dimana d'aquest entrellat. Tal com ha estat freqüentment assenyalat, “la gestió eficaç de les funcions de tipus transversal és una de les debilitats reconegudes de l'actual sistema d'organització de les universitats” (vegeu l'Informe Bricall, 2000, pàg. 426). Val a dir, però, que l'assoliment en profunditat d'aquest objectiu demana esforços no únicament des de l'àmbit administratiu, sinó molt especialment –i de forma prèvia– a la comunitat acadèmica.

L'organització dels estudis en una seqüència de dos trams comporta definir títols de grau menys especialitzats, més permeables i més flexibles. Per tant, cal preveure, per a aquest primer títol, mòduls –o conjunts de crèdits– comuns a un ventall ampli de titulacions, no necessàriament ubicades en un mateix centre ni tampoc impartides per professorat d'un únic departament.

Això té una doble traducció, acadèmica i administrativa. D'una banda, es fa necessari incidir sobre la clàssica tendència a “patrimonialitzar” les disciplines, i dissenyar mòduls transversals de fonamentació de coneixements, de caràcter interdisciplinari, pensats no tant d'acord amb una carrera concreta com de grans àrees temàtiques. De l'altra, com a contrapartida obligada, resulta imprescindible bastir una organització administrativa congruent amb aquest impuls, que afavoreixi una coordinació racional dels horaris (més enllà del marc dels departaments i fins i tot de les facultats i escoles), una gestió eficient dels aularis, nous models de gestió de l'activitat docent, etc. –tot això, lògicament, depenent de les característiques pròpies de cada universitat.

En síntesi, el fil conductor que vertebra el panorama tot just esbossat rau en un canvi de perspectiva radical en les *cultures* acadèmica i administrativa clàssiques: la necessitat de reorientar els processos acadèmics i la seva gestió d'acord amb els usuaris, i no a la inversa. Un corollari evident de la conveniència de concebre la prestació de serveis adreçats als estudiants de manera *agregada* és la importància de construir una xarxa academicoadministrativa ben engranada que tingui cura d'emplenar les clàssiques llacunes producte de la dispersió de responsabilitats: en aquest punt es fa imprescindible potenciar els sistemes d'orientació, informació i assessorament de qualsevol mena destinats a donar suport als estudiants en els diferents processos en què es puguin veure implicats.

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
a Catalunya

Marc general per al disseny, el seguiment i la revisió de plans d'estudis i programes

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
a Catalunya

Marc general per al disseny, el seguiment i la revisió de plans d'estudis i programes

Document elaborat per la comissió de treball formada per: Xavier Àlvarez (UPC), Anna M. Geli (UdG), Francesc Pedró (UPF), Anna Prades (AQU), Joan Prat (UdL), Sebastián Rodríguez (coordinador, AQU), Josep Manel Torres (AQU), Manel Viader (UB), Marta Vilalta (UAB).

© **Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya**

Via Laietana, 28, 5a planta
08003 BARCELONA

Serveis editorials: Canon Editorial, S.L.
Barcelona

Primera edició: Setembre 2002

Tiratge: 1.500

Dipòsit Legal: B-26.408-2002

Es permet la reproducció total o parcial del document sempre i quan se citi el títol de la publicació i l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya com a editora.

Presentació	7	Estructura de gestió i coordinació	36
		Mecanismes i accions d'informació	37
		Viabilitat del pla	38
1. Introducció	9	6. Agraïments	39
Consideracions generals	10		
Estructura del marc de referència	13	7. Fonts documentals de consulta	41
2. Anàlisi dels contextos intern i extern	15	Annex 1	45
Potencialitat del context extern	16	1. El constructe de competències	45
Potencialitat de la institució	17	2. Fonts empíriques consultades	46
Fonts de referència	17	a. El model britànic	46
Fortalesa de l'anàlisi del context	18	b. El model australià	47
3. Els processos i els seus agents	19	c. ABET Criteria	47
El procés de disseny	19	d. Altres sistemes classificadors	48
El procés de decisió i els seus agents	21	Annex 2	49
El procés de posada en marxa	22	1. Contingut general d'un perfil formatiu	50
El procés de seguiment	23	2. Perfil formatiu d'Història	51
La primera avaluació institucional de la titulació	24	3. Perfil formatiu de Química	52
4. Les especificacions d'un pla d'estudis	25	4. Perfil formatiu d'Economia	53
Consideracions generals	25	5. Perfil formatiu de Treball Social	54
Informació per incloure en les especificacions d'un pla d'estudis	27	6. Perfil formatiu d'Arquitectura	55
El perfil de formació	28		
5. La planificació operativa del pla d'estudis	33		
Els recursos de professorat	34		
Els recursos de PAS	35		
L'organització de l'ensenyament	35		
Infraestructures i material	35		

PRESENTACIÓ

Els darrers anys s'han produït canvis importants en els plans d'estudis que ofereixen les universitats catalanes; a més, el nou escenari europeu, espanyol i català portarà encara a una altra renovació i actualització. Els canvis que caldrà assumir se centren bàsicament en l'estructuració dels estudis en dos cicles, *bachelor* i *master*; en el nou concepte de crèdit, transferible o acumulable, i en la introducció de l'acreditació. D'altra banda, les demandes socials també estan canviant i les universitats estan oferint, any rere any, noves titulacions, els plans d'estudis de les quals també s'hauran de dissenyar.

El present *Marc general* pretén ser una guia útil per a les institucions que es plantegen la introducció d'un nou pla d'estudis o la modificació del que ja existeix. També vol ser un instrument de referència per als processos d'avaluació dels ensenyaments universitaris i una eina al servei dels responsables universitaris, per tal que aconseguixin una formació de qualitat per als seus estudiants.

El marc presenta una sèrie d'aspectes que s'haurien de tenir en compte durant el procés d'elaboració d'un pla d'estudis, però va més enllà de la simple relació de les qüestions administratives que cal consignar per a l'aprovació d'un pla. A més, intenta presentar el procés racional que assegura la consecució dels objectius de formació que s'ha fixat una institució i també fomentar una bona pràctica que permeti assegurar el desenvolupament correcte de la fase d'implantació d'una titulació.

Com els altres marcs publicats anteriorment per l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya (AQU), el *Marc general* que aquí ens ocupa recull també les propostes d'una comissió d'experts i les aportacions de molts professors universitaris que han acceptat el repte de col·laborar amb la comissió que ha preparat aquesta versió. En nom de l'AQU, voldria agrair la seva contribució a tothom, en especial al coordinador i a tots els membres del grup, que amb la seva interessant proposta han facilitat la formació d'aquesta xarxa de coneixement.

L'aplicació d'aquest marc necessita, ara, la participació de tots els actors en una aposta solidària per millorar la qualitat de la formació universitària.

Gemma Rauret i Dalmau
Directora de l'AQU

1. Introducció

L'elaboració d'un pla d'estudis o d'un programa formatiu constitueix una de les tasques de major significació i transcendència de l'activitat universitària. El repte de dissenyar un pla de formació **posa a prova** una bona part de les **competències** professionals del professorat universitari. La institució universitària ha de provar que allò que pretén assolir en els seus graduats i graduades és capaç de dur-ho a terme el professorat de què disposa.

El marc que es proposa intenta ser un referent tant per al disseny i desenvolupament d'una titulació nova com per al seguiment d'una que ja existeix. És cert, però, que determinats aspectes o orientacions són específics d'una o altra situació, encara que en moltes ocasions la revisió en profunditat d'una titulació pot considerar-se com una **refundació**. D'altra banda, i dins el context de canvi en què es troba i es trobarà l'ensenyament universitari, és aconsellable que els processos de modificació, creació o desaparició de programes formatius es considerin una part integrant de l'escenari de l'activitat acadèmica; una altra qüestió és que s'hagin de dur a terme, com generalment ha succeït durant els últims anys, com a conseqüència de **mandats externs** que han fet que es generessin en la institució universitària múltiples fronts als quals fer atenció simultàniament i que, en ocasions, han fet que s'actués amb excessiva urgència. Aquest marc de referència pretén ser útil a les universitats, des d'una perspectiva d'autonomia de decisió, per ordenar les seves accions amb vista a aconseguir una formació de qualitat dels seus estudiants/graduats. D'altra banda, i si la bondat del marc és acceptada, hauria de servir per orientar la definició de les exigències normatives que els diferents estaments administratius expliciten com a requisits per a l'autorització d'una titulació.

Finalment, aquest marc es constituïria en criteri avaluatiu a l'hora d'emprendre el procés d'avaluació institucional de la qualitat d'una titulació, independentment de les conseqüències que poguessin derivar d'aquesta avaluació i segons els desenvolupaments normatius que es generin com a conseqüència del nou marc jurídic, tant de la Llei orgànica d'universitats (LOU) com de les possibles directrius europees. Ara bé, donada la situació i el moment de la presentació, no s'ha d'entendre com una norma de compliment obligatori, sobretot pel que fa a les concrecions que es proposen i que només han de valorar-se com a aportacions que pretenen exemplificar el procés global de disseny, seguiment i revisió d'un pla d'estudis o d'un programa formatiu.

Consideracions generals

El títol que el centre atorga constitueix un certificat de garantia del graduat. La certificació dels titulats hauria de respondre a mesures objectives del seu nivell de competència professional, i és necessari definir, en paral·lel al mateix pla, els indicadors de competència que caracteritzaran graduats. Aquests indicadors s'haurien de definir a partir dels condicionants de l'exercici professional per al qual el títol capacita i del marc legal en què s'inscriu la titulació.

Caldria definir clarament l'entitat responsable tant de la qualitat del procés —desenvolupament de les activitats formatives— com del producte —avaluació i certificació de les competències dels titulats. Aquesta entitat hauria de disposar de la informació necessària i dels instruments d'avaluació adients per a la seva funció; com també hauria de disposar de la capacitat de gestió efectiva dels recursos bàsics per dirigir el procés formatiu en la direcció adequada, de manera que es poguessin optimitzar el rendiment dels recursos invertits per l'estudiant, la societat i l'equip formatiu.

En definitiva, un pla d'estudis hauria de ser el resultat de la visió i la interacció de múltiples agents i reflectir la situació interna i externa. Les fonts per a l'elaboració d'un pla d'estudis es podrien representar de la manera següent:

Ara bé, per tal de contextualitzar adequadament el contingut que a continuació s'exposa, és convenient fer les consideracions i precisions següents:

a) Cap a un espai europeu d'ensenyament superior. Sembla que no hi ha cap mena de dubte que, pels volts de l'any 2010, serà un fet l'existència d'una estructura europea harmonitzada, tant de titulacions (*Bachelor-Màster-Doctorat*) com de programes formatius (perfils amb descriptors harmonitzats) i unitats de compte diferents (crèdit europeu). Així mateix, cada cop és més pertinent la recomanació de la participació de diferents **agents socials** (sectors productius, associacions professionals, graduats) en els processos de disseny i seguiment d'un pla d'estudis. Per tant, s'hauria d'estar atent a les propostes d'avui i a les exigències de demà, que apareixen com a conseqüència de les diferents experiències, grups de treball o declaracions d'organismes governamentals, universitaris o professionals.

b) El pla d'estudis en el context de la missió i el pla estratègic de la universitat i del centre. El pla d'estudis constitueix l'element central en la definició de l'estratègia formativa de la institució i del centre i ha de ser coherent amb la seva pròpia missió i amb els objectius institucionals. Propostes **aïllades i desarrelades**, no ja d'allò que s'està fent sinó del pla futur de la institució, tenen escassa viabilitat en un futur immediat.

D'altra banda, el programa de formació ha de tenir presents les demandes de la societat i dels sectors del mercat de treball, si bé aquestes no s'han de fonamentar i interpretar de manera restrictiva, unilateral o com a conseqüència d'un moment excessivament puntual.

c) Condicionaments i restriccions. En la proposta de tot pla d'estudis, i des de la situació actual, apareixen, com a mínim i donada la influència que exerceixen, tres punts d'atenció especial:

1. El marc normatiu de directrius generals. Seria desitjable que les directrius generals d'un títol permetessin dissenyar plans d'estudis adaptats i adaptables a la realitat canviant del nostre temps, i encara més quan es coneix la dificultat d'alteració d'aquest tipus de normes. Ara bé, més enllà de la tasca conjunta de conscienciació de tots els agents per assolir marcs flexibles, cal evitar que es generin marcs a nivells inferiors que fixin decisions l'escenari natural de les quals és el d'aquells que s'han de comprometre en el seu desenvolupament.

2. Els aspectes econòmics. Un programa formatiu no es desenvolupa en el buit econòmic, sinó que múltiples decisions en el disseny del programa tenen clares conseqüències econòmiques —fonamentalment les que deriven de la necessitat de recursos humans, ja siguin docents o no docents. D'aquí la necessitat de dur a terme l'exercici de **visualitzar** la viabilitat econòmica de la proposta a la llum del marc de referència generat per la mateixa institució.

3. El període de formació. És imprescindible considerar les limitacions temporals del període formatiu i els condicionaments de l'actual entorn universitari. Així, s'haurien de prendre en consideració les diferents i previsibles etapes formatives posteriors, particularment l'especialització en el postgrau o el mestratge i les activitats de formació continuada que, estructurades o no, hauran d'acompanyar l'activitat professional a través de tota la carrera professional dels graduats.

d) La tensió entre el que és 'acadèmic' i el que és 'professional'. No hi ha dubte que la diversitat de tipologies de titulacions, enfocaments disciplinaris, sistemes d'organització o metodologies docents que, de fet, es donen a la universitat, constitueix un **patrimoni d'indubtable valor**, que no pot perdre's sota plantejaments de simplificació o homogeneïtzació. Així mateix, la presa en consideració de la dimensió professional de les titulacions hauria de ser sensible a la diversitat de situacions com a conseqüència de la història, l'enfocament o la **diversitat d'ocupacions professionals** en què s'ubiquen els graduats. Sens dubte, la posició més raonable és la que recomana la ponderació i **l'equilibri entre les metes de formació centrades en el coneixement pel coneixement, el coneixement com a desenvolupament personal i social i les de només coneixement útil per al treball professional.**

e) La perspectiva pedagògica del pla d'estudis. Seria bo considerar la perspectiva pedagògica que permeti valorar l'adequació dels aspectes formals del pla d'estudis —perfil de formació, crèdits de teoria i de pràctica, nombre d'assignatures, períodes de pràctiques, estructura de període i horari docents, entre d'altres— amb les estratègies d'avaluació previstes per certificar l'assoliment de la formació. Sens dubte, seria de gran utilitat considerar el referent del crèdit europeu —especificació en termes de tipologia d'activitat i hores de dedicació de l'estudiant per a la seva execució com a requisit per satisfer els assoliments d'una determinada assignatura— per valorar el **pes real** de cada matèria des de la perspectiva de l'estudiant.

Estructura del marc de referència

El contingut del **Marc general** s'articula en una sèrie d'apartats que intenten cobrir els diferents processos i fases en el disseny i desenvolupament d'un nou pla d'estudis. Per a cada un es proposen una sèrie de **recomanacions** o **orientacions** el compliment de les quals intenta assegurar la qualitat d'aquesta empresa. Els quatre punts en què s'estructura el **Marc general** són els següents:

- Anàlisi dels contextos intern i extern: necessitat i viabilitat
- Els processos i els seus agents
- Elements estructurals d'un pla d'estudis
- La planificació operativa del pla d'estudis

2. Anàlisi dels contextos intern i extern

En l'actual ordenament jurídic, la decisió **d'implantar o suprimir** una titulació té el seu propi mecanisme politicoadministratiu, que en ocasions pot haver escapat del procés racional que es pretén recollir en el present marc general, especialment pel que fa a l'anàlisi justificativa de la seva necessitat i viabilitat. Aquesta fase d'anàlisi és d'especial importància per a una decisió raonada que allunyi el perill de la posada en marxa de titulacions amb difícil justificació contextual.

L'anàlisi del context intern —universitat— i extern —proper i allunyat— hauria de permetre aportar evidència suficient, pertinent i adequada a partir de la qual estructurar la valoració de **l'opunitat de l'oferta d'una determinada titulació per part d'una determinada universitat**.

Algunes qüestions prèvies que s'haurien de poder contestar:

1. Hi ha una evidència adequada i suficient que posi de manifest la pertinència de l'oferta de la titulació / pla d'estudis?
2. L'estructura organitzativa està preparada per respondre als avenços dels camps professionals?
3. Té la institució prou mecanismes per estar informada dels nous avenços en els camps professionals i incorporar aquesta informació als programes?
4. La institució està familiaritzada amb els trets de les ocupacions per a les quals aporta preparació i amb els avenços dels camps professionals?
5. De quina manera la institució es planteja atraure un nombre suficient d'estudiants en comparació amb els programes i les institucions similars?
6. Satisfan els objectius finals i el contingut del programa les necessitats dels camps professionals i els desenvolupaments que els afecten?
7. La institució està familiaritzada amb les maneres d'actuar d'altres centres i institucions?

Potencialitat del context extern

Més enllà de les consideracions que puguin fer-se en la dimensió de globalitat que la formació universitària té i tindrà com a conseqüència dels espais virtuals de formació —*e-learning*—, sembla lògic preguntar-se sobre la fortalesa de l'entorn geogràfic més proper per garantir la viabilitat sostinguda d'una titulació, sobretot quan el model docent de la institució és de tipus presencial.

En definitiva, tota proposta de pla d'estudis d'una titulació hauria d'anar precedida d'una anàlisi que considerés aspectes quantitius i qualitius com ara:

- Demanda acadèmica de la titulació
- Demanda sociolaboral: interès econòmic i social respecte dels nous graduats
- Oferta d'aquesta titulació per part d'altres centres i institucions (**competidors**)
- Disponibilitat dels recursos del context (teixit professional, cultural i social) respecte de les pròpies exigències de formació (per exemple, pràctiques)
- Potencialitat interna
- Impacte previsible de la titulació sobre el context extern

Seria bo que les universitats o, quan pertoqui, l'Administració establissin mecanismes d'interrelació i cooperació amb totes les institucions que ofereixen la mateixa titulació.

Potencialitat de la institució

La missió de la universitat, com a fonament de la planificació de la seva oferta educativa, hauria de veure's explicitada en els arguments justificatius de la decisió d'implantar una determinada titulació.

És pràctica habitual de les institucions universitàries plantejar-se l'oferta de titulacions amb caràcter de perdurabilitat. Tot i que aquesta realitat podria alterar-se en el futur, no és menys cert que continua sent un objectiu desitjable. És per això que caldria analitzar **fins on desitja i pot arribar** una institució en el repte que representa iniciar un procés de producció els resultats del qual es trigarà entre cinc i deu anys a analitzar perquè hi hagi una certa perspectiva.

L'anàlisi de la situació de la institució per emprendre el repte d'oferir una determinada titulació hauria de considerar aspectes com ara:

- La posició estratègica de la institució en el context de la planificació universitària catalana
- El lideratge i suport interns per portar a terme la proposta
- Els recursos humans i materials disponibles
- La prospectiva sobre la necessitat d'aportar energia externa
- Sinergia amb altres programes

Fonts de referència

Des d'una perspectiva de bones pràctiques, sembla raonable demanar que tota proposta de nova titulació hagi exigint el coneixement previ de qui desenvolupa projectes similars, on i com. Sembla raonable, també, que la singularitat o especificitat d'una determinada proposta sorgeixi com a conseqüència de l'exhaustiva anàlisi del que ja existeix. És per això que:

S'haurien de considerar les directrius, les orientacions o els estudis de caràcter institucional, i especialment els referents a contextos propers, per tal d'assegurar la pertinència de l'enfocament del pla d'estudis, tant pel que fa a la determinació de continguts com pel que fa a les diferenciacions estratègiques en el desenvolupament.

Hauria de ser una pràctica habitual en el procés d'elaboració d'un pla d'estudis, l'anàlisi comparada de programes de formació d'institucions de qualitat reconeguda.

Seria d'interès especial establir relacions i contactes *in situ* amb institucions i grups que puguin considerar-se referents de qualitat de la proposta que es realitza.

Fortalesa de l'anàlisi del context

Des del punt de vista metodològic, és necessari que l'anàlisi del context intern, i sobretot de l'extern, es dugui a terme adequadament amb la finalitat de garantir la fiabilitat i validesa de les dades que avalen les decisions. Així, la demanda acadèmica, social i laboral d'una titulació s'hauria de fonamentar en dades que sobrepassen la simple opinió de les persones interessades. Seria bo que per obtenir-les es tingui l'aval de la institució, així com d'altres organismes competents en el tema.

D'altra banda, és convenient una identificació precisa de les fonts documentals que avalin l'argumentació, així com la definició clara d'aspectes com ara l'impacte previsible de la titulació en el context extern —seria interessant prendre en consideració tant els aspectes productius i professionals com els culturals i socials.

3. Els processos i els seus protagonistes

Les característiques de la institució universitària i la naturalesa d'un pla d'estudis com a referent de tota l'activitat formativa d'una titulació exigeixen prestar una atenció especial als processos i agents implicats en les preses de decisions que comporta elaborar-lo.

Algunes preguntes que caldria respondre un cop finalitzada l'elaboració del pla d'estudis podrien ser:

1. Estan identificats els processos i els indicadors bàsics d'èxit en les diferents etapes d'elaboració del pla d'estudis?
2. Són adequats els mecanismes de consulta i revisió del perfil de formació?
3. Hi ha hagut una adequada participació dels agents de la comunitat educativa (òrgans de direcció, estudiants i professorat) en l'elaboració del pla d'estudis?
4. Estan identificats els punts crítics del procés de posada en marxa del pla d'estudis?
5. Es correspon amb la formació prèvia dels estudiants potencials?

El procés de disseny

En el procés de disseny del pla d'estudis caldria recollir la veu dels sectors socials, acadèmics i no acadèmics relacionats amb el desenvolupament del procés ensenyament/aprenentatge de la titulació i l'exercici de la professió per a la qual habilita.

En el procés de disseny podem distingir dos nivells i tres fases diferents:

- Nivells

- Primer. Estructuració general del pla d'estudis: objectius generals, estructuració de les competències, criteris generals, etc. (fases A i B)
- Segon. Distribució d'assignatures i crèdits, desenvolupament metodològic i desplegament de les assignatures d'acord amb les característiques dels estudiants (fase C)

- Fases

- A. Proposta curricular de la ponència
- B. Valoració de la proposta en el conjunt del centre
- C. Desplegament de la proposta als departaments

La primera fase del procés de disseny del pla d'estudis hauria de venir donada per una proposta curricular de primer nivell —en dues fases— que inclouria la definició dels elements següents:

- El perfil de formació (competències específiques i transversals)
- Els objectius del centre en relació amb aquestes competències
- Les matèries, els seus objectius i el pes curricular (crèdits)
- Els criteris de certificació i avaluació de la qualitat de la progressió acadèmica
- El perfil de formació dels estudiants de nou ingrés

La definició d'un pla d'estudis hauria d'incloure l'anàlisi de les competències professionals per a les quals habilita la titulació, els requeriments formatius i la tradició acadèmica en els àmbits català, estatal i internacional, i la missió de la institució a què pertany. A partir d'aquest estudi caldria defi-

nir uns objectius educatius de centre i un perfil formatiu del titulat, que haurien de ser presos com a referència per a la definició de matèries i la concreció de continguts i metodologies docents. Per a l'establiment del primer nivell de concreció, s'hauria de constituir una ponència (fase A) en què estiguessin representats:

- Els acadèmics, per mitjà de representants dels departaments i grups d'experts amb funcions d'assessorament
- L'alumnat
- L'entorn professional, per mitjà del col·legi professional (si n'hi ha)
- L'entorn productiu i tecnològic
- La direcció de la facultat o escola que liderarà i conduirà el grup

L'articulació d'aquesta ponència dependrà de les especificitats de cada titulació, així com del model dissenyat per cada universitat. De la mateixa manera, es posarà una atenció especial en les titulacions que, per la seva història, per la novetat o pel seu perfil actual, plantegen sortides professionals molt variades.

El procés de decisió i els seus agents

Malgrat que les directrius i dinàmiques internes de cada centre i institució determinen el procés final que s'ha de seguir, en aquest apartat suggerim una seqüència possible.

La proposta curricular es presentarà als òrgans de govern del centre que imparteix la titulació —comissió acadèmica i/o junta de facultat o escola— perquè sigui objecte de debat, enriquiment i aprovació (fase B).

Una vegada aprovada, es trametrà als departaments perquè la desenvolupin i explicitin en el segon nivell de concreció (fase C), i perquè facin el desenvolupament metodològic de les assignatures que compondran el nou pla d'estudis. No hauria d'oblidar-se que, des del punt de vista de l'evidència del procés de formació (rendiment acadèmic), cal que un pla d'estudis estigui dimensionat d'acord amb el nivell de formació dels estudiants de nou ingrés, amb la dedicació i durada dels estudis.

Amb anterioritat al desplegament de la proposta en els departaments, la ponència que ha intervingut en la fase A o una comissió curricular de la titulació hauria d'haver fixat els mecanismes i procediments de regulació i seguiment d'aquest desplegament. D'acord amb aquests mecanismes, la comissió hauria de valorar l'adequació dels programes generats, la càrrega docent que impliquen i els possibles conflictes, encavalcaments o forats formatius. Seria igualment important haver fixat, si escau, la normativa de progressió —incompatibilitats, prerequisits, avaluació curricular, etc.— i de permanència, d'acord amb la normativa i els criteris de la universitat.

El final d'aquest procés ha de conduir al document públic que constituirà, un cop aprovat pels òrgans pertinents, el veritable pla d'estudis. En aquest sentit, és fonamental no oblidar que el procés ha de comptar amb la màxima participació de la comunitat acadèmica per tal d'assegurar la plena acceptació i identificació del pla d'estudis elaborat.

El procés de posada en marxa

S'hauria de planificar el procés, amb les seves fases, pel qual el nou pla d'estudis substitueix l'anterior o, en el cas de plans d'estudis *ex novo*, s'implanta. En la planificació del procés s'haurien de considerar els aspectes crítics següents:

Estudiants. En els casos de canvi i adaptació de plans d'estudis: convalidacions, reconeixement de crèdits, informació sobre els nous objectius i noves concrecions curriculars, etc. Pel que fa als processos d'incorporació de nous estudiants a la titulació, s'haurien d'establir mecanismes i accions que assegurin el perfil dels estudiants amb què la titulació vol comptar, de manera que es puguin assolir els objectius marcats.

Professorat. Informació sobre els nous objectius i les noves concrecions curriculars, formació en nous paradigmes pedagògics i tecnològics, treball en equip i per objectius, processos d'avaluació continuada del progrés del pla d'estudis, etc.

Instal·lacions, serveis i materials. Adequació a les noves necessitats pedagògiques i tecnològiques derivades de la implantació del pla d'estudis.

Gestió acadèmica. Formació del personal de gestió en els nous objectius i procediments, adaptació del programari, matriculació, canvi de pla d'estudis, convalidacions, reconeixement de crèdits, etc.

La conclusió d'un procés de revisió o disseny d'un nou pla d'estudis hauria de fer-se amb l'antelació suficient perquè el centre i la institució poguessin disposar de les instal·lacions adequades i els recursos, serveis, professorat i estudiants necessaris. En el temps de disseny i d'implantació del pla, la institució hauria de fer-ne una difusió adequada entre els sectors acadèmics involucrats.

El procés de seguiment

El pla d'estudis haurà d'especificar els elements i el procés mitjançant el qual l'activitat generada en el seu desenvolupament es recollirà i avaluarà amb periodicitat (preferentment anual) per tal d'analitzar el grau d'assoliment dels objectius establerts i determinar les accions de millora que cal desenvolupar.

En el procés de seguiment podem establir dues etapes: un seguiment transitori i una gestió permanent. La primera abraça el període entre l'aprovació i la completa implantació del pla d'estudis. Entre els aspectes clau del procés de seguiment transitori caldria considerar els següents:

- Establiment i definició, primerament, dels aspectes susceptibles de seguiment
- Identificació i especial atenció als moments crítics del procés d'implantació

- Identificació dels indicadors clau
- Establiment dels mecanismes d'informació i comunicació que facilitin la implantació del pla d'estudis
- Establiment dels agents responsables del seguiment (òrgans de govern del centre o altres instàncies de gestió que la universitat determini)

El mecanisme de **gestió permanent** hauria de començar quan el pla d'estudis estigués completament implantat i hauria de facilitar el procés d'avaluació institucional. Aquest procés ha de començar una vegada transcorreguts, com a mínim, dos anys des de la implantació completa del pla d'estudis, moment en què la titulació hauria graduat ja dos cohorts d'estudiants —és a partir d'aquest moment que la titulació té evidències consistents per a l'anàlisi i la reflexió.

La primera avaluació institucional de la titulació

El mecanisme d'avaluació del pla d'estudis hauria de preveure una avaluació dels paràmetres interns de desenvolupament i la prospecció, l'estudi i l'anàlisi de l'adaptació a l'entorn productiu i professional dels titulats, per tal de recollir l'opinió externa sobre el seu funcionament i promoure, en un grau operatiu, una adaptació continuada. Si bé el curs/any és un període de temps interessant per a la recollida d'informació —especialment des de la perspectiva dels estudiants— seria bo considerar períodes més amplis per dur a terme reflexions més profundes.

La titulació hauria de sotmetre's periòdicament a un procés d'avaluació institucional coliderat amb la institució universitària a què pertany i amb agents o institucions externs. En aquesta avaluació es faria ús de la documentació preparada i analitzada en les avaluacions periòdiques internes.

4. Les especificacions d'un pla d'estudis

Consideracions generals

És necessària una descripció clara d'un pla d'estudis perquè els estudiants puguin comparar diferents opcions i, per tant, triar adequadament el pla d'estudis que millor s'adapta als seus interessos.

La preparació de les especificacions d'un pla d'estudis és una funció eminentment acadèmica i ha de constituir un estímul per als equips docents, atès el repte que comporta l'explicitació dels objectius de formació que han d'assolir els estudiants/graduats.

Assolir la formació que es persegueix ha d'ajudar l'estudiant a comprendre l'enfocament adoptat en el procés d'ensenyament/aprenentatge, que l'hauria de conduir a la fita prevista. Hem de considerar les fites que s'han d'assolir com a declaracions que prediuen allò que els estudiants hauran adquirit un cop realitzat l'aprenentatge. Els objectius haurien d'estar connectats directament amb el coneixement, la comprensió, les habilitats, les capacitats i els valors que l'estudiant haurà adquirit en acabar els estudis.

L'especificació d'un pla d'estudis no és simplement l'agregació dels assoliments previstos per a cada una de les matèries, dels cursos o cicles, sinó que ha de permetre visualitzar la globalitat de la formació que es desitja. Precisament, el contrast dels assoliments particulars de cada una de les matèries, dels cursos o cicles amb la visió general de formació poden constituir un inestimable ajut per al seu ajustament.

Seria bo que les assignatures i els plans d'estudis consideressin les recomanacions de la UNESCO pel que fa als tres pilars fonamentals de l'educació superior: conèixer, fer i ser. Alhora, l'estructura curricular d'un pla d'estudis hauria de ser coherent amb les tendències d'harmonització internacionals, com ara la Declaració de Bolonya, quant a l'estructura cíclica; el Sistema europeu de transferència de crèdits (ECTS); etc.

Els ensenyaments que continguin **aprenentatge professionalitzador** a través de pràctiques en empreses, pràcticums o altres activitats similars, haurien d'incloure informació sobre la localització de les pràctiques i les activitats d'aprenentatge que es duran a terme, de manera que permetin assolir i demostrar els resultats previstos.

En definitiva, algunes preguntes que s'haurien de poder contestar sobre el perfil de formació són:

- 1.** És adequat i pertinent el perfil de formació respecte als contextos social, professional, legal i normatiu?
- 2.** S'han identificat les dimensions de competències específiques i transversals del perfil de formació?
- 3.** Es donen les proves documentals suficients que assegurin la direcció adequada del perfil de formació?

Informació per incloure en les especificacions d'un pla d'estudis

Des del punt de vista administratiu, és convenient que la informació pública sobre un pla d'estudis consideri aspectes com els que s'enumeren a continuació:

1. Identificació administrativa del pla d'estudis

- 1.1. Tipologia de títol
- 1.2. Denominació del títol
- 1.3. Àmbit competencial del títol (acreditació personal)
- 1.4. Institució que l'atorga
- 1.5. Institució que el desenvolupa
- 1.6. Oferta de places
- 1.7. Antecedents/trajectòria prèvia del pla d'estudis (derivat d....; modificació del pla d'estudis d....)
- 1.8. Criteris d'admissió / vies d'accés
- 1.9. Criteris de permanència

2. Especificació acadèmica del pla d'estudis

- 2.1. Perfil de formació
- 2.2. Objectius del pla d'estudis
- 2.3. Referents externs i interns que avalen el perfil de formació
 - 2.3.1. *Directrius administratives del títol (nacionals i internacionals)*
 - 2.3.2. *Estàndards, orientacions i recomanacions d'organismes, associacions o institucions de caràcter acadèmic, social o productiu*
 - 2.3.3. *Estudis específics de graduats, empreses ocupadores o experts*

3. Estructura del títol

- 3.1. Crèdits (obligatoris, optatius, de lliure elecció, etc.)
- 3.2. Especificació de pràcticum / PFC
- 3.3. Cicles i durada mínima
- 3.4. Data i vigència del pla d'estudis

El perfil de formació

Una primera consideració que cal fer és la necessitat d'abordar els aspectes pedagògics del pla d'estudis des d'una perspectiva global. Això significa trencar la imatge que un graduat és el resultat de la suma d'adquisicions successives de continguts, per afirmar que un graduat és una persona que compleix les característiques d'un **perfil** prèviament definit.

La definició del perfil, en les seves expressions tant acadèmiques com professionals, exigeix, més enllà de la identificació dels diferents àmbits dels continguts implicats, la precisió de les **competències**; és a dir, de les capacitats teòriques i pràctiques que el graduat ha de poder demostrar —i de les quals ha de ser avaluat i, en definitiva, per les quals se l'acreditarà com a graduat. És extremament important que en el procés de disseny del pla d'estudis s'identifiquin aquestes competències, però també ho és que es precisi de quina manera; és a dir, a través de quins processos pedagògics podran ser apreses i de quina manera seran avaluades.

Cal dir que per a l'elaboració d'aquests perfils seria molt útil que es creessin comissions o grups que treballassin en la definició de perfils per a totes les institucions que ofereixen el mateix títol. Es podrien definir **perfils tipus**, no excessivament especialitzats, i deixar l'adequació més profunda a l'especificitat de cada titulació.

En general, es pot dir que qualsevol perfil de graduat universitari hauria de preveure dos grans tipus de competències¹:

Les **específiques de la titulació**, que estan relacionades de manera més directa amb el maneig dels conceptes, les teories o les habilitats desitjables en un investigador o en un professional i que, al seu torn, poden ser de caràcter més acadèmic o més professionalitzador, segons el cas. Dins les competències específiques es poden diferenciar tres àmbits:

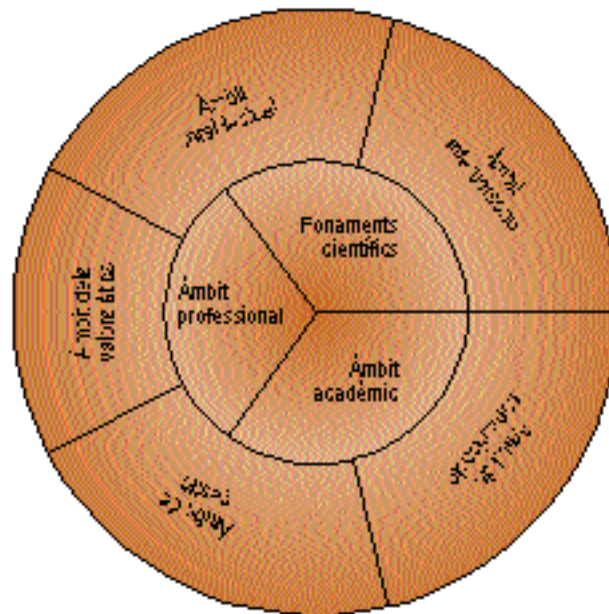
¹ Vegeu la nota tècnica sobre fonts i enfocaments a l'annex I

- **àmbit de coneixements**, relatiu a l'adquisició d'un corpus de coneixements, conceptes, tècniques i teories propis de l'àmbit de la titulació,
- **àmbit professional**, que inclou, d'una banda, habilitats de comunicació i indagació, i de l'altra, *know how*
- **àmbit acadèmic**, amb els seus respectius àmbits de *know how*, estrictament acadèmic, i de comunicació i investigació

Les **competències transversals**, comunes a la majoria de titulacions però amb balanços diferents, fan referència a aspectes com ara la capacitat de gestió de projectes, el treball en equip o la comunicació escrita i en públic. Dins les competències transversals es poden distingir els àmbits següents:

- **Àmbit intel·lectual/cognitiu** (raonament, sentit crític)
- **Àmbit interpersonal** (treball en grup, equip, lideratge)
- **Àmbit de maneig i comunicació de la informació**
- **Àmbit de gestió** (competències personals, com ara la planificació, responsabilitat, etc.)
- **Àmbit dels valors ètics/professionals** (com ara el respecte al medi ambient, la confidencialitat, etc.)

Gràficament es podrien representar les competències específiques com el cor del pla d'estudis, al voltant del qual se situen les competències transversals:

La taula següent presenta una síntesi dels diferents components de cada perfil i en proporciona exemples. Més endavant, a l'annex, s'ofereixen exemples de les competències associades a cinc titulacions diferents: Història, Química, Economia, Treball Social i Arquitectura (vegeu l'annex II).

Competències específiques

Àmbits		Aspectes
Fonaments científics		Coneixement i comprensió de conceptes, tècniques i teories
Àmbit professional	<i>Know how</i>	Coneixements operatius: <i>know how</i> específic del camp professional Tecnologies de la informació i la comunicació (TIC): eines informàtiques específiques
	Indagació	Anàlisi de les dades i presa de decisions en l'entorn laboral Comunicació dels resultats: adequació als interlocutors TIC: eines informàtiques específiques
Àmbit acadèmic	<i>Know how</i>	Coneixements operatius: <i>know how</i> específic de l'ensenyament orientat a la recerca científica TIC: eines informàtiques específiques
	Indagació	Anàlisi de dades, elaboració de conclusions, etc. Comunicació científica TIC: eines informàtiques específiques

Competències transversals

Àmbits		Aspectes
Àmbit intel·lectual		Raonament, sentit crític Solució de problemes, etc.
Àmbit interpersonal		Treball en equip Lideratge
Àmbit de comunicació		Escrita i oral, idiomes Gestió de la informació: recollida de la informació, organització, etc. TIC: programari genèric (text, càlcul, presentacions, etc.)
Àmbit de gestió		Organització del temps Responsabilitat pel propi aprenentatge Confiança en un mateix Maduresa vocacional
Valors ètics		Ètica professional, confidencialitat, etc.

La importància de l'adequada definició del perfil i de les competències que hi estan associades demana que el procés d'aquesta definició sigui objecte d'una cura especial per tal d'evitar que el perfil sigui merament l'addició de demandes de les diferents àrees de coneixements. Ben al contrari, el que caracteritza un perfil és el seu caràcter global i comprensiu i, per tant, és la definició del perfil la que ha de suggerir quina és l'aportació crítica i genuïna de cada àrea de coneixement, tant en el domini estrictament acadèmic com en el professionalitzador, en la mesura justa que correspongui en cada cas.

Per totes aquestes raons és important que el disseny dels processos d'ensenyament i aprenentatge sigui incorporat, des del primer moment, al disseny del pla d'estudis.

5. La planificació operativa del pla d'estudis

En el disseny d'un pla d'estudis s'hauria d'incloure la **planificació de la posada en marxa**, la qual hauria de permetre assegurar uns nivells de qualitat adequats en cada un dels factors que contribueixen a l'assoliment dels objectius d'aprenentatge fixats en el perfil de formació. Específicament, s'haurien de considerar:

- Els recursos de professorat
- Els recursos de PAS
- L'organització de l'ensenyament
- Les infraestructures i el material
- L'estructura de gestió i coordinació
- Els mecanismes i les accions d'informació
- Les accions que potenciïn la viabilitat del pla

A manera de **pla estratègic**, la temporització de les diferents fases d'implantació del pla serà el requisit indispensable que permetrà definir indicadors precisos, l'assoliment dels quals assegurui una posada en marxa adequada del pla que elimini al màxim els efectes no desitjables de provisionalitat i precarietat inicials.

A tall d'exemple, algunes de les preguntes que caldria poder respondre sobre la planificació operativa del pla d'estudis serien:

1. Com s'assegura un coneixement adequat del pla d'estudis per part de la comunitat educativa?

2. El pla té identificats els recursos de professorat i PAS necessaris per al seu desenvolupament adequat?
3. S'ha definit al pla d'estudis la proposta organitzativa pertinent per a un desenvolupament correcte de l'activitat docent?
4. S'han establert els mecanismes de coordinació i gestió del pla d'estudis?
5. S'han explicat indicadors que permetin conèixer la viabilitat del pla d'estudis?

Els recursos de professorat

S'haurien d'explicitar tant la tipologia com el volum de professorat necessari per a un ensenyament adequat en cada una de les fases (períodes) en què s'articula el pla. La naturalesa dels objectius de formació, l'enfocament del procés d'ensenyament/aprenentatge i les seves conseqüències sobre l'organització i la metodologia docents haurien de ser criteris bàsics a considerar per determinar un factor tan important com és el professorat.

La planificació té una importància especial en situacions en què els recursos interns de la institució són precaris i han de dur-se a terme accions proactives de captació de professorat. La importància creixent dels aspectes pedagògics en els plans d'estudis fa que la formació del professorat, tant la inicial com la permanent, sigui crítica. De fet, la formació pedagògica continuada del professorat pot ser considerada una obligació tant de la universitat com de cada docent, independentment de quina sigui la definició del pla d'estudis. Però quan s'introdueix per primera vegada una titulació és important que el procés de formulació d'un pla d'estudis es dugui de manera paral·lela a un procés de formació pedagògica docent que contribueixi a identificar pràctiques reeixides, compartir experiències i, sobretot, al debat sobre la relació entre competències per assolir i fórmules i metodologies docents.

Els recursos de PAS

Més enllà de les necessitats de gestió administrativa, la naturalesa diferencial dels plans d'estudis exigeix analitzar i planificar la necessitat de personal no docent, imprescindible en múltiples ocasions per assegurar un desenvolupament correcte i adequat de l'ensenyament i de les accions associades.

L'organització de l'ensenyament

Les decisions sobre l'oferta de places —volum d'estudiants— i la metodologia docent —enfocament del procés d'ensenyament/aprenentatge— tenen una clara influència tant en l'organització de grups de teoria i pràctica, en les seves concrecions més diverses, com en els períodes i horaris **d'activitat reglada** —docència, pràcticum, activitats d'avaluació, etc. En conseqüència, s'hauria d'explicitar la proposta organitzativa de desenvolupament de l'activitat docent, considerant tots els aspectes mencionats. Així mateix, les activitats no presencials haurien d'estar explicitades juntament amb la forma acadèmica de tutela i direcció docents.

Infraestructures i material

Assegurar la disponibilitat de determinades infraestructures i material, d'acord amb l'exigència d'un desenvolupament de qualitat de la docència, ha de constituir un objectiu prioritari de la institució que decideix implantar i complir un pla d'estudis per part dels òrgans que autoritzen o acrediten aquest pla.

La planificació de la posada en marxa d'un pla d'estudis reclama especificar aspectes com ara els següents:

- Espais docents, tenint en compte l'adequació a les grandàries de grup que requereixen les

metodologies docents previstes i el mobiliari i la disposició més adequats per a la implantació

- Espais específics per a l'aprenentatge segons les característiques pròpies del pla
- Equipaments específics d'aparells i utilitatge
- Material fungible d'aprovisionament obligatori per part de la institució
- Requeriments d'equipament i material de provisió obligatòria per part de l'estudiant
- Recursos tecnològics per a l'aprenentatge, específics per a l'assoliment i avaluació d'objectius o competències decidits
- Recursos bibliogràfics i d'altra naturalesa a l'abast de l'estudiant
- Espais i recursos tècnics per a la generació de material d'aprenentatge

Estructura de gestió i coordinació

Els plans d'estudis haurien d'establir de quina manera es durà a terme la coordinació dels processos d'ensenyament i aprenentatge i la seva supervisió corresponent. En general, les estructures acadèmiques que tenen cura de la docència posen més atenció i dediquen més esforços a l'organització i a la provisió de classes que no pas a coordinar i supervisar les pràctiques docents, les quals han estat considerades tradicionalment territoris de responsabilitat exclusiva i individual de cada docent titular.

Per aquesta raó, sembla recomanable que els òrgans acadèmics responsables en última instància de la posada en pràctica del pla d'estudis (deganats, direccions d'escoles o d'estudis) fixin, en la proposta d'un pla d'estudis, l'òrgan o els òrgans que en són responsables, amb l'especificació de

les competències que els pertocuen, com també de les vies institucionals de presa de decisió sobre la mateixa proposta d'implantació del pla.

De la mateixa manera, s'hauria de posar especial atenció a l'hora de definir els mecanismes de coordinació i assegurament de la qualitat d'execució de la docència: des de l'elaboració i publicitat dels plans docents de les matèries fins als mecanismes de revisió de les decisions avaluadores. S'han d'explicitar aspectes com ara aquests:

- Mecanismes de coordinació de plans docents i supervisió de pràctiques docents
- Criteris d'oferta d'assignatures optatives i de lliure elecció
- Organització del pràcticum i/o de les pràctiques en empreses
- Decisions/normatives acadèmiques en relació amb:
 - la seqüència curricular
 - les adaptacions/convalidacions respecte a plans anteriors o altres titulacions
 - els prerequisits de pas de semestre/any/cicle
- Procediments clars de seguiment de la implantació del pla, amb una atenció especial a la temporització de les fases i accions implicades

Mecanismes i accions d'informació

La posada en marxa d'un pla d'estudis reclama un **pla d'informació** que, respecte al professorat implicat en el desenvolupament, permeti assegurar que es coneixen:

- Els elements estructurals del pla
- Els principis educatius i metodològics que el fonamenten
- Els canvis més significatius en relació amb plans d'estudis anteriors, tant des de la perspectiva organitzativa com des del mateix currículum
- La mateixa planificació d'implantació del pla

Igualment, s'haurien d'explicitar les accions específiques d'informació adreçades tant als estudiants del pla anterior, possiblement afectats pel nou pla, com als de nova incorporació.

Viabilitat del pla

Malgrat tot el que s'ha assenyalat amb anterioritat, la **bondat** d'un pla d'estudis no solament té un contrast amb criteris interns, sinó que necessàriament ha d'ajustar-se a criteris de viabilitat; és a dir, cal veure si **funciona realment en el context pròxim de referència**. En definitiva, si:

- S'adequa a les característiques dels estudiants del pla
- Estan previstes accions compensatòries davant de possibles situacions de dèficit
- Estan prou explicitades les demandes de feina i estudi i s'adeqüen a les característiques i possibilitats dels estudiants
- Estan identificats indicadors clars de resultats que permetin contrastar la viabilitat del pla

6. Agraïments

L'AQU i la comissió que ha elaborat aquest marc general volem agrair la col·laboració que han prestat totes les persones que, després de la lectura inicial del document, han aportat valuosos suggeriments i valoracions. Confiem haver-ne recollit els punts de major interès.

Victoria Abellán (UB), Claudi Alsina (Oficina de Coordinació i Organització de les PAU), Miquel Bastons (UIC), Pilar Benejam (UAB), Enric Canela (UB), Misericòrdia Carles (URV), Josep Carreras (UB), Joan Ramon Casas (UPC), Cristina Castellote (UB), Maria Cònsul (UAB), Enric Corominas (UdG), Fidel Cunill (UB), Jordi Doltra (UdG), Júlia Esteve (UAB), Nati Esteve (UAB), Elvira Fernández (IES de Sant Adrià), M. Pilar Figuera (UB), Josep Grifoll (DURSI), M. Lluïsa Hernanz (UAB), Jordi Jorba (UPC), Antoni M. Jordà (URV), Martí Llorens (UPC), Guillem López (UPF), Josep M. Lucas (UB), Joan M. Malapeira (UB), Jordi Mallol (URV), Josep M. Masjuan (UAB), Fidel Molina (UdL), Antonio Michelena (UdL), José Navarro (UPC), Luis Navarro (UB), Carme Panchón (UB), Dolors Riba (UAB), Alfredo Rocafort (UB), Ignasi Romagosa (UdL), Eduard Salvador (UB), Blai Sanahuja (UB) i José Sánchez (UB).

7. Fonts documentals de consulta

ABET (2000). *Criteria for accrediting engineering programs*. **www.abet.org**

Bennett, N.; Dunne, E. and Carré C. (1999). *Patterns of core generic skill provision in higher education*, **Higher Education**, 37, 71-93.

Consellería de Familia e Promoción do Emprego, Muller e Xuventude (2001). *Formación universitaria y demanda empresarial*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia.

Hodgkinson, L. (2000). *Benchmarking key skills using national standards: the Open University experience*, a Norman Jackson and Helen Lund (ed.) **Benchmarking for Higher Education** Buckingham: SRHE and Open University Press, 104-114.

Michavilla, F.; Clavo, B. (1998). *La universidad española hoy*. Madrid: Editorial Síntesis.

Quality Assurance Agency for Higher Education (QAA) (2000). *Benchmark statement for Chemistry*. Gloucester: Author.

Quality Assurance Agency for Higher Education (QAA) (2000). *Benchmark statement for Economics*. Gloucester: Author.

Quality Assurance Agency for Higher Education (QAA) (2000). *Benchmark statement for Engineering*. Gloucester: Author.

Quality Assurance Agency for Higher Education (QAA) (2000). *Benchmark statement for History*. Gloucester: Author.

Quality Assurance Agency for Higher Education (QAA) (2000). *Benchmark statement for Law*. Gloucester: Author.

Quality Assurance Agency for Higher Education (QAA) (2000). *Guidelines for preparing programme specifications*. Gloucester: Author

Randall, John (1999). *The Benchmark experience in the United Kingdom*, a **Les accions postavaluació** Barcelona: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya.

Real decreto 1497/1987, de 27 de noviembre, por el que se establecen directrices generales comunes de los planes de estudio de los títulos universitarios de carácter oficial y validez en todo el territorio nacional (BOE 298, de 14 de diciembre de 1987, i posteriors modificacions del Reial decret).

Recomendaciones a las universidades aprobadas por acuerdo del pleno del Consejo de Universidades el día 17 de diciembre de 1996.

Rodríguez Rojo, Martín (2000). *Sociedad, universidad y profesorado*, **Revista Inteuniversitaria de Formación de Profesorado** 38, 79-99.

Tait, H. and Godfrey H. (1999). *Defining and Assessing Competence in Generic Skills*, **Quality in Higher Education** 5, 245-253.

Documents interns de les universitats

- Bases per a la revisió dels plans d'estudis, Universitat Politècnica de Catalunya, 1998.
- Document base amb les orientacions per a la modificació i l'elaboració de plans d'estudis a la UPF, Universitat Pompeu Fabra.
- Document de criteris per a la projecció dels plans d'estudis en plans docents, Universitat de Girona, 1997.
- Document per a la revisió dels plans d'estudis, Universitat Autònoma de Barcelona, 1999.

- Document per a la revisió dels plans d'estudis, Universitat de Girona, 1997.
- El procés d'encàrrec dels materials didàctics, Universitat Oberta de Catalunya, 1998.
- Marc per a la revisió de plans d'estudis, Universitat Politècnica de Catalunya, 1999.
- Proposta d'un nou mapa de títols, Universitat Autònoma de Barcelona, 2001.
- Revisió dels plans d'estudis: informe i propostes, Universitat de Barcelona, 1997.
- Revisió dels plans d'estudis: procediment i criteris, Universitat de Barcelona, 1996.

Annex 1

1. El constructe de competències

L'interès per les competències transferibles respon a un problema molt antic: saber per a què serveix allò que s'aprèn a l'escola (Bernardo Rey, 2000). Tanmateix, si bé l'interès és antic, el concepte o terme "competències" és bastant nou.

Recentment, la qüestió sobre què s'aprèn a la universitat, sempre lligada al tema de fons de quins haurien de ser els fins últims de la universitat, s'ha ampliat a les competències transversals. Als països d'àmbit anglosaxó, el debat sobre què s'aprèn a la universitat es manté sota l'etiqueta de les *key skills* —vegeu l'*Scans Report* dels EUA (citada a Hummel, 1994) o l'*Informe Dearing* (Dearing, 1997) a la Gran Bretanya.

Aquest nou enfocament, el de les competències, es basa en la necessitat d'avaluar quelcom més que el contingut de les assignatures: més enllà del "saber", cal que el graduat universitari sàpiga "fer", "estar" i "ser". Així, a banda de les competències acadèmiques, incorpora les competències que el nou entorn laboral requereix: graduats que sàpiguen treballar en equip, que siguin flexibles, que actualitzin constantment els seus coneixements, etc.

En la base de l'enfocament de les competències hi ha l'assumpció que es pot aconseguir equipar els graduats per al món del treball mitjançant la possessió de competències clau o transferibles, com ara les habilitats de cooperar, comunicar o solucionar problemes, etc.

Hi ha, però, una gran confusió terminològica, reportada per molts investigadors (Harvey, 1997; Bennet, 1999; Heskett, 2000; etc.). Podem trobar utilitzats com a sinònims els termes següents: ***skills, capabilities, competències, attributes, learning outcomes***. I el panorama encara es complica més si hi afegim adjectius: ***key skills, core skill, basic skills, transferable skills, generic skills, common skills, personal skills, work or employment related skills***.

És per això que ens ha semblat necessari concretar la definició del constructe de competències, assumida pel grup de treball:

"Pel terme competències entenc el conjunt de sabers tècnics, metodològics, socials i participatius que s'actualitzen en una situació i en un moment particulars"

(Dieter Martens, citat a INCANOP, 1997)

2. Fonts empíriques consultades

Quines són les dimensions de competències que cal considerar en els plans d'estudis? Per determinar-les hem partit de les propostes següents:

a. El model britànic

El model sorgeix de la Quality Assurance Agency for Higher Education (QAA), que té com a objectiu el desenvolupament d'estàndards de formació que permetin articular els coneixements, les competències i les habilitats que s'espera que assolixin els graduats durant el seu període de formació (Randall, 1999).

Característiques dels estàndards

Els estàndards s'han de formular en termes amplis i han de permetre que les diferències de contingut i d'èmfasi estiguin legitimades; no prescriuen, per tant, el contingut del currículum, sinó que es limiten a descriure els atributs intel·lectuals que un estudiant hauria de tenir un cop acabats els estudis universitaris.

Són desenvolupats per la mateixa comunitat acadèmica. S'assumeix que no tot el que és valuós pot ser mesurat o quantificat i que no totes les competències especificades s'han d'avaluar de manera que contribueixin a l'avaluació sumativa de l'alumnat.

Les dimensions poden ser diferents en virtut de la naturalesa de les titulacions, si bé sempre hi ha dues àrees presents: la de coneixements i comprensió i la de competències transversals. Per a cadascuna de les àrees o dimensions es descriuen tres nivells d'assoliment: *Threshold*, *Good* i *Excellent*.

b. El model australià

El Higher Education Council australià assenyala les tres grans dimensions que han de conformar la formació global d'un graduat universitari (1992: 20-22).

- *Generic skills, attributes and values*
- *Adquisition of a body of knowledge*
- *Professional/technical or other job related skills*

Clanchy i Ballard (1995), a partir de l'anàlisi dels documents governamentals en l'àmbit australià, estableixen quines són les habilitats i actituds que l'educació universitària ha de permetre desenvolupar en els seus graduats:

- Pensar i raonar
- Investigar (s'hi inclouen les habilitats d'indagar, buscar i gestionar la informació)
- Comunicar (de manera oral i escrita)

Tant el pensament analític com la investigació no poden procedir independentment d'un contingut o coneixement de base. De la mateixa manera, cal que els estudiants adquireixin un repertori de tècniques de comunicació d'acord amb els paràmetres de cada disciplina.

c. ABET Criteria

L'Accreditation Board for Engineering and Technology exigeix per a l'acreditació dels programes d'Enginyeria que les institucions que desitgin ser acreditades demostrin clarament, en el criteri 3 de resultats del programa i avaluació, que els graduats que les integren posseeixen:

- Habilitat per treballar en equips multidisciplinaris

- Habilitat per comunicar-se efectivament
- Reconeixement i habilitat per implicar-se en l'aprenentatge al llarg de la vida
- Comprensió de la responsabilitat professional i ètica
- Habilitat per dur a terme experiments i per analitzar-ne i interpretar-ne les dades
- Habilitat per identificar, formular i resoldre problemes d'enginyeria
- Habilitat per aplicar el coneixement matemàtic, científic i d'enginyeria
- Altres

d. Altres sistemes classificadors consultats

Cal destacar-ne alguns:

- Birenbraum: competències cognitives, metacognitives, socials i afectives
- Bennet: gestió d'un mateix, gestió dels altres, gestió de les tasques, gestió de la informació
- Michavilla: equilibri amb un mateix, equilibri amb els altres, equilibri amb l'entorn
- Rodríguez Rojo: autoestima, heteroestima, socioestima

Annex 2

Propostes d'esquema de continguts d'un perfil formatiu

Els coneixements i les competències poden ser específics de la titulació o de l'ensenyament, o bé transversals per a un grup de titulacions o d'ensenyaments.

Entre les competències específiques es distingeixen tres apartats: **coneixements** (*acquisition of a body of knowledge*), **àmbit professional** (que inclou, d'una banda, habilitats de comunicació i indagació, i de l'altra, *know how*) i **àmbit acadèmic** (amb els seus àmbits respectius de *know how* i de comunicació i investigació).

Entre les competències transversals es distingeixen els àmbits següents: **a) intel·lectual/cognitiu**, **b) interpersonal** (treball en grup, equip, lideratge, etc), **c) comunicació i gestió de la informació**, **d) gestió** (o competències personals com ara la planificació, la responsabilitat, etc.) i, finalment, **e) valors ètics/professionals** (com ara el respecte al medi ambient, la confidencialitat, etc.).

1. Contingut general d'un perfil formatiu

Continguts específics de la titulació		Coneixements		
		Acadèmics	Professionals	
Competències transversals	Intel·lectuals	Indagació / comunicació	Know how	Comprensió i coneixement de fets, conceptes, marcs teòrics, etc.
	Comunicació	Indagació / comunicació	Know how	Coneixements operatius: <i>know how</i> específic del camp professional Tecnologies de la informació (TIC): eines informàtiques específiques
	Interpersonals	Indagació / comunicació	Know how	Indagació: anàlisi de les dades i presa de decisions (a l'entorn laboral) Comunicació dels resultats: adequació als interlocutors TIC: eines informàtiques específiques
	Gestió personal	Indagació / comunicació	Know how	Coneixements operatius: <i>know how</i> específic de l'ensenyament orientat a la recerca científica Tecnologies de la informació (TIC): eines informàtiques específiques
	Valors	Indagació / comunicació	Know how	Indagació: anàlisi de les dades, elaboració de conclusions, etc. Comunicació científica TIC: eines informàtiques específiques
				Escrita i oral Idiomes Gestió de la informació: recollida de la informació, organització, etc. TIC: <i>software</i> genèric (processadors de la informació, fulls de càlcul, etc.)
				Treball en equip Lideratge
				Gestió del temps: organització Responsabilitat del mateix aprenentatge Confiança en si mateix Maduresa vocacional
				Ètica professional: confidencialitat, altres valors

2. Perfil formatiu d'Història

Continguts específics de la titulació	Coneixements	
		Història antiga, contemporània, medieval, moderna, arqueologia, prehistòria, etc. Coneixements teòrics i metodològics que permetin aprendre a interpretar la història i no tan sols «aprendre història»
Competències transversals	Professionals	Know how Habilitat per llegir textos i altres fonts materials de manera tant crítica com empàtica, i per esbrinar qüestions de contingut, perspectiva i propòsit
		Indagació / comunicació Mètodes i tècniques d'investigació històrica. Competències bibliogràfiques: recerca, selecció, organització i síntesi de grans quantitats d'evidències <i>Insight</i> imaginatiu en l'anàlisi dels textos i altres fonts d'evidències TIC per a l'anàlisi i exposició de les dades Desenvolupament d'un argument, de manera escrita o oral, estructurat, rellevant i concís
	Acadèmics	Know how Capacitat per documentar-se i analitzar informació de camps disciplinaris diferents del propi (agricultura, economia, etc.)
		Indagació / comunicació Desenvolupament d'arguments respectant les convencions acadèmiques Coneixement d'idiomes moderns
Competències transversals	Intel·lectuals	Apreciació de la complexitat i diversitat de les situacions: èmfasi en l'antireduccionisme Capacitat per solucionar problemes complexos Pensament crític: reconèixer que no totes les afirmacions tenen una validesa igual, i que hi ha diferents maneres de provar-les i d'avaluar-les
	Comunicació	Estructura, coherència, claredat i fluïdesa de l'expressió escrita i oral TIC: <i>software</i> genèric (processadors de la informació, fulls de càlcul, etc.)
	Interpersonals	Empatia: capacitat d'entendre cultures diferents, etc.
	Gestió personal	Aprenentatge al llarg de la vida: habilitat per a l'estudi i la formació continuada. Interès per la resta d'estudis humanístics (Història de l'Art, Geografia, Literatura, etc.) que afavoreixin una lectura més comprensiva de la història
	Valors	Independència intel·lectual

3. Perfil formatiu de Química

		Continguts específics de la titulació		
		Acadèmics	Professionals	Coneixements
Competències transversals	Intel·lectuals	Indagació / comunicació / Know how	Indagació / comunicació / Know how	Terminologia, nomenclatura, principals reaccions químiques i característiques associades, principis de termodinàmica, etc.
	Comunicació	Indagació / comunicació / Know how	Indagació / comunicació / Know how	Competències en processos de laboratori relacionats amb el treball analític o de síntesi dels sistemes orgànics o inorgànics Habilitat per interpretar les dades de les observacions i mesures de laboratori en termes del significat i de la teoria que els explica IT: competència en el processament de dades relacionades amb la informació química
	Inter-personals	Indagació / comunicació / Know how	Indagació / comunicació / Know how	Habilitat per a la presentació del material científic i l'argumentació, tant de manera oral com escrita
	Gestió personal	Indagació / comunicació / Know how	Indagació / comunicació / Know how	Disseny experimental i interpretació dels resultats Integració dels coneixements en l'elaboració de dissenys o resolució de problemes (raonaments deductiu i inductiu)
	Valors	Indagació / comunicació / Know how	Indagació / comunicació / Know how	Presentació de treballs, papers, pòsters, etc. en què es respectin les convencions acadèmiques corresponents
		Indagació / comunicació / Know how	Indagació / comunicació / Know how	Solució de problemes a partir d'informació qualitativa i quantitativa en situacions en què les avaluacions s'han de fer sobre la base d'una informació limitada Competències numèriques: anàlisi de l'error, estimacions de la magnitud de l'ordre (<i>order of magnitude estimations</i>), etc.
		Indagació / comunicació / Know how	Indagació / comunicació / Know how	Escrita i oral: seleccionar i utilitzar els mitjans de comunicació idonis TIC: <i>software</i> genèric (processadors de la informació, fulls de càlcul, etc.)
		Indagació / comunicació / Know how	Indagació / comunicació / Know how	Treball en equip: habilitat per interactuar amb altres persones Lideratge: habilitat per dirigir, motivar i supervisar un grup de persones
		Indagació / comunicació / Know how	Indagació / comunicació / Know how	Gestió del temps i organització del treball Habilitats d'estudi necessàries per a la formació continuada
		Indagació / comunicació / Know how	Indagació / comunicació / Know how	Ètica (medi ambient, reciclatge, seguretat, etc.)

4. Perfil formatiu d'Economia

Competències transversals	Continguts específics de la titulació	
	Intel·lectuals	Acadèmics
Comunicació	Indagació / comunicació	Professionals
Interpersonals	Know how	Know how
Gestió personal	Indagació / comunicació	
Valors		

	Comptabilitat financera i analítica, microeconomia, estadística, econometria, macroeconomia, economia de l'empresa, etc.
	Gestió de recursos Anàlisi, deducció i inducció Aplicació de nombres: interpretació de dades estadístiques, anàlisi de balanços, elaboració d'indicadors econòmics, etc. TIC: <i>software</i> genèric (processadors de textos, fulls de càlcul, etc.) i coneixement d'aplicacions específiques
	Habilitat per a la presentació del material científic i l'argumentació, tant de manera oral com escrita Habilitat per presentar dades/informació i per adaptar el llenguatge i l'estil a l'audiència
	Abstracció: extreure els trets principals dels sistemes complexos per tal de tenir un marc d'avaluació dels efectes d'una política o d'esdeveniments exògens Quantificació i disseny: presentació i anàlisi de les dades Contextualització: considerar els paràmetres que constreixen la solució a un problema
	Recerca en bases de dades i revistes especialitzades TIC: programes estadístics
	Pensament estratègic: coneixement del paper de les oportunitats, de les estratègies, dels resultats, etc. Expectatives i sorpreses: les decisions efectives requereixen l'habilitat per reaccionar en un context que pot canviar ràpidament segons les expectatives i els temors d'altres La rellevància de les consideracions marginals
	Presentació de dades numèriques en representacions coherents i resumides TIC: <i>software</i> genèric (processadors de textos, fulls de càlcul, etc.)
	Treball en equip: integració en equips multidisciplinaris
	Gestió del temps i organització del treball Habilitats d'estudi necessàries per a la formació continuada
	Ètica professional

5. Perfil formatiu de Treball Social

Continguts específics de la titulació	
Coneixements	Coneixement de les diverses matèries de Treball Social: serveis socials, política social, salut pública, antropologia social, psicologia, dret i economia
Professionals	Indagació / <i>Know how</i>
	Indagació / comunicació
Acadèmics	<i>Know how</i>
	Indagació / comunicació
Competències transversals	
Intel·lectuals	Pensament crític: habilitat per analitzar una situació des de diferents punts de vista Pensament global: considerar el problema més enllà de la situació concreta
Comunicació	Habilitat per fer presentacions curtes d'idees i d'arguments TIC: <i>software</i> genèric i Internet
Interpersonals	Capacitat per treballar en equip i col·laborar amb els altres Negociació (amb polítics, amb altres professionals, amb persones afectades, etc.) Treball interdisciplinari
Gestió personal	Automotivació, autoavaluació Sensibilitat i comprensió dels punts de vista dels altres Resistència a l'estrès
Valors	Integritat i valors individuals Confidencialitat, ètica professional

6. Perfil formatiu d'Arquitectura

Continguts específics de la titulació	Coneixements	
	Acadèmics	Indagació / comunicació
Professionals	Indagació / comunicació	<p>Indagació / comunicació</p> <p>Indagació / comunicació</p>
	Know how	<p>Know how</p> <p>Know how</p>
Competències transversals	Intel·lectuals	<p>Intel·lectuals</p> <p>Intel·lectuals</p>
	Comunicació	<p>Comunicació</p> <p>Comunicació</p>
Gestió personal	Inter-personals	<p>Inter-personals</p> <p>Inter-personals</p>
	Valors	<p>Valors</p> <p>Valors</p>

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
a Catalunya

Via Laietana, 28, 5a planta
08003 - Barcelona
Tel. 93 268 89 50
Fax 93 268 89 51
www.agenqua.org
infor@agenqua.org

Dades d'interès

- 15 Titulats per cicles i per àmbits d'estudi a les universitats catalanes**
- 16 Mobilitat de l'estudiantat de les universitats catalanes**
- 17 Programa de préstecs universitaris de postgrau**
- 18 Programes de doctorat i de mestratge de les universitats públiques catalanes amb caràcter internacional**
- 19 Beques de formació d'investigadors/es predoctorals per a estudiants internacionals associades a programes de doctorat consolidats i a programes de doctorat de qualitat internacional reconeguts per la Generalitat de Catalunya**
- 20 Projectes per a la millora de la qualitat docent a les universitats catalanes**
- 21 Projectes per a l'adopció del sistema de crèdits europeus a les universitats catalanes.**
- 22 Oferta de màsters a les universitats públiques i provades durant el curs 2004-2005.**

Titulats i titulades per cicles i per àmbits d'estudi a les universitats catalanes / curs 2002-2003

		UB	UAB	UPC	UPF	UdG	UdL	URV	UOC	URL	UVIC	UIC
Ciències	1r cicle	42	33	25			63					
	1r i 2n c.	775	550	33	58	183		74		86		
	2n cicle	44	31	12				19				
	Total	861	614	70	58	183	63	93		86		
Ciències de la Salut	1r cicle	317	64	131		76		144		340	390	154
	1r i 2n c.	658	438				73	62				90
	2n cicle	41	44			4	18				9	
	Total	1.016	546	131		80	91	206		340	399	244
Ciències Socials	1r cicle	1.763	836		393	420	455	656	194	850	425	18
	1r i 2n c.	2.183	1.689		794	228	153	364	91	1.241	49	117
	2n cicle	243	102		29	30	78	15	452	57	27	43
	Total	4.189	2.627		1.216	678	686	1.035	737	2.148	501	178
Humanitats	1r cicle											
	1r i 2n c.	1.533	589		261	183	141	168	42	4	41	13
	2n cicle	169	91					25				
	Total	1.702	680		261	183	141	193	42	4	41	13
Tècnic	1r cicle		110	1.435	16	351	300	231	54	168	105	21
	1r i 2n c.	10	145	1.683	9	74	257	82		105		61
	2n cicle	27	26	192				47	1	174	20	
	Total	37	281	3.310	25	425	557	360	55	447	125	82
Gestió i Pràctica de l'esport	1r cicle											
	1r i 2n c.									64		
	2n cicle											
	Total									64		
Total Titulats/des		7.805	4.748	3.511	1.560	1.549	1.538	1.887	834	3.089	1.06	517

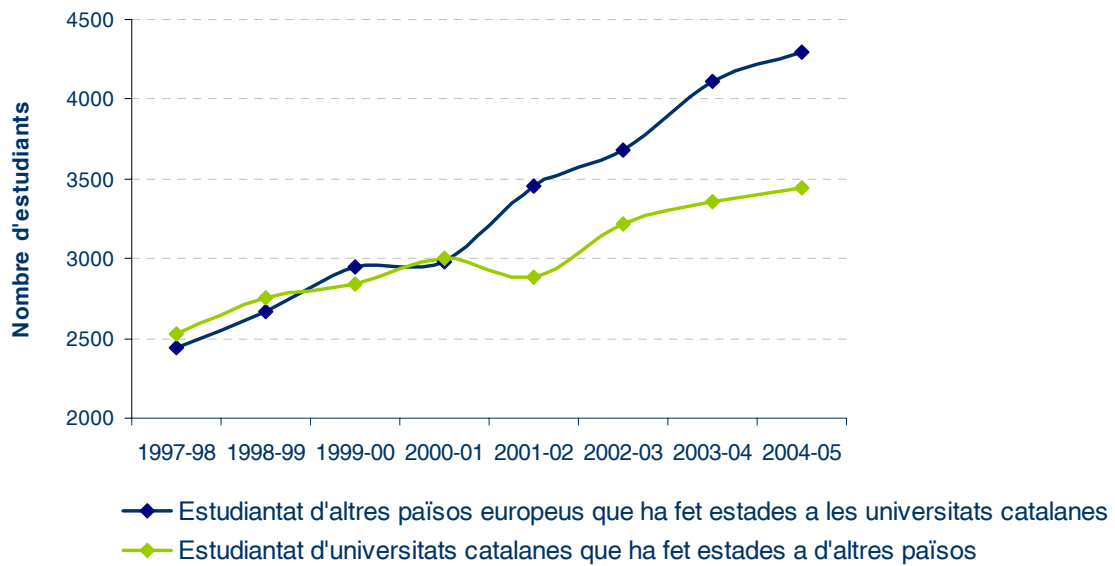
Font : DURSI

Evolució de la mobilitat de l'estudiantat de les universitats d'altres països europeus i de l'estudiantat de les universitats catalanes – Programa Erasmus des del 1997 fins al 2005

<i>Evolució de la mobilitat de l'estudiantat- des del 1995 al 2005</i>		
	Estudiantat d'altres països que ha fet estades a les universitats catalanes	Estudiantat d'universitats catalanes que han fet estades a altres països europeus
1997 - 1998	2.441	2.528
1998 - 1999	2.664	2.756
1999 - 2000	2.949	2.843
2000 - 2001	2.979	3.003
2001 - 2002	3.450	2.884
2002 - 2003	3.685	3.214
2003 - 2004	4.112	3.362
2004 - 2005	4.290	3.445
Totals:	26.570	24.035

Font: DURSI

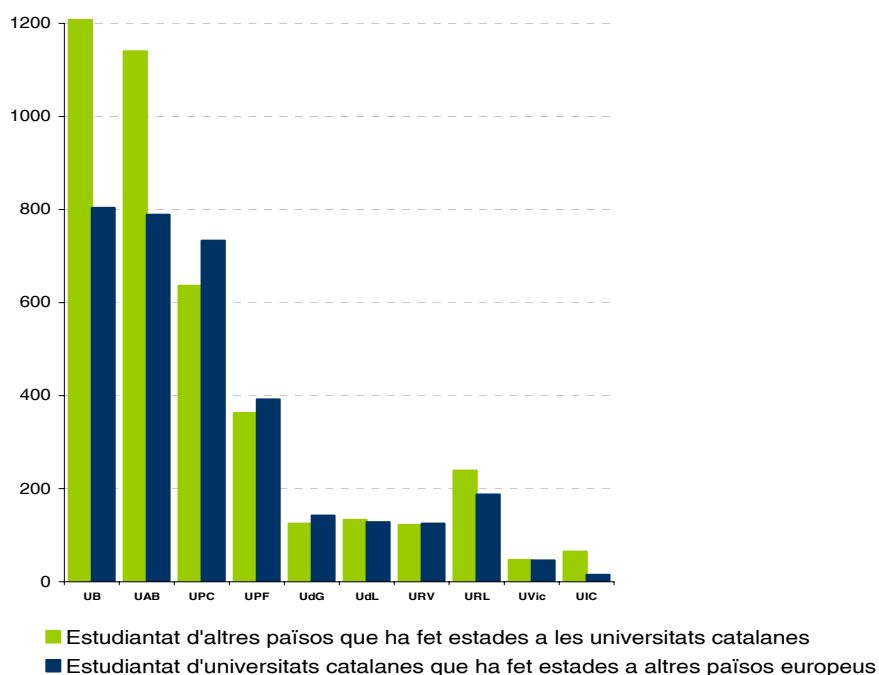
217

Mobilitat de l'estudiantat d'altres països europeus i de les universitats catalanes. Curs 2003-2004 – Programa Erasmus

<i>Mobilitat de l'estudiantat de les universitats catalanes i d'altres països europeus – Any 2003-04</i>		
Universitats	Estudiantat d'altres països que ha fet estades a les universitats catalanes	Estudiantat d'universitats catalanes que han fet estades a altres països europeus
Universitat de Barcelona	1.242	804
Universitat Autònoma de Barcelona	1.140	789
Universitat Politècnica de Catalunya	636	733
Universitat Pompeu Fabra	363	392
Universitat de Girona	125	142
Universitat de Lleida	133	128
Universitat Rovira i Virgili	122	125
Universitat Ramon Llull	239	188
Universitat de Vic	47	46
Universitat Internacional de Catalunya	65	15
Total:	4.112	3.362

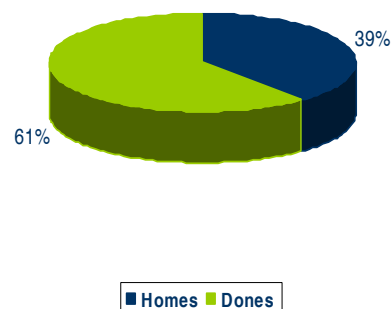
Font: DURSI

Mobilitat de l'estudiantat d'altres països europeus per sexes a les universitats catalanes – Programa Erasmus curs 2004-2005

Mobilitat de l'estudiantat d'altres països europeus per sexes a les universitats catalanes

Universitats	Homes	Dones
Universitat de Barcelona	391	838
Universitat Autònoma de Barcelona	485	793
Universitat Politècnica de Catalunya	392	253
Universitat Pompeu Fabra	143	258
Universitat de Girona	37	81
Universitat de Lleida	36	74
Universitat Rovira i Virgili	45	105
Universitat Ramon Llull	93	136
Universitat de Vic	13	42
Universitat Internacional de Catalunya	35	40
Total:	1.670	2.620

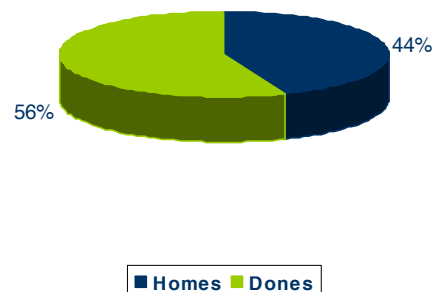
Font: DURSI

219

Mobilitat de l'estudiantat de les universitats catalanes per sexe a d'altres països Programa Erasmus Curs 2004-2005

Mobilitat de l'estudiantat de les universitats catalanes per sexe a d'altres països

Universitats	Homes	Dones
Universitat de Barcelona	285	503
Universitat Autònoma de Barcelona	0	0
Universitat Politècnica de Catalunya	491	209
Universitat Pompeu Fabra	113	288
Universitat de Girona	70	101
Universitat de Lleida	35	75
Universitat Rovira i Virgili	54	75
Universitat Ramon Llull	46	117
Universitat de Vic	11	39
Universitat Internacional de Catalunya	5	12
Total:	1.110	1.410

Font: DURSI

Programa de préstecs universitaris de postgrau. Curs 2004-05

Préstecs universitaris promoguts per l'AGAUR i gestionat per alguna de les entitats financeres adherides com ajut per al pagament de la matrícula de doctorat i mestratge. Poden sol·licitar-los els titulats universitaris que acreditin estar admesos a un programa de doctorat o mestratge universitari. Els programes de mestratge han de tenir un mínim de 450 hores.

Existeixen dues modalitats:

- Modalitat A: préstec pel pagament de la matrícula.
- Modalitat B: préstec pel pagament de la matrícula més disposicions mensuals d'ajut a l'estudi.

Condicions financeres:

- Amortització del préstec 10 anys
- Carència durant el període d'estudis (1 o 2 anys) amb una possible pròrroga d'1 any més
- Interès Euribor a 1 any+1,25% i revisió anual
- Comissió d'obertura i d'estudi 0%
- Comissió d'amortització anticipada 1%
- Amb desgravació per a residents fiscals a Catalunya

Sol·licituds per al programa de préstecs universitaris de postgrau curs 2004-2005: (Dades que fan referència al número de sol·licituds presentades, no les concedides).

221

<i>Sol·licituds per universitats</i>		
Universitat	N. sol·licituds	%
Universitat de Barcelona	27	13,3 %
Universitat Autònoma de Barcelona	8	3,9 %
Universitat Politècnica de Catalunya	24	11,8 %
Universitat Pompeu Fabra	16	7,9 %
Universitat de Girona	2	1,0 %
Universitat de Lleida	1	0,5 %
Universitat Ramon Llull	92	45,3 %
Universitat Oberta de Catalunya	2	1,0 %
Universitat Internacional de Catalunya	2	1,0 %
Universitat Espanyola	6	3,0 %
Universitat Estrangera	23	11,3 %
Total:	203	100 %

<i>Sol·licituds per àrea de coneixement</i>		
Àrea de coneixement	N. sol·licituds	%
Humanitats	9	4,4 %
Ciències socials	156	76,8 %
Ciències	1	0,5 %
Ciències de la vida	5	2,5 %
Ciències de la salut	19	9,4 %
Tècniques	13	6,4 %
Total:	203	100 %

Font: AGAUR

Programes de doctorat i de mestratge de les universitats públiques catalanes amb caràcter internacional

Programes de doctorat i de mestratge que són o poden ser de qualitat i de referència per a l'estudiantat de fora de Catalunya i que són compatibles amb les línies que marquen l'EEES i l'ARE.

Programes de doctorat internacionals consolidats: són programes de caràcter presencial on s'han matriculat en els darrers tres anys uns 15 estudiants, dels quals un 30% com a mínim son estudiants internacionals. S'imparteixin en anglès els crèdits suficients per a seguir un itinerari complet del programa.

<i>Àmbit científic i tecnològic</i>		
	Programa	Responsable
UB	Química orgànica	Miquel Pons Vallès (mpons@ub.edu)
	Biotecnologia	Josefa Badía Palacín (josefabadia@ub.edu)
	Genètica	David Bueno Torres (dbueno@ub.edu)
	Biomedicina	Marta Giralte Oms (mgiralte@ub.edu)
	Física avançada	Albert Díaz Guilera (albert.diaz@ub.edu)
UAB	Ciències ambientals	Joan Martínez Alier (Joan.Martinez.Alier@uab.es)
	Matemàtiques	Ferran Cedó Giné (Ferran.Cedo@uab.es)
	Ciències dels aliments	Manuela Hernández Herrero (Manuela.Hernandez@uab.es)
UPC	Física aplicada i simulació en ciències	Jordi Boronat Medico (jordi.boronat@upc.edu)
	Enginyeria electrònica	J. Antonio Rubio Solà (antonio.rubio@upc.edu)
	Enginyeria tèrmica	Assensio Oliva Llena (oliva@cttc.upc.edu)
	Enginyeria civil	Carlos Agelet de Saracibar (aleget@cimne.upc.edu)
	Matemàtica aplicada	Sebastià Xambó Descamps (sebastia.xambo@upc.edu)
	Ciència dels materials i enginyeria metal·lúrgica	José M. Cabrera Marrero (cabrera@cmem.upc.edu)
	Arquitectura i tecnologia de computadors	Josep Llosa Espuny (josepll@ac.upc.edu)
	Aplicacions tècniques i informàtiques de l'estadística, la investigació operativa i la optimització	Guadalupe Gómez Melis (lupe.gomez@upc.edu)
	Software	Joaquim Gabarro Vallés (gabarro@lsi.upc.edu)
	Teoria i senyal de comunicacions	Fco. Javier Hernando Pericàs (javier@gpssc.upc.edu)
UPF	Informàtica i comunicació digital	Gustavo Deco (gustavo.deco@ten.upf.edu)
	Basic biomedical research	Jaume Bentrapiet Busquets
UdG	Tecnologies de la Informació	Ningsu Luo Ren (ningsu@eia.udg.es)
URV	Chemical and process engineering	Ioanis Katakis (ioanis.katakis@urv.net)
	Química en processos i productes industrials	Sergio Castillón Miranda (sergio.castillon@urv.net)

223

<i>Àmbit humanístic i social</i>		
	Programa	Responsable
UB	Ciència cognitiva i llenguatge	Manuel García-Carpintero (m.garciacarpintero@ub.edu)
UAB	Economic analysis	Carmen Bevià Baeza (Carmen.Bevia@uab.es)
	Creació, estratègia i gestió d'empreses	Joaquim Vergés Jaime (Joaquim.Vergés@uab.es)
UPF	Ciències polítiques i socials	Mariano Torcal Lorient (manirano.torcal@upf.edu)
	Ciències del llenguatge i lingüística aplicada	Mercè Lorente Casafont (merce.lorente@upf.edu)
URV	Formal languages and applications	Carlos Matín Vide (carlos.martin@urv.es)

Font: AGAUR

Programes de doctorat que vulguin iniciar o avançar en el seu procés

d'internacionalització: han de complir els mateixos requisits que els programes de doctorat consolidats, amb l'única diferència que els alumnes matriculats en els darrers 3 anys hauran de ser com a mínim 12 en total.

<i>Àmbit científic i tecnològic</i>		
	Programa	Responsable
UB	Astronomia i meteorologia	Ramon Canal Masgoret (rcanal@ub.edu)
	Enginyeria de microsisemes, sensors i actuadors	Blas Garrido Fernández (blas.garrido@ub.edu)
UAB	Medicina i sanitat animals	Joaquim Castellà Espuny (Joaquim.Castella@uab.es)
	Física	Javier Rodríguez Viejo (Javier.Rodriguez@uab.es)
UPC	Enginyeria òptica	Santiago Royo Royo (royo@oo.upc.edu)
	Intel·ligència artificial	Ulises Cortés Garcia (ia@lsiupc.edu)
UdG	Medi ambient	Dolors Verdaguer Murià (dolors.verdaguer@udg.es)
UdL	Sistemes agrícoles, forestals i alimentaris	Immaculada Recasens Guinjuan (immaculada.recasens@irta.es)
URV	Tecnologies de climatització i eficiència energètica en edificis TCE3	Alberto Coronas Salcedo (alberto.coronas@urv.net)

<i>Àmbit humanístic i social</i>		
	Programa	Responsable
UB	Antropologia social i cultural	Gemma Orobitg Canal (orobitg@ub.edu)
UAB	Psicologia social	Lupicinio Iñíguez Rueda (Lupicinio.Iniguez@uab.es)
	Economia aplicada	Xavier Ramos Morilla (Xavi.Ramos@uab.es)
	Sociologia	Ángeles Lizón Ramon (Angeles.Lizon@uab.es)
UPF	Dret	Montserrat Cuchillo Foix (montserrat.cuchillo@upf.edu)
	Dret penal i ciències penals	Jesús M. Sánchez Silva (jesus.silva@upf.edu)
	Comunicació multilingüe: estudis de traducció, literatura i lingüística	Àlex Alsina Keith (alex.alsina@upf.edu)
UdL	La construcció europea: societat, cultura, dret i educació	Xavier Terrado Pablo (jterrado@filcef.udl.es)

Font: AGAUR

Programes de mestratge que inicien o avancen en el seu procés d'internalització: els mestratges són presencials i compten amb una expectativa de matriculació de 10 estudiants per curs i tenen entre 60 i 120 ECTS.

<i>Àmbit científic i tecnològic</i>		
	Programa	Responsable
UB	Astrofísica, física de partícules i cosmologia	Eduardo Salvador Solé (e.salvador@ub.edu)
	Desenvolupament i innovació de productes agroalimentaris	Rafael Codony Salcedo (rafaelcodony@ub.edu)
UPC	Advanced material science and engineering	Marc Anglada Gomila (marc.j.anglada@upc.edu)
	Barcelona Architecture	Eduard Bru Bistuer (eduard.bru@upc.edu)
	Enginyeria del Software	Pere Botella López (pere.botella@upc.edu)
UPF	Salut pública	Jordi Sunyer Deu (jsunyer@imim.es)
URV	Ciències de la infermeria	Roser Ricomà Muntané (roser.ricoma@urv.net)
	Nutrició i metabolisme	Anna Ardévol Grau (anna.ardevol@urv.net)

<i>Àmbit humanístic i social</i>		
	Programa	Responsable
UB	Desigualtats culturals	J.Ramon Flecha Garcia (ramon.flecha@ub.edu)
UdL	Mediació lingüística i cultural	Neus Vila Rubio (n.vila@filcef.udl.es)
	Promoció i educació per la salut	Salvador Sáez Cárdenas (SSaez@infermeria.UdL.es)
URV	Arqueologia clàssica	Josep Guitart Duran (jguitart@iac.net)

Font: AGAUR

Beques de Formació d'investigadors predoctorals per a estudiants internacionals, associades a programes de doctorat consolidats i a programes de doctorat de qualitat internacional reconeguts per la Generalitat de Catalunya

Relació de beques de renovació o de nova concessió, concedides per a la formació d'investigadors predoctorals durant l'any 2005. Aquestes poden ser sol·licitades per estudiants internacionals que estiguin cursant un programa de doctorat consolidat o un programa de doctorat de qualitat internacional reconegut per la Generalitat de Catalunya. La durada de la beca és d'un curs acadèmic i l'import de la dotació és des de 885 euros bruts mensuals —per a estudiants que no tinguin reconeguda la suficiència investigadora— i fins a 1.065 euros bruts mensuals —per a estudiants que ja la tinguin reconeguda.

Àmbit científic i tecnològic				
	Programa	Núm.	Import	total
UB	Biomedicina	3	10.308 €	30.924 €
	Biotecnologia	3	10.308 €	30.924 €
	Física avançada	1	10.308 €	10.308 €
	Genètica	3	10.308 €	30.924 €
	Graduate program in advanced physics	1	10.308 €	10.308 €
UAB	Química orgànica	7	aprox. 11.000 €	82.656 €
	Ciències ambientals	5	aprox. 11.000 €	57.840 €
	Ciències dels aliments	3	aprox. 11.000 €	33.024 €
UPC	Matemàtiques	6	aprox. 11.000 €	66.048 €
	Àmbits de recerca en l'energia i el medi ambient a l'arquitectura	1	10.308 €	10.308 €
	Aplicacions y tècniques informàtiques de l'estadística, la investigació operativa i l'optimització	3	aprox. 11.000 €	35.124 €
	Arquitectura i tecnologia de computadors	5	10.308 €	51.540 €
	Enginyeria civil	6	aprox. 11.000 €	66.048 €
	Enginyeria electrònica	1	10.308 €	10.308 €
	Física aplicada i simulació en ciències	4	aprox. 11.000 €	43.332 €
	Software	6	10.308 €	61.848 €
UPF	Teoria del senyal i comunicacions	7	aprox. 11.000 €	74.256 €
	Basic biomedical research	1	10.308 €	10.308 €
	Ciències de la salut i de la vida	6	aprox. 11.000 €	66.048 €
UdG	Informàtica i comunicació digital	4	10.308 €	41.232 €
	Tecnologies de la informació	4	aprox. 11.000 €	45.432 €
URV	Medi ambient	1	10.308 €	10.308 €
	3rd Internacional PhD School in formal languages and applications	1	10.308 €	10.308 €
	Graduate studies in chemical and process engineering	7	aprox. 11.000 €	78.456 €
	Química en processos i productes industrials	3	10.308 €	30.924 €
Total beques concedides:		92		998.736 €

227

Àmbit humanístic i social				
	Programa	Núm.	Import	
UB	Ciència cognitiva i llenguatge	4	10.308 €	41.232 €
UAB	Creació, estratègia i gestió d'empreses	1	10.308 €	10.308 €
	European doctoral programme in entrepreneurship	2	10.308 €	20.616 €
UPF	International program in economic analysis	6	aprox. 11.000 €	68.148 €
	Ciències del llenguatge i lingüística aplicada	1	10.308 €	10.308 €
	Ciències polítiques i socials	4	10.308 €	41.232 €
URL	Economia, finances i empresa	6	10.308 €	61.848 €
	Management science	1	12.408 €	12.408 €
IESE	PhD in Management science	2	aprox. 11.000 €	22.716 €
	Management	3	10.308 €	30.924 €
Total beques concedides:		29		319.740 €

Font: AGAUR

Projectes per a la millora de la qualitat docent

Exemples de projectes per a la millora de la qualitat docent implementats als estudis de 1r i 2n cicle de les universitats catalanes durant el curs 2004-05 i/o 2005-06.

Tenen com a objectiu la millora de la qualitat docent, especialment pel que fa referència a la millora del nivell de formació que assolixen els estudiants i al rendiment acadèmic de les titulacions. Destaquen aquells projectes implicats en el procés de convergència de l'espai europeu d'educació superior, així com també les propostes adreçades a la millora de les assignatures troncales o obligatòries dels plans d'estudi i que incorporin aspectes relacionats amb:

- La producció de material docent orientat a la millora de la formació i del rendiment acadèmic de l'estudiantat, incloent-hi la creació de recursos didàctics de suport digital.
- Els processos de millora dels estudis presencials amb actuacions de suport no presencials mitjançant l'ús de les noves tecnologies.
- L'experimentació i el pilotatge de noves metodologies docents.
- El plantejament i l'orientació de les tutories.
- La implantació de sistemes de garantia de la qualitat, la millora del rendiment acadèmic a les titulacions i el foment de la coordinació del professorat.
- El plantejament de les pràctiques en l'àmbit professional (institucions, empreses).
- El foment del treball en equip, de la creativitat i de l'esperit emprenedor dels estudiants.
- Les actuacions de caràcter transversal dins d'una àrea de coneixement, d'un ensenyament o d'una titulació, o per potenciar la interdisciplinarietat professional.
- Les actuacions que fomenten la integració entre la teoria i la pràctica professional.

Exemples de gestió/bones pràctiques		
Títol del Projecte		Responsable
2004	Desenvolupament en xarxa de quatre titulacions UAB segons model de docència ETCS	Joan Rué Domingo (joan.rue@uab.es)
	Mesures d'assegurament de la qualitat docent dels estudis de telecomunicació	Francesc de P. Miralles Torner (francesc.miralles@upf.edu)
	Potenciació de l'ús de mètodes d'ensenyament a distància i d'aprenentatge en base a casos en un entorn europeu d'educació superior forestal	Antonio Michelena Bárcena (michelena@pvcf.udl.es)
	Portal Web d'humanitats: Innovació docent i difusió dels estudis en el marc europeu	Maria Morràs Ruiz Falcó (maria.morras@upf.edu)
2005	Gestió de processos de la docència pràctica de les Facultats de Química i Farmàcia de la UB	Ramón Compañó Beltran (compano@ub.edu)

El disseny de competències		
Títol del Projecte		Responsable
2004	L'ús dels portafolis digitals com a innovació de l'avaluació de l'alumnat	J. Luis Rodríguez Illera (jllrodriguez@ub.edu)
	La implementació de l'espai europeu d'ensenyament superior en un grup pilot de primer curs de la llicenciatura de dret de la UB	Markus González Beilfuss (markusgonzalez@ub.edu)
	E-portfolios per avaluar a la xarxa les competències professionals dels estudiants	Elena Barberà Gregori (ebarbera@uoc.edu)
	La docència de terminologia en l'horitzó de Bolonya: cap a l'ensenyament semipresencial, l'aprenentatge cooperatiu i la inserció professional	Teresa Cabré Castellví (teresa.cabre@upf.edu)
	Llicenciatura en física. Perfil de la professió	Josep Llosa Carrasco (pitu.llosa@ub.edu)
	Creació de 10 itineraris multimèdia d'autoaprenentatge en matèria d'emprenadoria i cultura de la innovació per a estudiants de 1r i 2n cicle de la UPC	Francesc Solé Perellada (francesc.sole@upc.edu)
2005	Concepció, disseny i implantació d'un sistema d'avaluació i desenvolupament de competències a l'ETSEQ	Juan Ramon Alabart Córdoba (jalabart@etseq.urv.es)
	Desenvolupament d'una plataforma multilingüe per l'autoaprenentatge semipresencial tutoritzat (on line i off line) de la fisiologia i anatomia funcionals humana, comparada i ambiental	Simon Anthony Mackenzie (Simon.Mackenzie@uab.es)
	Desenvolupament de competències de pensament científic amb suport virtual	Mercè Izquierdo Aymerich (Merce.Izquierdo@uab.es)
	INNOVO-E2. Sistema d'autoavaluació i desenvolupament de competències	Jaume Valls Pasola (jaume.valls@udg.es)

Font: AGAUR

Projectes per a l'adopció del sistema de transferència de crèdits europeus (ECTS) a les universitats catalanes

En el marc de la construcció de l'espai europeu del coneixement, les universitats catalanes estan impulsant, amb l'ajut de Consell Interuniversitari, accions per afavorir la integració de les universitats catalanes a l'EEES. Així, per afavorir que les universitats de Catalunya compleixin els objectius fixats per a l'any 2010, en què hauria d'haver culminat aquest procés de convergència, es proposen ajuts a l'adopció de la nova metodologia ECTS. Aquests ajuts són concedits pel Consell Interuniversitari de Catalunya a través de la seva Oficina de l'Espai Europeu de Coneixement.

Títol del Projecte		Responsable
UB	Competències genèriques a Medicina	M.Teresa Estrach Panella (mtestrach@ub.edu)
	Competències genèriques a Psicologia	Manuel Viader Junyent (mviader@ub.edu)
	Competències genèriques a Enginyeria Química	José Barbosa Torralbo (barbosa@ub.edu)
	Competència ètica professional i ciutadana	Miquel Martínez Martin (miquelmartinez@ub.edu)
	Competències genèriques als estudis de Dret	M. Ángel Aparicio Pérez (maparicio@ub.edu)
UdG	La formació per al disseny del currículum i de les assignatures en ECTS utilitzant una nova aplicació informàtica específica	Blanca Palmada Félez (vicerec.docencia@udg.es)
	Les competències genèriques instrumentals	Blanca Palmada Félez (vicerec.docencia@udg.es)
	Les competències genèriques personals	Blanca Palmada Félez (vicerec.docencia@udg.es)
	Les competències genèriques sistèmiques	Blanca Palmada Félez (vicerec.docencia@udg.es)
UdL	Estudi de les competències genèriques de les titulacions de la Facultat de Ciències de l'Educació	M. Àngels Balcells Bailón (balsells@pip.udl.es) Mar Moreno Moreno (mmoreno@matemàtica.udl.es)
URV	Guia dels programes de postgrau URV	José M. Cela Ranilla (Josemaria.cela@urv.net)
	Grau d'incorporació de les competències genèriques als projectes formatius	José M. Cela Ranilla (Josemaria.cela@urv.net)
	Forma d'integració de les competències genèriques en les titulacions URV	José M. Cela Ranilla (Josemaria.cela@urv.net)
UVIC	Articulació de les pràctiques per assolir les competències genèriques en els estudis d'Educació Social	Núria Simó (nuria.simo@uvic.es)
	Aplicació de les competències genèriques generals a la titulació de grau en Traducció	Joan Solà (jsolamon@uvic.es)
	Adequació del pla d'estudis i implementació de les competències genèriques a la titulació de grau de Teràpia Ocupacional	Nilda Estrella (nilda.estrella@uvic.es)
	Adequació dels plans docents de l'Escola Politècnica Superior de la UVic a les metodologies i orientacions del sistema ECTS	Josep Ayats (josep.ayats@uvic.es)
	Aplicació de les competències genèriques a la titulació de turisme	Sergi Massana (sergi.massana@uvic.es)

231

Font: AGAUR, UB, UdG, UdL, URV i UVic

Documentació facilitada per les universitats

23	UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA	
	▪ Marc per a la implantació dels programes oficials de postgrau	237
	▪ Primera proposta sobre el posicionament de la UPC respecte a la nova estructura dels estudis de grau i postgrau	255
24	UNIVERSITAT POMPEU FABRA	
	▪ Breu guia per a l'elaboració i presentació de les propostes de POPs	283
	▪ Fitxa: Proposta de titulació de Màster	287
	▪ Marc per a la presentació i aprovació dels programes oficials de postgrau	289
25	UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI	
	▪ Normativa d'estudis oficials de postgrau de la Universitat Rovira i Virgili (es facilitarà fotocopiada a part)	
	▪ Proposta d'indicadors i evidències documentals per al seguiment de la implantació d'ensenyaments en el marc del programa Erasmus Mundus	305
	▪ Proposta d'indicadors i evidències documentals per al seguiment de la implantació d'ensenyaments en el marc de l'EEES	313

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA

MARC PER A LA IMPLANTACIÓ DELS PROGRAMES OFICIALS DE POSTGRAU

Acord núm. 205/2005 pel qual s'aprova el Marc per a la implantació dels programes oficials de postgrau

237

- Document aprovat per consens per la Comissió de Docència del Consell de Govern del dia 12/07/2005
- Document aprovat pel Consell de Govern del dia 22/07/2005

DOCUMENT CG 13/07 2005

Vicerektorat d'Ordenació Acadèmica
Juliol 2005

MARC PER A LA IMPLANTACIÓ DELS PROGRAMES OFICIALS DE POSTGRAU A LA UPC

Índex

1. Introducció

2. Aspectes normatius que es recullen al RD de postgrau

- 2.1 Criteris i conceptes generals dels programes oficials de postgrau
- 2.2 Accés als programes oficials de postgrau
- 2.3 Elaboració de programes oficials de postgrau
- 2.4 Col·laboració interdepartamental i interuniversitària
- 2.5 Aprovació i acreditació dels programes oficials de postgrau
- 2.6 Finalitat i estructura dels màsters
- 2.7 Organització dels programes oficials de postgrau (òrgans responsables)
- 2.8 El tercer cicle: estudis de doctorat

3. Consell Interuniversitari de Catalunya: criteris de programació i aspectes a definir

- 3.1 Criteris generals per a la programació de postgraus
- 3.2 Criteris específics per als postgraus
- 3.3 Criteris per al procés de transició
- 3.4 Enumeració d'altres aspectes amb incerteses

239

4. Aspectes acadèmics dels programes oficials de postgrau de la UPC

- 4.1 Abast dels programes de postgrau
- 4.2 Objectius dels programes de postgrau
- 4.3 Accés als programes de postgrau
- 4.4 Estructura acadèmica del màster
- 4.5 Coneixement de terceres llengües (accés)
- 4.6 Línies de recerca
- 4.7 Acreditació dels programes oficials de postgrau

5. Implantació dels programes oficials de postgrau de la UPC

- 5.1 Viabilitat dels programes de postgrau
- 5.2 Gestió dels Programes oficials de postgrau
- 5.3 Criteris de programació de màsters
- 5.4 Memòria dels estudis de màster
- 5.5 Transitori del doctorat

Annex 1: Calendari dels propers mesos

Annex 2: Esquema dels programes oficials de postgrau

1. Introducció

Els reials decrets que regulen els estudis de grau i postgrau introdueixen, com a novetat al sistema universitari espanyol, els programes de postgrau i els títols de màster i transformen radicalment l'estructura del doctorat.

Del RD de postgrau es deriva la responsabilitat de les universitats, en el marc de la seva autonomia, per definir i desenvolupar les estratègies de la formació universitària orientada a l'especialització professional, acadèmica i investigadora.

D'altra banda, les universitats catalanes tenen un marc de referència propi. Els criteris generals per a la programació dels estudis oficials de postgrau, acordats per les universitats catalanes al Consell Interuniversitari de Catalunya (CIC), marcaran les pautes per definir quines propostes de les universitats formaran part de la programació universitària amb les mateixes implicacions que l'oferta de grau ha tingut fins ara.

Per a completar la visió del context, cal tenir en compte la situació actual respecte a l'agenda del procés. El factor més important és que està pendent la publicació del catàleg de títols de grau i de les seves directrius generals pròpies, així com de les directrius pròpies dels màsters amb competències professionals.

El DURSI ha establert unes pautes d'actuació per a l'ordenació dels estudis de postgrau que formin part la programació universitària a Catalunya, amb dos nivells de planificació:

- Previsió global de la universitat. És l'enfocament general que projecta la universitat per al conjunt dels programes oficials de postgrau, per a un horitzó temporal prou ampli. Aquesta planificació global ha d'estar en consonància amb la planificació estratègica de les activitats de docència i recerca, amb caràcter plurianual i d'acord amb la expertesa i potencialitats de cada universitat. A partir de les propostes de les universitats, el DURSI elaborarà una planificació global amb la finalitat que serveixi de guia per a l'enfocament de la programació dels propers anys.
- Proposta específica per al curs 2006-07. En el marc de la planificació global i tenint en compte que s'obre un període transitori en el qual seguirà impartint-se bona part de les titulacions actuals (en particular segons cicles i programes de doctorat), la universitat presentarà al DURSI, la proposta específica d'estudis de màster per al curs 2006-07.

L'objectiu d'aquest document és establir un marc de referència sobre els criteris per a la planificació i implantació dels programes oficials que condueixin a les titulacions de màster o doctorat en el marc de l'EEES a la UPC.

L'estructura del document és la següent: en primer lloc es presenta una síntesi del RD de postgrau; a continuació, els criteris del CIC per a la programació d'estudis de postgrau; en tercer lloc, els aspectes acadèmics genèrics dels programes de postgrau a la UPC i, finalment, els criteris de la UPC per a la implantació dels programes a la nostra universitat.

Per facilitar la lectura del document, **aquells aspectes que són motiu d'acord, en tractar-se de normativa de la UPC, es remarquen en negreta.** Aquestes normatives segueixen les directrius de l'acord 210/2004 del Consell de Govern sobre el Model Docent de la UPC a l'EEES.

Atès el context, els acords que figuren en aquest document seran revisats pel Consell de Govern en el termini d'un any.

2. Aspectes normatius que es recullen al RD de postgrau

(Totes les cites en cursiva són transcripcions literals de l'articulat del RD 56/2005 de 21 de gener de 2005, que regula els estudis oficials de postgrau)

2.1 Criteris i conceptes generals dels programes oficials de postgrau

L'article 2 del RD 56/2005 defineix la finalitat i naturalesa dels programes oficials de postgrau (POPs):

"Los estudios oficiales de Posgrado tienen como finalidad la especialización del estudiante en su formación académica, profesional o investigadora y se articulan en programas integrados por las enseñanzas conducentes a la obtención de los títulos de Máster o Doctor."

2.2 Accés als programes oficials de postgrau

Els articles 3.1 i 3.3 estableixen l'accés als POPs:

"Sin perjuicio de las condiciones específicas contenidas en el artículo 10.3 respecto del doctorado, para el acceso a los estudios oficiales de Posgrado será necesario estar en posesión del título de Grado u otro expresamente declarado equivalente. Excepcionalmente, y previa solicitud individual y razonada del interesado, las universidades, mediante resolución rectoral, previo informe vinculante del Consejo de Dirección, podrán admitir a aquellos estudiantes que, sin estar en posesión del correspondiente título, acrediten haber superado al menos 180 créditos correspondientes a las enseñanzas de primer ciclo, siempre y cuando entre estos esté comprendida la totalidad de los contenidos formativos comunes de un título de Grado. "

241

" Los estudiantes podrán acceder a cualquier programa oficial de Posgrado relacionado o no científicamente con su currículo universitario, y en cualquier universidad, previa admisión efectuada por el órgano responsable del indicado programa, conforme a los requisitos de admisión específicos y criterios de valoración de méritos que, en su caso, establezca la universidad. "

Pel que fa als estudiants en possessió de títols superiors estrangers, l'apartat 3.2 exposa:

"Los estudiantes que estén en posesión de un título de educación superior extranjero y pretendan cursar en España estudios de Posgrado podrán acceder a estos previa homologación de aquel al título español que habilite para dicho acceso, de conformidad con el procedimiento previsto en la normativa vigente al respecto."

No obstante lo anterior, las universidades podrán admitir a titulados conforme a sistemas educativos extranjeros sin necesidad de la homologación de sus títulos, previa comprobación de que aquellos acreditan un nivel de formación equivalente a los correspondientes títulos españoles de Grado y que facultan en el país expedidor del título para el acceso a estudios de Posgrado. Esta admisión no implicará, en ningún caso, la

homologación del título extranjero de que esté en posesión el interesado, ni su reconocimiento a otros efectos que el de cursar los estudios de Posgrado. Una vez superadas las enseñanzas de Posgrado correspondientes, los títulos de Máster o de Doctor obtenidos tendrán plena validez oficial. "

2.3 Elaboració de programes oficials de postgrau

L'article 4, sobre elaboració de programes de postgrau, regula tres aspectes:

- La competència i autonomia de la universitat per elaborar i organitzar els POP:

"1. Los programas de Posgrado se elaborarán y organizarán en la forma que establezca cada universidad, de acuerdo con los criterios y requisitos académicos que se contienen en este real decreto."

- Qui els promou i aprova:

"2. A tal fin, los citados programas serán propuestos, a iniciativa del órgano responsable de su desarrollo, por una comisión de estudios de Posgrado designada por la universidad. Dichos programas deberán ser aprobados por el Consejo de Gobierno de la universidad."

- La inexistència de duplicitats:

"3. En una misma universidad no podrán aprobarse dos o más programas oficiales de Posgrado cuyos objetivos y contenidos coincidan sustancialmente. "

2.4 Col·laboració interdepartamental i interuniversitària

La implantació de programes de postgrau pot estar basada en acords de col·laboració interdepartamental i/o interuniversitària per al disseny i impartició de programes conjunts. Els programes conjunts hauran d'ajustar-se als criteris i normes generals. L'article 7 del RD estableix les condicions:

"1. Los programas oficiales de Posgrado interdepartamentales se organizarán de acuerdo con los requisitos generales que establece este real decreto y con el procedimiento que establezcan las universidades.

2. Los programas oficiales de Posgrado conjuntos que, en su caso, establezcan las universidades deberán ajustarse a los requisitos y criterios contenidos en este real decreto.

3. El convenio que a tal efecto se suscriba especificará cuál de las universidades participantes en el programa de Posgrado será responsable de la tramitación de los expedientes de los estudiantes, así como de la expedición y registro de un único título conjunto oficial de Posgrado, o bien si cada universidad expedirá el título correspondiente, con sujeción a los requisitos establecidos en la orden del Ministerio de Educación y Ciencia a que se refiere el artículo 3.1 del Real Decreto 55/2005, de 21 de enero, por el que se establece la estructura de las enseñanzas universitarias y se regulan los estudios universitarios oficiales de Grado.

4. Las universidades podrán celebrar convenios con universidades extranjeras para el desarrollo de programas oficiales de Posgrado conjuntos. La elaboración, requisitos y

aprobación del programa deberá ajustarse a lo establecido en este real decreto. El Ministerio de Educación y Ciencia regulará las particularidades que resulten de aplicación al presente supuesto. "

2.5 Aprovació i acreditació dels programes oficials de postgrau

Sobre el procediment d'aprovació i implantació per part de les autoritats acadèmiques estatals o autonòmiques, l'article 5¹ estableix el següent:

"La implantación de los programas oficiales de Posgrado requerirá los informes previos favorables de la comunidad autónoma correspondiente y del Consejo de Coordinación Universitaria.

A fin de evacuar el citado informe, antes del 15 de febrero de cada año, las universidades enviarán al Consejo de Coordinación Universitaria la relación de los programas de Posgrado de nueva implantación para el curso académico siguiente.

Una vez emitido el informe favorable del citado órgano consultivo, el Ministro de Educación y Ciencia aprobará la relación de los programas de Posgrado de nueva implantación cuyas enseñanzas tengan carácter oficial y conduzcan a la obtención del título correspondiente. Dicha relación será publicada en el Boletín Oficial del Estado."

Una vegada implantats, els POPs seran acreditats per les Agències de Qualitat que siguin competents d'acord amb la legislació vigent, i per les mateixes universitats; l'article 6, sobre avaluació dels POP, estableix el següent:

"1. Una vez implantados, los programas oficiales de Posgrado conducentes a la obtención de los títulos de Máster o Doctor serán evaluados por la Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación, en colaboración con las comunidades autónomas y las propias universidades.

2. El Ministerio de Educación y Ciencia, previo informe del Consejo de Coordinación Universitaria, publicará los criterios, indicadores y estándares de calidad requeridos para la acreditación de los respectivos estudios.

3. El informe de evaluación sobre la calidad de dichas enseñanzas será remitido a la universidad, al órgano competente de la correspondiente comunidad autónoma, al Consejo de Coordinación Universitaria y al Ministerio de Educación y Ciencia que actuará según lo dispuesto en la normativa vigente."

2.6 Finalitat i estructura dels màsters

A l'article 8 del RD 55/2005, sobre l'estructura dels estudis de grau, hi figura una descripció global de la finalitat del segon cicle:

"...El segundo ciclo de los estudios universitarios estará dedicado a la formación avanzada, de carácter especializada o multidisciplinar, dirigida a una especialización

¹ La Generalitat va plantejar un conflicte de competències a propòsit d'aquest article i el següent. El govern de l'Estat s'ha compromès a modificar el RD en el sentit que la competència per aprovar els POPs correspon, en el cas de les universitats catalanes, a la Generalitat i la seva avaluació a l'AQU. Tanmateix, a hores d'ara encara no s'ha publicat al BOE la modificació del decret.

académica o profesional o bien a promover la iniciación en tareas investigadoras. La superación del ciclo dará derecho a la obtención del título de Máster...."

La nova regulació dels estudis de postgrau no imposa habitualment directrius generals pròpies sobre els continguts formatius dels ensenyaments de màster o doctorat. Al RD s'estableixen les directrius generals comunes que garanteixin els requisits mínims que han de complir en la seva estructura i organització acadèmica, com ara que la durada dels màsters ha de ser d'entre 60 i 120 ECTS. Excepcionalment, el MEC pot establir directrius generals pròpies per a l'organització d'alguns estudis de màsters:

"1. Los estudios universitarios de segundo ciclo conducentes a la obtención del título oficial de Máster tendrán una extensión mínima de 60 créditos y máxima de 120, y estarán dedicados a la formación avanzada, de carácter especializado o multidisciplinar, dirigida a una especialización académica profesional o bien a promover la iniciación en tareas investigadoras.

2. Los estudios oficiales de Máster podrán incorporar especialidades en la programación de sus enseñanzas que se correspondan con su ámbito científico, humanístico, tecnológico o profesional."

3. El Gobierno podrá establecer directrices generales propias y requisitos especiales de acceso en los estudios conducentes al título oficial de Máster, en aquellos casos en que, según la normativa vigente, dicho título habilite para el acceso a actividades profesionales reguladas. "

2.7 Organització dels programes oficials de postgrau (òrgans responsables)

L'article 9 estableix les funcions de l'òrgan responsable del programa i també les condicions mínimes per a l'obtenció del títol de màster.

"1. La universidad, a propuesta del órgano responsable del desarrollo de cada programa, asignará un número determinado de créditos a cada una de las materias y actividades formativas del programa.

2. El órgano responsable del desarrollo del programa fijará el número mínimo de créditos, así como las materias del programa que ha de cursar cada estudiante, en función de la formación previa acreditada por este. En todo caso, para la obtención del título de Máster será preciso cursar, dentro del programa, un mínimo de 60 créditos.

3. La universidad, a propuesta del órgano responsable del desarrollo del programa, podrá autorizar la colaboración de profesionales o investigadores que no sean profesores universitarios, bajo la supervisión de uno o varios de los profesores del programa. Asimismo, podrá establecer acuerdos de colaboración con otras instituciones u organismos públicos y privados, así como con empresas o industrias. Todas estas colaboraciones deberán contar con la autorización previa de la universidad, a propuesta del órgano responsable del desarrollo del programa. "

2.8 El tercer cicle: estudis de doctorat

A l'article 10 hi figura una descripció global de la finalitat del tercer cicle:

" El tercer ciclo de los estudios universitarios tendrá como finalidad la formación avanzada del estudiante en las técnicas de investigación, podrá incluir cursos, seminarios u otras actividades dirigidas a la formación investigadora e incluirá la elaboración y presentación de la correspondiente tesis doctoral, consistente en un trabajo original de investigación. La superación del ciclo dará derecho a la obtención del título de Doctor, que representa el nivel más elevado en la educación superior, acredita el más alto rango académico y faculta para la docencia y la investigación, de acuerdo con la legislación vigente."

Respecte a les línies de recerca i el professorat amb el perfil adequat per a la direcció de tesis doctorals, l'apartat 10.2 estableix el següent:

" Las universidades, en sus programas oficiales de Posgrado, establecerán las líneas de investigación de cada uno de ellos, la relación de profesores e investigadores encargados de la dirección de tesis doctorales, el número máximo de estudiantes, los criterios de admisión y selección y, en su caso, la programación y los requisitos de formación metodológica o científica. "

L'accés al 3r cicle requereix haver completat un mínim de 300 ECTS entre grau i postgrau, dels quals 60 com a mínim han de correspondre a postgrau (apartat 10.3):

"3 El estudiante, una vez obtenido un mínimo de 60 créditos en programas oficiales de Posgrado o cuando se halle en posesión del título oficial de Máster, podrá solicitar su admisión en el doctorado, siempre que haya completado un mínimo de 300 créditos en el conjunto de sus estudios universitarios de Grado y Posgrado.

4. La admisión de los estudiantes en el doctorado se llevará a cabo de acuerdo con el procedimiento y los criterios de selección establecidos por la universidad

5. Una vez admitido, el estudiante formalizará su matrícula como estudiante de doctorado. Esta inscripción le otorgará el derecho a la tutela académica, a la utilización de los recursos necesarios para el desarrollo de su trabajo y a todos los derechos de participación correspondientes a los estudiantes de programas oficiales de Posgrado."

245

3. Consell Interuniversitari de Catalunya: criteris de programació i aspectes a definir

El CIC no ha comunicat encara els seus criteris de programació, tot i que ha donat algunes indicacions al respecte.

3.1 Criteris generals per a la programació de postgraus

Els criteris definits pel CIC per als estudis actualment vigents es podrien aplicar, essencialment, a la programació de postgrau oficial. En particular cal assenyalar la plena pertinència dels següents:

- Atenció a les necessitats socials
- Col·laboració intra- i inter-universitària
- Especialització de cada universitat
- Equilibri territorial

- Espai Europeu d'Educació Superior: caldrà tenir present sempre a partir d'ara el criteri de l'EEES, més enllà del compliment estrictament formal dels requisits del RD

3.2 Criteris específics per als postgraus

Sembla probable que es considerin, addicionalment, alguns aspectes més propis del postgrau. Cal tenir present, però, que aquests aspectes no substitueixen els de l'apartat anterior, sinó que els poden complementar o bé hi poden afegir elements remarcables, entre els quals podem assenyalar els següents:

- Elevat component d'internacionalització dels programes
- Adequació del professorat dels POPs a l'orientació dels itineraris i títols a què puguin conduir (professionals o de recerca)
- Menció de qualitat dels programes de doctorat
- Títol propi amb elevada demanda i/o acreditada capacitat d'inserció professional dels seus graduats en l'àmbit europeu

3.3 Criteris per al procés de transició

El CIC enuncia unes recomanacions per a la correcció i coherència del canvi.

En primer lloc, que cada universitat ha d'establir el procediment gradual de transició; és desitjable un ritme uniforme d'implantació dels POPs i de la conseqüent amortització dels estudis relacionats de l'anterior marc.

En segon lloc, es recomana que s'harmonitzin els mecanismes d'adaptació i d'accés als POPs dels estudiants/es i titulats/des dels actuals estudis de segon cicle o doctorat.

També s'han de definir els nous indicadors de finançament de les universitats que es corresponguin amb la nova estructura de l'oferta i demanda universitària.

I, finalment, s'ha de fer un tractament específic dels programes Erasmus Mundus que presenten unes característiques i condicionaments de desenvolupament, gestió i seguiment singulars.

3.4 Enumeració d'altres aspectes amb incerteses

- Fixació de preus del postgrau a les universitats públiques
- Criteris d'acreditació i efectes sobre la continuïtat del programa
- Concreció de títols de grau
- Exclusivitat de la denominació "màster"
- Tractament dels màsters amb directrius generals pròpies
- Estructura definitiva dels Programes de Postgrau
- Adaptació dels ajuts dels actuals programes de doctorat al nou escenari (beques, mobilitat de professorat en els doctorats amb menció de qualitat; etc)

4. Aspectes acadèmics dels programes oficials de postgrau de la UPC

Totes les normes que figuren en aquest apartat i el següent tenen caràcter genèric; tanmateix, atesa la heterogeneïtat de la UPC, les unitats bàsiques que promouguin

màsters i doctorats poden proposar al Consell de Govern excepcions, raonades, als criteris establerts.

4.1 Abast dels programes de postgrau

Els àmbits en els quals es desenvolupa l'activitat docent i de recerca de la UPC defineix el marc general dels POPs, atenent al principi d'especialització de la universitat per cobrir de forma coherent el mapa global dels estudis de postgrau de Catalunya. Els programes de postgrau han de cobrir tot l'espectre temàtic, en un nombre reduït per fer-los viables.

Els POPs de la UPC consten d'un o més d'un màster, en nombre reduït i d'una o més d'una línia de recerca de doctorat, amb una relació de PDI encarregat de la direcció de tesis.

4.2 Objectius dels programes de postgrau

L'adopció del sistema ECTS en el disseny dels plans d'estudis implica la definició precisa dels objectius del programa de formació, que han de ser coherents amb el què estableix el marc regulador respecte a la finalitat de cada un dels tres cicles de què consta la formació superior.

Els objectius de la titulació es defineixen en termes de competències específiques que haurà adquirit la persona titulada com a resultat del procés de formació i que corresponen a les necessitats específiques per al desenvolupament professional o de recerca relatiu a la titulació concreta. També s'hauran de definir les competències genèriques o de tipus transversal. en relació a la capacitat analítica i crítica davant de nous coneixements, a la capacitat d'adaptació a contextos no familiars, a la capacitat de creativitat i innovació, de comunicació i lideratge, etc.

247

4.3 Accés als programes de postgrau

Pel que fa als requisits de crèdits que estableix el RD per accedir a màsters o doctorats, la UPC considera equivalent les actuals titulacions de primer cicle de 3 anys i els actuals primers cicles de 3 anys (de titulacions de primer i segon cicle) a 180 ECTS i les actuals titulacions de 5 anys a 300 ECTS. En tots els casos es podran establir complements de formació, en funció dels estudis cursats prèviament.

4.4 Estructura acadèmica del màster

Els màsters han d'estar definits en un àmbit temàtic ampli i poden incloure especialitats. Poden tenir orientació d'especialització professional, de recerca o, preferiblement, ambdues.

Els màsters de la UPC tindran en general 120 ECTS, però no s'exclou que tinguin valors entre 60 i 120 ECTS.

El pla d'estudis determinarà el conjunt d'assignatures obligatòries i les activitats formatives o assignatures optatives i establirà la forma d'avaluar, tot contemplant la possibilitat d'avaluar per blocs d'assignatures. També establirà les proporcions mínimes i/o màximes d'assignatures obligatòries, optatives i activitats formatives. L'oferta d'optatives estarà limitada, en funció del nombre d'estudiants que accedeixen al màster i de la possible existència d'especialitats i/o orientacions.

El disseny del pla d'estudis serà coherent amb les orientacions del model docent de la UPC a l'EEES; en concret, d'acord amb la proposició 23.1

" En conjunt, l'adaptació a l'EEES ha d'implicar la reducció del nombre de classes magistrals i l'augment d'activitats que fomentin el treball personal de l'estudiant i el treball cooperatiu",

la relació hores de treball estudiant / hores de classe presencial ha de ser alta.

El pla d'estudis inclourà amb caràcter general el projecte o tesina de màster i el nombre de crèdits assignats, que no serà inferior a 15 ECTS.

El calendari lectiu s'organitza per semestres, però es poden fer assignatures anuals i també intensives. El nombre màxim d'assignatures corresponents a un semestre en el pla d'estudis és de 6 i cada assignatura ha de tenir un mínim de 5 ECTS, que representen un mínim de 125 hores de treball de l'estudiant.

No hi haurà repetició de docència d'assignatures de diferents semestres dins del mateix any acadèmic i es pot preveure la possibilitat de docència biennal.

4.5 Coneixement de terceres llengües (accés)

Amb caràcter general, per accedir als programes de màster, s'haurà d'acreditar el coneixement d'una tercera llengua, amb un nivell determinat, que s'especificarà en la proposta de pla d'estudis.

Les condicions d'accés als màsters internacionals, pel que fa al coneixement de la llengua del país i de la llengua o llengües d'impartició de la docència, estaran d'acord amb la normativa establerta pel consorci del màster.

4.6 Línies de recerca

La UPC entén que les línies de recerca associades als programes de postgrau tenen per objectiu orientar als i a les estudiants potencials de doctorat respecte de les grans àrees en què es pot realitzar la tesi en aquell programa. Igualment, han de servir per organitzar-ne l'accés, dictar els complements de formació que puguin escaure's, etc. Per tant, no es correspondran amb les antigues línies ni amb els actuals grups de recerca. En general, han de ser molt més àmplies.

Les línies de recerca tenen associada una relació de professorat de la UPC amb el perfil adequat per a la recerca i la direcció de tesis doctorals en l'àmbit temàtic del programa.

Normalment, les línies de recerca estaran associades a programes de màster o a especialitats d'aquests programes, però excepcionalment pot haver-hi línies sense màster (si no hi ha prou capacitat docent o demanda d'estudiants per fer viable el màster) i màsters professionals sense línies.

El Consell de Govern aprovarà una regulació de les línies de recerca dels postgraus. Aquesta regulació inclourà el procediment pel qual s'associen unitats bàsiques i grups de recerca amb les línies.

4.7 Acreditació dels programes oficials de postgrau

Els POPs s'han de sotmetre a un procés d'acreditació, un cop implantats. Tanmateix, la legislació de referència no és, a hores d'ara, concloent: d'una banda, per la modificació anunciada en el RD de postgrau, que donaria la competència d'acreditació a l'AQU; de l'altra, per la necessitat d'adaptar el RD 49/2004 d'homologació de títols oficials a l'esmentat RD de postgrau.

Tot i això, a partir de la documentació elaborada pels grups de treball de l'ANECA i dels criteris que utilitza l'AQU en els plans pilot de l'EEES a Catalunya, es pot inferir que l'acreditació es podria basar en l'existència de procediments públics d'informació (objectius, condicions i mecanisme d'accés, pla d'estudis si escau, etc) i seguiment (resultats acadèmics, formació ben orientada a la inserció laboral o la recerca, mecanismes de garantia de qualitat, etc) dels estudis i l'existència de les condicions necessàries per al seu desenvolupament (equipaments, professorat prou qualificat tant des del punt de vista docent com del de recerca, etc).

La programació operativa dels postgraus haurà de preveure com s'organitzarà i quins procediments s'utilitzaran per obtenir les evidències vinculades als criteris que es defineixin. El Gabinet Tècnic de Planificació, Avaluació i Estudis difondrà el sistema i els procediments que facilitin l'obtenció de documents i dades necessàries per a l'obtenció de l'acreditació corresponent.

5. Implantació dels programes oficials de postgrau de la UPC

249

5.1 Viabilitat dels programes de postgrau

La implantació dels programes de postgrau requereix que siguin viables, tenint en compte dos factors principals: suficient demanda potencial d'estudiants i prou capacitat docent amb el PDI actual. La implantació de nous programes implicarà, per tant, l'amortització i/o adaptació de docència dels estudis actualment vigents.

5.2 Gestió dels Programes oficials de postgrau

Els POPs impliquen, sovint, diverses unitats bàsiques i això fa necessari clarificar com es distribueixen les tasques de gestió entre aquestes unitats.

En el cas dels estudis de màster, cal distingir entre els que tenen directrius pròpies i porten associades competències professionals i la resta.

Els màsters amb directrius pròpies, tant pels seus continguts com pel fet d'estructurar-se de manera conjunta amb una titulació de grau, seran gestionats totalment per centres docents, d'una manera anàloga als estudis de 2n cicle actuals.

Pel que fa als altres màsters, cada proposta ha de consignar quines són la o les unitats promotores d'aquell estudi i, si escau, també la llista d'altres unitats que hi col·laboraran. La o les unitats promotores han de proposar el nomenament d'una persona responsable del màster i, si ho consideren necessari, d'una comissió que l'assisteixi. Atès les tasques que pertocuen a la persona responsable, seria recomanable que es tractés d'algun càrrec (cap d'estudis, subdirector, etc) d'alguna de les unitats

implicades. Els possibles casos de discrepància, tant pel que fa al nomenament de la persona responsable com a la composició de la comissió, seran resolts pel Consell de Govern.

En el cas del doctorat, aquest s'articula a partir de les línies de recerca que esmenta el RD de postgrau. Quan es defineixin les esmentades línies en un programa, ha de constar quines són la o les unitats bàsiques i el o els grups de recerca associats a la línia. La o les unitats bàsiques associades han de proposar el nomenament d'una persona responsable de la línia, que pot ser assistida per una comissió, si ho consideren necessari. Això no representa altra cosa que reproduir l'esquema dels responsables dels programes de doctorat actuals i de les comissions de doctorat que tenen molts d'ells. Els possibles casos de discrepància, tant pel que fa al nomenament de la persona responsable com a la composició de la comissió, seran resolts pel Consell de Govern.

El RD estableix que cada programa de postgrau ha de tenir un òrgan responsable, al qual atribueix diverses funcions. A la UPC, aquest òrgan estarà constituït per totes les persones responsables de màsters i línies de recerca de doctorat del programa. Entre elles han d'acordar qui exercirà la presidència i la secretaria de l'òrgan.

Atesa la grandària genèrica dels programes de postgrau que es contempen a la UPC, sembla lògic que l'òrgan responsable del programa delegui alguna de les atribucions que li confereix el RD en les persones responsables (i comissions que l'assisteixen, si és el cas) dels diversos màsters i línies de recerca de doctorat:

- **La persona responsable d'un màster (i la comissió que l'assisteix, si és el cas) exerciria les següents competències:**
 - **Admissió d'estudiants (inclou determinar els criteris de selecció); establiment del nombre de crèdits i les assignatures que han de cursar i propostes de col·laboració de professionals no PDI**
- **La persona responsable d'una línia de recerca de doctorat (i la comissió que l'assisteix, si és el cas) exerciria, d'acord amb les directrius que estableixi la comissió de doctorat de la UPC les següents competències:**
 - **Admissió d'estudiants (inclou determinar els criteris de selecció); establiment, si escau, de la formació complementària que esmenta el punt 1 de l'article 10 del RD; assignació de directors de tesi; remissió de les tesis, els informes i les propostes de tribunals a la comissió de doctorat de la UPC; recepció de les denegacions de defensa de tesi; remissió d'un exemplar de la tesi a cada membre del tribunal i reconeixement d'activitats realitzades a l'estranger cara a la menció europea del títol de doctor**
- **L'òrgan responsable del programa mantindria les següents competències:**
 - **Proposta del nombre de crèdits de les assignatures i activitats formatives dels màsters², a proposta de les unitats promotores i atenent a les possibles sinergies amb altres assignatures del programa**

² Aquesta competència no es podrà exercir pels màsters que s'hagin d'impartir ja el curs 2006/07, perquè la tasca és prèvia a la constitució de l'òrgan. En aquest cas, la proposta la faran les unitats promotores del màster

- **Seguiment de l'entrada i els resultats acadèmics dels estudiants dels diversos màsters i del doctorat del programa, per elevar-ho a les Comissions d'estudis de postgrau i de doctorat de la UPC**

Més enllà de l'organització interna de cada programa, hi ha tres òrgans de la universitat amb competències en l'àmbit del postgrau:

- **La Comissió d'Estudis de Postgrau de la UPC, que en la fase inicial del desplegament del postgrau (fins juny de 2006) serà la Comissió Permanent del Consell de Govern i que és competent en la sanció, prèvia remissió al Consell de Govern, de les propostes de POPs i de màsters, així com de les seves memòries**
- **La Comissió de Doctorat de la UPC, amb les competències que fixa l'article 108 dels Estatuts de la UPC i que estableix les directrius a seguir pels responsables de línies de recerca de doctorat pel que fa a les propostes de director o directora de tesi, admissió de tesis, nomenament de tribunals, etc.**
- **El Consell de Govern, que acorda el catàleg de POPs i la seva programació (estudis de màster i les seves memòries, línies de recerca de doctorat), prèvia remissió al DURSI.**

Pel que fa a la gestió acadèmica administrativa (matrícula, expedients i títols) dels màsters sense directrius pròpies, aquelles unitats promotores que no puguin assumir algunes de les tasques a realitzar hauran d'arribar a acords amb algun centre docent o unitat transversal de gestió que cobreixi la gestió acadèmica, per tal que ho faci. Anàlogament per les necessitats d'equipaments (aules, laboratoris) i material, cas que les unitats promotores no puguin cobrir-les amb els seus recursos propis. El procés de matrícula serà anual, i es realitzarà en el període comprès entre juliol i setembre.

251

En el cas del doctorat, en aquesta fase inicial dels postgraus, sembla raonable mantenir la situació actual, en què la gestió es fa, segons el cas, a departaments, centres docents o la unitat de tercer cicle.

5.3 Criteris de programació de màsters

Per a la programació dels màsters, a part del requisit essencial de viabilitat (pel que fa a la demanda potencial d'estudiants i la capacitat lectiva del PDI actual), la UPC tindrà en compte els criteris següents:

- màsters procedents de doctorats amb menció de qualitat o de característiques comparables, o d'estudis de segon cicle
- màsters en què l'estudiant pugui fer part de la formació en altres països, tot i que això no sigui obligatori
- màsters que comparteixen activitats i assignatures comuns en diverses orientacions i especialitats o amb altres màsters i estudis, tot optimitzant els recursos disponibles

5.4 Memòria dels estudis de màster

La o les unitats bàsiques a qui el Consell de Govern encomana la posta en marxa d'un estudi de màster han d'elaborar una memòria, que constarà si més no dels següents apartats:

- **Dades generals del màster**

- Programa de postgrau en què s'emmarca
 - Unitat o unitats bàsiques responsables i col·laboradores (si escau). Altres universitats que hi participen (si escau).
 - Persona responsable i, si escau, comissió que l'assisteix: composició i procediment de designació o d'elecció.
 - Objectius de la titulació
 - Orientació (professional, recerca, ambdues)
- **Justificació del màster**
Possibles antecedents, destinataris a què s'adreça, competències genèriques i específiques dels titulats
- **Viabilitat**
 - Justificació de la demanda potencial
 - Recursos docents: amortització d'estudis anteriors i sinergies amb d'altres estudis, previsió del professorat implicat i descripció del seu nivell acadèmic
 - Recursos materials i infraestructures
 - Gestió acadèmica administrativa
- **Estructura i organització del pla d'estudis**
 - Nombre de places que s'ofereixen
 - Criteris d'admissió i selecció dels candidats i candidates
 - Estructura del pla d'estudis:
 - Itineraris que poden conduir a especialitats i/o orientacions diferents
 - Assignatures del programa: caràcter obligatori o optatiu, crèdits ECTS, descripció de les competències i dels mecanismes d'avaluació, organització temporal, previsió de pràctiques acadèmiques o professionals si escau, treball o tesina de màster.
 - Plans de mobilitat dels estudiants (si escau)
- **Mecanismes de seguiment i millora de la qualitat del programa**
Organització i mecanismes per al seguiment del programa i pla de millora

Aquestes memòries podran ser sotmeses a revisió per tercers, a criteri de la comissió d'estudis de postgrau. Posteriorment, es presenten per a la seva aprovació, si escau, als òrgans de govern (comissions de docència i/o doctorat, comissió de postgrau, Consell de Govern) i, finalment, es remeten al DURSI per a la seva aprovació.

5.5 Transitori del doctorat

El procés de canvi de l'estructura del doctorat per adaptar-se al nou marc dels POPs, seguirà una pauta que es resumeix en l'esquema temporal següent:

- Curs 2005-2006
 - Es mantenen els 46 programes de doctorat actuals
 - Condicions d'admissió per a realitzar la tesi:
 - haver obtingut el DEA

- Curs 2006-2007
 - Pot haver-hi una disminució de programes de doctorat; perquè alguns s'amortitzin per donar lloc a màsters amb orientació de recerca.
 - Condicions d'admissió per a realitzar la tesi:
 - haver completat un mínim de l'equivalent a 300 ECTS entre grau i postgrau, dels quals 60 com a mínim han de correspondre a postgrau o 2n cicle actual i, si escau, haver realitzat els complements de formació (cursos, projecte de tesi, etc.), que, en funció dels estudis cursats prèviament, determinin els responsables de l'admissió al doctorat. Aquests complements s'orientaran a la formació en metodologies de recerca i a l'adquisició de coneixements relacionats amb la línia de recerca.
 - l'admissió es realitzarà, segons el cas, a partir d'una línia de recerca o d'un programa de doctorat actual (en virtut de la disposició transitòria primera del RD³; en aquest cas el requisit d'accés segueix essent haver obtingut el DEA)

- Curs 2007-2008 i següents
 - Extinció dels programes de doctorat (no hi haurà matrícula de nous estudiants); hi haurà un nombre indeterminat de nous màsters
 - Condicions d'admissió per a realitzar la tesi:
 - haver completat un mínim de l'equivalent a 300 ECTS entre grau i postgrau, dels quals 60 com a mínim han de correspondre a postgrau o 2n cicle actual i, si escau, haver realitzat els complements de formació (cursos, projecte de tesi, etc.), que, en funció dels estudis cursats prèviament, determinin els responsables de l'admissió al doctorat.
 - l'admissió es realitzarà, segons el cas, a partir d'una línia de recerca o d'un programa de doctorat actual (en virtut de la disposició transitòria primera del RD; en aquest cas, doncs, el requisit d'accés segueix essent haver obtingut el DEA)

253

Annex 1: Calendari dels propers mesos

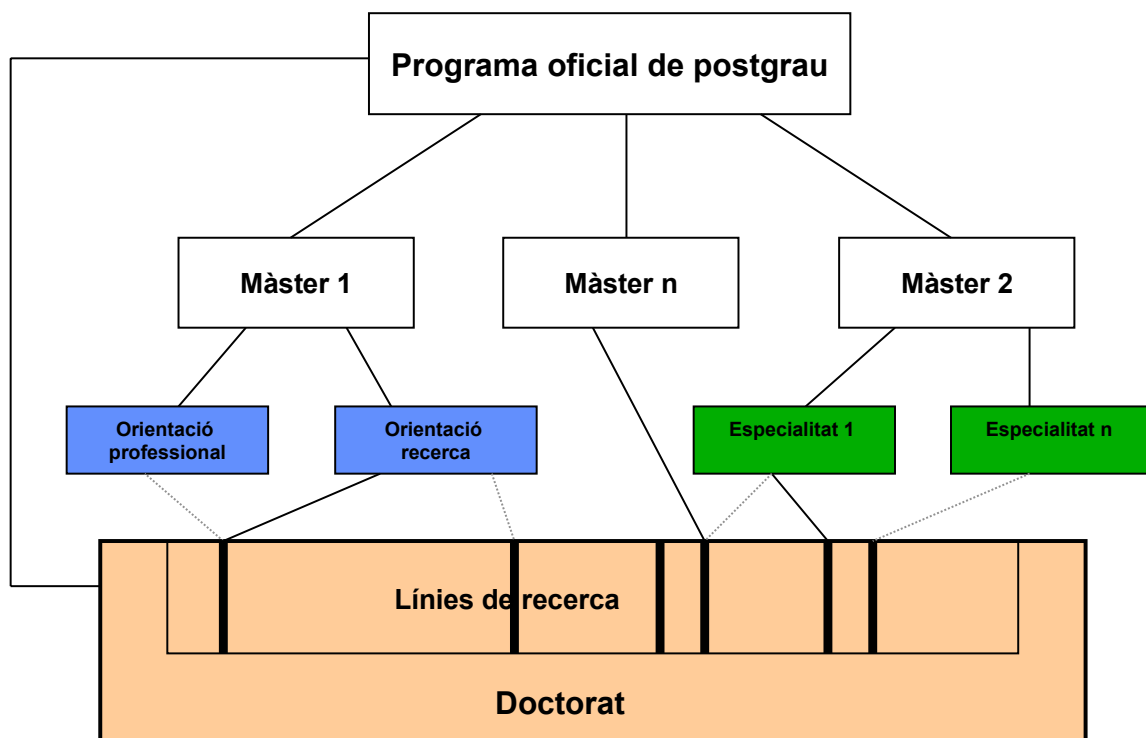
En els propers mesos, estan previstes les activitats següents:

- Després de l'anàlisi i valoració de les propostes, la Comissió constituïda elaborarà la proposta de previsió global o "mapa" de programes oficials de postgrau, i la relació dels màsters que tinguin prevista la seva implantació al curs 2006-07. El Consell de Govern aprovarà si s'escau, durant el mes de juliol, les propostes de la Comissió, que seran després presentades a les reunions decisòries del CIC.
- La resolució del CIC determinarà el mapa global per a les universitats catalanes dels programes oficials de postgrau i la programació específica per al curs 2006-07.

³ “A los estudiantes que, en la fecha de entrada en vigor de este real decreto, hubiesen iniciado los estudios de doctorado, se les aplicarán las disposiciones reguladoras del doctorado (...) por las que hubieran iniciado los mencionados estudios...”

- Les unitats bàsiques responsables dels màsters inclosos a la programació específica per al curs 2006-07 elaboraran, per encàrrec del Consell de Govern, la memòria de la titulació abans de l'1 d'octubre.
- La Comissió d'Estudis de Postgrau realitzarà la valoració acadèmica i econòmica de les memòries presentades, prèvia validació pel Servei de Gestió Acadèmica i, si escau, revisió per tercers. Una vegada acceptades, presentarà al Consell de Govern la proposta de programació de màsters per al curs 2006-07. Aquest procés tindrà lloc durant el mes d'octubre i primera quinzena de novembre. També s'han d'aprovar les línies de recerca de doctorat dels programes oficials de postgrau.
- Abans del 15 de novembre està previst trametre al DURSI les memòries aprovades pel Consell de Govern per a què aprovi els programes oficials i els inclogui a la relació de màsters de la programació universitària del curs vinent.

Annex 2: Esquema dels programes oficials de postgrau

**PRIMERA PROPOSTA SOBRE EL POSICIONAMENT
DE LA UPC RESPECTE A LA NOVA ESTRUCTURA
DELS ESTUDIS DE GRAU I POSTGRAU**

Acord núm. 101/2005 pel qual s'aprova el document base de treball de la primera proposta sobre el posicionament de la UPC respecte a la nova estructura del estudis de grau i postgrau

255

- Document aprovat per la Comissió de Docència del Consell de Govern del dia 15/03/2005
- Document aprovat pel Consell de Govern del dia 31/03/2005

DOCUMENT CG 39/03 2005

Vicerectorat d'Ordenació Acadèmica
Març 2005

PRIMERA PROPOSTA SOBRE EL POSICIONAMENT DE LA UPC RESPECTE A LA NOVA ESTRUCTURA DELS ESTUDIS DE GRAU I POSTGRAU

Vicerectorat d'Ordenació Acadèmica

Consell de Centres Docents - 3 de març de 2005

Consell de Departaments i Consell d'Instituts - 4 de març de 2005

Comissió Acadèmica del Consell Social - 12 de març de 2005

Comissió de Docència del Consell de Govern - 12 de març de 2005

Consell de l'Estudiantat - 16 de març de 2005

Consell de Govern - 31 de març de 2005

**VERSIÓ 07/03/2005 (inclou correcció d'errades i modificacions
derivades dels consells de 3 i 4/03/2005)**

TRANSICIÓ SISTEMA ACTUAL A SISTEMA EEES

- Drets associats a títols sistema actual.
- Substitució plans d'estudis actuals.

TRANSICIÓ SISTEMA ACTUAL A SISTEMA EEES

- Drets associats a títols sistema actual.
- Substitució plans d'estudis actuals.

ÍNDEX DE LA PRESENTACIÓ

- **ESTAT DEL PROCÉS D'INTEGRACIÓ A L'EEES**
- **MOTIUS PER ADOPTAR UNA OPCIO UPC**
- **ELEMENTS BÀSICS DELS NOUS REIALS DECRETES**
- **L'OPCIÓ UPC PER A LES NOVES TITULACIONS**
- **LA TRANSICIÓ CAP A LA NOVA ESTRUCTURA**

ESTAT DEL PROCÉS D'INTEGRACIÓ A L'EEES

PUNT EN QUÈ ES TROBA EL PROCÉS D'INTEGRACIÓ A L'EEES

Declaracions i comunicats: Sorbona 1998, Bolonya 1999, Lisboa 2000, Praga 2001, Berlin 2003, Bergen 2005.

Lleis:

LOU: Títol XIII

LUC: articles 15 a 17

Reials decrets:

Reial Decret 1125/2003, d'ECTS

Reial Decret 1044/2003, de Suplement Europeu al Títol

Reial Decret 55/2005, d'estudis de grau

Reial Decret 56/2005, d'estudis de postgrau

MOTIUS PER ADOPTAR UNA OPCIÓ UPC

MOTIUS PER ADOPTAR UNA OPCIO UPC RESPECTE ALS NOUS GRAUS I POSTGRAUS

- ✓ **Disposar d'unes directrius per a la configuració de l'oferta i el disseny dels nous plans d'estudi de la UPC.**
- ✓ **Informar sobre l'opció de la UPC per aconseguir la màxima participació dels membres de la comunitat universitària.**

ELEMENTS BÀSICS DELS NOUS REIALS DECRETES

ELS REIALS DECRETS DE GRAU I POSTGRAU

Titulacions de grau

Ensenyaments bàsics i de formació general
Orientació professionalitzant
De 180 a 240 crèdits ECTS (3 a 4 cursos)
Sense especialitzacions
Acreditades: assegurament de la qualitat

Programes de postgrau

Formació avançada, integrats per màsters i línies de recerca
Cooperació interdepartamental i interuniversitària

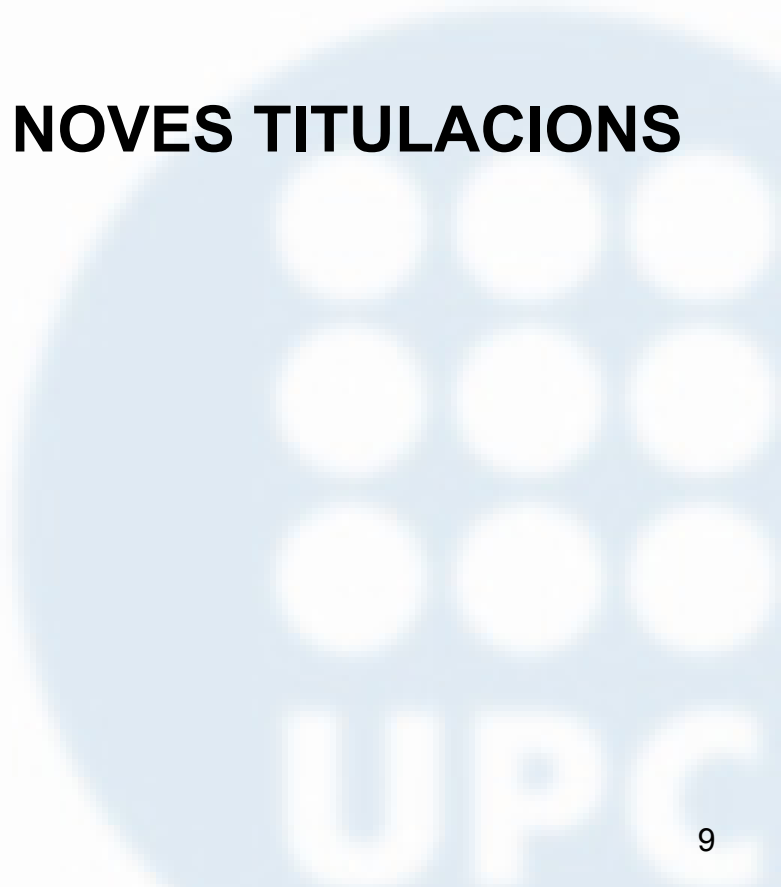
El màster

Orientació professional o de recerca acadèmica o professional, iniciació en tasques investigadores
De 60 a 120 ECTS (1 a 2 cursos)
Acreditat: assegurament de la qualitat

El doctorat

Formació avançada en les tècniques de recerca. Elaboració i presentació d'una tesi doctoral: treball original d'investigació
Es podran programar activitats de formació investigadora
Acreditat: menció europea

L'OPCIÓ UPC PER A LES NOVES TITULACIONS

L'OPCIÓ UPC RESUMIDA

- ✓ **ESTUDIS DE GRAU DE 4 CURSOS, AMB TÍTOL PROPI ALS 3 CURSOS**
- ✓ **MÀSTERS OFICIALS DE 2 | 1 CURSOS**
- ✓ **FLEXIBILITAT D'ITINERARIS**

ELS GRAUS UPC

- ✓ Supòsit: Titulacions de grau de 240 ECTS = 4 cursos (molt probablement, amb excepcions: 180 o 300)

120 a 180 ECTS (de 50% a 75% del total, d'acord amb decret) de continguts formatius comuns: Situats en els tres primers cursos del pla d'estudis.

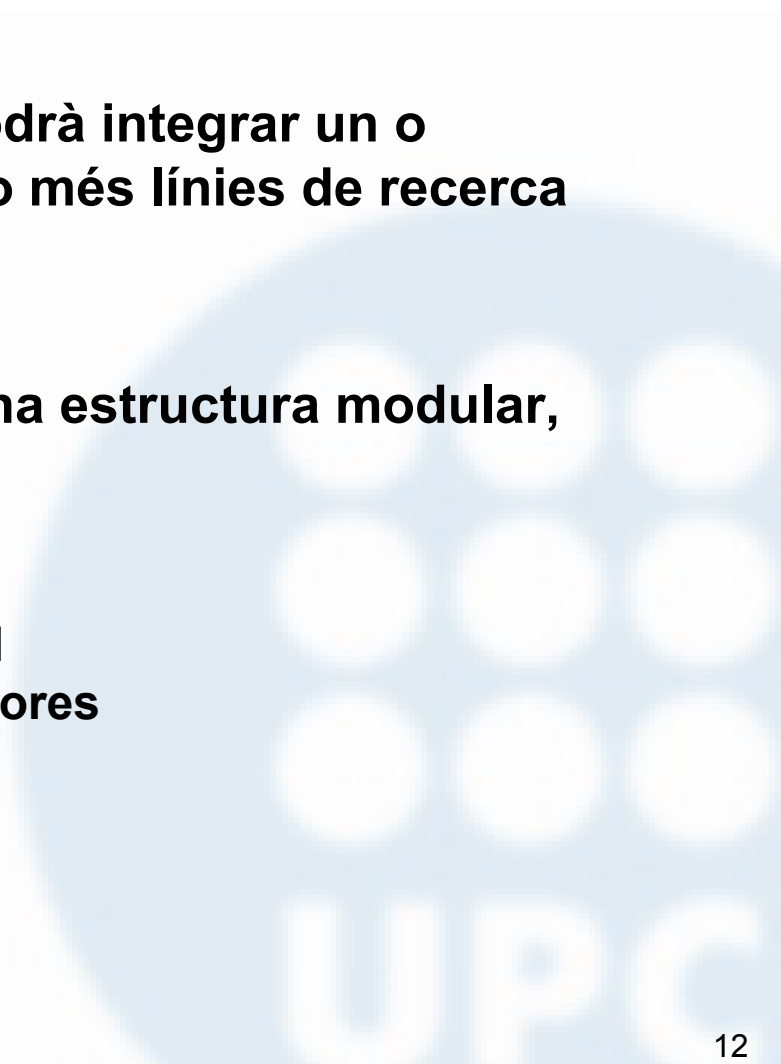
~ 30 ECTS: Pràctiques a empreses i institucions, anglès específic, sostenibilitat i altres

~ 30 ECTS: Projecte Final de Carrera

- ✓ Inclusió de les competències transversals i els mètodes de desenvolupament d'aquestes per als plans d'estudi de grau.
- ✓ Si es dona el cas d'algun àmbit amb un nombre de graus superior al desitjable, definir aquests plans d'estudis amb continguts formatius comuns parcialment coincidents, cosa que, a més, facilitaria l'obtenció de titulacions dobles.

ELS POSTGRAUS UPC

- ✓ **Un programa de postgrau per a cada àmbit UPC.**
- ✓ **Cada programa de postgrau podrà integrar un o diversos màsters i tindrà una o més línies de recerca vinculades.**
- ✓ **Programes de postgrau amb una estructura modular, combinant:**
 - **Especialització acadèmica**
 - **Especialització professional**
 - **Iniciació tasques investigadores**

ELS MÀSTERS UPC

- ✓ **Programes de 120 ECTS amb especialitats.**
- ✓ **Projecte Final de Màster ~ 30 ECTS (inclòs al programa).**
- ✓ **Accés al programa per a persones que acreditin 180 ECTS de grau que compreguin tots els crèdits formatius comuns d'un grau.**
- ✓ **En el cas de persones amb 240 ECTS de grau es podrien convalidar o dispensar fins a 60 ECTS.**

ELS DOCTORATS UPC

- ✓ **En general, però no necessàriament, a cada especialitat de màster correspondria una línia de recerca. Podrà haver-hi especialitats de màster sense línia de recerca i línies de recerca sense especialitat de màster.**
- ✓ **Les línies de recerca estaran associades a una o més unitats bàsiques, i els grups de recerca podran vincular-s'hi.**
- ✓ **Les activitats obligatòries, si n'hi ha (cosa que pot dependre de la formació anterior de l'estudiant), s'orientaran a la formació en el mètode científic, en els instruments d'accés a les fonts i a l'elaboració de documents publicables.**
- ✓ **El nombre d'ECTS corresponent a activitats obligatòries serà limitat.**
- ✓ **Les activitats específiques de cada línia podran incloure seminaris d'introducció a les activitats de recerca de les unitats associades i dels grups vinculats.**

AVANTATGES I INCONVENIENTS DE L'OPCIÓ UPC

✓ L'opció de 240 ECTS (4 cursos) per als àmbits d'enginyeria i arquitectura permet donar la formació adequada. D'altra banda, la integració del PFC (30 ECTS) en el programa de 4 cursos evita una durada excessiva de l'itinerari grau - postgrau

✓ L'inconvenient principal és que no coincideix amb l'estructura majoritària (però no exclusiva) en els països de l'EEES, que és la de 3 + 2. Això implica que l'estudiant de la UPC que volgués fer un màster a l'estranger necessitaria 6 cursos. L'estudiant de l'estranger en tindria prou amb 5.

COM SOLVENTAR ELS INCONVENIENTS

- ✓ **Proposant màsters de 120 ECTS que encaixin amb l'estàndard europeu i que siguin la base dels programes conjunts internacionals.**
- ✓ **Concentrant els continguts formatius comuns en els tres primers cursos de grau (180 ECTS inicials) per facilitar la flexibilitat d'opcions de mobilitat acadèmica de les estudiantes i dels estudiants.**
- ✓ **Atorgant un títol propi de la UPC en superar els tres primers cursos del grau (180 ECTS) i donant així a l'estudiant l'opció de continuar la seva formació a través d'un programa de màster.**
- ✓ **Establint convenis amb universitats europees per accedir als seus màsters amb el títol propi UPC (180 ECTS).**

FLEXIBILITAT D'ITINERARIS PER ADAPTAR-SE A L'ESTRUCTURA MAJORITÀRIA A EUROPA

↳ **Entrada d'estudiantes i d'estudiants UPC a màsters UPC dues vies possibles:**

Títol de grau homologat = 240 ECTS
Màster UPC = 60 ECTS (convalidacions)

Títol propi UPC = 180 ECTS
Màster UPC = 120 ECTS

↳ **Entrada d'estudiantes i d'estudiants UPC amb títol propi UPC a màsters d'universitats europees (acrediten 180 ECTS).**

↳ **Possibilitat de convalidar, pels estudis del darrer curs de grau, estudis de màster.**

↳ **Accés d'estudiantes i estudiants estrangers procedents de l'estructura 3+2 a màsters UPC (acrediten 180 ECTS).**

LA TRANSICIÓ CAP A LA NOVA ESTRUCTURA

COMPARATIVA AMB ELS ESTUDIS ACTUALS

- **Estructura actual:**
 - **Caràcter “pseudo-cíclic” del model:** en pocs casos hi ha ciclicitat real. No obstant, la UPC ha apostat per incrementar la ciclicitat dels estudis amb primers i segons cicles i amb itineraris d'accés.
 - **Especialitzacions i catàleg ampli de titulacions**
 - **Estructura reglada dels programes de doctorat**

- **Nova estructura :**
 - **Ciclicitat real**
 - **Rellevància professional del grau i catàleg d'oferta generalista**
 - **Introducció del màster:** aprofundiment científic, especialització professional o orientació investigadora
 - **Doctorat:** elaboració d'una tesi
 - **Títols acreditats**

ACTUACIONS, RESPONSABLES I TERMINIS

Escenari: Propostes de postgraus al febrer de 2006

Actuació	Responsable	Termini
Publicació del catàleg de títols oficials de grau; s'inicia la publicació de les directrius generals pròpies de cada grau.	MEC	Maig 2005
Criteris de la programació universitària de grau i postgrau	CIC	Juny 2005?
Marc per a l'elaboració de plans d'estudis de grau i postgrau	CG	Juny 2005
Mapa de l'oferta de titulacions oficials de grau UPC	CG	Juliol 2005 →
Elaboració de propostes de programes oficials de postgrau	Unitats bàsiques	Setembre - novembre 2005
Elaboració i aprovació de plans d'estudis de titulacions de grau (a mesura que es publiquin les directrius generals pròpies de cada grau)	CG	Setembre 2005 →
Processos d'aprovació de programes oficials de postgrau i d'homologació de plans d'estudis de titulacions oficials de grau	MEC	Gener - setembre 2006
Programació operativa de programes i de plans d'estudis	Unitats bàsiques	Gener - setembre 2006
Implantació de la nova oferta de titulacions oficials de grau i de programes oficials de postgrau	Unitats bàsiques	Setembre 2006 →

CG: Consell de Govern UPC
CIC: Consell Interuniversitari de Catalunya
MEC: Ministeri d'Educació i Ciència

TRANSICIÓ SISTEMA ACTUAL A SISTEMA EEES

- Drets associats a títols sistema actual.
- Substitució plans d'estudis actuals.

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

UNIVERSITAT POMPEU FABRA

Breu guia per a la elaboració i presentació de les propostes de POPs

Elements a tenir en compte:

- El procés de presentació i aprovació descrita al document “Marc per a la presentació i elaboració de POPs” afecta només als programes oficials i no als títols propis, que no pertanyen a la programació universitària que han d’aprovar el DURSI i el Consejo de Coordinación Universitaria. Seria recomanable, però, que les propostes de títols propis siguin sotmeses al mateix circuit per tal d’aconseguir una oferta coherent entre els POP’s i els títols propis.
- Amb el fi de crear un Espai Català de Postgrau que doni visibilitat i força a la oferta universitària catalana, la UAB, la UB i la UPF han acordat presentar al DURSI POP’s interuniversitaris en àmbits on totes tres són complementàries, o bé on una Universitat per sí mateixa no pot oferir un POP o varis POP’s (per manca de demanda d’alumnes o perquè no té suficients recursos, ja sigui de professorat especialitzat, ja de nombre de crèdits disponibles als actuals doctorats o d’instal·lacions adients). Això afecta, sense dubte, a POP’s que han de cobrir grans àrees com: Biomedicina, Humanitats, Lingüística, Traducció, CC. Audiovisuals, i potser Dret, Economia i Tecnologia.
- Un POP interuniversitari està compost per un nombre raonable de màsters i un nombre proporcionalment més reduït de programes de doctorat. Els màsters poden ser interuniversitaris, entre totes tres universitats (UPF-UAB-UB), entre dues tan sols (UPF-UB, UPF-UAB, UB-UAB); però també poden correspondre a una sola Universitat o ser portades a terme entre una Universitat de les esmentades i una o varies de la resta de l’Estat i/o d’Europa.
- Tot màster ha d’estar a dins d’un POP.
- El nivell d’estructuració dels POP’s és piramidal:
 - POP= n màsters + $n-x$ doctorats

283

Doctorat = grup de línies de recerca connectades amb els mòduls de recerca dels màsters integrats al POP.

- En el disseny del Doctorat cal indicar les línies de recerca ON HAN DE FIGURAR ALMENYS LES LÍNIES DE RECERCA AMB PROJECTES FINANÇATS, ELS QUE PORTEN A TERME ELS GRUPS DE RECERCA CONSOLIDATS I ELS RECONEGUTS PER LA UPF. També cal indicar la seva relació amb els mòduls de recerca o acadèmics del màster i el nom dels professors que hi pertanyen (omplir el CV que hi figura al apartat *Documentació-DURSI*).

TOTS ELS PROFESSORS I INVESTIGADORS A TEMPS COMPLERT QUE COMPLEIXEN ELS REQUISITS LEGALS (AMB ACREDITACIÓ DE RECERCA) HAN DE PODER INCLOURE’S A ALGUNA LÍNIA DE RECERCA.

Màster = combinació de mòduls (entre 10 i 12 ECTS)

- Mòduls = grup de assignatures (2-6 ECTS)
- Els mòduls poden ser compartits per dos o més màsters a dins d'un POP.
- Els mòduls poden ser de recerca, d'especialització professional o acadèmics.
- A dins d'un màster pot haver-hi dos itineraris: un de recerca i un altre professional.

[Per a més detalls veg. la presentació en Power Point]

- o La planificació que ha d'aprovar el DURSI distingeix diferents nivells de detall:
 - Planificació dels POP's i els màsters per al curs 2006-2007. El nivell de detall màxim (veg. a *Documentació - DURSI* fitxa sol·licitud i criteris i pautes de programació; versió resumida a la Presentació en Power Point). Caldrà ser pragmàtics i assegurar-se de la seva viabilitat econòmica i acadèmica amb els recursos que ara tenim.
 - Planificació dels POP's i els màsters amb el 2010 com a horitzó. Dibuix general: nombre i denominació de POP's, nombre, àmbit i objectius de doctorats i màsters, possibles col·laboracions amb altres universitats catalanes, espanyoles, europees i de tercers països, etc. (veg. a *Documentació - DURSI* criteris i pautes de programació per al 2010). Es pot i és convenient ser més ambiciós amb vistes al futur.

Etales:

- I. Generació i elaboració de les propostes:** Per tal de que les propostes arribin al Consell de Departament que les ha d'examinar amb un mínim de consens i coneixement de tots, és recomanable que la documentació es faci arribar a tot el PDI i s'obri un període d'esmenes. En cas de que sigui la Comissió de Postgrau i Doctorat la que porti la iniciativa al Consell, cal que totes les unitats hi estiguin representades (Departament, Facultat, Instituts, programes de doctorat). També caldrà establir un circuit de comunicació entre el PDI i la Comissió abans de la presentació de la proposta (p.ex. per correu electrònic); en tot cas, la documentació ha de fer-se arribar als membres del Consell de Departament com a mínim en el termini fixat pel Reglament.

S'ha de distingir entre:

1. Proposta de POP's (màsters + doctorats) per al curs 2006-2007.

Sembla raonable no obrir més de dos o tres màsters per POP en aquesta etapa i ofertar no més de dos POP's per Departament/Àrea. En la planificació del POP que s'oferta per al 2006-2007 caldrà distingir entre el(s) màster(s) que s'oferta per a la seva implantació el curs vinent i la previsió d'altres màsters que hi podrien obrir-se en els propers anys. Cal tenir en compte la viabilitat del(s) màster(s) i doctorat(s) aprovat(s) (pensar en el nombre de crèdits disponibles als doctorats). El(s) primer(s) màster(s) han de servir de nucli o pal de paller per anar construint la resta del POP.

2. Proposta de POPs (màster + doctorats) per l'Horitzó 2010.

Amb caràcter més general, caldrà fer l'esforç de projectar cap el futur per raons d'afirmació estratègica dels àmbits on la UPF - sola o en col·laboració - pot ser competitiva.

Per la elaboració de les propostes caldrà seguir els criteris i pautes establertes pel DURSI (v. *Documentació*), així com els criteris de prioritització de la UPF (v. Presentació en Power Point).

LES PROPOSTES, CLARAMENT DIFERENCIADES, S'HAN DE FER ARRIBAR A LA COMISSIÓ DE POSTGRAU I DOCTORAT DE LA UNIVERSITAT COM A MÀXIM L' 1 D'OCTUBRE.

II. Designació de un Grup de treball per la elaboració del disseny del Postgrau

Una vegada aprovada –i donat la premura de temps, és racomanable que sigui al mateix Consell– la proposta pel Consell, algú s'ha d'encarregar de treballar la proposta per tal de reunir totes les dades que demana el DURSI. És convenient, doncs, que s'anomeni un Grup de treball a aquest efecte, que després d'estudiar a fons els criteris i pautes establerts pel DURSI, ompli la fitxa de la sol·licitud.

Cal recordar que el doctorat actual i el màster d'un POP són estructures marcadament diferents. La menció de qualitat no és cap garantia per aconseguir l'aprovació del DURSI: cal l'adaptació als criteris de l'Espai Educatiu Europeu, l'existència i justificació de la demanda d'estudiants i la dimensió internacional del programa.

Com a suggeriment, aquesta Comissió podria estar constituïda per: 2-4 membres designats per cadascuna de les unitats: departament, instituts i facultat

Una vegada emés l'informe favorable de la Comissió de Postgrau de la Universitat i les seves recomanacions, aquest grup comptarà amb el suport de la Unitat de Gestió Acadèmica (Pau Solà i Lydia Garcia) i de la Unitat de Planificació i Evaluació (Francesc Abad) per portar a terme aquesta tasca.

LES PROPOSTES S'HAN DE FER ARRIBAR A LA COMISSIÓ DE POSTGRAU DE LA UNIVERSITAT COM A MÀXIM EL 20 D'OCTUBRE.

III. Aprovació i correcció de les propostes per la Comissió de Postgrau: 25 d'octubre- 1 de novembre.

Rectificació final de les propostes: 1 de novembre-8 de novembre.

Aprovació del Consell de Govern: abans del 14 de novembre.

Aprovació del DURSI: abans del 15 de febrer de 2006.

Aprovació del Consejo de Coordinación Universitària: entre el 15 de febrer i abril de 2006.

IV. Constitució de l'òrgan responsable del Programa Oficial de Postgrau. Pot estar integrat per un director del POP i els respectius directors del(s) doctorat(s) i màsters. Haurà d'encarregar-se de:

- Introduir les modificacions al pla d'estudis que calgui.
- Establir i vetllar per les condicions d'accés individualitzat.
- Determinar els complements de formació necessaris en cada cas.

La documentació mínima necessària per dissenyar una proposta és la següent:

- Presentació: Qüestions bàsiques
- Breu guia per a la presentació de propostes de POP's
- Presentació en Power Point
- Documentació DURSI:
 - ✓ Criteris i Pautes per al curs 2006-2007
 - ✓ Sol·licitud per POPs i Màsters
 - ✓ Criteris i Pautes fins al 2010

PROPOSTA DE TITULACIÓ DE MÀSTER

Professor/a i unitat/s que promouen el màster

Àmbit de la titulació

Denominació (prevista) del títol

Orientació del màster: professional / recerca, i possibles especialitats

Durada del pla d'estudis (ECTS) ¹

Oferta de places prevista inicialment i data preferent de posada en marxa

Relació amb altres titulacions de 2n. cicle, títol propi, programes de doctorat (indicar menció de qualitat), o futurs títols de grau o postgrau

Línies de recerca relacionades amb el màster

287

¹ La durada en crèdits ECTS ha d'incloure el projecte o treball fi de màster.

Competències dels titulats

Viabilitat econòmica (mitjans materials, professorat i demanda estimada...)

Institucions implicades en l'organització del màster: si és un màster interdepartamental o interuniversitari, si són departaments, centres o instituts de la UPC, o d'altres universitats, si hi ha un consorci internacional, etc.

Previsió de professorat i departaments implicats en la docència del programa: indicar els departaments i el nombre previst de professors/es

Recursos materials (espais, infraestructures) amb els què es compta per al desenvolupament del programa

Nom i signatura

Data

MARC PER A LA PRESENTACIÓ I APROVACIÓ DELS PROGRAMES OFICIALS DE POSTGRAU

Versió 1.1
Sept. 2005

289

ÍNDEX

- Programes oficials de postgrau: criteris i conceptes generals
- Elements d'un programa de postgrau: màsters i doctorats (línies de recerca)
- Consell Interuniversitari de Catalunya (CIC): criteris de programació i aspectes a definir
- Marc dels programes oficials de postgrau de la UPF
- Passos a seguir per a la implantació de màsters: procés per a la generació de propostes i la seva aprovació
- Marc per als doctorats de la UPF
- Calendari

Programes oficials de postgrau: criteris i conceptes generals 1 (arts. 1 a 7 del RD)

- Els estudis oficials de postgrau (POPs) comprenen el segon (màsters) i tercer cicle (doctorat) del sistema espanyol universitari en consonància amb les línies generals de l'EEES
- Els estudis oficials de postgrau tenen com a finalitat l'especialització de l'estudiant en la seva formació acadèmica, professional o investigadora
- S'articulen en programes integrats pels ensenyaments que condueixen als títols de màster o doctorat: **un POP és marc general** en el qual s'integren conjunt de màsters afins temàticament i el(s) doctorats que hi deriven
- Els mòduls de recerca dels màsters han d'estar lligats amb línies de recerca del doctorat
- Un programa de doctorat és substancialment un grup de línies de recerca
- La regla general d'accés als estudis de postgrau, és estar en possessió del títol de grau o del equivalent a 180 ECTS
- Els estudiants podran accedir a qualsevol estudi de postgrau relacionat o no científicament amb el seu currículum universitari, prèvia admissió d'acord amb els requisits d'accés establerts per la Universitat
- Per als estudiants estrangers no és necessària l'homologació prèvia de la seva titulació; únicament se'ls exigeix la comprovació de la formació prèvia necessària (haver obtingut el grau o el nombre de crèdits corresponents)

Programes oficials de postgrau: criteris i conceptes generals 2 (arts. 1 a 7 del Reial Decret)

- Les universitats són competents per elaborar i organitzar programes de postgrau, d'acord amb els criteris i requisits acadèmics derivats de la legislació vigent
- La universitat crearà, d'acord amb el RD, la comissió d'estudis de postgrau. Aquesta comissió és responsable de rebre, acceptar i presentar al CG les propostes de programació de postgraus per a la seva aprovació
- Cada POP tindrà un òrgan responsable que elaborarà i presentarà la proposta a la comissió d'estudis de postgrau i respondrà del desenvolupament del programa
- En una mateixa universitat no podran aprovar-se dos o més programes oficials de postgrau amb objectius i continguts substancialment coincidents
- La programació de postgraus ha d'estar d'acord amb els criteris establerts per les CCAA. El CCU aprovarà cada any, a proposta del govern autònom (15 de febrer), una relació de programes de postgrau amb caràcter oficial i acollits al règim de preus públics
- Els programes de postgrau seran acreditats per les Agències de Qualitat que siguin competents d'acord amb la legislació vigent, i per les mateixes universitats
- La implantació de programes de postgrau pot estar basada en acords de col.laboració interdepartamental i/o interuniversitari per al disseny i impartició de programes conjunts. Els programes conjunts hauran d'ajustar-se als criteris i normes generals.

Programes oficials de postgrau: segon cycle (arts. 8 i 9 del RD)

- Els màsters estaran dedicats a la formació avançada de caràcter especialitzada o multidisciplinar, dirigida a una especialització acadèmica o professional o a promoure la iniciació en tasques de recerca
- Els màsters oficials podran incorporar especialitats a la programació dels ensenyaments que corresponen amb el seu àmbit científic, humanístic, tecnològic o professional
- L'estructura dels màsters és competència de la universitat, però en tot cas **tindran entre 60 i 120 ECTS**
- **El govern podrà establir directrius generals pròpies** i requisits especials d'accés als estudis de màster en aquells casos en què **el títol habiliti professionalment**
- Per tant, hi ha màsters amb directrius pròpies i màsters en els quals la universitat defineix les directrius
- En aquest cas, la universitat assignarà un nombre de crèdits a cada una de les matèries i activitats formatives a proposta de l'òrgan responsable de desenvolupament del Màster
- És competència de l'òrgan responsable del programa de postgrau:
 - Fixar el nombre mínim de crèdits
 - Les matèries del pla d'estudis que ha de cursar cada estudiant (en funció de la formació prèvia)
- **En qualsevol cas, per a l'obtenció del títol de màster serà necessari haver superat com a mínim 60 ECTS del programa**
- **L'organització dels màsters pot comptar amb la col·laboració de professionals o investigadors/es i altres institucions, empreses o indústries**

291

Programes oficials de postgrau: tercer cycle (arts. 10 a 14 del RD)

- La finalitat del tercer cycle (doctorat) és la formació avançada en les tècniques de recerca, i inclourà l'elaboració, presentació i defensa de la tesi doctoral
- La formació corresponent **podrà articular-se mitjançant l'organització de cursos, seminaris o altres activitats dirigides a la formació investigadora**. Aquesta docència **NO** hi figurarà en la programació oficial (docència estructurada i reglada) i és potestativa
- La universitat establirà:
 - Les **línies de recerca** per a cada un dels POP,
 - La **relació de professors/es i investigadors** (q. han d'estar acreditat per a la recerca) encarregats de la direcció de tesis doctorals,
 - El **nombre màxim d'estudiants**
 - Els **criteris d'admissió en el doctorat**
- La **condició d'accés al tercer cycle** és haver completat **300 ECTS** com a mínim en el conjunt d'estudis universitaris de grau i postgrau, dels quals **60 com a mínim han de correspondre a postgrau**

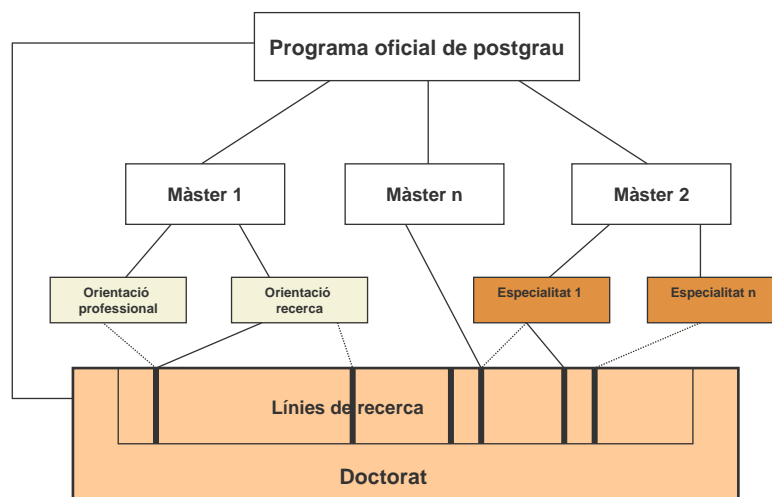

Comissió de Postgrau i Doctorat: competències

- **Revisar i gestionar acadèmicament** els màsters:
 - Assegurar la cooperació interdepartamental
 - Promoure la dimensió interuniversitària i internacional
 - Coordinar els programes i evitar solapaments
 - Comprovar que s'acompleixen els requisits legals establerts
 - Fixar les línies estratègiques dels Estudis de Postgrau
 - Proposar, si cal, màsters d'acord amb les línies estratègiques fixades
 - Aprovar l'accés extraordinari al postgrau i al doctorat
 - Avaluar i aprovar les sol·licituds que han de passar a Consell de Govern per la seva aprovació
 - Assumir les competències de la actual Comissió de doctorat
- Composició:
 - Grup de professors que funcionen com a 'think tank'
- S'establiran circuits per tal de garantir la plena informació de tota la comunitat universitària, i en especial dels Centres, Instituts i Departaments i dels directors dels màsters.

Elements d'un programa de postgrau: màsters i doctorats (línies de recerca)

Consell Interuniversitari de Catalunya (CIC): criteris de programació i aspectes a definir

- Atenció a les **necessitats socials**
 - inserció dels titulats/des als àmbits acadèmics, professionals o de la recerca
 - demanda suficient
- Prioritat de **col·laboració intra i interuniversitària**, tant a l'espai nacional com a l'internacional
 - internacionalització
 - multidisciplinars i col·laboració entre unitats bàsiques (departaments, instituts, facultats)
- **Especialització de cada universitat**
 - àmbits propis professionals i de generació del coneixement
- **Equilibri territorial**
 - criteris d'eficiència i distribució de recursos
- EEES: adequar **objectius i metodologia als principis de Bolonya**
 - disseny dels programes, desenvolupament de l'aprenentatge
 - seguiment i millora, assegurament de la qualitat

293

Consell Interuniversitari de Catalunya (CIC): criteris de programació i aspectes a definir – Criteris de la UPF

Criteris de prioritització:

- Elevat component d'**internacionalització** dels programes
- **Adequació del professorat** a l'orientació dels itineraris i títols a què puguin conduir
- **Menció de qualitat** dels programes de doctorat
- Adaptació de títols propis amb **elevada demanda i/o acreditada capacitat d'inserció professional** dels seus graduats en l'àmbit europeu

Consell Interuniversitari de Catalunya (CIC): criteris de programació i aspectes a definir

Aspectes a definir:

- Preus públics postgrau (límits del CCU sense definir) [la UPF tractarà la possibilitat d'establir una taxa diferencial, per estudiants fora de l' EEES]
- Model finançament [no hi ha nou compromís econòmic; s'ha d'adaptar el model actual]
- Criteris acreditació i efectes sobre la continuïtat (coordinació agències)
- Catàleg de grau (retard respecte al postgrau)
- Tractament dels postgraus amb directrius pròpies (encara per determinar)

Transició, a establir per la Comissió de Postgrau:

- Cada universitat ha d'establir el procediment gradual de transició; és desitjable un ritme uniforme d'implantació dels Màsters i Doctorats
- Harmonització dels mecanismes d'adaptació i d'accés als Màsters i Doctorats dels estudiants/es i titulats/des actuals
- Definició dels nous indicadors de finançament
- Tractament específic dels Erasmus Mundus [però s'ha de tenir present que el DURS! –i l'ANECA-- els proposa com a candidats preferents per a ser títols oficials]

Model UPF (1)

Estructura acadèmica del POP:

- **Estructura modular** (vegeu glossari, més endavant), que faci possible:
 - la construcció d'un *itinerari flexible*, que pugui combinar temàtica i orientació diversa (que combini mòduls d'especialització acadèmica, d'especialització professional o d'iniciació a la recerca)
 - la *col·laboració* interdepartamental, interuniversitària i internacional
 - la *interdisciplinarietat*.
 - Els mòduls son un conjunt d'assignatures de entre 2 i 6 ECTS relacionades temàticament, per activitats o per una orientació comú
- Tipus de mòduls: d'especialització acadèmica, d'especialització professional o d'iniciació a la recerca
- Màsters de 120 crèdits concebuts en dues etapes: 60 + 60
 - Per tal d'afavorir la permeabilitat entre els graus de 240 ECTS i els de 180 ECTS
 - Per tal de fer possible l'accés dels estudiants actuals de Llicenciatura
 - Pot haver-hi especialitats d'orientació o temàtiques internes (itineraris)
- Enllaç entre màsters i doctorats:
 - Els mòduls de recerca estaran relacionades preferiblement amb les línies de recerca establertes als programes de doctorat

Model UPF (2)

- La relació: hores de treball estudiant / hores de classe presencial, ha de ser alta
- El pla d'estudis determinarà el conjunt de matèries obligatòries i les activitats formatives o matèries optatives
- El pla d'estudis establirà la forma d'avaluar. Possibilitat d'avaluar conjuntament grups de matèries o activitats (mòduls)
- El pla d'estudis establirà la proporció mínima i/o màxima de matèries obligatòries i de matèries optatives i activitats formatives
- El pla d'estudis inclourà amb caràcter general el treball o projecte fi de màster, i el nombre de crèdits assignats (al voltant de 12 ECTS, per permetre un marge d'optativitat)
- Hi haurà un màxim de matèries (5 / 6) programades per semestre
- Els crèdits per matèria haurien de tenir un mínim de i un màxim (2/6) ECTS que representen un mínim de (75/150) hores de treball de l'estudiant
- No es preveu repetició de docència dins del mateix any acadèmic (Començament d'activitats únic, al setembre- problema amb Erasmus Mundus)
- Preveure la possibilitat de docència biennal (com doctorats actuals)
- El calendari: Hi haurà una única convocatòria d'avaluació
- La estructura bàsica serà el trimestre; però s'ha de preveure una certa flexibilitat mitjançant assignatures intensives per facilitar la presència de professors visitants i l'intercanvi d'estudiants a nivell català, estatal i internacional

295

Glossari termes

Dos conceptes per a la estructuració dels títols de màster:

Mòduls

- Estructura en mòduls (bloc d'assignatures independents relacionades temàticament, per activitats comunes) > permet la configuració de curricula flexibles i el aprofitament de **un mòdul, que pot fer-se servir al mateix temps per a més d'un màster a dins d'un POP**
- **La combinació de mòduls permet configurar al alumne tipus de Màster** (professional / recerca/ acadèmic) diferents o a especialitzacions diverses i possibiliten els màsters interuniversitaris i internacionals

Tipus de mòduls i màsters resultants

- *Formació Acadèmica avançada*: continguts d'especialització en l'àmbit d'una disciplina o/i continguts de anivellament quan els programes són de caire multidisciplinari
- *Especialització Professional*: preparen para l'exercici d'una professió. Poden incloure estades pràctiques a empreses i institucions
- *Recerca*: metodologia d'investigació, ús de tècniques i dels recursos específiques per fer recerca en un àmbit determinat

Guia docent

- *Exemple*:
<http://www.uib.es/servei/comunicacio/sc/e-campusuib/numero18/guia.pdf>

Marc dels programes oficials de postgrau de la UPF- Proposta

Accés- Transició

- L'òrgan responsable del programa establirà les condicions d'accés amb l'aprovació Comissió de Postgrau
- En general: accés als màsters per a persones que acrediten 180 ECTS o equivalent de Grau (p.ex. Diplomats), amb possibilitat de requerir complements de formació
- Ara per ara, NO és possible l'accés als màsters des de primers cicles actuals, estiguin o no associats a un títol PROPI
- Accés al doctorat amb segon cicle actual i complements de formació (almenys 60 ECTS de màster)
- Possibilitat d'establir complements de formació en l'accés, sigui quin sigui el títol previ o el nombre d'ECTS cursats

Prioritats: línies estratègiques

- Màsters procedents de doctorats amb **menció de qualitat** o de característiques comparables, o d'estudis de **segon cicle a extingir** (p.ex.: segon cicle en lingüística o periodisme)
- Màsters amb **dimensió internacional**: en què l'estudiant pugui fer part de la formació en altres països, tot i que això no sigui obligatori
- **Orientació combinada**: A ser possible els màsters han de tenir una doble orientació: de recerca i d'especialització professional - combinar varies itineraris tot jugant amb la construcció modular
- Màsters **interdepartamentals i/o construïts sobre el que hi ha**: que comparteixen activitats i matèries comunes en diverses orientacions i especialitats o amb altres estudis actuals, tot optimitzant els recursos disponibles
- Màsters amb **viabilitat** econòmica:
 - Disponibilitat de recursos
 - Demanda

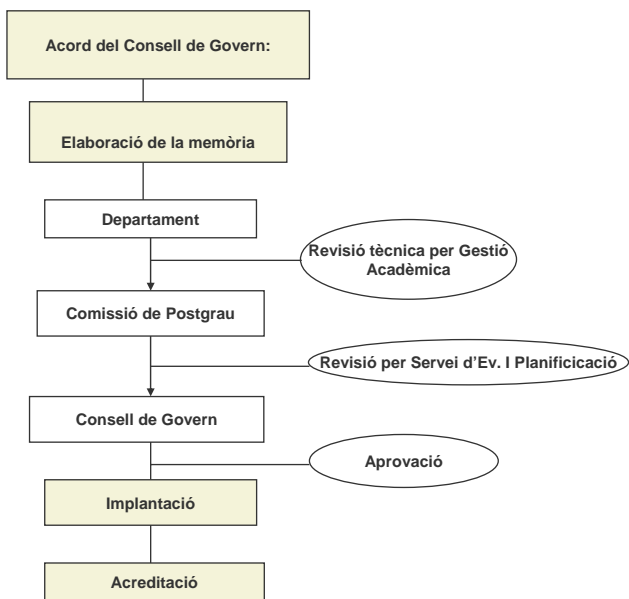

Prioritats: estructuració

- Els POP seran preferentment interuniversitaris en el espai català quan la UAB, la UB (i la UPC) comporten àrees de recerca i docència fortes i estratègiques i/o s'hagin de sumar esforços per tal assolir un nombre d'alumnes mínim. També es desitjable la **col·laboració amb universitats espanyoles i europees**
- Els POPs estaran integrats per un nombre raonable de màsters i un nombre proporcionalment molt més reduït de doctorats
- Cada programa de màster podrà integrar ú o diversos itineraris (professional/recerca), tot jugant amb l'optativitat, en nombre reduït
- **Àmbit temàtic ampli dels POPs** amb possibilitat de màsters amb especialitats i d'orientació professional, especialització acadèmica o de recerca – Sembla convenient **combinar la perspectiva professional i de recerca en els màsters**
- Els **màsters de la UPF** han de començar per un **nombre reduït, basats en programes preexistents** i a ser possible amb una **acreditació de qualitat prèvia**, per tal de fer-los viables. **Això no vol dir, però, que els doctorats de puguin transformar-se SENSE CANVIS en màsters**
- **Disponibilitat de recursos i viabilitat** del programa: demanda potencial suficient i prou capacitat docent amb el PDI actual
- Impulsar la **connexió mòduls de recerca amb les línies de recerca existents** (tot tenint en compte grups finançats, consolidats, reconeguts per la UPF)
- La formació prèvia de l'estudiant determinarà les activitats obligatòries a realitzar en el doctorat – que poden ser cursos/mòduls del màster
- El marc ha de ser flexible i ha d'admetre excepcions justificades

Passes a seguir per a la implantació d'estudis de Màsters

Etapas per a la implantació de programes de màsters (1): generació de propostes

- **Aprovació del departament** -com a òrgan en que tot el PDI té representació- de la proposta
- Constitució de l' **òrgan responsable** que elabora el pla d'estudis i la viabilitat, a més de coordinar la col·laboració interdepartamental i interuniversitària. Hi pot estar integrada per:
 - El conjunt dels directors de màster i doctorat d' POP anomenats entre els promotors del màster i responsables del doctorat (grup de professors, centre, departament i/o institut)
 - Els membres de la o les corresponents comissions de Tercer Cicle
 - Un 'comitè de savis' elegit i un o varis membres de la Comissió o Comissions de Tercer Cicle
- L'òrgan responsable gestionarà un o varis màsters i doctorats i ha de tenir especial cura en coordinar-se amb els departaments, centres e instituts i en el seguiment de les pautes de la Comissió de Postgrau de la Universitat
- La **primera tasca del òrgan responsable serà la elaboració completa de les propostes d'acord amb les requeriments del DURSI**

Etapas per a la implantació de programes de màsters (1) : generació de propostes

- **Elaboració d'una proposta** amb els elements essencials, tot seguint les **pautes de la fitxa actual del DURSI** , afegint elements de viabilitat:
 - Àmbit, orientació del programa i titulació; equivalència amb altres titulacions nacionals i/o europees
 - Objectius i destinataris
 - Justificació del programa: demanda social; previsió de demanda
 - Nombre de places i criteris d'admissió, i criteris d'accés
 - Estructura i organització del pla d'estudis
 - perfil de la titulació
 - distribució general dels ECTS: matèries, objectius
 - catàleg de matèries
 - planificació temporal i mobilitat
 - Viabilitat
 - recursos de docència
 - direcció i coordinació
 - Economia

Etapes per a la implantació de programes de màsters (2): aprovació i implantació

- Revisió i aprovació de la Comissió de Postgrau
- Aprovació del Consell de Govern
- Aprovació del DURSI
- Aprovació del Consell de Coordinació Acadèmica

Establiment de:

- Mecanismes de seguiment i qualitat
- Línies de recerca vinculades al programa i professorat que pot dirigir tesis
- Pràctiques previstes a empreses i/o institucions
- Calendari previst d'elaboració, aprovació i implantació

299

Etapes a seguir per a la implantació de programes de Màsters: elaboració memòries (protocol AQU-Directrius Gestió Acadèmica)

- 0. Dades generals
- 1. Context general que justifica i dóna suport a la implantació de la titulació
 - 1.1 Des de la perspectiva externa
 - 1.2. Des de la perspectiva interna
 - 1.3. La dimensió internacional
- 2. Programa de formació
 - 2.1. El perfil de formació i els seus referents
 - 2.2. L'enfocament del procés d'ensenyament-aprenentatge
 - 2.3. Els criteris de certificació i avaluació de la qualitat de la progressió acadèmica
 - 2.4. El perfil d'accés a la titulació
- 3. Planificació operativa del pla d'estudis
 - 3.1. El professorat i el personal d'administració i serveis
 - 3.2. Els recursos materials
 - 3.3. L'organització de l'ensenyament
- 4. Mecanismes de seguiment i assegurament de la qualitat

Marc per als doctorats de la UPF-Enllaç amb els màsters

- L'accés al doctorat es farà a través d'una línia de recerca dins d'un programa de postgrau; de manera justificada mitjançant altres línies de recerca
- Les línies de recerca són la subdivisió d'àmbit de cara a la realització de la tesi doctoral
- Per cada línia de recerca s'indicarà el PDI elegible per a direcció de tesi, els grups de recerca i les departaments i/o instituts vinculats
- Els requisits per dirigir tesis són: ser doctor, tenir acreditació de recerca (corresponent a agregat o contractat doctor; per als funcionaris: almenys un tram de recerca; ser becari postdoctoral en una convocatòria pública) i, preferentment, estar actiu en recerca els 3 darrers anys. Cal omplir la fitxa de CV oficial del DURSI.
- Depenent del *currículum* del sol·licitant, la línia de recerca de doctorat, sota la supervisió de la comissió de doctorat de la UPF, podrà proposar la superació d'un nombre màxim de 60 ECTS complementaris (provinents dels màsters o amb docència no reglada a dins del doctorat)
- Aquests crèdits complementaris s'orientaran a la formació en metodologia de recerca i coneixements complementaris relacionats amb la línia de recerca triada

TRANSITORI DOCTORAT

2005-2006	2006-2007	2007-2008 i següents
14 PROGRAMES DE DOCTORAT 8 menció qualitat	≤ 14 PROGRAMES DE DOCTORAT n.. MÀSTERS ORIENTACIÓ DE RECERCA i ESP. PROFESSIONAL	EXTINCIÓ PROGRAMES DOCTORAT ... MÀSTERS AMB ORIENTACIÓ DE RECERCA/PROFESSIONAL
ADMISSIÓ TESI: ≥300 ECTS (≥60 A MÀSTER O 2n CICLE) + DEA	ADMISSIÓ TESI: ≥300 ECTS (≥60 A MÀSTER O 2n CICLE) + DEA	ADMISSIÓ TESI: ≥300 ECTS (≥60 A MÀSTER O 2n CICLE) + COMPLEMENTS FORMACIÓ (CURSOS, PROJECTE DE TESI, PRÀCTIQUES, ETC), EN FUNCIÓ DELS ESTUDIS CURSATS PRÈVIAMENT

Calendari

- **Juliol:** Constitució de la Comissió de Postgrau i elaboració de la Normativa
- **Juliol/ 30 de setembre:** Revisió de les línies estratègiques, criteris de prioritització i estructura general dels POPs (màsters i doctorats)
- **30 de setembre: Aprovació departaments** (declaració d'interès en fitxa preliminar) dels POPs (**màsters i doctorats/línies de recerca**)
- **1 de novembre:** Elaboració completa de les propostes (suport de Gestió Acadèmica)
 - Presentació dels programes detallats i aprovació per la Comissió de Postgrau
- [Revisió tècnica dels programes pel Servei d'Avaluació i Planificació]
- **10/14 de novembre:** Aprovació pel Consell de Govern
- **15 de novembre:** Proposta al DURSÍ
- **15 de febrer:** Proposta al Consell de Coordinació Universitària
- **Implantació primers postgraus: 2006/2007**
- **Extinció dels actuals doctorats: 2007/2008** (fixat pel RD: l'1 d'octubre de 2007 s'extingeix la matriculació en els actuals doctorats)

301

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

**PROPOSTA D'INDICADORS I EVIDÈNCIES DOCUMENTALS PER AL
SEGUIMENT DE LA IMPLANTACIÓ D'ENSENYAMENTS EN EL MARC DEL
PROGRAMA ERASMUS MUNDUS**

1. Context global que justifica i recolza la implantació de la titulació

1.1. Des de la perspectiva externa

Elements:

- a) Caràcter i orientació de la titulació
- b) Demanda acadèmica i laboral prevista de la titulació.
- c) Equivalència de la titulació amb d'altres a nivell europeu
- d) Estratègies per a promoure titulacions conjuntes amb altres universitats europees

Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
1.1.1. La qualificació final que es pretén per a la titulació correspon a la descripció de la qualificació de graduat (<i>Bachelor</i>) o postgraduat (<i>Master</i>) que en general s'accepta internacionalment.	1.1.1.1 Justificació breu del nombre de crèdits de la titulació i de la seva orientació, que demostrï que es equiparable a un Bachelor, un Master Professionalitzador o un Master de Recerca.	Informe
1.1.2 La qualificació final que es pretén està basada en requeriments fets per la disciplina acadèmica, la pràctica acadèmica internacional i, si escau, la pràctica rellevant en la prospectiva del camp professional.	1.1.2.1. Justificació de la qualificació en base als requeriments de la disciplina acadèmica, la pràctica acadèmica internacional i la pràctica professional	Informe
1.1.3 Per a les noves titulacions de graduat i postgraduat, la demanda acadèmica, social i/o professional justifica la proposta d'implantació de la titulació.	1.1.3.1 Dades d'oferta i demanda de la titulació o titulacions similars en els darrers tres anys.	Taula de dades
	1.1.3.2 Informe sobre la demanda social i professional que justifica la implantació de la titulació	Informe
	1.1.3.3 Mecanismes del consorci de Master per fer difusió als potencials estudiants interessats de tercers països.	Informe
1.1.4 La institució assegura que els seus títols són transportables en l'àmbit de l'espai universitari europeu	1.1.4.1. Informe que descriu els procediments que la institució té establerts per a facilitar la transportabilitat del títol (estructura de crèdit europeu, suplement al diploma, portafoli de l'estudiant...)	Informe

1.2. Des de la perspectiva interna

Elements:

- a) El lideratge i suport interns per a desplegar la proposta de nova titulació
- b) Els recursos humans i materials disponibles.
- c) La prospectiva sobre la necessitat de disposar de nous recursos
- d) Establiment sinèrgies amb altres programes de la mateixa institució

Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
1.2.1 Els objectius del programa són coherents amb la missió de la institució i al seu pla estratègic.	1.2.1.1 Informe que descriu breument l'encaix dels objectius del programa amb els objectius i la missió de la universitat i els àmbits prioritaris de recerca	Informe
	1.2.1.2 Breu informe de les sinèrgies que s'estableixen amb altres programes de la universitat, i que afavoreixen la qualitat de la titulació	Informe

305

1.2.2 Les funcions dels responsables acadèmics del programa estan establertes clarament.	1.2.1.1 Document de funcions i responsabilitats dels responsables acadèmics (degans, responsables ensenyament, Consells d'ensenyament, etc)	Document de la universitat
	1.2.1.2 Mecanismes de cooperació del consorci del Master	Informe
1.2.3 Existeix un sistema de comunicació efectiva entre els diferents nivells de la institució que faciliti la qualitat i èxit del programa.	1.2.3.1 Breu informe que descrigui els mecanismes i sistema de comunicació entre departaments, centres, rectorat, serveis, etc., per tot allò que afecta al funcionament dels ensenyaments	Informe
1.2.4 La institució te els mitjans adequats/suficients per assegurar a l'usuari la qualitat de la titulació oferta.	1.2.4.1 Espais i infraestructures disponibles pel desenvolupament de l'ensenyament	Informe + taula espais
	1.2.4.2 Plantilla de professorat per categories i àrees de coneixement disponible per a impartir la titulació	Taula dades
	1.2.4.3 Justificació de l'adequació de la plantilla, tenint en compte el model de càlcul de plantilles de la universitat i les activitats i model educatiu de la titulació	Informe
	1.2.4.3 Plantilla de personal d'administració i serveis disponible per donar suport a la titulació	Taula dades
	1.2.4.3 Justificació de l'adequació de la plantilla de PAS, tenint en compte el model de dimensionament del catàleg de llocs de treball o altres criteris similars	Informe

2. Programa de formació

2.1 El perfil de formació i els seus referents

Elements:

- La definició del perfil de formació identificant-ne les seves competències específiques i transversals
- L'estructura adoptada: les matèries (assignatures), el seu pes curricular en ECTS dins el programa i els seus descriptors.
- L'oferta curricular d'optativitat i lliure elecció.
- La seqüència dels continguts del pla d'estudis en relació al perfil de formació establert.
- Les matèries (assignatures) amb: els objectius identificant les competències més significatives (específiques i transversals), contingut, activitats d'aprenentatge i enfocament de l'ensenyament i metodologia d'avaluació.

Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
2.1.1 La institució ha formulat clarament les competències específiques i transversals, expressant què s'espera dels graduats en termes de coneixements, habilitats i actituds en relació a la formació futura i als seus futurs rols professionals.	2.1.1.1 Perfil de formació de la titulació, incloent la llista de competències dels graduats	Informe
2.1.2 La titulació ha traslladat els objectius al programa formatiu.	2.1.2.1 Programa formatiu amb explicitació dels objectius formatius	Programa formatiu
2.1.3 El programa ha d'incloure un grup coherent de cursos i activitats educatives que proveeixen d'una cobertura apropiada tant d'aspectes fonamentals com avançats relatius a les matèries contemplades en el programa degudament actualitzades.	2.1.3.1 Programa formatiu amb explicitació dels cursos i activitats docents	Programa formatiu

2.1.4 Els programes especifiquen els objectius, la distribució de l'activitat de l'estudiant en relació amb els ECTS, així com l'enfocament de l'ensenyament i metodologia d'avaluació.	2.1.4.1 Programes de les matèries amb especificació dels objectius, càrrega de feina pels estudiants mesurada en ECTS, metodologia de l'avaluació	Guia de l'assignatura
2.2 Enfocament del procés d'ensenyament- aprenentatge		
Elements:		
a) Els principis que orienten l'enfocament del procés d'ensenyament-aprenentatge		
b) Les activitats d'aprenentatge proposades als estudiants: tipologia i volum de treball implicat en cadascuna de les assignatures		
Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
2.2.1 Els objectius de formació i les matèries que componen el programa, la concepció didàctica, els mètodes d'ensenyament emprats i la manera d'avaluar, reflecteixen la qualificació acadèmica i professional atorgada a la titulació	2.2.1.1 Breu memòria que justifiqui la coherència de la qualificació de la titulació amb els objectius de formació, programa, metodologies didàctiques emprades i les metodologies d'avaluació emprades	Informe
2.2.2 El programa ha d'incloure projectes o activitats estructurades en les quals els estudiants, treballant individualment o en equip, apliquen el que han après prèviament a resoldre problemes específics	2.2.2.2 Document que descriu les activitats docents programades amb explicitació dels seus objectius, metodologia de treball i aplicacions dels coneixements i habilitats previstos.	Informe + Guia assignatura
2.2.3 Un programa professionalitzador inclou pràctiques en empreses o institucions	2.2.3.1 Programa formatiu	Programa
	2.2.3.2 Guia o protocol de pràctiques	Guia assignatura
	2.2.3.3 Altra documentació relacionada amb la gestió de les pràctiques professionalitzadores (Guies pels tutors, Quaderns de pràctiques, etc.)	Guies, protocols, quaderns,...
2.2.4 El programa de formació inclou un treball final integrador dels aprenentatges assolits	2.2.4.1 Programa formatiu	Programa
	2.2.4.1 Guia o protocol de realització del treball final de carrera	Guia assignatura
2.3 Criteris de certificació i avaluació de la progressió acadèmica		
Elements:		
a) Els principis que orienten l'avaluació de la qualitat del procés d'ensenyament aprenentatge		
b) Els procediments d'avaluació		
Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
2.3.1 Tots els mètodes d'avaluació i els instruments emprats per determinar l'aprenentatge dels estudiants han de ser vàlids, consistents i coherents amb els objectius d'aprenentatge establerts pel programa	2.3.1.1 Guia d'aprenentatge	Guia
	2.3.1.2 Guia de les assignatures	Guia
	2.3.1.3 Models i/o exemples d'avaluacions dels estudiants, que demostrin la seva consistència amb els objectius d'aprenentatge del programa	Exemples avaluacions

307

2.3.2 Els criteris per avaluar el rendiment (els resultats) dels estudiants mitjançant l'ús d'un sistema de valoracions, estan clarament establerts, són públics i entesos per estudiants i professorat	2.3.2.1 Document públic on s'expliciten els mètodes i criteris d'avaluació	Guia de l'assignatura
	2.3.2.2 Altres mecanismes d'informació sobre els mètodes i criteris d'avaluació a alumnes i professors	Diversos
2.4 El perfil d'accés a la titulació		
Elements:		
a) Descripció de les característiques més significatives dels estudiants de nou accés en relació al perfil de formació establert		
b) Accions específiques per part de la comunitat per a facilitar la millor adequació dels estudiants a l'exigència de la titulació		
Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
2.4.1 Els criteris d'admissió i els requisits d'entrada estan clarament delimitats	2.4.1.1 Normativa d'accés dels alumnes a la titulació, incloent nivell de coneixement d'idioma/es requerit, per cada idioma considerat.	Normativa o política
	2.4.1.2 Document de requisits d'entrada i admissió, incloent requeriments especials d'admissió pels estudiants de tercers països	El que tingui elaborat la titulació
	2.4.1.3 Informació pública que mostri els resultats anuals de l'aplicació de la política d'accés	Document públic
	2.4.1.4 Política lingüística aplicada, incloent els idiomes d'impartició de les classes, dels exàmens, i mesures de suport per l'aprenentatge de llengües que s'ofereixen.	Política
	2.4.1.5 Document públic sobre el perfil d'entrada recomanat pels nous estudiants	Document públic
2.3.2 La selecció dels criteris i els procediments de resolució son clars i públics	2.4.2.1 Document públic de procediment i criteris de selecció d'alumnes	El que tingui elaborat la titulació
2.3.3 La institució ha establert accions específiques adients per facilitar una bona inserció acadèmica als nous estudiants	2.4.3.1 Programa d'acollida	Programa
	2.4.3.2 Programa de tutoria personalitzada	Programa marc
	2.4.3.3 Programa de formació propedèutica de l'ICE per a nous alumnes	Document de presentació del programa
	2.4.3.4 Altres mecanismes habilitats per facilitar la incorporació dels alumnes a la universitat (formació terceres llengües, TIC, etc...)	Programes
	2.3.4.5 Serveis i mecanismes específics oferts per acollir i integrar els estudiants de països tercers: oficina de relacions internacionals, borsa d'habitatge, assessorament, assistència social, cursos d'idiomes, activitats per a la integració social, serveis per estudiants amb necessitats especials, etc.	Programes o documents de la universitat
	2.4.3.6 Estudi del 1r quadrimestre de 1r	Informe
	2.4.3.7 Mecanismes del consorci del Master per a la gestió econòmica i pagament de les beques per a estudiants de països tercers	Procediment escrit

3. Planificació operativa del Pla d'Estudis**3.1 El professorat****Elements:**

- a) La tipologia i el volum del professorat
- b) Accions d'informació i de formació del professorat i del personal d'administració i serveis
- c) Mecanismes d'avaluació del professorat

Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
3.1.1 El professorat ha de tenir l'experiència i la formació docent adequades als objectius establerts pel programa. En el cas del postgrau, el professorat haurà d'estar involucrat en activitats de recerca.	3.1.1.1 Currículum Vitae de tots els professors implicats en l'ensenyament, que inclogui la seva experiència docent i professional (si és el cas), la seva formació pedagògica, i les seves activitats de recerca i d'innovació i millora de la docència.	Recull de CV
	3.1.1.2 Certificats, mencions, premis, ajuts i subvencions per la millora i la innovació docent obtingudes pel centre, departaments i professorat implicat en la docència.	Llistat
3.1.2 El professorat haurà de ser suficient per cobrir adequadament la impartició i avaluació de les diferents matèries, la interacció professor-estudiant, les tutories, la gestió i responsabilitats associades al funcionament del programa.	3.1.2.1 Taula de distribució del professorat per categories.	Taula de dades
	3.1.2.2 Breu memòria justificativa de l'adequació de la plantilla per cobrir les diferents activitats associades al programa formatiu.	Informe
3.1.3 La institució ha de tenir, per escrit, les polítiques de selecció, formació i avaluació i promoció del seu professorat.	3.1.3.1 Política de selecció del professorat	Política
	3.1.3.2 Programa de formació del professorat	Programa
	3.1.3.3 Procediment d'avaluació del Personal Docent i Investigador	Procediment escrit
	3.1.3.4 Política de promoció del professorat	Política

3.2 Els recursos materials**Elements:**

- a) Espais docents i específics per a l'aprenentatge
- b) Serveis i recursos tecnològics per a l'aprenentatge, i per a l'assoliment i avaluació dels objectius o competències decidits

Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
3.2.1 La institució té una dotació d'infraestructures, equipaments i serveis que tenint en compte el nombre d'estudiants i professors, asseguri un adequat desenvolupament del programa	3.2.1.1 Espais i infraestructures disponibles pel desenvolupament de l'ensenyament amb justificació de la seva adequació.	Informe + Taula dades espais
	3.2.1.2 Nombre d'estudiants i professors de l'ensenyament i dels diferents ensenyaments del centre.	Taula de dades
3.2.2 La institució té establerta una política de convenis amb institucions i empreses per garantir, si escau, la realització de pràctiques professionalitzadores.	3.2.2.1 Recull de convenis amb empreses i institucions per la realització de pràctiques professionalitzadores.	Llistat convenis + còpia convenis

309

3.3 L'organització de l'ensenyament**Elements:**

- a) La dimensió teòrica, pràctica (tant d'aula o laboratori, com de pràctiques externes i professionalitzadores) del currículum
- b) L'organització de l'atenció tutorial de grups i individual
- c) L'organització de l'activitat d'avaluació
- d) Criteris d'oferta d'assignatures optatives i de lliure elecció
- e) Les estratègies per fomentar la mobilitat dels estudiants a Europa

Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
3.3.1 L'organització del programa ha d'afavorir que hi hagi un equilibri entre els aspectes teòrics i pràctics.	3.3.1.1 Distribució de crèdits teòrics i pràctics del programa formatiu	Taula
3.3.2 L'organització del programa ha de promoure el procés d'aprenentatge, i ha d'establir els criteris per a la seva optimització (calendari, horaris, plans docents, organització de l'avaluació i l'atenció tutorial, oferta d'optatives i lliure elecció, etc.)	3.3.2.1 Document d'organització del programa formatiu que inclogui el calendari escolar, horaris, i planificació de les assignatures.	Calendari + horaris
	3.3.2.2 Document d'organització de l'activitat tutorial	Programa Acció Tutorial
	3.3.2.3 Organització de l'activitat d'avaluació	Informe
	3.3.2.4 Oferta d'assignatures optatives i de lliure elecció	Llistat
3.3.3 El programa promourà la mobilitat dels estudiants, mitjançant l'organització de l'ensenyament i d'altres estratègies específiques	3.3.3.1 Document d'establiment de les estratègies per fomentar la mobilitat dels estudiants: funcionament de la mobilitat entre les institucions del consorci, combinacions possibles de mobilitat, durada dels períodes de mobilitat, nombre d'ECTS a obtenir durant els períodes de mobilitat, etc.	Informe
	3.3.3.2 Currículum nuclear	Informe
	3.3.3.3 Resultats del programa de mobilitat dels estudiants	Dades de mobilitat

4. Mecanismes de seguiment i assegurament de la qualitat**4.1 Gestió i supervisió de l'ensenyament****Elements:**

- a) Els òrgans responsables del seguiment i assegurament de la qualitat en la implantació del nou títol
- b) Els procediments de seguiment de la implantació del pla, amb una atenció especial a la temporització de les fases i accions implicades
- c) Mecanismes de recollida d'informació i difusió, i ús posterior

Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
4.1.1 Hi ha un sistema d'assegurament de la qualitat vinculat a accions de seguiment i de millora, que compta amb la participació dels diferents agents implicats	4.1.1.1 Normativa d'aplicació i seguiment dels resultats dels processos d'avaluació d'ensenyaments i serveis, incloent les responsabilitats dels diferents agents.	Normativa de la universitat
4.1.2 El sistema intern de qualitat ha de fer ús dels resultats de les experiències prèvies d'avaluació de la titulació	4.1.2.1 Procediment d'elaboració, implantació i seguiment dels plans de millora	Procediment escrit
	4.1.2.2 Informació relativa als plans de millora acordats i el seu desenvolupament	Plans de millora, informes

4.1.3 La institució ha d'establir un mecanisme per a l'avaluació dels programes, on s'involucrin tots els agents, que supervisi la implementació del currículum i el progrés dels estudiants, i que garanteixi que els problemes s'identifiquen i es solucionen.	4.1.3.1 Document de funcions dels responsables i altres agents implicats en el programa, en l'avaluació i seguiment del mateix	Document de la universitat
	4.1.3.2 Document de descripció del sistema d'assegurament de la qualitat en la implantació dels títols	Informe
	4.1.3.3 Document de descripció del sistema de seguiment del progrés dels estudiants	Informe
4.1.4 El programa té establerts els mecanismes adients per registrar i certificar el progrés acadèmic dels estudiants (expedient acadèmic)	4.1.4.1 Expedient acadèmic de l'alumne	Model d'expedient
	4.1.4.2 Política d'accés i custòdia de les certificacions dels estudiants	Política o normativa
4.1.5 La institució té les eines adequades per recollir, analitzar i respondre sistemàticament a la informació obtinguda dels estudiants, graduats, professorat i empleadors.	4.1.4.2 Document d'establiment dels mecanismes de recollida i anàlisi de la informació procedent d'estudiants, graduats, professorat i empleadors.	Informe
	4.1.4.3 Exemples d'instruments de recollida d'informació d'alumnes, professors, graduats i empleadors	Enquestes, cartes, resultats d'entrevistes de grup...

4.2 Gestió de les activitats d'aprenentatge (treball de l'estudiant) i la seva avaluació

Elements:

- a) El sistema d'avaluació de la progressió dels estudiants (orientat a la verificació de l'adquisició de coneixements i/o habilitats pels estudiants)
- b) Els procediments formalitzats d'atenció tutorial i orientació acadèmica
- c) Accions programades específiques d'atenció als estudiants
- d) La coordinació dels processos d'ensenyament i aprenentatge així com la seva supervisió

311

Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
4.2.1 Els resultats acadèmics s'analitzen de forma regular, tenint en compte les competències establertes i els seus resultats s'utilitzen per millorar els processos d'aprenentatge i d'avaluació i associar-los amb estàndards d'aprenentatge.	4.2.1.1 Document que descriu els mecanismes d'anàlisi dels resultats acadèmics dels estudiants i la incorporació de les conclusions al procés de millora de la titulació	Informe
	4.2.1.2 Exemples de l'avaluació de competències i objectius i els resultats obtinguts	Exemples
4.2.2 El programa té establerts mecanismes de concreció de les demandes de treball de l'estudiant tenint en compte el conjunt d'assignatures del període lectiu.	4.2.2.1 Document on es recullen els diferents instruments posats en marxa per concretar les demandes de feina als estudiants	- Guia assignatura - Formulari monitorització
4.2.3 La institució ha de tenir un sistema de suport a l'estudiant. Especialment de tutoria personal, acadèmica i professional	4.2.3.1 Document que reculli el sistema de suport als estudiants: tutoria acadèmica, tutoria personalitzada, programes o activitats d'inserció laboral	Informe + documents a l'abast dels estudiants (fulletons, plana web...)
4.2.4 El programa té identificats els responsables i procediments per a la coordinació i supervisió de l'activitat docent.	4.2.4.1 Document que reculli els responsables i funcions en el seguiment de l'activitat docent: Responsable ensenyament, Junta de Centre, Consell d'Ensenyament, Consell de Govern, etc.	Document de la universitat

4.2.5 La institució ha de tenir un procediment per recollir, valorar i integrar els suggeriments i les reclamacions dels estudiants, i aprofitar la informació per a millorar els processos d'aprenentatge	4.2.5.1 Document on es descriu el procediment de recollida, anàlisi i utilització dels suggeriments i queixes dels estudiants	Informe + exemples
5. Resultats		
5.1 Resultats del programa		
Elements:		
a) El nivell de formació assolit b) La taxa d'èxit c) La durada mitjana dels estudis d) Satisfacció dels estudiants i graduats		
Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
5.1.1 Els resultats acadèmics reflecteixen l'assoliment dels objectius de formació del programa	5.1.1.1 Taula amb les principals taxes relacionades amb el rendiment acadèmic (període a determinar, a nivell orientatiu, darrers tres anys): - Taxa d'èxit - Taxa d'eficiència - Taxa d'abandonament - Taxa d'endarreriment - Taxa de graduació	Taula de dades
	5.1.1.2 Anàlisis dels resultats acadèmics obtinguts, en termes d'assoliment dels objectius de formació	Informe
5.1.2 La taxa d'èxit ha d'estar d'acord amb les característiques dels estudiants i amb l'esforç demanat en el programa	5.1.2.1 Taxa d'èxit	Taula de dades
	5.1.2.1 Accés dels alumnes per vies i notes d'entrada	Taula de dades
	5.1.2.2 Informació sobre la dedicació dels alumnes al programa: temps parcial, dedicació total	Taula de dades
	5.1.1.3 Anàlisis de la relació entre la taxa d'èxit, les característiques dels alumnes (nota i via d'accés, dedicació al programa) i la carrega de feina que representa el programa	Informe
5.1.3 El programa ha de poder ser completat amb èxit dins el temps previst, tenint en compte les característiques dels estudiants. Cal identificar i corregir els elements relacionats amb el programa que dificulten aquest objectiu	5.1.3.1 Taxa de graduació en el temps previst	Taula de dades
	5.1.3.1 Anàlisis de les assignatures amb menor taxa d'èxit i les seves causes.	Taula de dades + Informe
	5.1.3.2 Pla d'acció per millorar els resultats acadèmics de les assignatures o grups d'alumnes amb menor èxit acadèmic	Informe
5.1.4 Els resultats de satisfacció dels estudiants i graduats responen a les característiques i expectatives del programa	5.1.4.1 Resultats i exemples de mecanismes per conèixer de satisfacció dels alumnes	Informe de resultats + exemples enquestes
	5.1.4.2 Resultats i models de mecanismes per conèixer la satisfacció dels titulats	Informe de resultats + exemples enquestes

(1) Els elements i els estàndards s'han extret dels *Estàndards d'acreditació de les titulacions*, proposats per AQU Catalunya en el marc del desenvolupament de projectes pilot per a l'adaptació dels títols a l'EEES.

(2) Format recomanat.

**PROPOSTA D'INDICADORS I EVIDÈNCIES DOCUMENTALS PER AL
SEGUIMENT DE LA IMPLANTACIÓ D'ENSENYAMENTS EN EL MARC DE
L'EEES**

1. Context global que justifica i recolza la implantació de la titulació

1.1. Des de la perspectiva externa

Elements:

- a) Caràcter i orientació de la titulació
- b) Demanda acadèmica i laboral prevista de la titulació.
- c) Equivalència de la titulació amb d'altres a nivell europeu
- d) Estratègies per a promoure titulacions conjuntes amb altres universitats europees

Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
1.1.1. La qualificació final que es pretén per a la titulació correspon a la descripció de la qualificació de graduat (<i>Bachelor</i>) o postgraduat (<i>Master</i>) que en general s'accepta internacionalment.	1.1.1.1 Justificació breu del nombre de crèdits de la titulació i de la seva orientació, que demostrí que es equiparable a un Bachelor, un Master Professionalitzador o un Master de Recerca.	Informe
1.1.2 La qualificació final que es pretén està basada en requeriments fets per la disciplina acadèmica, la pràctica acadèmica internacional i, si escau, la pràctica rellevant en la prospectiva del camp professional.	1.1.2.1. Justificació de la qualificació en base als requeriments de la disciplina acadèmica, la pràctica acadèmica internacional i la pràctica professional	Informe
1.1.3 Per a les noves titulacions de graduat i postgraduat, la demanda acadèmica, social i/o professional justifica la proposta d'implantació de la titulació.	1.1.3.1 Dades d'oferta i demanda de la titulació o titulacions similars en els darrers tres anys.	Taula de dades
	1.1.3.2 Informe sobre la demanda social i professional que justifica la implantació de la titulació	Informe
1.1.4 La institució assegura que els seus títols són transportables en l'àmbit de l'espai universitari europeu	1.1.4.1. Informe que descriu els procediments que la institució té establerts per a facilitar la transportabilitat del títol (estructura de crèdit europeu, suplement al diploma, portafoli de l'estudiant...)	Informe

1.2. Des de la perspectiva interna

Elements:

- a) El lideratge i suport interns per a desplegar la proposta de nova titulació
- b) Els recursos humans i materials disponibles.
- c) La prospectiva sobre la necessitat de disposar de nous recursos
- d) Establiment sinèrgies amb altres programes de la mateixa institució

Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
1.2.1 Els objectius del programa són coherents amb la missió de la institució i al seu pla estratègic.	1.2.1.1 Informe que descriu breument l'encaix dels objectius del programa amb els objectius i la missió de la universitat i els àmbits prioritaris de recerca	Informe
	1.2.1.2 Breu informe de les sinèrgies que s'estableixen amb altres programes de la universitat, i que afavoreixen la qualitat de la titulació	Informe
1.2.2 Les funcions dels responsables acadèmics del programa estan establertes clarament.	1.2.1.1 Document de funcions i responsabilitats dels responsables acadèmics (degans, responsables ensenyament, Consells d'ensenyament, etc)	Document de la universitat

313

1.2.3 Existeix un sistema de comunicació efectiva entre els diferents nivells de la institució que faciliti la qualitat i èxit del programa.	1.2.3.1 Breu informe que descriu els mecanismes i sistema de comunicació entre departaments, centres, rectorat, serveis, etc., per tot allò que afecta al funcionament dels ensenyaments	Informe
1.2.4 La institució té els mitjans adequats/suficients per assegurar a l'usuari la qualitat de la titulació oferta.	1.2.4.1 Espais i infraestructures disponibles pel desenvolupament de l'ensenyament	Informe + taula espais
	1.2.4.2 Plantilla de professorat per categories i àrees de coneixement disponible per a impartir la titulació	Taula dades
	1.2.4.3 Justificació de l'adequació de la plantilla, tenint en compte el model de càlcul de plantilles de la universitat i les activitats i model educatiu de la titulació	Informe
	1.2.4.3 Plantilla de personal d'administració i serveis disponible per donar suport a la titulació	Taula dades
	1.2.4.3 Justificació de l'adequació de la plantilla de PAS, tenint en compte el model de dimensionament del catàleg de llocs de treball o altres criteris similars	Informe

2. Programa de formació

2.1 El perfil de formació i els seus referents

Elements:

- a) La definició del perfil de formació identificant-ne les seves competències específiques i transversals
- b) L'estructura adoptada: les matèries (assignatures), el seu pes curricular en ECTS dins el programa i els seus descriptors.
- c) L'oferta curricular d'optativitat i lliure elecció.
- d) La seqüència dels continguts del pla d'estudis en relació al perfil de formació establert.
- e) Les matèries (assignatures) amb: els objectius identificant les competències més significatives (específiques i transversals), contingut, activitats d'aprenentatge i enfocament de l'ensenyament i metodologia d'avaluació.

Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
2.1.1 La institució ha formulat clarament les competències específiques i transversals, expressant què s'espera dels graduats en termes de coneixements, habilitats i actituds en relació a la formació futura i als seus futurs rols professionals.	2.1.1.1 Perfil de formació de la titulació, incloent la llista de competències dels graduats	Informe
2.1.2 La titulació ha traslladat els objectius al programa formatiu.	2.1.2.1 Programa formatiu amb explicitació dels objectius formatius	Programa formatiu
2.1.3 El programa ha d'incloure un grup coherent de cursos i activitats educatives que proveeixen d'una cobertura apropiada tant d'aspectes fonamentals com avançats relatius a les matèries contemplades en el programa degudament actualitzades.	2.1.3.1 Programa formatiu amb explicitació dels cursos i activitats docents	Programa formatiu
2.1.4 Els programes especifiquen els objectius, la distribució de l'activitat de l'estudiant en relació amb els ECTS, així com l'enfocament de l'ensenyament i metodologia d'avaluació.	2.1.4.1 Programes de les matèries amb especificació dels objectius, càrrega de feina pels estudiants mesurada en ECTS, metodologia de l'avaluació	Guia de l'assignatura

2.2 Enfocament del procés d'ensenyament- aprenentatge

Elements:

- a) Els principis que orienten l'enfocament del procés d'ensenyament-aprenentatge
- b) Les activitats d'aprenentatge proposades als estudiants: tipologia i volum de treball implicat en cadascuna de les assignatures

Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
2.2.1 Els objectius de formació i les matèries que componen el programa, la concepció didàctica, els mètodes d'ensenyament emprats i la manera d'avaluar, reflecteixen la qualificació acadèmica i professional atorgada a la titulació	2.2.1.1 Breu memòria que justifiqui la coherència de la qualificació de la titulació amb els objectius de formació, programa, metodologies didàctiques emprades i les metodologies d'avaluació emprades	Informe
2.2.2 El programa ha d'incloure projectes o activitats estructurades en les quals els estudiants, treballant individualment o en equip, apliquen el que han après prèviament a resoldre problemes específics	2.2.2.2 Document que descriu les activitats docents programades amb explicitació dels seus objectius, metodologia de treball i aplicacions dels coneixements i habilitats previstos.	Informe + Guia assignatura
2.2.3 Un programa professionalitzador inclou pràctiques en empreses o institucions	2.2.3.1 Programa formatiu	Programa
	2.2.3.2 Guia o protocol de pràctiques	Guia assignatura
	2.2.3.3 Altra documentació relacionada amb la gestió de les pràctiques professionalitzadores (Guies pels tutors, Quaderns de pràctiques, etc.)	Guies, protocols, quaderns,...
2.2.4 El programa de formació inclou un treball final integrador dels aprenentatges assolits	2.2.4.1 Programa formatiu	Programa
	2.2.4.1 Guia o protocol de realització del treball final de carrera	Guia assignatura

315

2.3 Criteris de certificació i avaluació de la progressió acadèmica

Elements:

- a) Els principis que orienten l'avaluació de la qualitat del procés d'ensenyament aprenentatge
- b) Els procediments d'avaluació

Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
2.3.1 Tots els mètodes d'avaluació i els instruments emprats per determinar l'aprenentatge dels estudiants han de ser vàlids, consistents i coherents amb els objectius d'aprenentatge establerts pel programa	2.3.1.1 Guia d'aprenentatge	Guia
	2.3.1.2 Guia de les assignatures	Guia
	2.3.1.3 Models i/o exemples d'avaluacions dels estudiants, que demostrin la seva consistència amb els objectius d'aprenentatge del programa	Exemples avaluacions
2.3.2 Els criteris per avaluar el rendiment (els resultats) dels estudiants mitjançant l'ús d'un sistema de valoracions, estan clarament establerts, són públics i entesos per estudiants i professorat	2.3.2.1 Document públic on s'expliciten els mètodes i criteris d'avaluació	Guia de l'assignatura
	2.3.2.2 Altres mecanismes d'informació sobre els mètodes i criteris d'avaluació a alumnes i professors	Diversos

2.4 El perfil d'accés a la titulació		
Elements:		
a) Descripció de les característiques més significatives dels estudiants de nou accés en relació al perfil de formació establert		
b) Accions específiques per part de la comunitat per a facilitar la millor adequació dels estudiants a l'exigència de la titulació		
Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
2.4.1 Els criteris d'admissió i els requisits d'entrada estan clarament delimitats	2.4.1.1 Normativa d'accés dels alumnes a la titulació, incloent nivell de coneixement d'idioma/es requerit, per cada idioma considerat.	Normativa o política
	2.4.1.2 Document de requisits d'entrada i admissió, incloent requeriments especials d'admissió pels estudiants de tercers països	El que tingui elaborat la titulació
	2.4.1.3 Informació pública que mostri els resultats anuals de l'aplicació de la política d'accés	Document públic
	2.4.1.4 Política lingüística aplicada, incloent els idiomes d'impartició de les classes, dels exàmens, i mesures de suport per l'aprenentatge de llengües que s'ofereixen.	Política
	2.4.1.5 Document públic sobre el perfil d'entrada recomanat pels nous estudiants	Document públic
2.3.2 La selecció dels criteris i els procediments de resolució son clars i públics	2.4.2.1 Document públic de procediment i criteris de selecció d'alumnes	El que tingui elaborat la titulació
2.3.3 La institució ha establert accions específiques adients per facilitar una bona inserció acadèmica als nous estudiants	2.4.3.1 Programa d'acollida	Programa
	2.4.3.2 Programa de tutoria personalitzada	Programa marc
	2.4.3.3 Programa de formació propedèutica de l'ICE per a nous alumnes	Document de presentació del programa
	2.4.3.4 Altres mecanismes habilitats per facilitar la incorporació dels alumnes a la universitat (formació terceres llengües, TIC, etc...)	Programes
	2.3.4.5 Serveis i mecanismes específics oferts per acollir i integrar els estudiants de països tercers: oficina de relacions internacionals, borsa d'habitatge, assessorament, assistència social, cursos d'idiomes, activitats per a la integració social, serveis per estudiants amb necessitats especials, etc.	Programes o documents de la universitat
	2.4.3.6 Estudi del 1r quadrimestre de 1r	Informe

3. Planificació operativa del Pla d'Estudis

3.1 El professorat

Elements:

- a) La tipologia i el volum del professorat
- b) Accions d'informació i de formació del professorat i del personal d'administració i serveis
- c) Mecanismes d'avaluació del professorat

Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
3.1.1 El professorat ha de tenir l'experiència i la formació docent adequades als objectius establerts pel programa. En el cas del postgrau, el professorat haurà d'estar involucrat en activitats de recerca.	3.1.1.1 Currículum Vitae de tots els professors implicats en l'ensenyament, que inclogui la seva experiència docent i professional (si és el cas), la seva formació pedagògica, i les seves activitats de recerca i d'innovació i millora de la docència.	Recull de CV
	3.1.1.2 Certificats, mencions, premis, ajuts i subvencions per la millora i la innovació docent obtingudes pel centre, departaments i professorat implicat en la docència.	Llistat
3.1.2 El professorat haurà de ser suficient per cobrir adequadament la impartició i avaluació de les diferents matèries, la interacció professor-estudiant, les tutories, la gestió i responsabilitats associades al funcionament del programa.	3.1.2.1 Taula de distribució del professorat per categories.	Taula de dades
	3.1.2.2 Breu memòria justificativa de l'adequació de la plantilla per cobrir les diferents activitats associades al programa formatiu.	Informe
3.1.3 La institució ha de tenir, per escrit, les polítiques de selecció, formació i avaluació i promoció del seu professorat.	3.1.3.1 Política de selecció del professorat	Política
	3.1.3.2 Programa de formació del professorat	Programa
	3.1.3.3 Procediment d'avaluació del Personal Docent i Investigador	Procediment escrit
	3.1.3.4 Política de promoció del professorat	Política

3.2 Els recursos materials

Elements:

- a) Espais docents i específics per a l'aprenentatge
- b) Serveis i recursos tecnològics per a l'aprenentatge, i per a l'assoliment i avaluació dels objectius o competències decidits

Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
3.2.1 La institució té una dotació d'infraestructures, equipaments i serveis que tenint en compte el nombre d'estudiants i professors, asseguri un adequat desenvolupament del programa	3.2.1.1 Espais i infraestructures disponibles pel desenvolupament de l'ensenyament amb justificació de la seva adequació.	Informe + Taula dades espais
	3.2.1.2 Nombre d'estudiants i professors de l'ensenyament i dels diferents ensenyaments del centre.	Taula de dades
3.2.2 La institució té establerta una política de convenis amb institucions i empreses per garantir, si escau, la realització de pràctiques professionalitzadores.	3.2.2.1 Recull de convenis amb empreses i institucions per la realització de pràctiques professionalitzadores.	Llistat convenis + còpia convenis

317

3.3 L'organització de l'ensenyament		
Elements: a) La dimensió teòrica, pràctica (tant d'aula o laboratori, com de pràctiques externes i professionalitzadores) del currículum b) L'organització de l'atenció tutorial de grups i individual c) L'organització de l'activitat d'avaluació d) Criteris d'oferta d'assignatures optatives i de lliure elecció e) Les estratègies per fomentar la mobilitat dels estudiants a Europa		
Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
3.3.1 L'organització del programa ha d'afavorir que hi hagi un equilibri entre els aspectes teòrics i pràctics.	3.3.1.1 Distribució de crèdits teòrics i pràctics del programa formatiu	Taula
3.3.2 L'organització del programa ha de promoure el procés d'aprenentatge, i ha d'establir els criteris per a la seva optimització (calendari, horaris, plans docents, organització de l'avaluació i l'atenció tutorial, oferta d'optatives i lliure elecció, etc.)	3.3.2.1 Document d'organització del programa formatiu que inclogui el calendari escolar, horaris, i planificació de les assignatures.	Calendari + horaris
	3.3.2.2 Document d'organització de l'activitat tutorial	Programa Acció Tutorial
	3.3.2.3 Organització de l'activitat d'avaluació	Informe
	3.3.2.4 Oferta d'assignatures optatives i de lliure elecció	Llistat
3.3.3 El programa promourà la mobilitat dels estudiants, mitjançant l'organització de l'ensenyament i d'altres estratègies específiques	3.3.3.1 Document d'establiment de les estratègies per fomentar la mobilitat dels estudiants: funcionament de la mobilitat entre les institucions del consorci, combinacions possibles de mobilitat, durada dels períodes de mobilitat, nombre d'ECTS a obtenir durant els períodes de mobilitat, etc.	Informe
	3.3.3.2 Currículum nuclear	Informe
	3.3.3.3 Resultats del programa de mobilitat dels estudiants	Dades de mobilitat
4. Mecanismes de seguiment i assegurament de la qualitat		
4.1 Gestió i supervisió de l'ensenyament		
Elements: a) Els òrgans responsables del seguiment i assegurament de la qualitat en la implantació del nou títol b) Els procediments de seguiment de la implantació del pla, amb una atenció especial a la temporització de les fases i accions implicades c) Mecanismes de recollida d'informació i difusió, i ús posterior		
Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
4.1.1 Hi ha un sistema d'assegurament de la qualitat vinculat a accions de seguiment i de millora, que compta amb la participació dels diferents agents implicats	4.1.1.1 Normativa d'aplicació i seguiment dels resultats dels processos d'avaluació d'ensenyaments i serveis, incloent les responsabilitats dels diferents agents.	Normativa de la universitat
4.1.2 El sistema intern de qualitat ha de fer ús dels resultats de les experiències prèvies d'avaluació de la titulació	4.1.2.1 Procediment d'elaboració, implantació i seguiment dels plans de millora	Procediment escrit
	4.1.2.2 Informació relativa als plans de millora acordats i el seu desenvolupament	Plans de millora, informes

4.1.3 La institució ha d'establir un mecanisme per a l'avaluació dels programes, on s'involucrin tots els agents, que supervisi la implementació del currículum i el progrés dels estudiants, i que garanteixi que els problemes s'identifiquen i es solucionen.	4.1.3.1 Document de funcions dels responsables i altres agents implicats en el programa, en l'avaluació i seguiment del mateix	Document de la universitat
	4.1.3.2 Document de descripció del sistema d'assegurament de la qualitat en la implantació dels títols	Informe
	4.1.3.3 Document de descripció del sistema de seguiment del progrés dels estudiants	Informe
4.1.4 El programa té establerts els mecanismes adients per registrar i certificar el progrés acadèmic dels estudiants (expedient acadèmic)	4.1.4.1 Expedient acadèmic de l'alumne	Model d'expedient
	4.1.4.2 Política d'accés i custòdia de les certificacions dels estudiants	Política o normativa
4.1.5 La institució té les eines adequades per recollir, analitzar i respondre sistemàticament a la informació obtinguda dels estudiants, graduats, professorat i empleadors.	4.1.4.2 Document d'establiment dels mecanismes de recollida i anàlisi de la informació procedent d'estudiants, graduats, professorat i empleadors.	Informe
	4.1.4.3 Exemples d'instruments de recollida d'informació d'alumnes, professors, graduats i empleadors	Enquestes, cartes, resultats d'entrevistes de grup...
4.2 Gestió de les activitats d'aprenentatge (treball de l'estudiant) i la seva avaluació		
Elements: a) El sistema d'avaluació de la progressió dels estudiants (orientat a la verificació de l'adquisició de coneixements i/o habilitats pels estudiants) b) Els procediments formalitzats d'atenció tutorial i orientació acadèmica c) Accions programades específiques d'atenció als estudiants d) La coordinació dels processos d'ensenyament i aprenentatge així com la seva supervisió		
Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
4.2.1 Els resultats acadèmics s'analitzen de forma regular, tenint en compte les competències establertes i els seus resultats s'utilitzen per millorar els processos d'aprenentatge i d'avaluació i associar-los amb estàndards d'aprenentatge.	4.2.1.1 Document que descriu els mecanismes d'anàlisi dels resultats acadèmics dels estudiants i la incorporació de les conclusions al procés de millora de la titulació	Informe
	4.2.1.2 Exemples de l'avaluació de competències i objectius i els resultats obtinguts	Exemples
4.2.2 El programa té establerts mecanismes de concreció de les demandes de treball de l'estudiant tenint en compte el conjunt d'assignatures del període lectiu.	4.2.2.1 Document on es recullin els diferents instruments posats en marxa per concretar les demandes de feina als estudiants	- Guia assignatura - Formulari monitorització
4.2.3 La institució ha de tenir un sistema de suport a l'estudiant. Especialment de tutoria personal, acadèmica i professional	4.2.3.1 Document que reculli el sistema de suport als estudiants: tutoria acadèmica, tutoria personalitzada, programes o activitats d'inserció laboral	Informe + documents a l'abast dels estudiants (fulletons, plana web...)
4.2.4 El programa té identificats els responsables i procediments per a la coordinació i supervisió de l'activitat docent.	4.2.4.1 Document que reculli els responsables i funcions en el seguiment de l'activitat docent: Responsable ensenyament, Junta de Centre, Consell d'Ensenyament, Consell de Govern, etc.	Document de la universitat

4.2.5 La institució ha de tenir un procediment per recollir, valorar i integrar els suggeriments i les reclamacions dels estudiants, i aprofitar la informació per a millorar els processos d'aprenentatge	4.2.5.1 Document on es descrigui el procediment de recollida, anàlisi i utilització del suggeriments i queixes dels estudiants	Informe + exemples
5. Resultats		
5.1 Resultats del programa		
Elements:		
<ul style="list-style-type: none"> a) El nivell de formació assolit b) La taxa d'èxit c) La durada mitjana dels estudis d) Satisfacció dels estudiants i graduats 		
Estàndards(1)	Indicadors i evidències	Tipus document (2)
5.1.1 Els resultats acadèmics reflecteixen l'assoliment dels objectius de formació del programa	5.1.1.1 Taula amb les principals taxes relacionades amb el rendiment acadèmic (període a determinar, a nivell orientatiu, darrers tres anys): <ul style="list-style-type: none"> - Taxa d'èxit - Taxa d'eficiència - Taxa d'abandonament - Taxa d'endarreriment - Taxa de graduació 	Taula de dades
	5.1.1.2 Anàlisis dels resultats acadèmics obtinguts, en termes d'assoliment dels objectius de formació	Informe
5.1.2 La taxa d'èxit ha d'estar d'acord amb les característiques dels estudiants i amb l'esforç demanat en el programa	5.1.2.1 Taxa d'èxit	Taula de dades
	5.1.2.1 Accés dels alumnes per vies i notes d'entrada	Taula de dades
	5.1.2.2 Informació sobre la dedicació dels alumnes al programa: temps parcial, dedicació total	Taula de dades
	5.1.1.3 Anàlisis de la relació entre la taxa d'èxit, les característiques dels alumnes (nota i via d'accés, dedicació al programa) i la carrega de feina que representa el programa	Informe
5.1.3 El programa ha de poder ser completat amb èxit dins el temps previst, tenint en compte les característiques dels estudiants. Cal identificar i corregir els elements relacionats amb el programa que dificulten aquest objectius	5.1.3.1 Taxa de graduació en el temps previst	Taula de dades
	5.1.3.1 Anàlisis de les assignatures amb menor taxa d'èxit i les seves causes.	Taula de dades + Informe
	5.1.3.2 Pla d'acció per millorar els resultats acadèmics de les assignatures o grups d'alumnes amb menor èxit acadèmic	Informe
5.1.4 Els resultats de satisfacció dels estudiants i graduats responen a les característiques i expectatives del programa	5.1.4.1 Resultats i exemples de mecanismes per conèixer de satisfacció dels alumnes	Informe de resultats + exemples enquestes
	5.1.4.2 Resultats i models de mecanismes per conèixer la satisfacció dels titulats	Informe de resultats + exemples enquestes

(1) Els elements i els estàndards s'han extret dels *Estàndards d'acreditació de les titulacions*, proposats per AQU Catalunya en el marc del desenvolupament de projectes pilot per a l'adaptació dels títols a l'EEES.

(2) Format recomanat.

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

Llistat d'assistents

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

Francesc Abad Esteve

Cap de la Unitat d'Estudis, Planificació i Avaluació
Universitat Pompeu Fabra
Pl. de la Mercè, 10-12
08002 Barcelona
Tel: 93 542 21 56 Fax: 93 542 20 81
e-mail: francesc.abad@upf.edu

Pilar del Acebo Peña

Tècnica del Gabinet de Planificació i Avaluació
Universitat de Girona
Pl. Sant Domènec, 3
17071 Girona
Tel: 972 41 88 08 Fax: 972 41 80 31
e-mail: pilar.acebo@pas.udg.es

Matías Álvarez González

Director Executiu de Programes
Universitat Oberta de Catalunya
Av. del Canal Olímpic, s/n
Parc Mediterrani de la Tecnologia
08860 Castelldefels
Tel: 93 681 19 65 Fax: 93 681 19 10
e-mail: malvarezg@uoc.edu

Juan Antonio Amador Campos

Cap d'Estudis de Psicologia
Universitat de Barcelona
Pg. de la Vall d'Hebron, 171
08035 Barcelona
Tel: 93 312 50 10 Fax: 93 402 15 83
e-mail: jamador@ub.edu

Esteve Arboix Codina

Tècnic en Avaluació de la Qualitat
AQU Catalunya
Via Laietana, 28, 5a planta
08003 Barcelona
Tel: 93 268 89 50 Fax: 932 688 951
e-mail: earboix@aqucatalunya.org

Albert Arbós Bertrán

Vicerector d'Ordenació Acadèmica i Professorat
Universitat Internacional de Catalunya
C. Immaculada, 22
08017 Barcelona
Tel: 93 254 18 10 Fax: 93 254 18 50
e-mail: aarbos@cir.uic.es

Isabel del Arco Bravo

Vicerectora de Docència
Universitat de Lleida
Pl. Victor Siurana, 1
25004 Lleida
Tel: 973 70 20 63 Fax: 973 70 20 36
e-mail: secretaria@vqp.udl.es

Núria Arís Redó

Professora de Magisteri
Universitat Internacional de Catalunya
C. Immaculada, 22
08017 Barcelona
Tel: 93 254 18 00 Fax: 93 254 18 50
e-mail: nuria@cir.uic.es

Carme Armengol Asparo

Professora del Departament de Pedagogia Aplicada
Universitat Autònoma de Barcelona
Campus de Bellaterra
Edifici G
08193 Cerdanyola del Vallès
Tel: 93 581 22 65 Fax: 93 581 30 52
e-mail: carme.armengol@uab.es

Jesús Armengol Cebrian

Sots-director de l'Institut de Ciències de l'Educació
Universitat Politècnica de Catalunya
Pl. Eusebi Güell, 6
Edifici Vèrtex
08034 Barcelona
Tel: 93 405 40 08 Fax: 93 401 56 16
e-mail: jesus.armengol@upc.edu

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

Jaume Avellaneda Díaz-Grande

Comissionat per a l'Espai Europeu d'Educació Superior
Universitat Politècnica de Catalunya
C. Jordi Girona, 31
Edifici R
08034 Barcelona
Tel: 93 401 61 05 Fax: 93 401 56 88
e-mail: jaume.avellaneda@upc.edu

Àngels Baisells Bailón

Degana de la Facultat de Ciències de l'Educació
Universitat de Lleida
Partida de la Caparrella, s/n
25192 Lleida
Tel: 973 70 23 00 Fax: 973 70 23 05
e-mail: baisells@pip.udl.es

Núria Barniol Beumala

Catedràtica del Departament d'Enginyeria Electrònica
Universitat Autònoma de Barcelona
Campus de Bellaterra
Edifici Q
08193 Cerdanyola del Vallès
Tel: 93 581 13 61 Fax: 93 581 26 00
e-mail: nuria.barniol@uab.es

Joan Batlle Grabulosa

Rector
Universitat de Girona
Pl. Sant Domènec, 3
Edifici de les Àligues
17071 Girona
Tel: 972 41 80 41 Fax: 972 41 80 31
e-mail: rector@udg.es

Francisca Blázquez Hernández

Responsable Tècnica de Gerència
Universitat de Barcelona
Travessera de les Corts, 131
08028 Barcelona
Tel: 93 402 71 48 Fax: 93 402 17 50
e-mail: paquita.blazquez@ub.edu

Albert Bou Vilanova

President del Consell Social
Universitat de Girona
Pl. Sant Domènec, 3
Edifici de les Àligues
17071 Girona
Tel: 972 41 81 12 Fax: 972 41 89 54
e-mail: pres.csocial@udg.es

Luis Alberto Branda

Facultat de Medicina
Universitat Autònoma de Barcelona
Campus de Bellaterra
Edifici M
08193 Cerdanyola del Vallès
Tel: 93 581 32 90 Fax: 93 581 20 04
e-mail: luisalberto.branda@uab.es

Joan Bravo Pijoan

Secretari
AQU Catalunya
Via Laietana, 28, 5a planta
08003 Barcelona
Tel: 93 268 89 50 Fax: 93 268 89 51
e-mail: secretariat@aqucatalunya.org

Àngels Cabasés Piqué

Cap d'estudis de Ciències Empresarials
Universitat de Lleida
C. Jaume II, 73
25001 Lleida
Tel: 973 70 32 00 Fax: 973 70 32 01
e-mail: m.angels.cabases@econap.udl.es

Nati Cabrera Lanzo

Directora de Metodologia e Innovació Docent
Universitat Oberta de Catalunya
Av. Tibidabo, 39-43
08035 Barcelona
Tel: 93 253 23 20 Fax: 93 417 64 95
e-mail: ncabrera@uoc.edu

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

Josep Calbó Angrill

Professor del Departament de Física
Universitat de Girona
Campus de Montilivi
EPS, P-II
17071 Girona
Tel: 972 41 84 91 Fax: 972 41 80 98
e-mail: josep.calbo@udg.es

Josep Castells Baró

Secretari General del Consell Interuniversitari
Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació
Av. Catedral 6-8, 2a planta
08018 Barcelona
Tel: 93 552 69 55 Fax: 93 552 69 65
e-mail: josep.castells@gencat.net

José Maria Cela Ranilla

Coordinador de la Unitat de Suport Metodològic
Universitat Rovira i Virgili
Ctra. de Valls, s/n
43001 Tarragona
Tel: 977 55 82 52 Fax: 977 55 82 52
e-mail: josemaria.cela@urv.net

Montserrat Comella Roigé

Tècnica d'Avaluació de l'Oficina de Qualitat
Universitat de Lleida
Pl. Victor Siurana, 1
25003 Lleida
Tel: 973 70 31 03 Fax: 973 70 20 36
e-mail: montcomella@vqp.udl.es

Fidel Corcuera Manso

Director de Relaciones Institucionales
Agencia Nacional de Evaluación, Certificación y Acreditación
C. Orense, 11, 7ª
28020 Madrid
Tel: 91 417 82 35 Fax: 91 556 86 42
e-mail: relaciones@aneca.es

Ramon Carreras Planells

Vicerector de Planificació Estratègica, Biblioteques i Política
Lingüística
Universitat Politècnica de Catalunya
C. Jordi Girona, 31
Edifici R
08034 Barcelona
Tel: 93 401 61 12 Fax: 93 401 62 10
e-mail: vre.carreras@upc.edu

Caterina Cazalla Lorite

Àrea de Planificació i Comunicació
AQU Catalunya
Via Laietana, 28, 5a planta
08003 Barcelona
Tel: 93 268 89 50 Fax: 932 688 951
e-mail: ccazalla@aqucatalunya.org

Gaspar Coll Rosell

Adjunt a Planificació i Ordenació Acadèmica
Universitat de Barcelona
Gran Via de les Corts Catalanes, 585
08007 Barcelona
Tel: 93 403 55 08 Fax: 93 403 55 11
e-mail: gasparcoll@ub.edu

Lluís Comellas Riera

Degà de l'Escola Tècnica Superior- IQS
Universitat Ramon Llull
Via Augusta, 390
08017 Barcelona
Tel: 93 267 20 00 Fax: 93 205 62 66
e-mail: lcome@iqs.url.es

Rosa Domènech Arnal

Vicedegana de la Facultat de Geologia
Universitat de Barcelona
C. Martí i Franqués, s/n
08028 Barcelona
Tel: 93 402 13 79 Fax: 93 402 13 40
e-mail: rosa.domenech@ub.edu

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

Marc Escolà Pons

Secretari General
Universitat Abat Oliba-CEU
C. Bellesguard, 30
08022 Barcelona
Tel: 93 254 09 02 Fax: 93 254 09 23
e-mail: mbescola@uao.es

Maria Lluïsa Espasa Sempere

Secretària General - IQS
Universitat Ramon Llull
Via Augusta, 390
08017 Barcelona
Tel: 93 267 20 00 Fax: 93 205 62 66
e-mail: mespa@iqs.url.es

M. Jesús Espuny Tomàs

Vicedegana de la Facultat de Dret
Universitat Autònoma de Barcelona
Campus de Bellaterra
Edifici B
08193 Cerdanyola del Vallès
Tel: 93 581 10 52 Fax: 93 581 27 32
e-mail: mariajesus.espuny@uab.es

Francisco Esteban Bara

Coordinador del Servei d'Innovació Docent
Universitat Internacional de Catalunya
C. Immaculada, 22
08017 Barcelona
Tel: 93 254 18 00 Fax: 93 254 18 50
e-mail: festeban@cir.uic.es

Antoni Forés Miravalles

Director de l'Àrea Acadèmica i d'Estudiants
Universitat de Barcelona
Gran Via de les Corts Catalanes, 585
08007 Barcelona
Tel: 93 403 55 32 Fax: 93 403 54 59
e-mail: afores@ub.edu

Josep Franch Bullich

Director del màster CEMS - ESADE
Universitat Ramon Llull
Av. Pedralbes, 60-62
08022 Barcelona
Tel: 93 280 61 62 Fax: 93 204 81 05
e-mail: franch@esade.edu

Josep Gallifa Roca

Vicerector Acadèmic
Universitat Ramon Llull
C. Claravall, 1-3
08022 Barcelona
Tel: 93 602 22 00 Fax: 93 602 22 49
e-mail: jgr@rektorat.url.edu

Ricard Garcia Valls

Responsable d'Ensenyament
Universitat Rovira i Virgili
Av. dels Països Catalans, 26
43006 Tarragona
Tel: 977 55 96 11 Fax: 977 55 96 99
e-mail: ricard.garcia@urv.net

Alfons Garín Ramírez

Tècnic de l'Àrea de Docència
Universitat Politècnica de Catalunya
Pl. Eusebi Güell, 6
Edifici Vèrtex
08034 Barcelona
Tel: 93 405 40 82 Fax: 93 401 56 16
e-mail: alfons.garin@upc.edu

Anna Garriga Ripoll

Professora del Departament d'Economia
Universitat de Girona
Campus de Montilivi
17071 Girona
Tel: 972 41 87 34 Fax: 972 41 80 32
e-mail: anna.garriga@udg.es

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

Sara Gimeno Vila

Cap de la Unitat de Qualitat
Universitat Rovira i Virgili
C. de l'Escorxador, s/n
43003 Tarragona
Tel: 977 55 97 81 Fax: 97755 80 22
e-mail: sara.gimeno@urv.net

Mercè Gisbert Cervera

Vicerectora de Docència
Universitat Rovira i Virgili
C. de l'Escorxador, s/n

43003 Tarragona
Tel: 977 55 80 01 Fax: 977 55 97 14
e-mail: vrdocent@urv.net

Josep M. Gómez Pallarès

Cap de l'Àrea Acadèmica i del Gabinet de Planificació i Avaluació
Universitat de Girona
Pl. Sant Domènec, 3
Edifici de les Àligues
17071 Girona
Tel: 972 41 89 93 Fax: 972 41 80 31
e-mail: josep.gomez@pas.udg.es

Jaume Granell Sanvicente

Vicedegà de la Facultat de Química
Universitat de Barcelona
C. Martí i Franqués, 1-11
08028 Barcelona
Tel: 93 402 12 01 Fax: 93 490 77 25
e-mail: jaumegranel@ub.edu

Jaume Guia Julve

Professor de l'Escola Universitària de Turisme
Universitat de Girona
Partida Alemanyans, 4
17071 Girona
Tel: 972 41 97 20 Fax: 972 41 97 00
e-mail: jaume.guia@udg.es

Maria Giné Soca

Cap de l'àrea de Planificació i Comunicació
AQU Catalunya
Via Laietana, 28, 5a planta
08003 Barcelona
Tel: 93 268 89 50 Fax: 932 688 951
e-mail: mgine@aqucatalunya.org

Joan Gómez Pallarès

Vicerector de Doctorat i de Formació Continuada
Universitat Autònoma de Barcelona
Campus de Bellaterra
Edifici A
08193 Cerdanyola del Vallès
Tel: 93 581 29 97 Fax: 93 581 20 00
e-mail: vr.doctorat.formacio.continuada@uab.es

Manuel Gómez Valentín

Responsable del màster ERASMUS-MUNDUS EuroAqua,
Hydroinformatics and Water Management
Universitat Politècnica de Catalunya
C. Jordi Girona, 1-3
Edifici D1
08034 Barcelona
Tel: 93 401 64 75 Fax: 93 401 73 57
e-mail: manuel.gomez@upc.edu

Josep Grifoll Saurí

Cap de l'àrea d'Avaluació de la Qualitat
AQU Catalunya
Via Laietana, 28, 5a planta
08003 Barcelona
Tel: 93 268 89 50 Fax: 932 688 951
e-mail: jgrifollsauri@aqucatalunya.org

Jordi Ibáñez Fanés

Professor d'Estètica i Teoria de les Arts
Universitat Pompeu Fabra
C. Ramon Trias Fargas, 25-27
08005 Barcelona
Tel: 93 542 25 43 Fax: 93 542 16 22
e-mail: jordi.ibanez@upf.edu

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

Josep Ramon Lago Martínez
Coordinador de Psicopedagogia
Universitat de Vic
C. Sagrada Família, 7

08500 Vic
Tel: 93 881 61 64 Fax:
e-mail: jramon.lago@uvic.es

Claudi Mans Teixidó
Professor del Departament d'Enginyeria Química i Metal·lúrgica
Universitat de Barcelona
C. Martí i Franqués, 1-11

08028 Barcelona
Tel: 93 402 12 89 Fax: 93 402 12 91
e-mail: cmans@ub.edu

Jordi Martí Hennenberg
Adjunt al Vicerectorat de Recerca i Innovació
Universitat de Lleida
Pl. Victor Siurana, 1

25004 Lleida
Tel: 973 70 20 18 Fax: 973 70 20 36
e-mail: marti.henneberg@geosoc.udl.es

Joan Carles Martori Cañas
Cap d'estudis de la Facultat d'Empresa i Comunicació
Universitat de Vic
C. Sagrada Família, 7
08500 Vic
Tel: 93 881 61 69 Fax: 93 889 10 63
e-mail: martori@uvic.es

Antoni Méndez Vilaseca
Degà de la Facultat de Ciències
Universitat Autònoma de Barcelona
Campus de Bellaterra
Edifici C
08193 Cerdanyola del Vallès
Tel: 93 581 14 71 Fax: 93 581 20 03
e-mail: dg.ciencies@uab.es

Valentí Llagostera Espanyol
Vicegerent d'Ordenació Acadèmica
Universitat Autònoma de Barcelona
Campus de Bellaterra
Edifici A
08019 Cerdanyola del Vallès
Tel: 93 581 23 86 Fax: 93 581 20 14
e-mail: vg.ord.academica@uab.es

Anabel Marín Gozávez
Sotsdirectora de Formació de Postgrau
Universitat Oberta de Catalunya
Av. del Canal Olímpic, s/n
Parc Mediterrani de la Tecnologia
08860 Castelldefels
Tel: 93 681 19 72 Fax: 93 681 19 10
e-mail: amaring@uoc.edu

Carmen Martínez González
Responsable de la unitat IDES
Universitat Autònoma de Barcelona
Campus de Bellaterra
Edifici A
08193 Cerdanyola del Vallès
Tel: 93 581 41 66 Fax: 93 581 41 67
e-mail: carmen.martinez.gonzalez@uab.es

David Megías Jiménez
Codirector del Màster de Programari Lliure
Universitat Oberta de Catalunya
Av. Tibidabo, 39-43
08035 Barcelona
Tel: 93 253 75 23 Fax: 93 417 64 95
e-mail: dmegias@uoc.edu

Antonio Michelena Bárcena
Director de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrària
Universitat de Lleida
Av. Rovira Roure, 191
25198 Lleida
Tel: 973 70 25 33 Fax: 973 23 82 64
e-mail: michelena@pvcf.udl.es

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

Francesc Miralles Torner

Sotsdirector dels estudis d'Enginyeria de Telecomunicació
Universitat Pompeu Fabra
Pg. de Circumval·lació, 8
08002 Barcelona
Tel: 93 542 29 66 Fax: 93 542 25 51
e-mail: francesc.miralles@upf.edu

Pedro Moral Castrillo

Vicedegà de la Facultat de Biologia
Universitat de Barcelona
Av. Diagonal, 645
08028 Barcelona
Tel: 93 402 14 61 Fax: 93 411 08 87
e-mail: pmoral@ub.edu

Maria Morrás Ruiz-Falcó

Vicerectora de Postgrau, Doctorat i Relacions Internacionals
Universitat Pompeu Fabra
Pl. de la Mercè, 10-12
08002 Barcelona
Tel: 93 542 20 21 Fax: 93 542 20 22
e-mail: vr.postgrau@upf.edu

Àngels Olivé Conde

Cap del Servei de Gestió Acadèmica
Universitat Rovira i Virgili
C. de l'Escorxador, s/n
43003 Tarragona
Tel: 977 55 97 95 Fax: 977 55 80 22
e-mail: capga@urv.net

Rafael Oliver Cuello

Professor de Dret Financer i Tributari
Universitat Pompeu Fabra
C. Ramon Trias Fargas, 25-27

Tel: 93 542 16 63 Fax: 93 542 17 19
e-mail: rafael.oliver@upf.edu

Sílvia Oliveras Casadella

Responsable Administrativa de la Girona International Graduate
School
Universitat de Girona
Campus Montilivi, Mòdul 20
08005 Barcelona
17071 Girona
Tel: 972 41 80 06 Fax: 972 41 97 47
e-mail: silvia.oliveras@pas.udg.es

Blanca Palmada Félez

Vicerectora de Docència
Universitat de Girona
Pl. Sant Domènec, 3
Edifici de les Àligues
17071 Barcelona
Tel: 972 41 80 16 Fax: 972 41 80 31
e-mail: vicerect.docencia@udg.es

Vera Pawlowsky Glahn

Directora de la Girona International Graduate School
Universitat de Girona
Campus Montilivi, Mòdul 20
17071 Girona
Tel: 972 41 81 70 Fax: 972 41 97 47
e-mail: vera.pawlowsky@udg.es

Valentí Pedrosa Rius

Vicegerent de l'Àrea Acadèmica i de l'EEES
Universitat Pompeu Fabra
Pl. de la Mercè, 10-12
08002 Barcelona
Tel: 93 542 21 10 Fax: 93 542 21 18
e-mail: valenti.pedrosa@upf.edu

Jordi Pérez Sánchez

Degà de la Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida
Universitat Pompeu Fabra
C. Doctor Aiguder, 80
08003 Barcelona
Tel: 93 542 28 33 Fax: 93 542 28 08
e-mail: jordi.perez@upf.edu

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

Cèlia Perpinyà Roma

Secretària del Consell Social
Universitat de Lleida
Pl. Victor Siurana, 1
25004 Lleida
Tel: 973 70 20 15 Fax: 973 70 20 16
e-mail: celia@cs.udl.es

Jordi Planas Cuchí

Director del Departament de Biologia de Sistemes
Universitat de Vic
C. de la Laura, 13
08500 Vic
Tel: 93 881 55 19 Fax: 93 885 69 00
e-mail: jordi.planas@uvic.es

Montserrat Planes Pedra

Sots-directora de la Girona International Graduate School
Universitat de Girona
Campus Montilivi, Mòdul 20
17071 Girona
Tel: 972 41 80 18 Fax: 972 41 97 47
e-mail: montserrat.planes@udg.es

Manel Portero Ortín

Vicedegà de la Facultat de Medicina
Universitat de Lleida
Av. Rovira Roure, 80
25198 Lleida
Tel: 973 70 24 00 Fax: 973 70 24 25
e-mail: manuel.portero@cmb.udl.es

Xavier Poy Quintana

Responsable Tècnic de Gestió Acadèmica
Universitat Ramon Llull
C. Claravall, 1-3
08022 Barcelona
Tel: 93 602 22 00 Fax: 93 602 22 49
e-mail: xpoy@rectorat.url.edu

Anna Prades Nebot

Tècnica en Avaluació de la Qualitat
AQU Catalunya
Via Laietana, 28, 5a planta
08003 Barcelona
Tel: 93 268 89 50 Fax: 932 688 951
e-mail: aprades@aqucatalunya.org

Joan Prat Corominas

Vicerector de Qualitat i Planificació
Universitat de Lleida
Pl. Victor Siurana, 1
25004 Lleida
Tel: 973 70 20 63 Fax: 973 70 20 36
e-mail: secretaria@vqp.udl.es

Olga Pujolràs González

Tècnica en avaluació de la Qualitat
AQU Catalunya
Via Laietana, 28, 5a planta
08003 Barcelona
Tel: 93 268 89 50 Fax: 932 688 951
e-mail: opujolras@aqucatalunya.org

Pere Quer Aiguadé

Vicerector d'Afers Acadèmics
Universitat de Vic
C. Sagrada Família, 7
08500 Vic
Tel: 93 886 12 22 Fax: 93 889 10 63
e-mail: pquer@uvic.es

Carles Ramírez Sarrado

Director de l'Àrea d'Operacions de Gestió Docent
Universitat Oberta de Catalunya
Av. Tibidabo, 39-43
08035 Barcelona
Tel: 93 253 75 41 Fax: 93 417 64 95
e-mail: cramirezs@uoc.edu

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

Antoni Ras Sabidó

Adjunt al Vicerectorat d'Ordenació Acadèmica
Universitat Politècnica de Catalunya
C. Jordi Girona, 31
Edifici R
08034 Barcelona
Tel: 93 401 61 05 Fax: 93 401 56 88
e-mail: advre.ras@upc.edu

Gemma Rauret Dalmau

Directora
AQU Catalunya
Via Laietana, 28, 5a planta

08003 Barcelona
Tel: 93 268 89 50 Fax: 932 688 951
e-mail: direccio@aqucatalunya.org

Maria Dolors Riba Lloret

Vicerecutora d'Afers Acadèmics
Universitat Autònoma de Barcelona
Campus de Bellaterra
Edifici A

08193 Cerdanyola del Vallès
Tel: 93 581 11 07 Fax: 93 581 20 00
e-mail: vr.afers.academics@uab.es

Josep Ribas Seix

Coordinador de la Inspecció Universitària
Departament d'universitats, Recerca i Societat de la Informació
C. Tapineria, 4a planta

08003 Barcelona
Tel: 93 552 69 05 Fax: 93 552 67 01
e-mail: jribas@gencat.net

Sebastià Riera Cusí

Coordinador del Gabinet de Qualitat
Universitat de Vic
C. Sagrada Família, 7

08500 Vic
Tel: 93 886 12 22 Fax: 93 889 10 63
e-mail: sebastia.riera@uvic.es

Mireia Riera Duran

Gerent de l'IN3 Internet Interdisciplinary Institute
Universitat Oberta de Catalunya
Parc Mediterrani de la Tecnologia
Av. Canal Olímpic s/n, Edifici B3

08860 Castelldefels
Tel: 93 673 50 04 Fax: 93 664 19 70
e-mail: mrierad@uoc.edu

331

Santi Roca Martín

Cap del Gabinet Tècnic de Planificació, Avaluació i Estudis
Universitat Politècnica de Catalunya
C. Jordi Girona, 29
Edifici Nexus II

08034 Barcelona
Tel: 93 413 75 72 Fax: 93 413 75 75
e-mail: santiago.roca@upc.edu

Sebastián Rodríguez Espinar

Coordinador de I+D
AQU Catalunya
Via Laietana, 28, 5a planta

08003 Barcelona
Tel: 93 268 89 50 Fax: 932 688 951
e-mail: srodriguez@aqucatalunya.org

Àngel Rodríguez Pozo

Degà de la Facultat de Medicina
Universitat de Lleida
Av. Rovira Roure, 80

25198 Lleida
Tel: 973 70 24 18 Fax: 973 70 24 25
e-mail: rodriguez@medicina.UdL.es

Ignasi Rodríguez-Roda

Sots-director de la Girona International Graduate School
Universitat de Girona
Campus Montilivi, Mòdul 20

17071 Girona
Tel: 972 41 97 48 Fax: 972 41 97 47
e-mail: ignasi.rodriguezroda@udg.es

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

Josep Rucabado Aguilar

Responsable d'Accreditació i Qualitat - ESADE
Universitat Ramon Llull
Av. Pedralbes, 60-62
08022 Barcelona
Tel: 93 280 61 62 Fax: 93 204 81 05
e-mail: rucabado@esade.edu

Carmen Ruíz-Rivas Hernando

Directora General de Universidades
Ministerio de Educación y Ciencia
C/ Serrano, 150
28006 Madrid
Tel: 91 550 54 54 Fax: 91 550 54 11
e-mail: belen@mec.es

Victòria Salvadó Martín

Membre del Consell de Direcció d'AQU Catalunya-Acadèmica
Universitat de Girona
Campus de Montilivi
Facultat de Ciències-Departament de Química
17071 Girona
Tel: 972 41 82 88 Fax: 972 41 82 53
e-mail: victoria.salvado@udg.es

Joaquim Salvi Mas

Vicerector de Campus
Universitat de Girona
Pl. Sant Domènec, 3
17071 Girona
Tel: 972 41 89 22 Fax: 972 41 80 31
e-mail: vicerec.campus@udg.es

M.Teresa Sancho Vinuesa

Directora del Programa de Doctorat
en Societat de la Informació i el Coneixement
Universitat Oberta de Catalunya
Parc Mediterrani de la Tecnologia
Av. Canal Olímpic s/n, Edifici B3
08860 Castelldefels
Tel: 93 673 50 04 Fax: 93 664 19 70
e-mail: tsancho@uoc.edu

Carme Santmartí Roset

Cap d'estudis de la Facultat de Ciències Humanes, Traducció i Documentació
Universitat de Vic
C. de la Laura, 13
08500 Vic
Tel: 93 881 60 24 Fax: 93 881 43 07
e-mail: mcarme.sanmarti@uvic.es

Rosa Sayós Santigosa

Vicedegana de la Facultat de Formació del Professorat
Universitat de Barcelona
Pg. de la Vall d'Hebron, 171
08035 Barcelona
Tel: 93 403 90 33 Fax: 93 403 51 21
e-mail: rsayos@ub.edu

Àgata Segura Castellà

Àrea de Planificació i Comunicació
AQU Catalunya
Via Laietana, 28, 5a planta
08003 Barcelona
Tel: 93 268 89 50 Fax: 932 688 951
e-mail: asegurac@aqucatalunya.org

Antoni Serra Ramoneda

President
AQU Catalunya
Via Laietana, 28, 5a planta
08003 Barcelona
Tel: 93 268 89 50 Fax: 932 688 951
e-mail: presidencia@aqucatalunya.org

Josep M. Serrat Jurado

Vicerector de Recerca i Transferència de Coneixement
Universitat de Vic
C. Sagrada Família, 7
08500 Vic
Tel: 93 886 12 22 Fax: 93 889 10 63
e-mail: josepmaria.serrat@uvic.es

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

Isabel Solà Albareda

Coordinadora de Projectes de Metodologia Educativa
Universitat Oberta de Catalunya
Av. Tibidabo, 39-43
08035 Barcelona
Tel: 93 253 23 00 Fax: 93 417 64 95
e-mail: isola@uoc.edu

Carles Solà Ferrando

Conseller
Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació
Via Laietana, 33
08003 Barcelona
Tel: 93 552 67 27 Fax: 93 552 67 30
e-mail: blanco@gencat.net

Joan Soler Mata

Adjunt al Vicerector d'Afers Acadèmics
Universitat de Vic
C. Sagrada Família, 7
08500 Vic
Tel: 93 886 12 22 Fax: 93 889 10 63
e-mail: joan.soler@uvic.es

Esther Subirà Lobera

Vicedirectora de l'Escola Universitària d'Estudis Empresarials
Universitat de Barcelona
Av. Diagonal, 696
08034 Barcelona
Tel: 93 402 44 88/61 Fax: 93 402 45 80
e-mail: esubira@ub.edu

Jaume Torras Elías

Director de l'Institut Universitari d'Història Jaume Vicens Vives
Universitat Pompeu Fabra
C. Ramon Trias Fargas, 25-27
08005 Barcelona
Tel: 93 542 20 09 Fax: 93 542 20 05
e-mail: jaume.torras@upf.edu

Isabel Torras Junoy

Directora de l'Àrea de Docència
Universitat Politècnica de Catalunya
C. Jordi Girona, 31
Edifici R
08034 Barcelona
Tel: 93 401 61 26 Fax: 93 401 56 88
e-mail: Isabel.torras@upc.edu

Antoni Turó Peroy

Cap d'estudis de l'ETS d'Enginyeria de Telecomunicacions de
Barcelona
Universitat Politècnica de Catalunya
C. Jordi Girona, 1-3
Edifici B3
08034 Barcelona
Tel: 93 401 67 41 Fax: 93 401 68 01
e-mail: capestudis@etsetb.upc.es

Àngel Urquizu Cavallé

Responsable de l'Ensenyament de Dret
Universitat Rovira i Virgili
Av. Catalunya, 35
43006 Tarragona
Tel: 977 55 83 47 Fax: 977 55 96 99
e-mail: angel.urquizu@urv.net

Francesc Vallverdú Bayés

Vicerector de Recerca, Innovació i Metodologia Educativa
Universitat Oberta de Catalunya
Av. Tibidabo, 39-43
08035 Barcelona
Tel: 93 253 23 43 Fax: 93 417 51 29
e-mail: vr.recerca@uoc.edu

Miquel Vidal Espinar

Consultor en Matèria d'Avaluació de Centres de Recerca
AQU Catalunya
Via Laietana, 28, 5a planta
08003 Barcelona
Tel: 93 268 89 50 Fax: 93 268 89 51
e-mail: mvidale@aqucatalunya.org

Agència
per a la Qualitat
del Sistema Universitari
de Catalunya

Marta Vilalta Casals

Cap de l'Oficina de Planificació i Qualitat
Universitat Autònoma de Barcelona
Campus de Bellaterra
Edifici A

08193 Cerdanyola del Vallès

Tel: 93 581 23 85 Fax: 93 581 20 00

e-mail: opq@uab.es

Ramon Vilaseca Alavedra

Director General d'Universitats
Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació
Via Laietana, 33

08003 Barcelona

Tel: 93 552 67 00 Fax: 93 552 68 70

e-mail: sperezm@gencat.net